

ለመስላቸው
ጥያቄዎች
የክርስቲያኖች
መልሶች

በጌርግርድ ኔልስ

ለሙስሊሞች ጥያቄዎች የክርስቲያኖች መልሶች

የኢትዮጵያ ወንጌላዊት ባፕቲስት ቤተክርስቲያን

**Ethiopian Evangelical
Baptist Church**

2822 S. Jupiter Rd.
Garland, TX 75041

Tel: (214) 703-0100 Fax: (214) 703-0161
WWW.EEBC-DALLAS.ORG

በጌርሃርድ ኔልስ

መግቢያ	1
መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተለወጠ፣ እንደ ተበላሸ፣ በሚቃረኑ አሳቦች	
እና ጣልቃ ገብ ጽሑፎች እንደ ተሞላ የሚቀርቡ ቅዋሜዎች	5
የመገለጥ ትርጉም	14
እስላማዊ ቅዋሜዎችና በመረጃ የተደገፉ መልሶችን	17
የተፈጸሙ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች	63
እስልምና ከመሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ራእይ ጋር	
አይስማማም፤ አይቀበለውም	102
በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ መሐመድ እንደ ተተነበዩ	
ሆነው የቀረቡ ትንቢቶች	165
መጽሐፍ ቅዱስ እንዴት እንደ መጣልን	175
የበርናባስ ወንጌል	177
የተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት ለምን በዙ?	193
ማጠቃለያ	201
እንግዲህ ወንጌል ምንድን ነው?	204

ለሙስሊሞች ጥያቄዎች የክርስቲያኖች መልሶች

መግቢያ

ገና ከጅምሩ ለእንባቢው ለማስተላለፍ የምንፈልገው መልእክት ቢኖር ይህን መጽሐፍ ባልተከፈለ ልብ ማጤንና በቀረቡትም እውነታዎች መሠረት ከስሜታዊነት የራቀ ብስል ማጠቃለያ ማበጀት አስፈላጊ እንደ ሆነ ነው። ሃይማኖታዊ መረዳቶችህን በተመለከተ አስቀድመህ በአእምሮህ ከመወሰን አላመለጥህም ይሆናል። ይህ በአመዛኙ ተጽዕኖ የሚደርስበት፡- አንድ ሰው ከሚኖርበት አካባቢ፣ ከተቀበላቸው ሃይማኖታዊ መመሪያዎች፣ ከሚያከብራቸው ሃይማኖታዊ ሥርዓቶችና በዓላት፣ ከወላጆች፣ ከዘመዶችና ከጓደኞች ሃይማኖታዊ ልምዶችና በአጠቃላይም ከሁለንተናዊ የሕይወት ዘይቤ ነው። ይህንንም ሁኔታ የሃይማኖት ቡድኖችና የማኅበረሰቦች ቀናተኛ ዝንባሌና የወግ ቁራኛነት እያርገበገበ ያቀጣጥለዋል። ዓላማችን ግን እነርሱን ለማሳጣት አይደለም።

«ክርስቲያን» የሚል ስያሜ ከተሰጣቸው ምናልባትም 99 በመቶ የሚሆኑት እንደዚያው እንደ ሆኑ ራሳቸውን የሚቆጥሩትና «ሙስሊሞች» ተብለው የተለዩትም ወደ እስልምናው የሚወግኑት በዚህ ምክንያት እንደ ሆነ ግልጽ ነው። የሃይማኖታቸውን ግንብ ጥሰው ወደ ሌላው የሚዘልቁ እናላ ሊሆኑ፣ እነርሱም ቢሆኑ በአመዛኙ የጋብቻ ዝንባሌ ያላቸው ናቸው። ጥናትና ምርምር ካደረጉና ቀድሞ ከለመዱት ሃይማኖት ጋር ያለውን የእውነት ይዘት ካወጃደሩ በኋላ ይህን እርምጃ የሚወስዱ ሰዎች የሉም ለማለት ያስደፍራል።

ይህ ልቅ ዐረፍተ ነገር ተከታዩን ጥያቄ በማንጣት በቀላሉ ሊብራራ ይችላል፡- ከአንድ ከተወሰነ ሃይማኖት ተከታዮች መካከል ስለ ሌሎች ሃይማኖቶች ያልተዘባ ሚዛናዊ አስተያየት ለመስጠት የሚያስችላቸውን ያህል አውቀት ያላቸው ምን ያህሉ ናቸው? እውቀታቸውን ስሕተት ለመፈላለግ ተግባር ሳያውሉ፣ እንደዚህ ባሉት ሃይማኖቶች ዘንድ ያለውን እውነት ለማረጋገጥ የሚያስችል እውቀትስ ያላቸው ስንቶች ናቸው?

እውነት ለድርድር ልትቀርብ ወይም ልትከፋፈል አንደማትችል እናምናለን፤ እውነት ፍጹም ናት። እውነት «እውነቶችን» ታገልላለች። የኋለኞቹ ከመጀመሪያዋ ጋር የማይስማሙ ከሆነ፤ አንድም ውሸቶች ናቸው። ከዚህም ቢሻል ስሕተቶች ናቸው። እኛ የምንጠቅሰው ከእግዚአብሔርና ስለ እግዚአብሔር የሆነውን መስኮታዊ እውነት፤ አንዲሁም ስለ አርሱ ዕቅዶችና ስለ ሰውም የመጨረሻ ዕጣ ፈንታ ነው። ሁለት የሚቃረኑ ዐረፍተ ነገሮች ሁለቱም እውነት አንደማይሆኑና ተመሳሳይ ምንጭም አንደማይኖራቸው ግልጽ ነው። በውጤቱም በእውነተኛ ነገር የሚያምን ሰው እውነትነት ለራቀው ጉዳይ ምንም ትዕግሥት ሊኖረው አይችልም። ምናልባትም ብቸኛው አጠያያቂ ገጽታ የእውነትን መሠረት ለመጣል የሚጠቀሙበት ዘዴ ይሆናል።

ሃይማኖታዊ ትዕግሥት ለእውነት እና የእውነት ባለቤት ለሆነው አካል ፍቅር ማጣት ነው። አንዲሁም በጨለማ ውስጥ አየተደናበረ በሞት እፋፍ ላይ ላለ ሰው ፍቅር፤ ምሕረትና ርኅራኄ ማጣት ነው። ሃይማኖታዊ ትዕግሥት ራስን የማታሰል አስጸያፊ ገጽታ ነው። አንደዚሁም በ«ሌላው እውነት» ላይ በተደረገ ሐቀኛ ጥናት ላቢያ የራስን እምነቶች ላለማጋለጥ ከመፈለግ የሚመነጨው ፍርሃት የዚሁ ራስን የማታሰል ክፍል ነው። እውነት ግልጽ ሊሆን ይገባል! አንዲሁም እውነት መረጃ ሊኖረው ይገባል! ወደ እውነትም የሚደርሰው የሃይማኖት «ተጠቃሚ» ሳይሆን ቅን ፈላጊ ነው።

ዳሩ ግን ቅንነት ብቻውን በቂ አይደለም። ቁም ነገሩ ከተጨባጩ ነገር ላይ ሲሆን፤ ይኸውም እግዚአብሔርና መገለጡ ወይም ራእዩ ነው።

እግዚአብሔርን በእውነት የሚፈልግ ሰው ከፍተኛ ዋጋ የሚያስከፍለው ቢሆን እንኳ ስሕተት ሆኖ የተመሠረተውን ነገር ለመተው ገና ከጅምሩ መፍቀድና መዘጋጀት አለበት። ያም ብርታትና ጥንካሬን ይሻል። ለግብዝነት ቢዳርግም እንኳን ሳይታወክ በራስ የሃይማኖት ጎራ ተቀምጦ ሁሉ የሚያምነውን ማመን፤ ሁሉ የሚያደርገውን ማድረግ፤ ሁሉ ወደሚሄድበት መሄድ በጣም ይቀላል።

እነዚህን ማስታወሻዎች ያጠናቀርኋቸው የእውነትን ዳርቻ ለማግኘት 12 ዓመታት ስለ ፈጀብኝ ነው። ከዚያም እውነተኛ ክርስቲያኖች ለመሆን

በቅተናል። ይህ ከሆነበት ጊዜ ጀምሮ በከፍተኛ ደረጃ መጽሐፍ ቅዱስንና በዚህች የእኛዬ ባለም የቅዱስ ጉዞ ተጓዥ ወገኖቼን እምነቶች ላጠና 20 ዓመታት አልፈዋል።

ከባለቤቴ ጋር ወደ ኬፕታውን ከተዛወርን በኋላ በርካታ ሙስሊሞችን አግኝተናል፤ ከእነርሱም ጥቂቶቹ በኋላ ተወዳጅተውናል። በዚህም ጊዜ ከእስልምና ጋር ዳግም ተጋፈጥን። ራሳችንንም ሙስሊሞች ስለ ክርስትና እምነትና ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ለሚሰነዝሩት ትችት አጋልጠናል። ደግሞ ሙስሊሞች ስለ እስልምና ስለሚሉትም ነገር ራሳችንን አጋልጠናል። ለለዚህ ጉዳይ ለመገንዘብ በመወሰናችን ስለ እስልምና የሚወራውን በመስማት ብቻ አልረካንም። ይልቁንም በገዛ ራሳችንም መርምረን ለማግኘት ቆረጥን። ምንም የተቀየጠ ነገር ሳይታከልበት ስለ እስልምና ከመሠረቱና በርካታ የ«ቅዱስ ቁርዓን» ትርጉሞችን፤ የሃዲስ ስብስቦችን፤ በእስልምና ሊቃውንት በእስልምና ርዕሰ-ጉዳይ ላይ የተጻፉ መጻሕፍትንና በክርስትና እምነት ላይ የተጻፉ እስላማዊ መጻሕፍትን አስባለበናል።

ሰው የራሱ ጽኑ መረዳት አያለው ሊያደርገው የሚችለውን ያህል ከአጉል አስተያየት ጎጾ በሆነ መልክ ለእነዚህ ጥናቶች አስፈላጊ ጊዜ ከሰዋን በኋላ፤ ከተወሰነ ማጠቃለያ ላይ ደርስናል። የእግዚአብሔርን እውነት ለማግኘት ራሳቸውን የሰጡትን ሌሎች ሰዎች ለመርዳት በመንገዳችን ላይ የደረሰንባቸው ግኝቶች እዚህ ላይ ተመዝግበዋል። እነርሱም እውነትን ፈላጊው አሳቡ ሳይበታተን መልሱን በፍጥነት እንዲያገኝ ሊረዱት ይችላሉ። እግዚአብሔርን የሚፈልገው ሰው ማጠቃለያዎቻችንን እንዲሁ መቀበል የለበትም። ይልቁንም ማጠቃለያዎቻችንን የሚደግፈውን መረጃ አስተውሎ በመመልከት፤ በሕያው አምላክ ፊት ክራሱ ማጠቃለያ ላይ እንዲደርስ ይጠየቃል። በዚህ ትምህርት ላይ የሚሰነዝሩ ሰሚታዊ ዘላቂዎች ፋይዳ የላቸውም። እነዚህ የቱን ያህል የተላሳቱ ቢሆኑም እንኳ፤ ሰውዬውን መልሰው ወደ ነበረበት እምነት እንጂ ወደ የትም አያደርሱም።

አንድ ሙስሊም ወዳጆችን «ሐቆቹ ትከክል ሲሆኑ፤ አተረጓጉሙ ግን ስሕተት ነው» በማለት ስለ እንደ መጽሐፍ እሳብ ሰንዝሮ ነበር። እኛ ሐቆች ከባሕላችን ጋር በሚሰማማና ለእኛ በሚመቸን መንገድ መተርጉም አለባቸው ብለን እንሰማማም። ይኸው ወዳጆችን ራሱ የእግዚአብሔርን እውነት በመመሥረቱ ረገድ አገዛ ለማድረግ የገዛ መረዳታችንን በጽሑፍ

እንድናጠናቅረውና ሃይማኖታዊ ስሕተትን ወይም ቅጥፈትን እንድናጋልጥ ገፋፍተናል። ዴንማርካዊው የፍልስፍና ጠቢብ የሆኑት ኤስ. ክርክጋርድ እንዲህ በማለት ተቃውሞ አቅርበዋል፡- «መረጃ መረዳትን መወሰን እክትግለጽ! ይልቁንም መረዳት የራሱን መረጃዎች ይመርጣል እንጂ።» በእግርጥ ሰዎች የሃይማኖት መረዳቶቻቸውን ተለማሚና የተመረጡ የመከራከሪያ ነጥቦች ለማቅረብ ያጠናክሩ እንጂ በዚህ መንገድ ከሐቀኛ ድምዳሜ ላይ ሊደርሱ አይችሉም።

ውድ እንባቢ፥ እነሆ በፊትህ ከማንም ወይም ከምንም በላይ እግዚአብሔርንና እውነትን የሚወድ ሰው ግኝቶች በአጭሩ ቀርበውልሃል። የዚህም ሰው ፍቅር ከዕውርነት የራቀ ነው።

መረጃው ሁሉ እስኪታወቅና እውነትነቱ ወይም ደግሞ ውሸት መሆኑ እስኪረጋገጥ ድረስ ይህንን መጽሐፍ ወደ ጎን እንዳይተው አንባቢውን ልናበረታታ እንወዳለን። ምናልባት ለሙስሊም አንባቢ አስደንጋጭ የሚመስሉ ነገሮች ሊኖሩ ይችላሉ። ዳሩ ግን የእነዚህን ነገሮች እውነት ለመረዳት በታማኝነት፥ ስሜታዊነት ባላየለበትና መረጋጋት በሰፊነበት መንገድ መወሰን ይመረጣል። ለዚሁም እንዲረዳው በለመዳቸው አስተሳሰቦቹ ጠባብ ባሕር ላይ እየተንሳፈፈ እንዲኖር ከሚያደርጉት ሙጃዎች ላይ ዓይኑን መንቀል ይጠበቅበታል።

ጌርሃርድ ኔልስ

መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተለወጠ፥ እንደ ተበላሸ፥ በሚቃረኑ አሳቦች እና ጣልቃ ገብ ጽሑፎች እንደ ተሞላ የሚቀርቡ ቅዋሜዎች

ቁርዓን መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተለወጠ ይናገራልን?

ቁርዓን የመጽሐፍ ቅዱስን ተቀባይነት በመግለጽ፥ ማጥናትና መታዘዝ አንደሚገባ ያወላል።

«እኛ ተውራትን በውስጥ መምሪያና ብርሃን ያለባት ስትኾን እወረድን! ... በፈለጎቻቸውም (በነቢያቶቹ ፈለግ) ላይ የመርየምን ልጅ ዒላን ከተውራት በስተፊቱ ያለውን አረጋጋጭ ሲኾን እስከተልን! ኢንጂልንም በውስጡ ቀጥታና ብርሃን ያለበት፥ በስተፊቱ ያለችውን ተውራትንም የሚያረጋግጥ፥ ለጥንቁቆችም መሪና ገዛጭ ሲኾን ሰጠው... ወደ እንተም (መሐመድ) መጽሐፉን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በውነት እወረድን» (ሱረቱ 5: 44-48)።

«እላንተ የመጽሐፉ ባለቤቶች ሆይ! ተውራትንና ኢንጂልን፥ ከጌታችሁም ወደናንተ የተወረደውን አስከምታቆሙ (አስከምትሠሩባቸው) ድረስ በምንም ላይ እይደላችሁም በላቸው! ከጌታህም ወደ እንተ የተወረደው ቁርዓን ከነሱ ብዙዎቹን ትዕቢትንና ክሕደትን በእርግጥ ይጨምርባቸዋል ... እነዚያ ያመኑና (በቁርዓን) እነዚያም ይሁዳውያን (ብሉይ ኪዳን) የሆኑ ባቢያኖችም፥ ክርስቲያኖችም፥ (ከነርሱ) በእላህና በመጨረሻው ቀን ያመነና መልካምን ሥራ የሠራ ሰው፥ በነርሱ ላይ ፍርሃት የለባቸውም! አነርሱም አያዝኑም» (ሱረቱ 5: 68-69)። «እነርሱም ተውራትንና ኢንጂልን ከጌታቸውም ወደ እነርሱ የተወረደውን መጽሐፍ ባቋቋሙ (በሠሩበት) ኖሮ ከበላያቸውና ከእግሮቻቸው ሥር በተመገቡ ነበር» (ሱረቱ 5: 6፤ 5: 15)።

«የመጽሐፉን ባለቤቶችም በዚያች እርሷ መልካም በኾነችው ክርክር እንጂ እትክራክሩ! ክእነሱ እነዚያን የበደሉትን ሲቀር! በሉም፡- በዚያ ወደኛ በተወረደው፥ ወደናንተም በተወረደው እመንን!

አምላካችንም እምላካችሁም አንድ ነው፤ እኛም ለርሱ ታዛዦች ነን» (ሱረቱ 29:46)።

«ይህም ቁርዓን፡ ከእላህ ሌላ (ከኾነ ፍጡር) የተቀጠፈ፤ ሲኾን አይገባውም፤ ግን ያንን ክርሱ በፊት ያለውን (መጽሐፍ)፡ የሚያረጋግጥና በመጽሐፉ ውስጥ ያለውን የሚዘረዝር ... ነው» (ሱረቱ 10:37)።

«ከበፊቱም የሙላ መጽሐፍ መሪና ጸጋ ሲኾን አልለ፤ ይህም እነዚያን የበደሉትን ሊያስፈራራ በዐረብኛ ቋንቋ ሲኾን (የፈቶቹን መጻሕፍት) አረጋጋጭ መጽሐፍ ነው፤ ለበጎ አድራጊዎችም ብስራት ነው» (ሱረቱ 46:12)።

«ያንን ብርሃንና ለሰዎች መሪ ኾኖ ሙላ ያመጣውን መጽሐፍ፡ ከፍልፍሎች የምታደርጉት ስትኾኑ ማን አወረደው? (የወደዳችኋትን) ትገልጹታላችሁ ብዙውንም ትደብቃላችሁ፤ አናንተም አባቶቻችሁም ያላወቃችሁትን ተስተማራችሁ» (ሱረቱ 6:91)።

«ያም ከመጽሐፉ ወደአንተ ያወረድንልህ፤ ከበፊቱ ላለው አረጋጋጭ ሲኾን፡ እርሱ እውነት ነው» (ሱረቱ 35:31)።

«የእሥራኤል ልጆች ሆይ! ያችን በአናንተ ላይ የለገሰኳትን ጸጋዬን አስታውሱ ... ከአናንተ ጋር ያለውን (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥ ኾኖ ባወረድኩትም (ቁርዓን) እመኑ፤ በርሱም የመጀመሪያ ክሐዲ አትኾኑ ... እውነቱንም በውሸት አትቀላቅሉ፤ እናንተም የምታውቁ ስትኾኑ እውነትን አትደብቁ» (ሱረቱ 2:40-42)።

ከላይ የቀረቡት ምንጣቦች ማጠናከሪያ የቀረበለት ነገር ስለ መኖሩ መታወቁን ያስገነዝባሉ። ቶራ በመሐመድ ዘመን ባልተቀየጠ መልኩ እንደ ነበር ያመለክታሉ።

«ሙላንም መጽሐፉን በእርግጥ ሰጠነው፤ ከበኋላውም መልእክተኞችን አስከታተልን፤ የመርየምን ልጅ ዒላንም ግልጽ ታምራቶችን ሰጠነው፤ በቅዱሱ መንፈስም አበረታነው» (ሱረቱ 2:87)።

«ከነሱም ጋር ያለውን (መጽሐፍ) አረጋጋጭ የኾነ መጽሐፍ፡ ከእላህ ዘንድ በመጣላቸው ጊዜ (ለአይሁዶች) ... በርሱ ካዱ» (ሱረቱ 2:89)።

«ክርሱ በፊት ያሉትን መጻሕፍት የሚያረጋግጥ ሲኾን፡ መጽሐፉን (ቁርዓንን) በእንተ ላይ ከፋፍሎ በእውነት አወረደ። ተውራትንና ኢንጂልንም (2) እውርዷል» (ሱረቱ 3:3)።

ከመሐመድ ዘመን በፊት ቢያንስ እስከ 350 ዓ.ም. ድረስ መጽሐፍ ቅዱስ በመሠረታዊ ወጥነቱ እንደ ነበር ጥርጥር የለውም። ከዚያ ወዲህ ምንም ለውጥ ያልተደረገበት፡ ያልተቀየጠ፡ ያልተበላሸ ወይም ጣልቃ ያልተገባበት ነው።

«ከእንተም በፊት (ከመሐመድ) ወደነሱ የምናወርድላቸው የኾኑ ሰዎችን እንጂ ሌላን አልላከንም፤ የማታውቁም ብትኾኑ፡ የመጽሐፉን ባለቤቶች ጠይቁ» (ሱረቱ 21:7)።

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! በእላህና በመልእክተኛው፡ በዚያም በመልእክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፡ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ፡ እመኑ፤ በእላህና በመልእክቱም፡ በመጽሐፍቹም፡ በመልእክተኞቹም፡ በመጨረሻውም ቀን የካደ ሰው (ከውነት) የራቀን መላላት በእርግጥ ተላላተ» (ሱረቱ 4:136)።
«ሁሉም በእላህ በመልእክቱም፡ በመጻሕፍቱም፡ በመልእክተኞቹም፡ ከመልእክተኞቹም በአንድም መካከል አንላይም፡ (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ» (ሱረቱ 2:285)።

«እውነተኞችም እንደኾናችሁ ተውራትን አምጡ፡ አንብቡዎትም በላቸው» (አዚህም ላይ የቶራ መኖር ተወስኗል) (ሱረቱ 3:93)።

«እላንተ መጽሐፉን የተሰጣችሁ ሆይ! ... ከአናንተ ጋር ያለውን የሚያረጋግጥ ኾኖ ባወረድነው (ቁርዓን) እመኑ» (ሱረቱ 4:47)።

እንደኛው ከጠፋ እንዴት እድርገው ሁለቱን ያወዳድሯቸዋል? (በተጨማሪም ሱረቱ 5:43፡ 46፡ 48፡ 65-68፤ 66:12፤ 2:44፡

531 3:70፥ 781 5:13፥ 151 4:44-46 እና 2:78-79 አንብብ።)

በአይሁዶችና በክርስቲያኖች ላይ የቀረበው ወቀሳ መጽሐፉን አላግባብ ተርጉመዋል፤ እውነቱን ሸሽገዋል፤ ወይም የመጽሐፉን ቃል አልታዘዙትም የሚል እንጂ አበላሸተውታል የሚል እንዳልሆነ በጣም ግልጽ በሆነ ሁኔታ እንመለከታለን።

«የአላህንም ንግግሮች ለዋጭ የለም፤ ከመልእክተኞቹም ወሬ (የምትረጋጋበት) በእርግጥ መጣልህ» (ሱረቱ 6:34)።

«የአላህ ቃላት መልሰወጥ የላትም» (ሱረቱ 10:64)።

ክርስቲያን ሊቃውንት «መጽሐፍ ቅዱስ ተለውጧል» ይላሉን? ጥቂቶች ይላሉ። ይህን ለመግለጽ ማብራሪያ መጠቀም ያስፈልጋል። እንደ መስሊም በእስልምና እምነት ተከታዮች መካከል ስለ ተወለደ መስሊም ነው። ይህ አመለካከት በአጠቃላይ ተቀባይነት ያለው ነው። በዚህ መንገድ ክርስቲያን ሊሆን የሚችል ሰው ግን የለም። መጽሐፍ ቅዱስ በጥብቅ ይህን ይቃረናል፡-

ክርስቶስ የተወሰኑ ተከታዮችን፡- «ስለ ምን፡- ጌታ ሆይ፥ ጌታ ሆይ፥ ትሉኝላችሁ፥ የምለውንም አታደርጉም?» (ሉቃስ 6:46) በማለት ጠይቆአቸዋል።

«ያመነ የተጠመቀም ይድናል፥ ያላመነ ግን ይፈረድበታል» (ማርቆስ 16:16)።

ያለ እምነት ማንም ሰው ክርስቲያን ሊሆን አይችልም። እምነት በማን? በመጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር!

ይህ እንዲያው በእግዚአብሔር መኖር ማመን ብቻ አስመሆኑ ግልጽ ነው፡-

«አጋንንት ደግሞ ያምናሉ ይንቀጠቀጡማል» የተባለውን በመጽሐፍ ቅዱስ እናንባለን (ያዕቆብ 2:19)።

የሚፈለገው ግን በታዛዥነት ራስን በአጀቼና በፈቃዱ ውስጥ ግስቀመጡ ነው። ስለ እግዚአብሔር፥ ለእኛ ሰላሰው ፈቃዱ፥ እንዲሁም ከፈቱ ሰላሰን አቋም መቆማችን ያለን እውቀት ሁሉ ከቃሉ፥ ከመጽሐፍ ቅዱስ የሚገኝ ነው። በማስተዋል ወደ እግዚአብሔር መመለስና እርሱን ለመታዘዝ መወሰን፥ እንዲሁም ትእዛዙን፥ ምሪቱንና በተስፋ ቃሎቹ ላይ የተመሠረተውን ሕይወት መቀበል እያንዳንዱ ግለሰብ በፈቃደኝነት የሚፈጽመው ተግባር ነው።

በአንድ ሰው መንፈሳዊ ሕይወት ውስጥ ክርስቲያን ለመሆን የሚደረግ ውሳኔ አስፈላጊነቱ፥ ልክ ልደት ለአንድ ሕፃን ሥጋዊ ሕይወት የሚያስፈልገውን ያህል ነው። ኢየሱስም እንዲህ ባለፈው፡-

«እውነት እውነት እልሃለሁ፤ ሰው ዳግመኛ ካልተወለደ ጭር የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም ... ሰው ጭቃና ከመንፈስ ካልተወለደ በቀር ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም» (ዮሐንስ 3:3፥5)።

ከቆንስጣንጢኖስ ዘመን ጀምሮ (274-337 ዓ.ም.) ቤተ ክርስቲያን እንደ ተቋም ሆና ስትመሠረት፥ መንፈሳዊ ዝቅጠት ሥር መስደድ ጀመረ። ሰው «ክርስቲያን» የሚሆነው በመወለድና ቁርባንንና ጥምቀትን በመቀበል እንደ ሆነ (ከአዲስ ኪዳን ወይም ከኢንጂል ትምህርት በተቃራኒ) ሰዎች ተቀበሉ። በዚያን ጊዜ «ተራ» ክርስቲያኖች ይቅሩና ቁሶችም እንኳን ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ አውቀው አልነበራቸውም። ባህልና ሥነ-ሥርዓትም የእግዚአብሔርን ቃል ተካ። ይህም ወደ ጓላ «አውሮፓዊ ክርስትና» ወይም «የምዕራቡ ዓለም ክርስትና» ተብሎ የተጠራውን ክርስቲያኖች ዓለም አስገኝቷል። እርሱም በእርግጥ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት ላይ ያልተመሠረተ በመሆኑ «ክርስትና» አልነበረም።

እምነቱን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ለሚመሠርት ግለሰብ ከዚህ በላይ የተጠቀሰው አሳብ ፍጹም ሐሰተኛ ትምህርት ነው። «ክርስቲያን» የሆነ ምዕራብ እንዲያውም «ክርስቲያን» የሚባል አገርም በፍጹም አልነበረም። ምናልባት አንድ ሕዝብ የክርስትናን ሃይማኖት ተቀብሎ ይሆናል፤ ምናልባት አዲስ ዓይነት እምነቶችን በመምሪያ መልክ በጅምላ በመቀበል

የክርስቲያን በዓላትን እክብሮ ይሆናል። ይሁን እንጂ በመሠረቱ እምነት ሁልጊዜም በግለሰቡ ውሳኔ ላይ የሚያርፍ የሕይወት አቋም ነው።

የጅምላ ክርስትና በበረከተበት ሁኔታ ውስጥ እምነታቸው የእግዚአብሔር ቃል በሆነው በመጽሐፍ ቅዱስ የተመራና ከጅምላ ክርስትና የጠራ ምሳሌ ለመሆን ባለማቋረጥ የጣሩ አማኞች ነበሩ። በዚህ ሁኔታ ዛሬም ላይለወጥ ቀጥሏል።

የ«ውጪው» ሰው ስለ «ክርስትና» የሚረዳው ነገር ቢኖር የሃይማኖታዊ አስተሳሰቦችንና እመለካከቶችን እንደ ያዘ ምዕራባዊ ባህል አድርጎ ነው። ይህም ባህል የመሰቀል ጦርነትን ከማወጅ፣ ጦርነቶችን ከመቀደስና በአስካሪ መጠጦች ከመታጠብ፣ ግብረ ገብነት ተብሎ ሊጠራ የማይችለውን ድርጊት ከመቀበልና ከማስፋፋት ወደ ጓላ ያላለ ነው። በአጭሩ፣ እንዲህ ዓይነቱ ክርስትና የእግዚአብሔርን ቃል ከማወቅና ከመታዘዝ የተለየና የራቀ ነው።

ዳሩ ግን ከላይ እንዳየነው ውዳቂ ሞራል ባለው የጅምላ ክርስትና ውስጥም እንኳ እሁንም እግዚአብሔርን የሚወዱ፣ ሰፈቃዱ የሚታዘዙ፣ የተለየና የተሰጠ ሕይወት የሚኖሩ ብዙዎች ናቸው። እነዚህኞቹ በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት የሚመሩ ናቸው። ስለ ሆነም ሁለት ዋና ዋና የክርስትና የሥነ-መለኮት ዐቢይ መስመሮች መከሰታቸው የሚያስገርመን አይሆንም። አንደኛው በሰው የሚመራ ነው (ስብዓዊ፣ ለዘብተኛ፣ ለሜታዊ፣ ሌላም ሌላም ለማለት ይቻላል)። በዚህ መሥመር የቤተ ክርስቲያን አባልነት ለመጽሐፍ ቅዱስ እምነትና መመዘኛዎች ቅድመ-ሁኔታ ሆኖ አይቀርብም፤ ሆኖም አንድ ሰው ለጥምቀትና ለመሳሰሉት «ሥርዓቶች» ራሱን አሳልፎ ከሰጠ ክርስትና እንዲሁ የሚከሰት ተደርጎ ይወሰዳል።

ኢየሱስ በዮሐንስ ራእይ መጽሐፍ ውስጥ የሚናገረው ስለዚህ ዓይነቱ ክርስትና ነው፡-

«በራድ ወይም ትኩስ እንዳይደለህ ሥራህን እውቃለሁ። በራድ ወይም ትኩስ ብትሆንስ መልካም በሆነ ነበር። እንዲሁ ለብ ስላልህ በራድም ወይም ትኩስ ስላልሆንህ ከአፈ ልተፋህ ነው። ህብታም ነኝና ባለ ጤጋ ሆኜአለሁ አንድም ስንኳ እያስፈልገኝም የምትል ስለ

ሆንህ፤ ጉስቋላና ምስኪንም ድሀም ዕውርም የተራቆትህም መሆንህን ስለማታውቅ ...» (ራእይ 3: 15-17)።

ክርስትናን እንደዚህ አድርገህ ተመልክተህ ከሆነ፣ ለእንተ የሚሆን የምሥራች አለኝ፡- ክርስትና እንደዚህ አይደለም! እንደዚህ ሆኖም አያውቅም። ለዘብተኛ ሥነ-መለኮት የእግዚአብሔርን መገለጥ በመካድ ለራሱ፣ ለሕይወት ዘይቤውና ለዓላማው በሚመች መልኩ «ተርጉሞታል።» ክርስቲያን ያልሆኑ ሰዎች በታላቅ ጉጉት መጽሐፍ ቅዱስን የመጻረሪያ ነጥቦች አድርገው የተቀበሏቸውን «ቅራኔዎች» እና «ብረዛዎች» ያገኛቸው እነዚሁ «የሥነ-መለኮት ምሁራን» ወይም «የክርስትና ሊቃውንት» የተባሉት ናቸው።

ይህም ሆኖ እምነታቸውን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የመሠረቱ ሌሎች በርካታ ክርስቲያን ሊቃውንት መኖራቸውን ለጠቅስ ደስ እያለኝ ነው። ያ እምነታቸው ዓይናቸውን አይጨፍንባቸውም። በእርግጥ መጽሐፍ ቅዱስ በእጅ በተገለበጠባቸው በ3000 ዓመታት የጊዜ ገደብ ውስጥ ሠርገው የገቡትን ማናቸውንም የመገልበጥ ስሕተቶች ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ለማጥራት ላለፉት 100 ዓመታት እጅግ ተግተው ሠርተዋል። ምንም ያህል ጥንቃቄ ቢደረግና ተደጋግሞ የማረጋገጫ ምንባብ ቢደረግም እንኳ ታትመው የሚወጡ መጻሕፍት ሁልጊዜም ስሕተት እንደሚኖርባቸው መጽሐፉን የደረሰ ሰው ሁሉ ይረዳል።

ባለፉት 100 ዓመታት ብቻ በክርስ-ምድር ተመራማሪዎች አማካኝነት ክተገኙት በጣም ጥሩና ጥንታዊ የሆኑ መዛግብት ላቢያ የመጨረሻ ትርጉሞቻችን ክትችት ነፃ ለመሆን የተቃረቡ ናቸው። በ1948 ዓ.ም. (እ.ኤ.አ) ከሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ የነበሩ በደንብ የተጠበቁ ብራናዎች በሙት ባሕር አካባቢ ተገኝተዋል። የነቢዩ ኢሳይያስ ሙሉ ቅጂም ተገኝቷል። በመጽሐፍ ቅዱሳችን ውስጥ ካለው ቅጂ ጋር በሁሉም ዝርዝር ይስማማል።

ከዚህ ምዕራፍ መጀመሪያ ላይ የተነሣውን ጥያቄ ለመመለስ ለዘብተኛ፣ «ዘመናዊ» የሥነ- መለኮት አዋቂዎች ብቻ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ብረዛ ሊያገኙ የሚጥሩ ይመስላሉ። ብሂላቸውም በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ወደ በኋላ ይገመገማል።

ሙስሊም የሥነ-መለኮት ጠበብት መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተለወጠ ይናገራሉን?

ከላይ እንደ ወረደ ራእይ እንደሚቀበሉት ከሚናገሩበት ከቁርዓን ትምህርት በማፈንገጥ፤ ሙስሊም የሥነ-መለኮት ጠበብት የዘመናዊ «ክርስቲያን» ሃይሲያንን አላቦችና ገለጻዎች ተቀብለዋል። ይህ ብዙም የሚያስደንቅ ነገር አይደለም፤ ምክንያቱም ቁርዓን በጥራቱና በተለማኒነቱ ከመጽሐፍ ቅዱስ በላይ እንደ ሆነ ለማሳየት ከፍተኛ ፍላጎት ስላላቸው ነው። ሚዛናዊ ብያኔ ለመስጠት ግን በቁርዓን ላይ የቀረቡ የሙስሊም ጽሑፍ ሃይሲያን የት እንዳሉና ግኝታቸውም ምን እንደ ሆነ መጠየቅ ይኖርብናል። በቁርዓን ላይ ሂስ ማቅረብ በሙስሊሞች ዘንድ ተቀባይነት አግኝቶ አያውቅም።

ሙስሊሞች መጽሐፋቸውን ናዚል (ክስማይ የመጣ) አድርገው ስለሚመለከቱ፤ ከሰብአዊ ትችት በላይ እንደ ሆነ ይቁጥራሉ። የመጽሐፍ ቅዱስን መገለጫ ባሕርይ ሊገመግሙ ግን እጥፍ ድርብ መመዘኛዎች ማንጋጋታቸውን እኛ እንደ ደካማነት እናየዋለን። ስለዚህ አንድም ቅዱሳት መጻሕፍትን ሁሉ ለትችት ላናቀርብ እንደ ቅዱሳት መጻሕፍት እንቀበላቸዋለን፤ አሊያም ተለማኒነታቸውን ለመለካት ቅዱሳት መጻሕፍትን ሁሉ እንፈትናቸዋለን።

ይህ በርካታ ሙስሊሞች ያለ ምንም ማረጋገጫ የሚሰነዝሩት የቅዱሳት መጻሕፍት ምንባቦች ሆነ ተብለው የመለወጣቸው የከረረ ክስ «ታሪፍ-ዲ-ላፍዚ» ተብሎ ይጠራል። ይህን ጉዳይ ያጠኑ ሙስሊም ጸሐፍት ክሉ በአይሁዶች ወይም በክርስቲያኖች ላይ ሊረጋገጥ እንደማይችል በግልጽ ማስታወቃቸውን ታውቃለህ? የአሊጋር ኮሌጅ መሥራች የሆኑት ሰር ሰይድ አሕመድ ካን፣ «በእኛ በመሐመዳውያን አመለካከት ብረዛው (ታሪፍ-ዲ-ላፍዚ) መፈጸሙ አልተረጋገጠም» በማለት ጽፏል። ሰር ሰይድ ኢማም ቡክሃሪንና ፈክሩዲን ራዚን በመጥቀስ በአሳባቸው እንደሚሰማሙ ይናገራሉ። ፈክሩዲን ራዚ በመሐመድ ወንድም ልጅ በአብን አባስ ሥልጣን የሚከተለውን ያስቀምጣል፡- «አይሁዶችና የቀድሞ ክርስቲያኖች የተውራትንና የኢንጂልን መጻሕፍት በመለወጡ ጉዳይ ተጠርጥረዋል። ዳሩ ግን በታወቁት ዶክተሮችና የሥነ-መለኮት ጠቢባን አመለካከት መጽሐፉን መለወጥ ሊሆን የሚችል ነገር አይደለም፤ ምክንያቱም እነዚያ ቅዱሳት መጻሕፍት በስፋት

የተሰራጨ፤ በአጠቃላይም የታወቁና ከትውልድ ወደ ትውልድ የተላለፉ ስለ ነበሩ ነው።» ይህ ምስክርነት እውነት በመሆኑም፤ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ አላማኝ የሆኑትን እውነቶች ሁሉ እናቀርባለን። የምንጠይቀው ነገር ቢኖር፤ አንዚህን እውነቶች አስተውሎ ለመመርመር እንባቢው በቂ ጊዜ እንዲወስድ ብቻ ነው። እንቁላሎችዋን በጥድፈያ ጥላ የምትነሣ ዶሮ ምንም ጫጮቶች ለመፈለፈል እንደማትችል ሁሉ፤ እውነቶችን በጽሞና ለመመርመር የማይፈልግ አእምሮም እውነትን ለማግኘት አይችልም።

ለእውነት አውነተኛ ጥማት ማግኘት ለእኛ ምንኛ አስፈላጊ ነው! ይሁንና መነጽር አንድን ዓይነት ሥውር እንዲያይ እንደማይረዳው ሁሉ፤ በእውነት የተሞሉ ዐረፍተ-ነገሮችም አድልዎ ያለበትን አእምሮ መንፈሳዊ እውነትን እንዲያስተውል ሊረዱት አይችሉም።

ስለ ሆነም ከእውነቶች በተጨማሪ ስው ለአግዚአብሔር ያለው ፍቅር፤ ማለትም ለእግዚአብሔርና ለመንገዶቹ ሁሉና ለመገለጡ የተከፈተ አእምሮ፤ እንዲሁም በማንኛውም ዓይነት ሁኔታ ውስጥ እርሱን ለመታዘዝ ፈቃደኝነት ያስፈልጋል። ይህም ፈቃደኝነት የእምነታችን ማጠቃለያ ነው።

የመገለጥ ትርጉም

ወደ ቀጣዩ ትምህርታችን ከመመልከታችን በፊት፡ በአንድ በኩል በክርስቲያኖች፡ በሌላ በኩል ደግሞ በሙስሊሞች በተለያዩ አተረጓጎሞች የተላበሰውን «መገለጥ» የሚለውን ቃል መተርጎም አለብን።

እስልምና እንዲህ ይላል፡- መጽሐፍ (ቁርዓን) ከእግዚአብሔር (ናዚል = የወረደ) ከእግዚአብሔር የመጣ መገለጥ ነው።

ክርስትናም በበኩሉ፡- ክርስቶስ ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጣ የእግዚአብሔር መገለጥ ነው ይላል።

እንግዲህ ወላጁ ጥያቄ፡-

ክርስቶስ የእግዚአብሔር ቃል (ሉጎስ) ነው = መገለጥስ ነውን? (ሱረቱ 3:45፤ 4:171፤ ዮሐንስ 1:1፤ 14)

ወይስ

ቁርዓን የእግዚአብሔር ቃል ነው = መገለጥስ ነውን? ምናልባትስ ሁለቱንም?

ይሁንና እግዚአብሔር ራሱን በቃላት ብቻ ለመግለጽ እንደማይችል መገንዘብ አለብን! ስለ ራሱ፡ ስለ ባሕርዩና ስለ ፈቃዱ መረጃዎችን ይሰጣል። ስለ ራሱ የሚያቀርበው መገለጥ የእርሱ «በግልጽ መታየት» እና «መግለጫ» ነው። ይህም የሆነው ለእርሱ ሥጋ በተዘጋጀለት ጊዜ ነው (ዕብራውያን 10:5)። ስለዚህም ኢየሱስ እንዲህ ብሏል፡-

«እኔን ያየ አብን አይቶአል» (ዮሐንስ 14:9)።

በተጨማሪም ሐዋርያው ዮሐንስ የሚከተለውን ዘግቦልናል፡-

«ቃልም ሥጋ ሆነ፤ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ፤ አንድ ልጅም ከአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን» (ዮሐንስ 1:14)።

በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ስለ ተገለጸው የእግዚአብሔር ስም ያህዌና ስለ ኢየሱስ የምናውቀውን ነገር የምናገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ ገጾች ላይ ነው። ይህ ከእግዚአብሔር ዘንድ በመንፈስ ቅዱስ ተመርቶ የተጻፈ መገለጥ ነው። እያንዳንዱ ክርስቲያን የመጽሐፍ ቅዱስን ሙሉ ሥልጣን አምኖ ይቀበላል።

መጽሐፍ ቅዱስም እንደዚሁ ደረጃ በደረጃ ወደ መገለጡ ፍጻሜ ይኸውም እግዚአብሔር ራሱን ወደ መገለጥ ያመራል። ይህ መገለጥ ዛሬ የእስልምና ሥነ-መለኮት አንደሚረዳው «ናዚል» አይደለም። በተመሳሳይ ጽንሰ-አሳብ ከተለካ ቁርዓንም ሊሆን አይችልም («ክርስቲያኖች ሙስሊሞችን ይጠይቃሉ» የሚለውን መጽሐፍ ተመልከት)። መጽሐፍ ቅዱስ የሰውን የእጅ አቫራ (የግለሰቦችን የቋንቋ አጠቃቀም፤ የተለያዩ ደረጃ ያለውን የእውቀትና የባሕርይ ብቃት፤ ያለ እርሱ በጊዜው መጽሐፍ ቅዱስ ከአእምሮ በላይ ሊሆን ይችል የነበረውን ዘመናዊ የሳይንስ እውቀት ጽንሰ-አሳቦች አንጻራዊ መላምትና የአጻጻፍ ስልት) በደንብ ያሳያል።

ሙስሊም አንባቢ ይህ የመገለጥ ጽንሰ-አሳብ እርሱ ከሚያውቀው ስለሚለይበት ለመቀበል አስቸጋሪ ሊሆንበት ይችላል። ዳሩ ግን መጽሐፍ ቅዱስን ከ«ናዚል» ጽንሰ-አሳብ ማመዛዘኑ የሙስሊሞች ስሕተት እንደ ሆነ ለመጠቀም እንወዳለን። ትንሽ ዘግባለን ብለን እንደምንመለከተው፤ መጽሐፍ ቅዱስ በከፍተኛ ደረጃ የሚያቀርባቸው የመገለጥ መረጃዎች በቁርዓን ውስጥ አልተገኙም። እነዚህም የተፈጸሙ ትንቢት፤ ታሪካዊ መረጃዎች፤ ተባባሪ ምልክቶችና ድንቆችን ያካተቱ ተቀባይነት ያላቸው የዓይን ምስክሮች ዘገባ ናቸው። ከዚህም በተጨማሪ ተመሳሳይ ስብእዊ የእጅ አቫራ በቁርዓን ውስጥ እናገኛለን። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እስትንፋስ-እግዚአብሔር በተለያዩ መልኮች ቀርቦ እናያለን።

«እግዚአብሔርን በረጅምና ከፍ ባለ ዙፋን ላይ ተቀምጦ አየሁት» (ኢሳይያስ 6:1)።

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላል ...» (በኤርምያስ 13:9 እና በሌሎች በርካታ ስፍራዎች)።

«የእግዚአብሔር ቃል ... ወደ እኔ መጣ...» (በኤርምያስ 13:8 እና በሌሎች በርካታ ስፍራዎች)።

«በሚልክያስ እጅ ለእስራኤል የሆነ የእግዚአብሔር ቃል ሸክም ይህ ነው» (ሚልክያስ 1:1)።

«በእሳትም የተቀላቀለውን የብርጭቆ ባሕር የሚመስለውን እየሁ» (ራእይ 15:2)።

«በየሁትም ጊዜ እንደ ሞተ ሰው ሆኜ ከእግሩ በታች ወደቅሁ። ቀኝ እጁንም ጫነብኝ እንዲህም አለኝ እትፍራ!» (ራእይ 1:17)። ወይም ደግሞ:-

«የተጋቡትን አዛቸዋለሁ፤ እኔ ግን አላዝም፤ ጌታ እንጂ... እኔ (ጳውሎስ) አላለሁ፤ ጌታም አይደለም፤ ... ዳሩ ግን ይህን እንደ ፈቃድ አላለሁ እንጂ እንደ ትእዛዝ አይደለም ... እንዲሁም በእብያተ ክርስቲያናት ሁሉ እደነግጋለሁ... የጌታ ትእዛዝ የለኝም፤ ነገር ግን ... ምክር እመከራለሁ» (1ኛ ቆሮንቶስ 7:10፤ 6፤17፤25)።

ከእነዚህ መልኮች መካከል ግንዛቤ ማግኘትን መማር አለብን። ሙስሊሙም ደግሞ «ቁርዓን» እና «ሃዲስ» «ታፍሲር»ም ብሎ የሚጠራቸውን ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጠቃልሎ እንደምናገኛቸው መረዳትን መማር አለበት።

ምንም እንኳ የተለያዩ ሰዎች «ቢመዘግቡት»ና በመካከላቸውም ረዥም የጊዜ ገደብ ቢኖር፤ አስፈላጊው የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ግን እንድ ዓይነት ነው። እግዚአብሔር ከሰው ጋር ለማድረግ ለሚፈልጋቸው ግንኙነቶቹ መልእክቱን ከማስተላለፍ ወደ ጓላ አይልም። እነዚህም ፍቅሩ፤ አሳቢነቱና ጎዘት፤ ርኅራኄው፤ ምሕረቱና ቁጣው፤ እንዲሁም ዕርቅ የማድረግ ዕቅዱ ናቸው። ክርስቶስ ከመጀመሪያው የብሉይ ኪዳን ጥቅስ ጀምሮ በእርሱ በሆነው የእግዚአብሔር መገለጥ ሁሉ ውስጥ ከዳር እስከ ዳር ይታያል (ከገጽ 63 ጀምሮና ከገጽ 137 ጀምሮ)። ይሁን እንጂ እንደ ሰው የመረዳት ብቃት፤ ሁሉም ነገር ደረጃ በደረጃ ተገልጿል።

በመንፈስ ቅዱስ ምሪት በተመዘገበው ቃል ውስጥ እግዚአብሔርን በኢየሱስ ውስጥ እናገኘዋለን። ዛሬም እንኳ የእግዚአብሔርን ቃል በመስማት የሚገኘውን እምነታችንን በእርሱ ላይ ካደረግን፤ በመጽሐፍ

ቅዱስ እንደ ተዘገበው፤ እዲስ ልደትን መለማመድ እንችላለን። እሁንም ቢሆን የሚለውጠንና በእኛ ውስጥ የሚኖረውን መንፈስ ቅዱስ ለመቀበል እንችላለን!

መጽሐፍ ቅዱስ «ናዚል» ነው የምንል ከሆነ፤ ቁርዓንንም በተመለከተ ከሙስሊሙ እንደምንጠብቀው ሁሉ፤ የሰውን የእጅ እሻራ ለማብራራት መሞከር አለብን ማለት ነው። መጽሐፍ ቅዱስን በተመለከተ፤ ከመለኮታዊ ምንጭ ለመምጣቱ ግልጽ መረጃ ስላለ ተጨማሪ ማረጋገጫዎች እያስፈልጉትም (ከገጽ 63፤157፤201 ጀምሮ)። ምንም እንኳ ጥንታዊ በሆኑ መሣሪያዎችና እስኞጋሪ በሆኑ ሁኔታዎች በእጅ የተጻፉትን መጻሕፍት ለህልቁ መሳፍርት ጊዜያት መቅዳቱ አንዳንድ «በሕተቶችን» ቢያስከትልም፤ የመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት በእስትንፋስ-እግዚአብሔር የተገኘ ነው (ቲዎፕኖስቶስ = እግዚአብሔር የተነፈሰው)። ሊቃውንት በቅርብ የተገኙትን በርካታ መዛግብት በማጥናትና በማገላበጥ የተገኙትን ስሕተቶች በሙሉ ለይተው አውጥተዋቸዋል፤ እብራርተዋቸውማል።

እስላማዊ ቅዋሜዎችና በመረጃ የተደገፉ መልሶቻችን

በሃይማኖታዊ ጉዳዮች ላይ በሚያተኩሩ በርካታ የእስልምና መጻሕፍት ውስጥ መጽሐፍ ቅዱስ ሙሉ ለሙሉ ተእማኒነት እንደሌለው ተደርጎ ቀርቧል። ለዚህ እቀራረብ ግልጽ የሆኑ ምክንያቶችን ማብራራቱን እንፈልግም። ዳሩ ግን በርካታዎቹ መግለጫዎች እንድም በእለማወቅ የመጡ፤ አሊያም እውቀቱ እያለ ሆኖ ተብለው የተቀመጡ፤ ሻል ካለም በእሉታዊ አቋም በተመሠረቱ መረጃዎች ላይ የሚደገፉ ናቸው። ምንም እንኳ ይህን ጉዳይ በጥቅሉ ማየቱን ብንመርጥም፤ የምንለውን ነገር ለማጠናከር ሁለት ደራሲያንን መጥቀስ ግዴታችን ይሆናል።

«ብርሃኑ» የሚል ስያሜ በተሰጠው፤ በእል-ሃጅ ሱልጣን ሐፊዝ አብዱል በተዘጋጀውና በማውላና ሰይድ ዚያ-ኡድ-ዲን አህመድ ጊላኒ እንደገና ታርሞ በቀረበው መጽሐፍ ውስጥ፤ «ሲኖፕቲክ» ጸሐፊዎች (ማለትም በይበልጥ ታሪካዊ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ትኩረት የሰጡ ሦስቱ የወንጌል ዘጋቢዎች ከስተቶቹን ይበልጥ ከፍ ባለ ደረጃ ከሚመለከተው ከአራተኛው ዘጋቢ፤ ከዮሐንስ ይልቅ በበለጠ ይመሳሰላሉ) ጳውሎስ፤ ሉቃስ፤ ማቴዎስና ዮሐንስ እንደ ሆኑ ተነግሮናል። በእርግጥ «ሲኖፕቲክ»

ጸሐፊዎች ሦስት ብቻ ናቸው፤ የዮሐንስ የሆነው የወንጌል ክፍል የተሰየ ነው፤ እንዲያውም ጳውሎስ የወንጌልን መልእክት ጭራሽ አልጻፈም! ማንኛውም ዝቅተኛ የሆነ ትምህርት ያለው ክርስቲያን እንኳ እንደሚያውቀው «ሲኖፕቲኮቹ» ማቴዎስ፣ ማርቆስና ሉቃስ ናቸው።

እንዲህ ዓይነቶቹን ምሁራን ክርስቲያኖች በጥርጣሬ ዓይን መመልከታቸው ትክክል ነው። ምክንያቱም ተቀባይነት ያለው አስተዋጽኦ ለማበርከት ስለማይችሉ ነው። እጅግ አድርጎ የሚያሳዝነው ግን በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሙስሊሞች ስለ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያገኙት ብቸኛ መረጃ ክርክራቸውን ሙሉ ለሙሉ ባለ እንደ አቅጣጫ በሆነ፣ በተለየና በተመረጠ እውቀት ላይ ከሚገኙት፣ ወይም ደግሞ እያወቁ ከሚከራከሩ፣ ካልተረዱ አሊያም ከማይታመኑ ሰዎች መሆኑ ነው።

የሆነ ሆኖ ሁሉም ሙስሊሞች እንዲህ ባለ ርካሽ መንፈስ እንደማይከራከሩ መጥቀስ ይኖርብናል። በመጀመሪያ ደረጃ ትንታኔያችንን በጸረ-ክርስትና አቋሙ ዓይነተኛ እና ከእኛ ሁኔታ ጋር የተያያዘና ሁለገብም በሆነው መጽሐፍ ላይ እንወስናለን።

የሚከተሉት ነጥቦች፣ ጥያቄዎችና ጥቅሶች «መጽሐፍ ቅዱስ - የእግዚአብሔር ቃል ነው ወይስ የሰው ቃል?» በሚል ርዕስ በቀድሞው ፕሪቶሪያዊ በዛሬው ጆህንስበርጋዊ በቬህ ኤ.ኤስ.ኬ ጁማል ከተዘጋጀው መጽሐፍ የተወሰዱ ናቸው።

ገና በመግቢያው ላይ ሚስተር ጁማል የሚተዋወቁት

«አስልምናን ጎጂ ከሆኑ እንቋሻሽ ንግግሮች እንደሚከላከሉና ለእስልምና ትምህርቶች እንደ ቀንደኛ ደጋፊ»፣ እንዲሁም «ከደቡብ አፍሪካ በጣት ከሚቆጠሩ አስተዋይ ፈላስፎች እንደ አንዱ» ሆነው ነው።

በእስልምና ላይ የሚነሳው ጎጂ እንቋሻሽ ንግግር የተባለው እንግዲህ ከእስልምና አስቀድሞ የነበረውን መጽሐፍ፣ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ ሆነ እንረዳለን!

በትችታቸውም «ዘመናዊ ሥነ-መለኮት» የተባለውን መሥመር ይከተላሉ። ይህም ተፈላጊ መረጃ እንዳበረከተላቸው ጥርጥር የለውም። በተጨማሪም የመጽሐፍ ቅዱስ ባሕርይ ሙስሊሞች በሚያምኑበት ዓይነት የመገለጥ

ጽንሰ እሳብ («ናዚል») ላይ የተመሠረተ መሆኑን ማሰቡ ስሕተት ነው። ይህም በሚከተለው ዐረፍተ ነገር ውስጥ ተመልክቷል፡-

«እያንዳንዱ የጌታ (የኢየሱስ) ቃል፣ ትእዛዝ፣ ፈቃድ፣ እገዳ፣ ትችትና ሌሎችም ትምህርቶቹ መጀመሪያ በተናገረበት የአራማይክ ቋንቋ በጥንታዊ ጥራቱ ከተራባ የእግዚአብሔርን እውነተኛ ቃል ወይም መጽሐፍ ቅዱስን እንደሚያካትት ጥርጥር የለውም። ትልቁ ጥያቄ፣ ይህኛው መጽሐፍ ቅዱስ ዛሬ አለ ወይ? የሚለው ሲሆን፣ መልሱም እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቅ እንደሚያውቀው፣ የለም የሚል ነው።»

ይህ ከቀደምት አስላማዊ ጽንሰ-እሳቦች የማይስማማ ነው፡-

«የማርያም ልጅ ስለ ሆነው ኢየሱስ ወደ እኔ ከደረሱት ነገሮች መካከል ለወንጌል ተከታዮች ከእግዚአብሔር ዘንድ በተቀበለው ወንጌል ውስጥ ... ሐዋርያው ዮሐንስ ወንጌሉን ከኢየሱስ ኪዳን ለእነርሱ ከጻፈው የተውጣጣ ነው ...» (ሊራቱ አይ ራሱል ቁጥር 149)።

ይህን ጥቅስ በትክክል ብናየው የምሥራቹ (ወንጌሉ) ለኢየሱስ ነበር የተሰጠው። በጽሑፍ ተሰጠው አይልም። ቋንቋውንም ደግሞ አይጠቅስም። እነዚህንም በጽሑፍ «ያስፈራቸው» ሐዋርያው ዮሐንስ ነበር። ከዚህም ስነድ ውስጥ ከፈሉ በወንጌል ውስጥ ስለ መሐመድ የተነገረ ትንቢት እንዳለ ለማሳየት አለ አግባብ ከግልጋሎት ላይ ውሏል። በየትኛውም ስፍራ የዮሐንስ ዘገባ እውነተኛነትና ንጽሕና በኢብን ይሻቅ አልተጠየቀም (ኤ.ኤች. 85-151)። ብቸኛውና እውነተኛው ችግር ጥቅሱ የተወሰደው ከመጀመሪያዎቹ መዛግብት ሳይሆን፣ በተርጓሚው የግርጌ ማስታወሻ ላይ እንደ ተገለጸው፣ «ፓለስቲንያን ሊርያክ ሌክሽነሪ» ከተሰኘው የተጭበረበረ መጽሐፍ ነው።

በሚስተር ጁማል ጥቅሶች ውስጥ ትኩረት የተደረገው በመጀመሪያው ቋንቋ ማለትም በእስልምና በኩል ዐረብኛ ላይ መሆኑ ነው። በእርግጥ ቁርዓን ለእንደ ሙስሊም አላህ ለመሐመድ የሰጠው የእያንዳንዱ ቃል ስብስብ፣ ትእዛዝ፣ ወዘተ... ነው። ሃዲስም እንዲሁ በብዙዎች ዘንድ በቃላቱና በግብሮቹ ከላይ እንደ ተላከ ሆኖ ይቆጠራል። ሃዲስ በቁርዓን

ላይ እውቀትን ይጨምራል፤ ይተረጉመዋልም። በዚህም ሙስሊሞች ስለ ነቢያቸው፣ ስለ ቃላቶቹ ግብሮቹ ዝርዝር ነገሮችን ለማንበብና ለመከተል ያለችላቸዋል። ሆኖም የመሐመድ ቃላት በሙሉ የመመዝገብ አለመመዝገባቸው ነገር ሌላ ጉዳይ ነው፤ ሙስሊሞች ቁርዓንን በሚመለከቱበት ሁኔታ ነው መጽሐፍ ቅዱስን የሚመለከቱት። ይህ አላሳች የሆነ ነገር ነው። ምክንያቱም እንዲህ ዓይነቱ ስልት ስለ ሰላምታዎች ወይም በመጽሐፍ ቅዱስ መልእክቶች ውስጥ ስለ ተጠቀሱት ሕይወትና እምነት ጉዳይ በተመለከተ ለሚነሱ ጥያቄዎች የተሰጠውን ምክር ስለማይቀበል ነው። በሙስሊሞች እመለካከት እንዲህ ያሉ ዐረፍተ ነገሮች የሃዲስ ብቻ ናቸው። ሙስሊም ጓደኞቻችን ስለዚህ ነገር እንዲያውቁ ማድረግ አለብን። አግዚአብሔር በቃሉ ለሰው ልጅ ለማስተላለፍ የፈለገው ሁሉ ተላልፎአል። ይህም ዛሬ በአያንዳንዱ ክርስቲያን እጅ ይገኛል። ተጨማሪዎች ወይም ማሻሻያዎች ቦታ የላቸውም። በቁርዓንም ውስጥ እንኳ ለመጽሐፍ ቅዱስ የሚሆን ምንም ማሻሻያ አያገኝም።

ቢሆንም የሚከተለው ሲነገረን ደግሞ እንመለከታለን፡-

«የበፊቱ የእግዚአብሔር ቃል፡ በሰው አጆች ስለ ተበረዘ፡ የእግዚአብሔርን ቃል ከሰው ቃል ለመለየት አይቻልም። አሁንም በአንዳንድ ስፍራዎች ኢየሱስ ለሕዝቡ ጥቅም የተናገረውን እንደ ፈርጥ የሆነውን የመለኮታዊ ጥበብ ትምህርቱን የአውነት ብልጭታ እናገኛለን፤ እነዚህ ግን በጣም ጥቂቶች ሲሆኑ፡ መጽሐፍ ቅዱስን ካጣበቡት ጣልቃ ገብ ጽሑፎች እና ግጭት ከሚፈጥሩ የምንባባች ጥሻ መካከል የሚገኙ ናቸው ... ሁላችንም እንደምናውቀው፡ ክርስቶስ የተመሠረተው በዕውር እምነት ላይ ነው። ትክክለኛ አስተሳሰብም በክርስቶስና ውስጥ ምንም ሚና አይጫወትም ... አሁን ያለው የእንግሊዝኛ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ቢያንስ 100000 ስሕተቶች (በጣም በአያንዳንዱ ጥቅስ ውስጥ ሦስት ስሕተቶች ይገኛሉ ማለት ነው ጂ.ኤን.) እንደሚገኙበት፡ ዕብራይስጥን የተማሩ በርካታ ምሁራን ይስማማሉ ... ማንኛውንም የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ማን እንደ ጻፈው በእርግጠኝነት አይታወቅም ... የትኞቹ መጻሕፍት በመንፈስ በመነዳት እንደ ተጻፉ ክርስቲያኖች ራሳቸውም ከስምምነት ላይ አልደረሱም።»

ሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞች በተግባር አንዱ ከሌላው ስለ ተለየ፡ የትኛው ትክክል እንደ ሆነ የሚያውቅ አለመኖሩም ተወስኗል።

ለምን በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞች እንዳሏቸው ክርስቲያኖች በተደጋጋሚ ተጠይቀዋል። ሙስሊሞች እነዚህ እትሞች የመጀመሪያዎቹ መዛግብት የተለያዩ ትርጉሞች እንጂ ሌላ አለመሆናቸውን ሲሰሙ ይደነቃሉ። የ«ኪንግ ጄምስ ትርጉም» በ1611 ዓ.ም. የተዘጋጀ ነው። ከቋንቋ አድገት ለውጥ የተነሣ በድጋሚ ማዘጋጀቱ አስፈልጓል። ከዚህም ባሻገር ሌሎች ተጨማሪ መዛግብት ከዚያ ወዲህ ተገኝተዋል። አንዳንዶቹ ቁጥሮች በግማሾቹ መዛግብት ሊገኙ በሌሎቹ ውስጥ ግን አልነበሩም (ከገጽ 26 ጀምሮ ተመልከት)። እነዚህ ምንባቦች «ታርመው በተዘጋጁ እትሞች» ውስጥ ይገኛሉ። የእነዚህን ምንባቦች መጠን ከጠቅላላው መጽሐፍ ስፋት አኳያ ለመረዳት እያንዳንዳቸው 12 ቁጥሮች ካሉአቸው 2 ክፍሎች በተጨማሪ (ቁጥር 5 እና 6 ገጽ 28 እና 29)፡ በድግግሞሽ ምክንያት የተሠረዙት ሁለት ቁጥሮች ከምንባቡ መልእክት ወይም ትርጉም ጋር ምንም ዝምድና ስለሌላቸው አጠያያቂ የሆኑትን ስምንት ዐረፍተ ነገሮች ወይም ክፍሎች መጥቀስ ይገባል። ይህም ከ7959 የአዲስ ኪዳን ጥቅሶች ውስጥ 0.1 በመቶ መሆኑ ነው!

አንዳንድ እትሞች በከፍተኛ ጥንቃቄ ለሊቃውንት የተዘጋጁ ሲሆኑ፡ ሌሎች ደግሞ ያልተለመዱ ቃላትን ወይም ሐረጎችን በመተው፡ ከሥነ-መለኮት ጽንሰ-አሳቦች ይልቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪኮችና ትምህርታቸው ላይ ለሚያተኩሩ ወጣቶች ወይም መጠነኛ ትምህርት ላላቸው አንባቢያን በሚስማማ መልኩ የቀረቡ ናቸው። የሁሉም መልእክትና ይዘት ከተለያዩ የቁርዓን ትርጉሞች (ማለትም ዩሴፍ ዓሊ፡ ዳውድ፡ ማርማዱክ ፒክትሆል፡ ጆርጅ ሌል፡ ሮድዌል፡ አርቤሪ፡ ወዘተ.) የበለጠ ተመሳሳይነት ያለው ነው።

«ምንም እንኳ በመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበራትና በሌሎችም አክራሪዎች መጽሐፍ ቅዱስ በዓለም በተነባቢነቱ ከፍተኛ ደረጃ የያዘ መጽሐፍ መሆኑ እየተጋነነ ቢነገርም፡ እውነቱ ግን ተቃራኒው ነው።»

እነዚህን ነገሮች በተመለከተ ሙስሊሞች አለን የሚሉት ጥልቅ እውቀት ግራ ያጋባናል። ቢሆንም ለእነዚህ አባባሎቻቸው ምንም ማስረጃ

እንደሌላቸው እንረዳለን። «የታወቁ» የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንትና ማብራሪያ አዘጋጆች ተብለው የተጠቀሱ ሰዎች ሙሉ ለሙሉ ድብቅ ባሕርይ ያላቸው ናቸው።

እስልምና በቁርዓን ላይ የቃል በቃል ሂሰን አለመፍቀድ፣ ከፍተኛ ወይም የውጫዊ ገጽታ ሂሰን (ከቃል በቃል ሂሰ ጋር መምታታት የለበትም)፣ የሚያካሄዱ የሥነ-መለኮት ምሁራን ሁሉ በእርግጥ የመጽሐፍ ቅዱስን እውነተኛ ይዘት እንደሚያቀርቡ እንዲገምቱ፣ ለሙስሊሞች መንገዱን ይጠርግላቸዋል። ይህ እንዳልሆነ ደግሞ ሁሉም የሚያውቀው ነው። ምክንያቱም «ከፍተኛው ትችት» የተመሠረተው በመዛኙ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት በሌላቸው የፍልስፍና መላምቶች ላይ ስለ ሆነና የተለያዩ ፍቺዎች ወዳሏቸው ዐረፍተ ነገሮች ስለሚመራ ነው። በአሥራ ዘጠነኛውና በሃያኛው ክፍለ ዘመን ግምታዊ ሥነ-መለኮት በርካታ አመለካከቶችንና መላምቶችን አስገኝቷል። እነዚህም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ካለመሆናቸው በተጨማሪ ማረጋገጫ የሌላቸውና በክርስቲያኖችም ዘንድ ስፍራ ያልተሰጣቸው ናቸው። እንደዚህ ካለው ሥነ-መለኮት ማጣቀሻ መውሰዱ መጽሐፍ ቅዱስን ሙሉ ለሙሉ ውሸት በሆነ ብርሃን ውስጥ ያስቀምጠዋል።

የሆነ ሆኖ ሙስሊሞች

«መጽሐፍ ቅዱስ ዱሮ የእግዚአብሔር ቃል ነበር»

እንዲሁም፡-

«አሁን ያለው መጽሐፍ ቅዱስ በማንኛውም የአስተሳሰብ ደረጃ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስ የተሰጠ የእግዚአብሔር ቃል ተብሎ ሊጠራ አይችልም»

በተጨማሪም፡-

«አምነት መጽሐፍ ቅዱስን ከነስሕተቶችና ከነማይመስሉ ነገሮች እንዳለ መቀበልን ይጠይቃል። በሌላ በኩል አስተውሎት ሰብአዊ ማመዛዘንን የሚያጥላሉ ነገሮችን ከመቀበል ወደ ኋላ ይላል» በማለት ደምድመዋል።

እንዲሁም ሙስሊሞች የኪንግ ጀምስን፣ ታርሞ የተዘጋጀውንና ሌሎችንም አትሞች በተመለከተ ጥያቄ ያነሣሉ፡-

«የእግዚአብሔር ቃል በበርካታ አትሞች እንዲቀርብ ለምን ያስፈልጋል? የአኛ ግንዛቤ የሚነግረን እውነተኛው የእግዚአብሔር ቃል ሳይቀየር፣ ሳይበላሽ፣ ሳይከለስ፣ ልክ ለክርስቶስ እንደ ተገለጸው ሆኖ መኖር እንዳለበት ነው።»

እነዚህን ወቀሳዎች ለመመልከት ለአፍታ ቆም ማለት ያሻናል።

በመጀመሪያ ደረጃ የእግዚአብሔር ቃል ለኢየሱስ አልተገለጸም። እርሱ የእግዚአብሔር መገለጽ፣ የእግዚአብሔርም ቃል ነው። ይህ በቁርዓን እንኳ ድጋፍ ተስጥቶታል (ሱረቱ 4: 171 እና 3: 45፣ 59)።

ከዚያም ቀጥተኛ የሆኑትን ጥያቄዎች መጠየቅ አለብን፡- መጽሐፍ ቅዱስ የተለወጠው መቼ፣ የትና በማንነው? በመሐመድ ዘመን ቶራና ወንጌል በእርግጥ እንደ ነበሩ ቁርዓን እንኳ የምስክርነት ቃሉን ይሰጣል (ገጽ 6-8)። መጽሐፍ ቅዱስ ከዚያ በኋላ ተቀይሯል ማለት እውነታን የሚጻረር አባባል ነው።

ቁርዓን ቀድመው የተላኩትን መገለጦች ለመጠበቅ እንደ ወረደ ይናገራል (ሱረቱ 5: 46-51)። እንዲሁም ቶራና ወንጌል መገለጥ መሆናቸውን በግልጽ ያስቀምጣል። ይህ ማለት ከእግዚአብሔር የመጡና በዚህም ምክንያት የእግዚአብሔር ቃል ናቸው ማለት ነው። በተጨማሪም ማንም ሰው የእግዚአብሔርን ቃል ለመለወጥ እንደማይችል ቁርዓን አበክሮ ይናገራል (ሱረቱ 6: 34 እና 10: 64)።

የአዲስ ኪዳን ጽሑፎች የተጠናቀሩት ከቁርዓን ከ500 ዓመታት በላይ አስቀድመውና ከእነዚያ ክብሉይ ኪዳን ጽሑፎች እስከ 1500 ዓመታት ዘግይተው በተወሰነ የታሪክና የጊዜ ገደብ ውስጥ ነው። እንደ ዕብራይስጥ፣ አራማይክና ግሪክ ሳይሆን ዐረብኛ በቁርዓን ከፍተኛ ተጽዕኖ ሳቢያ እስከ አሁን ድረስ የንግግር ቋንቋ ሆኖ ቆይቷል። የዕብራይስጥ ቋንቋ በእስራኤላውያን መስደድ ጊዜ ለ1500 ያህል ሕያው ቋንቋ ከመሆን ታቅቦ ቆይቶ ነበር፤ አራማይክ ግን ሕያው ቋንቋነቱ ካከተመ ቆይቷል። በተለይ በዚህ ክፍለ ዘመን የተደረገው ምርምር የዕብራይስጥ ቋንቋ

እውቀታችንን በደንብ በማሳደግ የቋንቋውን ችግር ለማቃለል ረድቷል። እንደ ማንኛውም የቋንቋ እርጅና ሁሉ (እስከ ከ200 ዓመታት በፊት የተጻፈውን መጽሐፍ ለማንበብ ሞክር) ይህ ሁኔታና አይቀሬ የሆነው የማንኛውም ቋንቋ እርጅና፣ መጽሐፍ ቅዱስ በወቅቱ በሚነገረው ቋንቋ እውነተኛውን መልእክቱን ሳይዛባ እንዲያስተላልፍ በየጊዜው ተመጣጣኝ ትርጉሞችን ማዘጋጀት አስፈላጊ ነው።

ለክርስቲያን ቅዱሳት መጻሕፍትን ወይም ጸሎቶችን በተጻፉበት በመጀመሪያው ቋንቋ የማንበቡ ወይም የመድገሙ አስፈላጊነት በሜት አይሰጠውም። በመሠረቱ እኛ የምናተኩረው በመልእክቱ ይዘት ላይ እንጂ በመጀመሪያ በተጻፈበት የቋንቋ አወቃቀር ላይ አይደለም። እንደ ዓይነተኛ ክርስቲያን ትርጉሞቻችንን ከሚያዘጋጁት ከእነዚያ ላቅ ያለ እውቀት ካላቸው የቋንቋ ሊቃውንት ቡድኖች እኩል በመጽሐፍ ቅዱስ የመጀመሪያ ቋንቋ(ዎች) ላይ እውቀትን ለማካበት የሚችል አይመስልም። ከዚህም በተጨማሪ፣ በቋንቋችን ስናመልከው፣ ስናመሰግንው፣ ወይም በጸሎት ስንናገረው እግዚአብሔር የምንለውን እንደሚረዳ አጥብቀን እናምናለን።

እንዲሁም እንደ ሰው ምንጩን በትክክል መረዳት እስካልቻለ በመንፈስ በመንዳት የተገኘ ትንቢታዊ መልእክት አጣራጣሪ እንደ ሆነ በሙሰሊሞች የሚቀርበውን አመለካከት አንቀበልም። በመሠረቱ ነቢዩ ወይም በመንፈስ በመንዳት የተሰጠውን መልእክት የሚጽፈው ሰው በእግዚአብሔር እጅ ያለ መሣሪያ ነው። የደብዳቤውን ተአማኒነት ለማረጋገጥ ብንፈልግ ብዕሩ በማንና የት እንደ ተሠራ በማወቅ አስማወቃችን ላይ አናበደግፍም። መልእክቱ እውነተኛ እንደ ሆነ አርግጠኞች እስከ ሆንን ድረስ ይህ ሁሉ አስፈላጊ አይደለም።

ብብሉይ ኪዳን ውስጥ 100000 ሰሕተቶች አሉ የሚለው ወቀላ ምላሽ እንኳ መሰጠት የማያስፈልገው ትርጉም-አልባ ንግግር ነው። እንዲሁም የክርስትና እምነት የታወረ እምነት ነው የሚለውም አባባል ጸሐፊው ምን መረጃ እንዳገኘ በሚገባ የሚገልጥ አይደለም።

እንደዚህ ባለ የመጽሐፍ አቀራረብ ውስጥ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሚቀርቡትን ዘላቂዎች ሁሉ ማካተት እንደማይቻል ግልጽ ነው። ይሁንና ከሌሎች ጎልተው የሚታዩ ጥቂት ነገሮችን በመጀመሪያ እንመለከታለን።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደሚገኙ የሚነገርላቸው ማታለያዎች፣ ብልሽቶች፣ የተጨመሩ ጽሑፎችና ግጭቶች አሁንም በአል-ሐጅ ሱልጣን ሐፊዝ አብዱል ከተዘጋጀውና በማውላና ሰይድ ዚያ-ኡድ-ዲን አሕመድ ጊላኒ ታርሞ ከቀረበው «ብርሃኑ» ከተሰኘው መጽሐፍ እንዳንድ ምንባቦችን እጠቅሳለሁ። ከመቅድሙ ውስጥ (ገጽ 11) የሚከተለውን እናነባለን፡-

«የጋጢአት ጅማሬን አበመልክቶ በላለው ክርስቲያናዊ ንድፈ አሳብ፣ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ በለ መባሉ፣ በለ መሢሔ የመስቀል ዝክረ-ሐተታ፣ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የሰው ልጅ ደኅንነት ለሰማግኘቱ የመሠረተ እምነት ትምህርት በሌሎችም እያሌ አሳሳቢና አጠያያቂ ጉዳዮች ላይ ድጋፍና ነቀፋ ለመስጠት የሚረዱ እስላማዊ ያልሆኑ መረጃዎችን ለይቼ ለማስባወቅ ተስፋ አደርጋለሁ። ከሁሉም በላይ ይህ መጽሐፍ በምሥራቁና በምዕራቡ፣ በመልካሙና በክፉው ኃይል መካከል እምባላደር ይሆን ዘንድ በዚህ ዓይነት ትሕትና በተሞላበት መንገድ እጠይቃለሁ። በተጨማሪም የዓለም ቅዱሳት መጻሕፍትና የበርካታ ፍልስፍናዎቻቸው ጥልቅ ሃይማኖታዊ እውቀት፣ በማንኛውም ሕዝብ፣ አገር፣ ወይም የእምነት አቋም ላይ እውነተኛ የመልካምነት መንፈስ እንደሚያሳድር በጣም አርግጠኛ ነኝ።»

ከመጀመሪያው ክፍል ጋር ሙሉ ለሙሉ ከሚቃረነው ከዚህ አንቀጽ የመጨረሻ ዓረፍተ ነገር ጋር በደንብ እንበማማለን። በዚያ በፍራ የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርቶች እራት አእማድ በማጥላላት የመጽሐፍ ቅዱስን መሠረት ለማናጋት ይታገላል። እነርሱም፡-

1. በጸጋ የሚገኝ በርየት ወይም ደኅንነት፣
 2. በቅለት፣
 3. የኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅነትና አምላክነት፣ እና
 4. ሥላሴ ናቸው።
- በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሚነሡ ሌሎች ተግዳሮቶች ሁሉ በእነዚህ ሥር ናቸው። እነርሱም ቢሆኑ መግለጫ የሚሹ ናቸው። ወጥነቱን ለመጠበቅ

ሲባል ተቃውሞዎቹ በሙሉ ቀደም ብሎ ከተገለጸው ከ ኤ.ኤስ.ኪ. ጁማል መጽሐፍ የተወሰዱ ናቸው። ግምገማችንን ግን አጠር ማድረግ ይኖርብናል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተደረጉ ለውጦችና ብረዛዎች

1. «ይህ ዓይነት ግን ከጸሎትና ከጦም በቀር እይወጣም» የሚለው እሳብ በማቴዎስ 17:21 ላይ የተጠቀሰ ሲሆን፤ ይህ ክፍል በኪንግ ጄምስ እትም እንጂ ታርሞ በተዘጋጀው «ሪቫይዝድ ቨርዥን» ውስጥ አይገኝም።

አስቀድሞ እንደ ተገለጸው የ«ኪንግ ጄምስ ቨርዥን» መጽሐፍ ቅዱስ የ1611 ዓ.ም. ትርጉም ነው። ከዚያ በኋላ፤ በተለይም በዚህና በ19ኛው ክፍለ ዘመናት ውስጥ በ«ኪንግ ጄምስ ቨርዥን» ተርጓሚዎች ዘንድ ከነበሩት ይበልጥ አጠቃላይ የሆኑና ጥንታዊነት ያላቸው በርካታ መዛግብት መገኘት የቅጂ ስሕተቶችንና ጣልቃ-ገብ ጽሑፎችን ለይቶ ለማውጣት በተሻለ ስፍራ አስቀምጦናል።

ጣልቃ-ገብ ጽሑፎች በመጽሐፉ ውስጥ የተጨመሩ ጽሑፎች ናቸው። ምናልባት አንድ ሲቅ የተወሰኑ ቃላትን ትርጉሞች በቅደም ተከተል፤ ማስታወሻ፤ ወይም ተመሳሳይ ምንባብ በመጽሐፉ ገጽ በጥግ በኩል ጽፎ ይሆናል። ተከታዩ ሰው መጽሐፉን በሚገለብጥበት ጊዜ ይህንኑ የጥግ ጽሑፍም ጨምሮ በመገልበጡ፤ በአዲሱ ሰነድ ውስጥ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ሆኖ ቀርቧል። በዚህ ዓይነት በተደጋጋሚ እየተገለበጠ ቆይቷል።

በርካታ ጥንታዊ ሰነዶች አንዳንዶቹ በተጨማሪ ጣልቃ የገቡትን ጽሑፎች ይዘውና ሌሎች ደግሞ ይህ ጽሑፍ ሳይኖራቸው ስለ ተገኙ፤ ሊቃውንቱ ጽሑፎቹ ጣልቃ-ገብ መሆናቸውን ወይንም በስሕተት መዘለላቸውን ለማረጋገጥ አስፈላጊ መምሪያ አላቸው። በመሆኑም በአዳዲሶቹ ትርጉሞች ውስጥ ተገቢ እርማቶች ተደርገዋል። ብሉይ ኪዳን ለ3000፤ አዲስ ኪዳንም ለ1400 ዓመታት ያህል በተለያዩ ማህበረሰቦችና አገሮች፤ እንዲሁም ክፍለ ዓለማት ውስጥ በእጅ ሲገለበጡ መኖራቸውን ማወቅ ይኖርብናል።

መሐመድ ከሞተ ከጥቂት ጊዜያት በኋላ የቁርዓን የእርማት ሥራ ክርስቲያኖችና አይሁዶች የተጋፈጡአቸውን ችግሮች በተገነዘቡት በካሊፍ ኡስማን ተጠናቋል። በመጨረሻም የተለያዩት ምንባቦች ሁሉ ወድመው እንዱ የመጀመሪያ ቅጂ ብቻ ቀርቷል። ይህም የመጀመሪያ ቅጂ የስሕተቶችን ጣልቃ-ገብነት እደጋ ለማስወገድ ወዲያው ተገልብጦ ተባዝቷል («ክርስቲያኖች ሙስሊሞችን ይጠይቃሉ» የሚለውን መጽሐፍ ተመልከት)። ከዚህ ሁሉ በተጨማሪ፤ ወደ ማንኛውም መጽሐፍ የሚገቡ ስሕተቶች ችግር እንድ ሰው በታሪክ ወደ ኋላ የሚሄድበት መጠን በጨመረ ቁጥር በጣሙን ይጨምራል።

እዚህ ላይ እጠያያቂ ሆኖ የቀረበው ቁጥር የሚገኘው በ«ኮይኔ» ሰነዶች «ሲ» እና «ዲ» ውስጥ ብቻ ነው፤ በሌሎች ውስጥ አይገኝም። ጣልቃ-ገብ እይደለም ለማለት ስለማይቻል፤ ይህ ቁጥር «ሪቫይዝድ ስታንዳርድ ቨርዥን» በተባለው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደ ግርጌ ማስታወሻ ሆኖ ቀርቧል። ምናልባትም ከግል ልምምድ ጥቂት ቃል መጨመር ያስፈልገናል። የተጠቀሰው ምንባብ እጋንንትን ስለ ማስወጣት ይናገራል። የዚህ ምንባብ መለኮታዊ ሥልጣን ሲፈተን ይችላል፤ በራሴና በሌሎችም በርካታ ክርስቲያኖች «በሙሉ የሥራ ሂደት ውስጥ» እንደሚገኝ ሊታወቅ ችሏል። ዮሐንስ 7:17ን እንጠቅሳለን፡-

«ፈቃዱን ሊያደርግ የሚወድ ቢኖር፤ እርሱ ይህ ትምህርት ከእግዚአብሔር ቢሆን ... ያውቃል።»

2. በኢሳይያስ 7:14 የ1954 ዓ.ም. የእማርኛ ትርጉም የሚከተለውን ይናገራል፡- «እነሆ፤ ድንግል ትፀንሳለች» ይህ ልክ የ «ኪንግ ጄምስ ቨርዥን» መጽሐፍ ቀጥተኛ ትርጉም ነው።

የ «ሪቫይዝድ ቨርዥን» ትርጉም ደግሞ፡-

«እነሆ፤ ልጃገረድ ትፀንሳለች» ይላል።

ይህ የጣልቃ-ገብነት ወይም የመጀመሪያው መጽሐፍ እርማት ያስከተለው ልዩነት እይደለም። እዚህ ላይ ያገለገለው የዕብራይስጥ ቃል «አልማ» የሚል ሲሆን፤ ያላገባች ወጣት ሴት ማለት ነው።

በዘዳግም 22:28 መሠረት ያላገባች ሌት ድንግል እንደ ሆነች ለመገመት እንችላለን።

3. ብዙ ጊዜ የ«ታላቁ መጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚ» የሪቪሬንድ ዱሜለው አላባች ይጠቀሳሉ። በእርሱ አስተሳሰብ ምናልባት የሐንስ 21:24-25 የተጨመረው ከጳውሎስ ሞት በኋላ ወንጌሉን ባስራጩትና ለእውነተኛነቱና ለተለማኒነቱ ለመመስከር በፈለጉት በኤፌሶን ሽማግሌዎች ነው። ዱሜለው በሙስሊም የመጽሐፍ ቅዱስ ሃያሊያን ዘንድ ብቻ የሚታወቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ አዘጋጅ ነው።

ክርስቲያኖች ግምቱን ምንም ማረጋገጫ በሌላቸው መላምቶች ላይ የሚያደርግ ሰውን አስተያየት ስፍራ አይሰጡትም።

4. በሚስተር ጁማል ከቀረቡት ነጥቦች አንዳቸውም ትልቅ መዘዝ አያስከትሉም። «ወደ ስማይም ዐረገ» (ሉቃስ 24:51) የሚለው ሐረግ በዘመናዊ የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞች ውስጥ የለም። ምክንያቱም ዛሬ ባሉት አንዳንድ መዛግብት ውስጥ (ኮዴክስ ስናይትኩስ እና ኮዴክስ ካምብሪጅ) ይህ ክፍል አልተጠቀሰም። ነገር ግን በኮዴክስ ቫትካኑስ እና በኮዴክስ አሌክሳንድሪኦስ ውስጥ ይገኛል።

ክርስቶስ አላረገም ለሚለው ሪቪሬንድ ዱሜለው ይህ ሌላው የመቃወሚያ ነጥብ ነው። ክርስቶስ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ባደረገው «ቃለ-ምልልስ» መጨረሻ ላይ ተአምራዊ በሆነ ሁኔታ ተሰወረ እንጂ አላረገም ባይ ነው። እውነቱ ግን ይኸው ጸሐፊ በሐዋርያት ሥራ 1:9 ላይ አንድ ዓይነት ዓረፍተ ነገር ማስቀመጡ ነው። ስለ ሆነም የሐረጉ መዘለል በታሪክ ገጽታ፣ ወይም በመሠረታዊ የሃይማኖት ትምህርት ላይ ያስከተለው ለውጥ እንደሌለ በማሳሰብ እናጠቃልላለን። በተጨማሪም፣ ይህን ክስተት ቁርዓን ራሱ ይደግፈዋል (ሱረቱ 4:158)።

5. ከዮሐንስ 7:53 እስከ ዮሐንስ 8:11 ድረስ፣ በዝሙት ስለ ተያዘች ሌት የሚናገረው ታሪክ በኢታሊክስ የጽሑፍ እጣጣል ካልሆነ በቀር በዘመናዊ ትርጉሞች ውስጥ አይታይም።

ውስጣዊና ውጫዊ መረጃዎች ምናልባት ይህ ምንባብ የዮሐንስ አንዳልሆነ ይጠቁማሉ። ይህ ምንባብ የወንጌላዊው ዮሐንስ ደቀ

መዝሙር የነበረው የሰምርኔላዊው ፖሊካርፕ (በ699.ም. የተወለደ) ተባባሪ በሆነው የሄራፖሊስ ቤተ ክርስቲያን ሽማግሌ በፖፒያስ የተጨመረ ይሆናል። ምንም ከጽሑፎች ማናቸውም ተጠብቀው ባይኖሩም፣ ከእርሱ የተገኙ ጥቅሶች በኡሊብዩስ ሥራዎች ውስጥ ይገኛሉ። ስለ ሆነም ይህ ምንባብ ጣልቃ-ገብ ሊሆን ከመቻሉ በተቃራኒ፣ በእውነተኛ ሐዋርያዊ የባህል ቅርስነቱ ምክንያት በክብር እንደ ተቀመጠ ብንገምት አንላሳትም። ክርስቲያኖች በመጀመሪያዎቹ መዛግብት አቀራረብ ሐቀኞችና ታማኞች፣ እውነተኞችም ለመሆን መፈለጋቸው፣ የቅዱሳት መጻሕፍትን ሐቀኝነት ለማፈራረስ የመከራከሪያ ነጥብ ሆኖ መቅረብ እንደሌለበት ለማሳሰብ እንወዳለን። እንግዲህ ማድረግ የሚቻለው ሙስሊም ሊቃውንት በራሳቸው ቅዱሳት መጻሕፍት ላይ እንዲህ ዓይነቱን ምርምር ያድርጉ ማለት ብቻ ነው።

6. «ታላቁ ተልእኮ»ን ያካተቱት የመጨረሻዎቹ የማርቆስ ወንጌል ቃላት ከቁጥር 9-20 በእንግሊዝኛው «ሪቫይዝድ ስታንዳርድ ቨርሹን» ውስጥ የሰፈሩት በኢታሊክስ የጽሑፍ አጣጣል ነው፡-

«ወደ ዓለም ሁሉ ሂዱ ወንጌልንም ለፍጥረት ሁሉ ሰበኩ። ያመነ የተጠመቀም ይድናል፤ ያላመነ ግን ይፈረድበታል። ያመኑትንም እነዚህ ምልክቶች ይከተሉአቸዋል፤ በስሜ እጋንንትን ያወጣሉ፤ በአዲስ ቋንቋ ይናገራሉ፤ እባቦችን ይይዛሉ፤ የሚገድልም ነገር ቢጠጡ አይጉዳቸውም፤ አጃቸውን በድውዮች ላይ ይጭናሉ፤ እነርሱም ይድናሉ። «ጌታ ኢየሱስም ከእነርሱ ጋር ከተናገረ በኋላ ወደ ስማይ ዐረገ፤ በእግዚአብሔርም ቀኝ ተቀመጠ። እነርሱም ወጥተው በየስፍራው ሁሉ ሰበኩ፤ ጌታም ከእነርሱ ጋር ይሠራ ነበር፤ በሚከተሉትም ምልክቶች ቃሉን ያጸና ነበር።»

አሁንም ይህን ምንባብ አንዳንድ ሰነዶች ሊመዘግቡት ሌሎች ግን ያላሰፈሩበት ሁኔታ አለ። የመጀመሪያዎቹ ቅጂ በመሆን በአጠቃላይ የተወሰዱት ኮዲክ ኤፍሬሚ ሬስክርፕቱስ እና ቤዛ ካንታብርጅዩንሊስ ሁለቱም የማርቆስ ወንጌል የመጨረሻ ክፍልን ያካትታሉ። ይህ እስገራሚና አጅግ ጥንታዊ የሆኑት ሰነዶች መረጃ ነው። የከሪቶንያን ሰነድ አክራካሪ ከሆኑት ከአራቱ የመጨረሻ ቁጥሮች በቀር የማርቆስ ወንጌል በሙሉ የለውም። አክራካሪው ምንባብ በተጨማሪም

በሲሪያክና በፔሺቶ (ሁለተኛው ክፍል ዘመን) መጻሕፍት ውስጥ ተገኝቷል። እንዲሁም መምፍቲክ፣ ሳሂዲክ፣ ቴባይክ የሚባሉ የሳይኛውና የታችኛው ግብፅ መጻሕፍትም ውስጥ ይገኛሉ። የሚያሳዝነው በቀደመው የክርስትና ዘመን፣ የመጀመሪያዎቹ መዛግብት የተጻፉት በእርጥበትና በትናንሽ ነፍሳት በቀላሉ ሊበላሽ በሚችለው በፓፒረስ መሆኑ ነው። ስለ ሆነም የተረፉልን ቁርጥራጮች ብቻ ናቸው። ነገር ግን እነዚህም ራሳቸው የኋለኞቹን መዛግብት ተአማኒነትና ተቀባይነት ይመስክራሉ። ምክንያቱም እነዚህ ቁርጥራጮች በመቶ ከሚቆጠሩት ዓመታት በኋላ ከሚገኙት ጽሑፎች ጋር ሙሉ ለሙሉ ከተስማሙ፣ ሙሉው መጽሐፍ ተቀባይነት እንዳለው ለመገመት አያዳግትም። ጀርምም የዚህን የወንጌል ትረካ መደምደሚያ በቨልጌት እትሙ ገልብጦታል (በ382-390 ዓ.ም. መካከል የተተረጎመ)፡-

«ጀርም ይህንን ክፍል ባልተዛባ ይዞታ ባያገኘው ኖሮ፣ አለጥርጥር አያስገባውም ነበር» (በኤፍ.ሲ. ኩክ የቀረበ የአዲስ ኪዳን ትርጓሜ ቅጽ 1 ገጽ ከ302-303)።

አከራካሪ ክፍሎችን የሚያስወግዱ መዛግብት በአንድ በተወሰነ ወቅት የተገደቡ ናቸው፤ እናም ምናልባት በአንድ ሃያሊ የተቀናበሩ ይሆናሉ።

ጃስቲን ማርቲር በ150 ዓ.ም. ለተጠቀሰው ምንባብ ተደጋጋሚ መግለጫ አቅርቧል። በዚያው ዘመን በዕድሜ ታናሹ የነበረው እሬኔዩስም ይህንኑ አድርጓል። እሬኔዩስ የፖሊካርፕ ተማሪ ስለ ነበር፣ የሐዋርያው ዮሐንስ መንፈሳዊ የልጅ ልጅ ነው ሊባል ይችላል።

የዚህን ምንባብ ጽኑዕነት ለመግለጽ አንድ ሰው ምናልባት በጥንታዊ መዛግብትና በጥንታዊ ሐዋርያት አባቶች ብቻ መደገፍ አያስፈልገውም ይሆናል። ሌላ መረጃ አለ፤ በሌሎች የወንጌል ክፍሎች የሚገኙ ተመሳሳይ ምንባቦችን መመልከት ይቻላል። የዚህ መልእክት ማዕከላዊ አሳብ፣ በሁሉም መዛግብት ውስጥ በመጠቀሱ እውነተኝነቱ በማያጠራጥረው በማቴዎስ 28፡19-20 ውስጥ ተደግሞ እናገኘዋለን። ዳሩ ግን የሚያምኑትን እንደሚከተሉ

የተነገሩት ምልክቶች? እነዚህ ምልክቶች የተገለጹና ተለይተው የሚታወቁ ናቸውን? እንዲህ ብለን ብቻ ነው ለመደምደም የምንችለው፡- አዎን! እውነት ነው። (1ኛ) በዘመናት ሁሉ አጋንንት በክርስቲያን ደቀ መዛሙርት ወጥተዋል። ዛሬም ቢሆን ይህ ይደረጋል። (2ኛ) «በአዲስ ቋንቋ ይናገራሉ» ይህ በዕለተ-ጴንጦቆስጢ ክመፈጸሙም በሳይ፣ ተመሳሳይ ክስተቶች በሌሎች ስፍራዎችና ጊዜያት እንደ ተፈጸሙ የሚያሳዩ የተመዘገቡ መረጃዎች አሉን። (3ኛ) ክርስቲያን ሚሊዮናውያንን በመርዝ ለመግደል ተሞክሮ ምንም ውጤት እንዳላመጣ የሚያሳዩ ከተለያዩ ምንጮች የሆኑ ዘገባዎች አሉን። እንዲሁም ከመርክቡ ስብራት በኋላ (የሐዋርያት ሥራ 28፡3-6) ሐዋርያው ጳውሎስ በመርዛማ የእፋኝት እባብ ተነድፎ በእርሱ ሳይ ምንም ጉዳት እንዳላመጣበት እንመሰክታለን።

የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊም ራሱ በክርስቲያን ወጣቶች ካምፕ ውስጥ በእባብ ተነድፎ ምንም አልሆነም። በሌላ ካምፕ እያለ ልብሱን ሊለብስ ትልቅና ጥቁር ጊንጥ ከክነቴራው ውስጥ አገኘ። ነገር ግን ምንም አልሆነም። አጋጣሚ? ምናልባት። ዳሩ ግን እግዚአብሔርም የራሱ ዓላማ ነበረው። (4ኛ) ደግሞም አልፎ አልፎ የመፈወስ ስጦታ ያላቸው ክርስቲያኖች እንዳሉ ማንም የሚያውቀው ነገር ነው። ዛሬም ይህ ልምምድ ፍጹም የሚያስደንቁ ውጤቶችን እያስከተለ ይገኛል። ይህ ሁሉ መረጃ እንግዲህ እውነተኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል እንደ ሆነና በዚህም ምክንያት ሊኖሩበትና ሊታመኑበት እንደሚገባ ያረጋግጣል።

«መጽሐፉ በመጀመሪያ ምንም ያህል ንጹሕ ቢሆንም፣ ባዕድ ነገር እስከ ገባ ጊዜ ድረስ ስለ ንጽሕናው የሚነገር ነገር አይኖርም» የሚለው ተደጋጋሚ ወቀባ ተቀባይነት ያለው አይደለም።

ለምሳሌ ማንኛውም ጥንታዊ ቋንቋ ሥርዓተ-ነጥቦች፣ በምዕራፎች ወይም በቁጥሮች፣ በዐረፍተ ነገሮችና እንዲያውም በቃላት መካከል የተደረገ ክፍፍል የለውም። እራት ነጥብን፣ ነጠላ ሠረዝን፣ ትምህርተ-ጥቅስን፣ ወይም የጥያቄ ምልክትን የት እንደሚያስቀምጥ የሚወስነው ተርጓሚ በመጽሐፉ የትርጉምን ሥራ ለመሥራት ይገደዳል። ያለዚህም ማንኛውም ጥንታዊ መዝገብ፣ በጥንታዊው

ቋንቋ ላይ ልዩ ጥናት ላደረጉት ካልሆነ በስተቀር፤ ለዘመናዊ ሰው የሚገባ አይሆንም። የቁርዓኑን ዐረብኛ ጨምሮ ባዕድ ነገር እንዳልገባበት የሚነገርለት ጥንታዊ ጽሑፍ ሲኖር አይችልም። ከቁርዓን መጠናቀር በኋላ በዐረብኛ ቋንቋ ውስጥ የተጨመሩትን ምልክቶችና አናባቢዎች መመልከት ብቻ ይበቃናል።

አንድ ሰው በመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ካመነና ከተለወጠ በኋላ በሕይወቱ ለላሚያልፈው የሚለወጥ የእግዚአብሔር ኃይል ማንም ክርስቲያን እማኝ ሊመለከር ይችላል። ዳሩ ግን በሙስሊሞች አመለካከት፤ ይህ መጽሐፍ በሰው እሳብ ክምችት የተዋጡ ጥቂት የመለኮታዊ መልእክት ቅሬታዎችን ብቻ ይዟል።

በክርስትና ላይ የሚሄደሉ ሙስሊሞች፡-

«በሰውና በእንስሳ መካከል ያለው ልዩነት፤ ሰው ለማሰብ የማገናዘብ ብቃት ስላለው ነው። እንስሳ በደመነፍስ ይንቀሳቀሳል እንጂ አያገናዝብም። ግንዛቤ ሰውን ከእንስሳ የሚለየው ነው» በማለት አበክረው ይናገራሉ።

በዚህ ውስጥ ሊተላለፍ የተፈለገው መልእክት ክርስቲያኖች አያገናዝቡም፤ አያስቡም የሚል ነው።

ቅን የሆነ አንባቢ በዚህ ጉዳይ ወደ ራሱ ማጠቃለያ ላይ ከመድረሱ በፊት በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የቀረበን አንድ ተወዳጅ ትርጓሜ ከቁርዓን ትርጓሜ ጋር እንዲያወዳድር እናበረታታለን።

ቅሬታዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ

በሙስሊሞች የሚሰነዘሩት በርካታ ጥያቄዎች የሚያተኩሩት ለተመላላይ ሁኔታዎች በዋሉት ሰዎችና ቁጥሮች ልዩነቶች ላይ ነው። እነዚህ መጽሐፉን የገለበጡ ሰዎች ስሕተቶች ቢሆኑም፤ መልእክቱን በተመለከተ ምንም ለውጥ የማያስከትሉ ናቸው።

በ2ኛ ዜና መዋዕል 36:9 ላይ ኢየሱስም መንገሥ ሲጀምር ስምንት ዓመቱ ነበር፤ ነገር ግን በ2ኛ ነገሥት 24:8 ላይ አሥራ ስምንት ዓመቱ ነበር።

በ2ኛ ዜና መዋዕል 22:2 ላይ እካዝያስ መንገሥ ሲጀምር አርባ ሁለት ዓመቱ ነበር፤ በ2ኛ ነገሥት 8:26፤ ሃያ ሁለት ዓመቱ ነበር።

በሚከተሉት ስፍራዎች ተመላላይ ሁኔታዎች ይስተዋሉ ይሆናል፡-

2ኛ ዜና መዋዕል 4:5 ከ1ኛ ነገሥት 7:26 ጋር ሲነጻጸር

2ኛ ዜና መዋዕል 14:3፤ 17:6 ከ1ኛ ነገሥት 15:14፤ 22:43 ጋር ሲነጻጸር

2ኛ ዜና መዋዕል 9:25 ከ1ኛ ነገሥት 4:26 ጋር ሲነጻጸር

1ኛ ጢሞቴዎስ 6:16 ከ1ኛ ነገሥት 8:12፤ መዝሙር (18):11 ጋር ሲነጻጸር

ዮሐንስ 1:18 ከዘጸአት 33:11 ጋር ሲነጻጸር

2ኛ ሳሙኤል 24:24 ከ1ኛ ዜና መዋዕል 21:25 ጋር ሲነጻጸር

2ኛ ሳሙኤል 8:4 ከ1ኛ ዜና መዋዕል 18:4 ጋር ሲነጻጸር

2ኛ ሳሙኤል 10:18 ከ1ኛ ዜና መዋዕል 19:18 ጋር ሲነጻጸር

2ኛ ሳሙኤል 24:1፤ 9፤ 13፤ 24 ከ1ኛ ዜና መዋዕል 21:1፤ 5፤ 11፤ 12፤ 22፤ 10 እና ዘፍጥረት 38:7 ከማቴዎስ 1:3 ጋር ሲነጻጸር

ማንኛውም ስፍራ የሚሰጠው የታሪክ ሰው በምንም ዓይነት መንገድ በዚህ ዓይነቱ ስሕተት ምክንያት መዛግብቱ ተአማኒነቱ እንደጉደላቸው፤ ወይም እንደ ተበላሹ ተቆጥረዋል ብሎ ሊደመድም አይችልም። በተጨማሪም፤ ከእነዚህ ስሕተቶች ውስጥ ማናቸውም ስፍራ የሚሰጣቸው ወይም ዋናውን ጉዳይ የሚነኩ አይደሉም።

ዝርዝር ወቀላዎች እንደሚከተለው ይቀርባሉ፡-

1. ለ«ዘመናዊ የሥነ-መለኮት አዋቂዎች» የፍጥረትና የጥፋት ውኃ ዘገባዎች «የይዘትና የስልት ልዩነቶቻቸው ሁለት ደራሲያንን በሚያጋልጡ» በሁለት ትረካዎች ላይ እና ዘገባዎቹን በመጠኑ መርምሮ ባገጣጠማቸው አርማ የማጣመር ሥራ ላይ የተመሠረቱ ናቸው። በዘፍጥረት 6:19 እግዚአብሔር ኖላን «ከሕያው ሁሉ

ሁለት ሁለት እያደረግህ ወደ መርከብ ታገባለህ፤ ተባትና እንስት ይሁን» ብሎ እንዳዘዘ እናነባለን። ሃያሲው ሁለተኛው ደራሲ፡ ኖህ

«ከንጹሕ እንስሳ ሁሉ ሰባት ሰባት ተባትና እንስት፡ ንጹሕ ካልሆነ እንስሳም ሁለት ሁለት ተባትና እንስት» (ዘፍጥረት 7:2-3) ከጥፋት ውኃ እንዲያድን ታዟል።

ከዚህ ላይ ያለውን ቅራኔ የሚፈልጉት መስሊሞች በምዕራፍ 8:20 ላይ እነዚህ ትርፍ-እንስሳት ለሚከተለው እገልግሎት እንደ ዋሉ አላስተዋሉም፡-

«ኖኅም ለእግዚአብሔር መሠውያን ሠራ፤ ከንጹሕም እንስሳ ሁሉ ወስደ፤ በመሠውያውም ላይ መሥዋዕትን አቀረበ።»

ያ ዐረፍተ ነገር የከረረውን ቅራኔ ለማብራራት መቻል አለበት።

2. በሌላም «ቅራኔ» ውስጥ የከፍሉን እሳብ አለማስተዋል ኅልቶ እናገኛለን።

«የሚፈልገውም ያገኛል» (ማቴዎስ 7:8)።

ከዚህ ክፍል ጋር እንደሚጋጭ የተጠቀሰው ክፍል በምሳሌ 1:28 ላይ ይገኛል፡- «የዚያን ጊዜ ይጠሩኛል፡ እኔ ግን እልመልስም፤ ተግተው ይሹኛል፡ ነገር ግን አያገኙኝም።» ሃያሲው ሆኖ ብሎ ያስቀረው ምክንያት የሚከተለው ነው፡-

«እውቀትን ጠልተዋልና፤ እግዚአብሔርንም መፍራት እልመረጡምና፤ ምክረን እልፈቀዱምና፤ ዘለፋዬንም ሁሉ ንቀዋልና፤ ስለዚህ የመንገዳቸውን ፍሬ ይበላሉ፤ ከራሳቸው ምክር ይጠግባሉ» (1:29-31)።

ኢሳይያስ 1:15፡-

«እጃችሁንም ወደ እኔ ብትዘረጉ ዓይኔን ክእናንተ እሰውራለሁ፤ ልመናንም ብታበዙ አልሰማችሁም።» የተዘለለው ምክንያት «እጆቻችሁ ደም ተሞልተዋል» የሚል ነው።

መዝሙር 18:41፡-

«ጮኹ፤ የሚረዳቸው አልነበረም፤ ወደ እግዚአብሔርም ጮኹ፤ አልሰማቸውም።» ለዚህ «ግጭት» የተዘለለው ምክንያት «ከሕዝብ ክርክር ታድነኛለህ» (18:43) የሚለው ነው።

ከዚህ ላይ የምንመለከተው ከቅንዓት በቀር ያለ ምንም ሌላ ምክንያት ዳዊትን ለመግደል በመሞከር በደል ስለ ፈጸሙት ጠላቶቹ ነው። እነርሱም በእግዚአብሔር አልተደመጡም፤ ጻድቁ ዳዊት ግን ተደምጧል። እግዚአብሔርን የማያገኙት ሰዎች የእግዚአብሔርን መንገድና ትእዛዛት ችል ብለው የተዉት እንደ ሆኑ አንባቢው ይረዳል።

በኢሳይያስ 1:16-20 ላይ የተሰጠው ቅጽበታዊ መፍትሔ፡-

«ታጠቡ ለውነታችሁንም አንጹ፤ የሥራችሁን ከፋት ከዓይኔ ፊት እስወግዱ፤ ክፉ ማድረግን ተዉ፤ መልካም መሥራትን ተማሩ፤ ፍርድን ፈልጉ ... ኑና እንዋቀስ ይላል እግዚአብሔር፤ ኃጢአታችሁ እንደ እለላ ብትሆን እንደ አመዳይ ትነጸለች፤ እንደ ደምም ብትቀላ እንደ ባዘቶ ትጠራለች። እሺ ብትሉ ለእኔም ብትታዘዙ፤ የምድርን በረከት ትበላላችሁ፤ እምቢ ብትሉ ግን ብታምፁም፤ ሰይፍ ይበላችኋል፤ የእግዚአብሔር አፍ ይህን ተናግርክልና።»

3. ለከነዓን አገር መያዝም የሚሠራው ተመሳሳይ መምሪያ ነው። ሃያሲያችን እግዚአብሔርን «ጨካኝ፤ ምሕረት የለሽ፤ ኃይለኛ አጥፊ» ብሎ ለመጥራት ይመርጣል።

ወደ ዋናው ቁም ነገር እንመልከት። ከዚህ በላይ የተጠቀሱት ምንባቦች (ኤርምያስ 13:14፤ ዘዳግም 7:16፤ 1ኛ ሳሙኤል 15:3፤ ወዘተ.) ሁሉ አንድ የጋራ ነገር እላቸው፡- የክነዓናውያን ውድመት። እግዚአብሔር ይህን ትእዛዝ የሰጠበት ምክንያት ሕዝቡን ለመጠበቅ ሲል ነው። የእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላቶች እስራኤልን ለማጥፋት በከፍተኛ ደረጃ ታጥቀው ተነሥተው ነበር። የመጨረሻ ዓላማቸውም ክእስራኤላውያን ዘንድ መምጣት የነበረበትን መሢሕ የመከላከልና የእግዚአብሔር ቃል እንዳይፈጸም የማድረግ ገጽታ ነበር። በዘዳግም 20:16-18 የሚከተለውን እናነባለን፡-

«...ምንም ነፍስ አታድንም። ነገር ግን ለአማልክቶቻቸው ያደረጉትን ርኩሳት ሁሉ ታደርጉ ዘንድ እንዳያስተምሩኦቻቸው፤ በአምላካችሁም በእግዚአብሔር ላይ ኃጢአት አንዳትሠሩ፤ አምላክህ እግዚአብሔር እንዳዘዘህ ... ፈጽመህ ታጠፋችሁለህ።»

እንደሚገባኝ የሁሉን አዋቂነቱ ገጽታ የሆነውን የእግዚአብሔርን አስቀድሞ የማወቅ ሁኔታ ማለቱና በመሆኑም እርሱን ባለማወቅ ወይም በከፋት እነዚህን የመከራከሪያ ነጥቦች ለሚያቀርቡ ሁሉ በሚሠራው ወይም በሚያዘውና በሚተወው ነገር ጣልቃ መግባቱ አጉል ድፍረት መሆኑን ማሳሰቡ ያስፈልጋል። እግዚአብሔር አማካሪዎችን አይፈልግም። ሥራችንም እግዚአብሔርን መተቸት ሳይሆን፤ የቃሉን ተአማኒነት ማረጋገጥና በእርሱም መኖር ነው፤ እንዲሁም ከተግሣጹ የምንማረውን ነገር ማግኘት ነው።

4. በተወሰኑ የቅዱሳን መጻሕፍት ከፍሎች ውስጥ እግዚአብሔር በሚቃጠል መሥዋዕትና በሌሎችም መሥዋዕቶች እንደሚደሰት ተገልጿልናል። እንዲሁም እግዚአብሔር እነዚህን ነገሮች ያዘዛል ብለን ልናክል አንችላለን፡-

«የሥጋ ሕይወት በደሙ ውስጥ ነውና፤ ደሙም ከሕይወቱ የተነሣ ያስተስርያልና፤ በመሠውያው ላይ ለነፍሳችሁ ማስተስሪያ ይሆን ዘንድ አኔ ለአናንተ ሰጠሁት» (ዘሌዋውያን 17: 11)።

ሃያሲው ግን በሌሎች ምንባቦች ውስጥ እግዚአብሔር በሚቃጠሉ መሥዋዕቶች እንደማይደሰት በመመልከት ሁለቱ አቋሞች እንደሚቃረኑ ይናገራል። አሁንም ዓውደ ንባቡ እውነቱን ይገልጽልናል። ንስሐ በማይገቡና በማይታዘዙ ሰዎች የሚቀርበው መሥዋዕት ለእግዚአብሔር አስጸያፊ ነው፡-

«ምናምንቴውን ቁርባን ጨምራችሁ አታምጡ፤ ዕጣን በእኔ ዘንድ አስጸያፊ ነው፤ መባቻችሁንና ሰንበታችሁን በጉባኤም መሰብሰባችሁን አልወድድም፤ በደልንም የተቀደሰውንም ጉባኤ አልታገሥም። መባቻችሁንና በዓላቶቻችሁን ነፍሴ ጠልታለች፤ ሸክም ሆነውብኛል፤ ልታገሣቸውም ደክሜያለሁ» (ኢሳይያስ 1: 13-14)።

«ዕውር መሥዋዕትንም ስታቀርቡ ይህ ከፋ አይደለም? አንካባውንና የታመመውን ስታቀርቡ ይህ ከፋ አይደለም? ... በመሠውያዬ ላይ አላትን በከንቱ አንዳታቃጥሉ ከአናንተ ዘንድ ደጅ የሚዘጋ ሰው ምንው በተገኘ! በአናንተ ደስ አይለኝም፤ ቁርባንንም ከእጃችሁ አልቀበልም ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ... በቅሚያ የያዛችሁትንም እንካባውንም የታመመውንም አቅርባችኋል፤ እንዲሁ ቁርባንን ታመጣላችሁ፤ በውኑ ከእጃችሁ ይህን ልቀበልውን? ይላል እግዚአብሔር። አኔ ታላቅ ንጉሥ ነኝና፤ ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር... በመንጋው ውስጥ ተባት እያለው ለጌታ ተስሎ ነውረኛውን የሚሠዋ ሸንጋይ ሰው ርጉም ይሁን» (ሚልክያስ 1: 8፤ 10፤ 13፤ 14)።

«በውኑ የእግዚአብሔርን ቃል በመስማት ደስ እንደሚለው እግዚአብሔር በሚቃጠልና በሚታረድ መሥዋዕት ደስ ይለዋል? እነሆ፤ መታዘዝ ከመሥዋዕት፤ ማዳመጥም የአውራ በግ ለብ ከማቅረብ ይበልጣል። ዓመፀኝነት እንደ ምዋርተኛ ኃጢአት፤ አልከኝነትም ጣዖትንና ተራፊምን እንደ ማምለክ ነው» (1ኛ ሳሙኤል 15: 22-23)።

5. እንዳንድ ተቃውሞዎች በእግዚአብሔርና ከሰው ጋር በሚያደርጋቸው ነገሮች ላይ የተመሠረቱ ናቸው። እግዚአብሔር በጥቂቶች ተሰምቷል፤ ታይቷልም፡-

«እግዚአብሔርም ሰው ከባልንጀራው ጋር እንደሚነጋገር ፊት ለፊት ከሙሴ ጋር ይነጋገር ነበር» (ዘጸአት 33: 11)።

«እግዚአብሔር አምላክም አዳምን ጠርቶ፡- ወዴት ነህ? አለው። እርሱም አለ፡- በገነት ድምፅህን ሰማሁ፤ ዕራቁቴንም ስለ ሆንሁ ፈራሁ ተሸሽግሁም» (ዘፍጥረት 3: 9-10)።

«ያዕቆብም፡- እግዚአብሔርን ፊት ለፊት አየሁ፤ ሰውነቴም ድና ቀረች ሲል የዚያን ቦታ ስም ጽኒኤል ብሎ ጠራው» (ዘፍጥረት 32: 30)።

«እግዚአብሔርን በረጅምና ክፍ ባለ ዙፋን ላይ ተቀምጦ አየሁት፤ የልብሱም ዘርፍ መቅደሱን ሞልቶት ነበር» (ኢሳይያስ 6: 1)።

እንደገናም የሚከተለውን እናነባለን፡-

«መቼም ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው አንድ ስንኳ የለም» (ዮሐንስ 1: 18)።

«ድምፁን ከቶ አልሰማችሁም» (ዮሐንስ 5: 37)።

«ሰው አይቶኝ አይድንምና ፈቴን ማየት አይቻልም» (ዘጸአት 33: 20)፤ ወዘተ።

እነዚህ ስለ አዳም፣ ሙሴና ኢሳይያስ የሚናገሩ ዐረፍተ ነገሮች ሥዕላዊ የእግረእግረ ዓለም ባሕርይ እንዳላቸው አድርገን ነው የምንወስዳቸው። እግዚአብሔር መንፈስ ስለ ሆነ ልክ እንደ ዘፍጥረት 18: 1-2፤ 32: 24-28 ና 14: 18-20 ራሱን ካልገለጸ በሥጋ ሊታይ አይችልም። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ ውስጥም ሰው እግዚአብሔርን ራሱን አይደለም የሚያየው፤ የእርሱን መገለጥ እንጂ። እግዚአብሔርን በ«ማየቱ» ረገድ፤ አንዳንድ ጊዜ ሰዎች «በዚህ መንገድ የእግዚአብሔርን ክንድ አየን»፤ ወይም «በዚያ ውስጥ እግዚአብሔር ሲሠራ ተመልክተናል» ሲሉ አልሰማንም? በቁርዓንም ውስጥ ተመሳሳይ መመሪያ ተቀምጦ እንመለከታለን፡-

«እርሱ ያ በእንተ ላይ መጽሐፉን ያወረደ ነው፤ ከርሱ (ከመጽሐፉ) ግልጽ የኾኑ አንቀጾች አልሉ፤ እነሱ የመጽሐፉ መሠረቶች ናቸው፤ ሌሎችም ተመሳሳዮች አልሉ፤ እነዚያም በልቦቻቸው ውስጥ ጥመት ያለባቸው ሰዎች፤ ማሳሳትን ለመፈለግና ትችቱን ለመፈለግ ከርሱ የተመሳሰለውን ይከታተላሉ። (ትከክለኛ) ትችቱን አላህ ብቻ እንጂ ሌላ አያውቀውም። በዕውቀትም የጠለቁት በርሱ አምነናል፤ ሁሉም ከጌታችን ዘንድ ነው፤ ይላሉ። የአእምሮ ባለቤቶችም እንጅ (ሌላው) አይገሠጽም» (ሱረቱ 3: 7)።

ክላይ የቀረቡት ምንባቦች ቃል በቃል መተርጎም የዘፍጥረትና የዘጸአት ጸሐፊ በአንድ ምዕራፍ ውስጥ (ዘጸአት 33) እንዲህ ያሉ የሚጋጩ ዐረፍተ ነገሮች በመጻፉ ሰነፍ እንደ ሆነ ያሳስባል። ይህ ሰው ሙሴ ነበር። ከዚህም ባሻገር፤ እግዚአብሔር እንደዚህ በግልጽ የመታየቱን ጉዳይ ጠቅላላው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ይቃወማል።

6. ሃያሲው ኤልሻዳዩ አምላክ እንደማይችል የተጠቀሰበትን የምንባብ ክፍል ያናጋል፤

«በሸለቆው የሚኖሩት ግን የብረት ሰረገሎች ነበሩአቸውና ሊያወጣቸው አልቻለም» (መሳፍንት 1: 19)።

ዳሩ ግን ሃያሲው በጥቅሱ የመጀመሪያ ክፍል ውስጥ፡-

«እግዚአብሔርም ከይሁዳ ጋር ነበረ፤ ይሁዳም ተራራማውን እገር ወረሰ» የሚለውን አላጤነም።

«ይሁዳም» የሚለው የዐረፍተ ነገሩ ሁለተኛ ክፍል «አልቻለም» ሲል ቃሉ በቀጥታ ይሁዳን እንጂ ጌታን አያመለክትም። ለለዚህም በብረት ሰረገሎቹ ምክንያት ይሁዳ የሸለቆውን ነዋሪዎች ሊያስለቅቅ አልቻለም። እግዚአብሔር ከእንደ ሰው ጋር ሆነ ማለት የግድ ነገሮች ሁሉ ያለ ምንም ችግር ይከናወናሉ ማለት አይደለም። (ለምሳሌ፡- እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር የነበረው የሴፍ ለባርነት ተሸጧል፤ ታስሯልም። እግዚአብሔር ግን ይህንን ሁኔታ ወንድሞቹን ለማዳን ተጠቅሞበታል። የክርስቶስም ሞት ሽንፈት ይመስል ነበር፤ ዳሩ ግን ያ ከሁሉም የላቀ ድል ነበር።) እንዲሁም በሮሜ 8: 38 ላይ፡-

«ሞት ቢሆን፤ ሕይወትም ቢሆን፤ መልእክትም ቢሆን፤ ግዛትም ቢሆን፤ ያለውም ቢሆን፤ የሚመጣውም ቢሆን፤ ኃይላትም ቢሆን፤ ከፍታም ቢሆን፤ ልዩ ፍጥረታትም ቢሆን፤ ... ከእግዚአብሔር ፍቅር ሊለየን እንዳይችል ተረድቼአለሁ» የሚለውን እናነባለን።

በሮሜ 8: 28 ላይም፡-

«እግዚአብሔርንም ለሚወዱት እንደ አሳቡም ለተጠሩት ነገር ሁሉ ለበጎ እንዲደረግ እናውቃለን» ይላል።

ያም ጳውሎስ በዘመኑ ለነበሩት አሕዛብ የእግዚአብሔርን መልእክት በሚያስተላልፍበት ጊዜ ክተናገረው ጋር ይስማማል፡-

«እኛ ግን የተዋረድን ነን። እስከዚህ ሰዓት ድረስ አንራባለን፤ እንጠማለን፤ እንራቁታለን፤ እንጉስማለን፤ እንከራተታለን... ሲሰድቡን... ሲያሳድዱን... ክፉ ሲናገሩን እንማልዳለን» (1ኛ ቆሮንቶስ 4: 10-13)።

«በሁሉ እንገፋለን ... እናመነታለን ... እንወድቃለን ...» (2ኛ ቆሮንቶስ 4: 8-9)።

የዚህ ማብራሪያ (ቁጥር 7)፡-

«የኃይሉ ታላቅነት ከእግዚአብሔር እንጂ ከእኛ እንዳይሆን ይህ መዝገብ (የእግዚአብሔር ቃልና የእግዚአብሔር ክብር) በሸክላ ዕቃ ውስጥ እለን።»

እዚህ ላይ እግዚአብሔር ለሕጉና ለተስፋ ቃሎች ራሱን በማስገዛቱ ሥልጣኑ እንደ ተወሰነ ለማከል እንወዳለን። እግዚአብሔር ሊዋሽ ወይም የተሰፋ ቃሉን ሊያጥፍ ስለማይችል፣ ሥልጣኑን ከፍሎ ለሰው ይሰጣል። ሰውም ቃሉን እየታዘዘ እግዚአብሔርን በተስፋ ቃሎች እንደሚጸና መጠባበቅ ይችላል።

7. ሌሎች ተቃውሞዎች ቅዱሳት መጻሕፍት እግዚአብሔር አንዳንድ ጊዜ የክፉ ነገር ጀማሪ እንደ ሆነና በሌላ ጊዜ ደግሞ አንዳልሆነ የሚናገሩ ተቃራኒ አሳቦች እንዳሉበት ይጠቅሳሉ። እዚህ ላይ ያለው ችግር የፍልስፍና ጉዳይ ስለ ሆነ፣ ምክንያት በማቅረብ መፍትሔ ሊገኝለት አይችልም። እግዚአብሔር የሁሉም ፈጣሪ ከሆነ ዲያብሎስንም ፈጥሮታል። በዚህም መሠረት የክፉ ነገሮች ጀማሪ ነው ማለት ነው። በመሆኑም ለእነዚህ ሰው ለሚሠራቸው ክፉ ሥራዎች እግዚአብሔር ተጠያቂ መሆን ነበረበት፤ እናም ሰውን ለሥራዎቹ ተጠያቂ የሚያደርግ ከሆነ፣ ፍትሕ-እልባ የሆነ ተግባር መፈጸሙ ነው። ነገር ግን እንዲህ አይደለም። እግዚአብሔር ሰይጣንን አልፈጠረውም። ሰይጣን የተፈጠረው የብርሃን መልአክ ሉሲፈር ሆኖ ነበር። በኋላ ግን እግዚአብሔርን ለመገልበጥና በዙፋኑም ላይ ለመቀመጥ (ሰይጣን ማለት ተቃዋሚ ወይም ከሳሽ ማለት ነው) በማሴር ለማመፅ ወሰነ። ይህ ሁሉ ከሰብአዊ እእምሮ በላይ ቢሆንም አንድ ግልጽ የሆነ ነገር አለ። ይኸውም የብርሃኑ መልአክና ሰው ሁለቱም የተፈጠሩት ነጻ ፈቃድ ተሰጥቶለቸው ነው። ፍቅር ከኃይል አገዛዝ ውስጥ ስለማይፈልቅ ከእግዚአብሔር ጋር ለመሆን ወይም ላለመሆን የመወሰን ነጻነት ነበራቸው። ስለ ሆነም እርሷ በርሳቸው እንደሚቃረኑ የተጠቀሱትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በ2ኛ ተሰሎንቄ 2:9-12 ብርሃን መመርመር አለብን፡-

«ይድኑ ዘንድ የእውነትን ፍቅር ስላልተቀበሉ ለሚጠፉ፣ የእርሱ መምጣት በተአምራት ሁሉና በምልክቶች፣ በሐስተኞች ድንቆችም፣ በዓመፅም መታለል ሁሉ እንደ ሰይጣን አሠራር ነው። ስለዚህም ምክንያት፣ በእውነት ያላመኑ ነገር ግን በዓመፅ ደስ

ይላቸው የነበሩ ሁሉ ፍርድን እንዲቀበሉ ሐሰትን ያምኑ ዘንድ እግዚአብሔር የስሕተትን እሠራር ይልከባቸዋል።»

ሰው መከተል የፈለገውን ውሸት እንዲያምን የፈቀደለት እግዚአብሔር ነው።

በ(ሀ) ያሉት የምንባብ ክፍሎች ስብስብ በ(ለ) ካሉት የምንባብ ስብስቦች ይቃረናል ተብሎ ይነገራል፡-

- ሀ. «የእግዚአብሔር ሕግ ፍጹም ነው፤ ነፍስን ይመልሳል፤

የእግዚአብሔር ምስክር የታመነ ነው፤ ሕፃናትን ጠቢባን ያደርጋል።

የእግዚአብሔር ሥርዓት ቅን ነው፤ ልብንም ደስ ያሰኛል፤

የእግዚአብሔር ትእዛዝ ብሩህ ነው፤ ዓይንንም ያበራል» [መዝሙር (19):7-8]።

«እግዚአብሔር በየሰላም አምላክ ነው እንጂ የሁከት አምላክ አይደለምና» (1ኛ ቆሮንቶስ 14:33)።

«እርሱ አምላክ ነው፤ ሥራውም ፍጹም ነው፤ መንገዱም ሁሉ የቀና ነው፤ የታመነ አምላክ፣ ክፉትም የሌለበት፣ እርሱ እውነተኛና ቅን ነው» (ዘጸግም 32:4)፤ እና

«ማንም ሲፈተን፡- በእግዚአብሔር እፈተናለሁ አይበል፤ እግዚአብሔር በክፉ አይፈተንምና፤ እርሱ ራሱስ ማንንም አይፈተንም» (ያዕቆብ 1:13)።

- ለ. «ደግሞም መልካም ያልሆነውን ሥርዓት በሕይወት የማይኖሩበትንም ፍርድ ሰጠኋቸው» (ሕዝቅኤል 20:25)።

«ከልዑል እፍ ክፉና መልካም ነገር አይወጣምን?» (ስቆቃው ኤርምያስ 3:38)።

«እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እነሆ ክፉ ነገር እፈጥርባችኋለሁ፣ እሳብንም አስብባችኋለሁ» (ትንቢተ ኤርምያስ 18:11)።

«ወይስ ክፉ ነገር በከተማ ላይ የመጣ እንደ ሆነ ያደረገው እግዚአብሔር አይደለምን?» (እሞጽ 3:6)።

በሚለተር ጁማል ችላ ወደተባሉት ወደ እነዚህ ቁጥሮች ዓውደ ንባቡን መመልከቱ ጠቃሚ ይሆናል።

ሚለተር ጁማል ለቆቃው ኤርምያስ 3:38ን የሚጠቅሱት፡-

«ከልዑል አፍ ከፋና መልካም ነገር አይወጣም» በማለት ነው። ሙሉው ምንባብ ግን እንደሚከተለው ይነበባል፡-

«ጌታ ያላዘዘውን የሚልና የሚፈጽም ማነው? ከልዑል አፍ ከፋና መልካም ነገር አይወጣም? ሕያው ለው የሚያገረመርም፤ ለው ስለ ጋጢአቱ ቅጣት የሚያገረመርም ስለ ምንድር ነው? መንገዳችንን እንመርምርና እንፈትን፤ ወደ እግዚአብሔርም እንመለስ።

ልባችንን ከአጃችን ጋር በሰማይ ወዳለው ወደ እግዚአብሔር እናንሣ። በድለናል ዐምፀናልም፤ አንተም ይቅር እላለሁም። በቁጣ ከደንኸን አባደድኸንም፤ ገደልኸን፤ አልራራሁም። ጸሎት እንዳያልፍ ራሱን በደመና ከደንህ። በአሕዛብ መካከል ጉድፍና ውዳቂ እደረግኸን» (ለቆቃው ኤርምያስ 3:37-45)።

ስለዚህ ከእግዚአብሔር ዘንድ የሚመጣው ክፉ ነገር የጋጢአት ቅጣት ነው። ይህም ለሰው ሥራዎች ትክክለኛ የሆነ ሽልማት ነው። በሌሎች የምንባብ ከፍሎችም ተመሳሳይ ነገር እንመለከታለን፡-

«በዚህም ጊዜ፡- መዓቴን አፈሰሰባቸዋለሁ ቁጣዬንም በምድረ በዳ አፈጽምባቸዋለሁ አልሁ። ነገር ግን እጄን መለሰሁ፤ በፈታቸውም ባወጣኋቸው አሕዛብ ፊት ሰሜ እንዳይረክስ ብዬ ስለ ሰሜ ሠራሁ። ደግሞም ወደ አሕዛብ እበትናቸው ዘንድ፤ በአገሮችም አበትናቸው ዘንድ በምድረ በዳ ማልሁባቸው፤ ፍርዴን አላደረጉምና፤ ሥርዓቴንም ጥለዋልና፤ ስንበታቴንም አርክለዋልና፤ ዓይናቸውም የአባቶቻቸውን ጣዖታት ተክትለዋልና ... እኔም እግዚአብሔር እንደ ሆንሁ እንዲያውቁ አጠፋቸው ዘንድ፤ ማኅፀን የሚከፍተውን ሁሉ በእሳት ባሳለፉ ጊዜ፤ በመባቸው አረከሰኋቸው።

«ስለዚህ፤ የሰው ልጅ ሆይ፤ ለእስራኤል ቤት ተናገር፤ እንዲህም በላቸው፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- በዚህም ደግሞ አባቶቻችሁ ባደረጉት ዓመፅ አስቆጡኝ ... ስለዚህ ለእስራኤል ቤት እንዲህ በላቸው፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እንደ

አባቶቻችሁ ልማድ ትረክላላችሁን? ርኩለታቸውንም ተከትላችሁ ታመነዝራላችሁን?» (ሕዝቅኤል 20:21-24:26:27:30)።

«የእግዚአብሔር ቃል ወደ እኔ እንዲህ ሲል መጣ። የእስራኤል ቤት ሆይ፤ ይህ ሸክላ ሠሪ እንደሚሠራ በውኑ እኔ በእናንተ ዘንድ መሥራት አይቻለኝምን? እነሆ፤ ጭቃው በሸክላ ሠሪ እጅ እንዳለ፤ እንዲሁ እናንተ በእኔ እጅ አላችሁ። ስለ ሕዝብ ስለ መንግሥትም እነቅል አፈርሰም አጠፋም ዘንድ በተናገርሁ ጊዜ፤ ይህ ስለ እርሱ የተናገርሁበት ሕዝብ ከክፋቱ ቢመለስ፤ እኔ አደርግበት ዘንድ ካሰብሁት ክፉ ነገር እጸጸታለሁ። ስለ ሕዝብም ስለ መንግሥትም እሠራውና እተከለው ዘንድ በተናገርሁ ጊዜ፤ በፊቱ ከፋን ነገር ቢያደርግ፤ ቃሌንም ባይሰማ፤ እኔ አደርግለት ዘንድ ስለ ተናገርሁት መልካም ነገር እጸጸታለሁ። አሁን እንግዲህ ለይሁዳ ሰዎችና በኢየሩሳሌም ለሚቀመጡ፡- እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እነሆ፤ ክፉ ነገር እፈጥርባችኋለሁ፤ አሳብንም አሰብባችኋለሁ፤ አሁንም ሁላችሁ ከክፉ መንገዳችሁ ተመለሱ፤ መንገዳችሁንና ሥራችሁንም አቅኑ ብለህ ተናገራቸው። እነርሱ ግን፡- እንጨክናለን፤ አሳባችንን ተከትለን እንሄዳለን ሁላችንም እንደ ከፋው ልባችን እልክኝነት እናደርጋለን አሉ» (ኤርምያስ 18:5-12)።

«የእስራኤል ልጆች ሆይ፤ እግዚአብሔር በእናንተ፤ ከግብጽ ምድር ባወጣሁት ወገን ሁሉ ላይ የተናገረውን ይህን ቃል ሰሙ፤ እንዲህም ብሎአል፡- እኔ ከምድር ወገን ሁሉ እናንተን ብቻችሁን አውቄአችኋለሁ፤ ስለዚህ ስለ ጋጢአታችሁ ሁሉ እበቀላችኋለሁ። በውኑ ሁለት ሰዎች ሳይሰማሙ በአንድነት ይሄዳሉን? ወይስ አንበላ የሚነጥቀው ነገር ሳያገኝ በጫካ ውስጥ ያገሣልን? ወይስ የአንበላ ደቦል እንዳች ሳይዝ በመደቡ ሆኖ ይጮኻልን? ወይስ ወፍ፤ አጥማጅ ክሌለው፤ በምድር ላይ በወጥመድ ይያዛልን? ወይስ ወስፈንጦር እንዳች ሳይዝ ከምድር ይፈንጠራልን? ወይስ በክተማ ውስጥ መለከት ሲነፋ ሕዝቡ እይፈራምን? ወይስ ከፋ ነገር በክተማ ላይ የመጣ እንደ ሆነ ያደረገው እግዚአብሔር አይደለምን? በእውነት ጌታ እግዚአብሔር ምስጢሩን ለባሪያዎቹ ለነቢያት ካልነገረ በቀር ምንም አያደርግም» (አሞጽ 3:1-7)።

8. «መልካሙን ሥራችሁን (እንዲያዩ) ... ብርሃናችሁ እንዲሁ በሰው ፊት ይብራ» (ማቴዎስ 5: 16) የሚለው፤

«ለሰዎች ትታዩ ዘንድ ምጽዋታችሁን በፊታቸው እንዳታደርጉ ተጠንቀቁ» (ማቴዎስ 6: 1) ከሚለው ጋር ተቃራኒ ሆኖ ቀርቧል።

ሃያሲው በኢየሱስ «የተራራው ስብከት» ውስጥ በሚገኙት በእነዚህ በሁለቱ ዐረፍተ ነገሮች መካከል ግጭት ይመለከታል። እንደ ተለመደው በዚህ ስፍራም ዓውደ ምንባቡን ቸል በማለት ሲተወው እንመለከታለን። ምክንያቱም ከእንደኛው ዐረፍተ ነገር፡-

«በሰማያት ያለውን አባታችሁን እንዲያከብሩ» የሚለውን ተከትሎ የሚመጣ ነው።

ኢየሱስ ስለ ሁለት የተለያዩ ጉዳዮች ነው የተናገረው፡-

1) ሥራዎቻችን እግዚአብሔርን ማክበር እንዳለባቸው፤

2) እነዚህንም ሥራዎች ከሰዎች ዘንድ ምስጋና ለማግኘት ብለን መሥራት እንደሌለብን።

ስለሆነም ምንም ግጭት አይፈጠርም።

9. ኢየሱስ «ሥጋን የሚገድሉትን አትፍሩ» (ሉቃስ 12: 4) ብሎ ቢያስተምርም በተግባር ሲታይ እርሱ ራሱ እንደ ፈራ ተነግሮናል። ምክንያቱም፤ «ከዚህም በኋላ ኢየሱስ አይሁድ ሊገድሉት ይፈልጉ ስለ ነበር በይሁዳ ሊመላለስ አይወድም ነበርና በገሊላ ይመላለስ ነበር» (ዮሐንስ 7: 1) የሚል እናነባለን።

ጊዜው ገና አልደረሰም ነበር። ስለ ሞቱ ብዙ ጊዜ ተንብዮአል፡-

«ከዚያን ቀን ጀምሮ ኢየሱስ ወደ ኢየሩሳሌም ይሄድ ዘንድ ከሽማግሌችና ከካህናት አለቆች ክጻፎችም ብዙ መክራ ይቀበልና ይገደል ዘንድ በሦስተኛውም ቀን ይነሣ ዘንድ እንዲገባው ለደቀ መዛሙርቱ ይገልጥላቸው ጀመር» (ማቴዎስ 16: 21)።

«ነፍሴን ደግሞ አነሣት ዘንድ አኖራለሁና ... እኔ በፈቃዴ አኖራታለሁ እንጂ ከእኔ ማንም አይወስዳትም» (ዮሐንስ 10: 17-18)።

«የሚወጣበትም ወራት በቀረበ ጊዜ፤ ወደ ኢየሩሳሌም ለመሄድ ፈቱን አቀና ...» (ሉቃስ 9: 51) (በዚያ የሚጠብቀው ምን እንደ ሆነ ያውቅ ነበር!)።

ክርስቶስ ወደ ኢየሩሳሌም እንደሚሄድ ባስታወቀ ጊዜ (ዮሐንስ 11: 15-16)፤ ከደቀ መዛሙርቱ አንዱ «ከእርሱ ጋር እንምት ዘንድ እኛ ደግሞ እንሂድ» ብሏል። አሁንም ግጭቱ የተስተዋለው ምንም የሚቃረን አሳብ በሌለበት ስፍራ ነው። ክርክር ያስነሣው ክፍል የሚገልጸው ኢየሱስ ወደ ኢየሩሳሌም ለመሄድ እንደ ፈራ ሳይሆን፤ በዚያ በተወሰነ ደረጃ ጊዜው ገና እንዳልደረሰ ነው። እንዲሁም ሃያሲያኑ ስለ ጌቱስግኔ መጥቀሱን ይዘነጋሉ። በዚያ ስፍራ ክርስቶስ፡-

«ነፍሴ እስከ ሞት ድረስ እጅግ አዘነች ... እባቱ፤ ቢቻልስ፤ ይህች ጽዋ ከእኔ ትለፍ» (ማቴዎስ 26: 38-39)

እንዳለ መጽሐፍ ቅዱስ ይዘግባል። ዳሩ ግን ከዚያ በመቀጠል፡-

«ነገር ግን አንተ እንደምትወድ ይሁን እንጂ እኔ እንደምወድ አይሁን» ብሏል።

የመስቀል ሞቱን በሚያስብበት ጊዜ ክርስቶስ እጅግ እንደ ታወከ ግልጽ ነው። ይህም እንደ ማንኛውም ሰው ሥቃይ ይሰማው ስለ ነበረ ነው።

10. በዘፍጥረት 17: 10 ላይ ግርዘት ታዘአል፡-

«በእኔና በአንተ መካከል፤ ከአንተም በኋላ በዘርህ መካከል የምትጠብቁት ቃል ኪዳኔ ይህ ነው፤ ከእናንተ ወንድ ሁሉ ይገረዝ።» ይህም በገላትያ 5: 2 ላይ ጳውሎስ «ብትገረዙ ክርስቶስ ምንም አይጠቅማችሁም» በማለት ከተናገረው ጋር የሚቃረን ይመስላል።

አሁንም ግልጽ የሆነ የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ- መለኮት ጸውቀት እጦት ይስተዋላል። መገረዝን እንደ ምልክት አድርጎ ያጠቃለለው ቃል ኪዳን የተደረገው ከአብርሃምና ከዘሩ ጋር ነው። ይህ ቃል ኪዳን ወደ አሕዛብ መንደር የዘለቀበት ጊዜ የለም። ዳሩ ግን በእጅ የተደረገ የሥጋ መገረዝ በእግዚአብሔር ፊት በቂ እንዳልሆነ በብሉይ ኪዳን ውስጥም እንኳ በተደጋጋሚ ተገልጿል እንመለከታለን።

እግዚአብሔር የሕዝቡ ልብ እንዲገረዝ ደግሞ ደጋግሞ ጠይቆአል። ይህም ማለት ቃል ኪዳን ሚዳዊ ሥርዓት ሳይሆን፤ የሰውን ልብና ነፍስ ሊነካ የሚገባው የውስጥ ነገር ነው ማለት ነው። አዲሱ የተስፋ ቃል ወይም እዲሱ ኪዳን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የእግዚአብሔርን የምሕረት ስጦታ ለመቀበል ለሚፈልጉ ሁሉ በሩን ክፍት አድርጎላቸዋል። በመጨረሻም ብሉይ ኪዳን «ሊመጣ ያለው የበጎ ነገር ጥላ ነውና» (ዕብራውያን 10:1) በአዲስ ኪዳን ተተክቷል።

በአዲስ ኪዳን ዘመን ሰዎች ሌላ ግልጋሎት ያለውን የጥምቀት ሥርዓት ፈጽመዋል። ጥምቀት በራሱ ግን በሥጋ እንደ ተደረገ ግርዘት ሁሉ እርባና የሌለው ነው። ይህ ተግባር ትርጉም ያለው ከሆነ ብቻ አዲሱ ኪዳን በሰውየው ወይም በሴትየው ሕይወት ውስጥ ውጤታማ ይሆናል። በጳውሎስ ጊዜ የነበሩ አይሁድ አሕዛብ የሆኑ አማኞች እንዲገረዙ ጠይቀዋል። እልፈውም በክርስቶስ ካለ እምነት በተጨማሪ የሙሴ ሕግም በጥብቅ እንዲጠበቅ ፈልገው ነበር። አሁን እንግዲህ አከራካሪ የሆነው የጥቅስ ዓውደ ንባብ ተቀባይነትን ሊያገኝ ይገባል። እንዲህ ይላል፡-

«ሕግንም ሁሉ እንዲፈጽም ግድ እለበት ብዬ ለሚገረዙት ሁሉ ለእያንዳንዶች ደግሜ እመሰክራለሁ። በሕግ ልትጸድቁ የምትፈልጉ ከክርስቶስ ተለይታችሁ ከጸጋው ወድቃችኋል... በክርስቶስ ኢየሱስ ሆኖ፤ በፍቅር የሚሠራ እምነት እንጂ መገረዝ ቢሆን ወይም አለመገረዝ አይጠቅምምና... ነገር ግን፤ ወንድሞች ሆይ፤ እኔ ገና እስከ አሁን መገረዝን ብስብክ እስከ አሁን ድረስ ለምን ያሳድዱኛል? እንኪያስ የመስቀል ዕንቅፋት ተወግዶአል» (ገላትያ 5:3-4፤ 6:11)።

በዚህ የምንባብ ክፍል ውስጥ ሁለት ወደ እግዚአብሔር ዘንድ መምጫ መንገዶች እንዳሉ ተረድተናል፡- ለመጻን የእግዚአብሔርን ቃል ሙሉ በሙሉና ሁልጊዜ (ያዕቆብ 2:10) በመጠበቅ የማይቻለውን አሮጌ መንገድ በመከተል፤ ወይም አዲሱን ኪዳን በመቀበልና በራስ ሥራዎች ሳይሆን፤ በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ በመደገፍ፤ ይሁንና ብዙውን ጊዜ ሰው በትዕቢቱ ምክንያት የእግዚአብሔርን ምሕረትና ጸጋ ችል ብሎ ያልፋል። «እንቅፋት» የተባለው መስቀሉ ራሱ እንደ ሆነ ግልጽ ነው። እግዚአብሔር በደጋግ ሥራዎቻችን ራሳችንን ለማዳን እንደማንችል

በማወጅ የራስ-ብቃትን ገደል ውስጥ ይከተዋል። (እባክህ ከገጽ 115-116 ያለውን ልብ በል።)

እስልምና የደግ ሥራን መንገድ ስለ መረጠ፤ ጸጋን ሊስጥ አይችልም። ዳሩ ግን በመጨረሻው ቀን በሙታንና በሕያዋን ላይ የሚፈረደውን የእግዚአብሔርን ቅን ፍርድ ይጠባበቃል። እምቢ ያሉት ይቅርታ በኋላ አይገኝም።

11. በሃያሲያኑ አባባል በዘሌዋውያን 20:21 ላይ፡-

«ሰውም የወንድሙን ሚስት ቢያገባ ርኩሰት ነው» የሚለው

በዘዳግም 25:5፡-

«ወንዳማማኞች በአንድነት ቢቀመጡ፤ አንዱም ልጅ ሳይኖረው ቢሞት፤ የሞተው ሰው ሚስት ሌላ ሰው ታገባ ዘንድ ወደ ውጭ አትሂድ፤ ነገር ግን የባልዋ ወንድም ወደ እርስዋ ገብቶ እርስዋን ያግባ» ከሚለው ጋር ይቃረናል። በአንደኛው ምንባብ ሰው የወንድሙን መበለት ማግባት ሲፈቀድ፤ በሌላኛው ተክልክሎአል። ሃያሲው፤ የወንድሙን ሚስት በምንም ዓይነት መንገድ መውሰድ የለበትም የሚለው ትእዛዝ (ዘሌዋውያን 20:21)፤ ስለ ወንድሙ መበለት ከሚናገረው ከዘዳግም 25:5 ጋር አለመቃረኑን እንዴት እንዳለበተዋለ አይገባንም።

12. በማቴዎስ 1 እና በሉቃስ 3 ላይ የተጠቀሱት የኢየሱስ የትውልድ ሐረጎች እንደሚለያዩ ብዙውን ጊዜም ተጠቅሷል። ክርስቲያኖች ይህንን ያውቃሉ። ሊሆን የሚችለው መልስ በማቴዎስ ውስጥ የምናገኘው የዮሴፍ የትውልድ ሐረግ ሲሆን፤ በሉቃስ ውስጥ የምናገኘው የማርያም (እዚህ ላይ ኤሊ የዮሴፍ አማት መሆኑ ነው) እንደ ሆነ ነው።

13. የይሁዳ አሟሟት በሁለት የተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ዘገባዎች መቅረቡ አንዳንድ ጊዜ ጥያቄ ውስጥ ይገባል። በማቴዎስ 27:5 ላይ ይሁዳ ራሱን እንደ ስቀለ ሲናገር፤ በሐዋርያት ሥራ 1:18፡-

«በግንባሩ ተደፍቶ ከመካከሉ ተሰነጠቀ አንጀቱም ሁሉ ተዘረገፈ።»

«በግንባሩ ተደፋ» የሚለው ቃል አዲስ ኪዳን በተጻፈበት በግሪክ ቋንቋ ብዙም ግልጽ ባይሆንም ምናልባት «አበጠ» የሚል ትርጉም ይኖረዋል። የኋለኛው ጥቅስ የሚያመለክተው ከሞተ በኋላ ስለሆነው ነገር እንደ ሆነ ለማሳሰብ እንወዳለን። ምናልባት በድኑ መበሰበስ ከጀመረ በኋላ ከተሰቀለበት ገመድ ወድቆ ይሆናል።

14. ብዙ ጊዜ የተጠቀሰው «ግጭት» በእንደ ወገን፡

«የሕግን ሥራ በሞሥራት ሥጋ የለበሰ ሁሉ በእርሱ ፊት ስለማይጸድቅ ነው» (ሮሜ 3:20) እና

«ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን እንዲጸድቅ እንጂ በሕግ ሥራ እንዳይሆን ...» (ገላትያ 2:16) የሚሉት በሌላ ወገን፡ ከያዕቆብ 2:21-22፡ 24 እና ከሮሜ 2:13 ጋር የሚጋጩ ይመስላሉ፡-

«አባታችን አብርሃም... በሥራ የጸደቀ አልነበረም? አምነት ከሥራው ጋር እብሮ ያደርግ እንደ ነበረ፤ በሥራም እምነት እንደ ተፈጸመ ትመለከታለህ? ...ሰው በእምነት ብቻ ሳይሆን በሥራ እንዲጸድቅ ታያላችሁ።»

«ከእግዚአብሔር ፊት ሕግን የሚያደርጉት ይጸድቃሉ።»

የኋለኛውን ጥቅስ በተመለከተ፡ አሁንም ዐውደ ንባቡን ማጤን አለብን። ይህ የሚያመለክተው በአሮጌው ኪዳን ወደነበሩት ሰዎች ነው፡- «ሕግም ሳላቸው ኃጢአት ያደረጉ ሁሉ በሕግ ይፈረድባቸዋል፤ በእግዚአብሔር ፊት ሕግን የሚያደርጉት ይጸድቃሉ እንጂ ሕግን የሚስሙ ጸድቃን አይደሉም» (ሮሜ 2:12-13)።

መጽሐፍ ቅዱስን ሳይ ሳዩን ማጥናት እንዲህ ወዳሉት ስሕተቶች ይመራል። አንድን ምንባብ ከክፍሉ ጋር አዛምደንና ቅደም ተከተሉን ጠብቀን ካልተመለከትን፡ የምናገኘው ጭብጥ የተወሳደደ ይሆናል። ስለ ተጠቀሱት ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችም ወደ ዓውደ ንባቡ ለማመልከት እንፈልጋለን። ሃያሲያኑ ስለ አብርሃም በሥራ መጥቀሳቸውን መቀጠል ነበረባቸው፡-

«አባታችን አብርሃም ልጁን ይስሐቅን በመሠዊያው ባቀረበ ጊዜ በሥራ የጸደቀ አልነበረም? አምነት ከሥራው ጋር አብሮ ያደርግ እንደ ነበረ በሥራም እምነት እንደ ተፈጸመ ትመለከታለህ?» ይህ ለ«ችግሩ» ምላሽ ያመጣል።

ሙሉው የምንባቡ ክፍል ግልጽ የሆነውን መልእክት ማለትም የአፍ አምነት (በእግዚአብሔር መኖርና በአንድ ባሕርያቱ ማመን) ሙት እንደ ሆነ ያስገነዝባል። እንግዲህ «ሕያው» እምነት ማለት እግዚአብሔር ለሚናገረው ቃል ምላሽ የሚሆን ሥራ ነው። «አቤቱ፣ ሌሊቱን ሁሉ አድረጎ ስንደከም ምንም አልያዝንም! ነገር ግን በቃልህ መረቦቼን እጥላለሁ» (ሉቃስ 5:5)።

15. ሌላው የተለመደ አስቸጋሪ ጥያቄ ማቴዎስ 27:9-10ን ይመለከታል፡-

«በዚያን ጊዜ በነቢዩ በኤርምያስ የተባለው፡- ... የተገመተውን ዋጋ ሠላሳ ብር ያዙ ... የሚል ተፈጸመ»።

ይህ ምንባብ የሚገኘው በኤርምያስ ውስጥ ሳይሆን፤ በዘካርያስ 11:12-13 ውስጥ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ «ናዚል» ነው ብንል ኖሮ ይህ አደገኛ ችግር በሆነ ነበር። ቀደም ብሎ እንደ ተገለጸው፡ ክርስቲያኖች የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎችን እግዚአብሔር መልእክትን እንደ ሰጣቸው አድርገው እንጂ፤ የእግዚአብሔር የታይፕ መኪና እንደ ሆኑ አድርገው አይመለከቱአቸውም። ይህም መልእክት ባመዛኙ የጸሐፊውን ቃላት የተላበሰ፤ የእርሱን ባሕርይ፤ ስልትና ፀባይ፤ አንዳንድ ጊዜም እውቀቱንና ጥበቡን የሚያንጸባርቅ ነው። እግዚአብሔር ራሱን ለሰው በመረዳት ችሎታው መጠን፤ ለሚኖርበት ጊዜና አካባቢ አስተሳሰቦች ግንዛቤ በመስጠት ይገልጻል። (ወደ ገጽ 14-17 እናጣቅሳለን።)

ክርክር ባስከተለው በማቴዎስ 27 ውስጥ ማቴዎስ የሚዘግበው ታሪካዊ ትረካ አለን። ትረካው፡ ማለትም መልእክቱ በመንፈስ ቅዱስ በመነዳት የተዘጋጀ ነው (2ኛ ጴጥሮስ 1:21)። የምንባቡ ጸሐፊ የሚገኘው በዘካርያስ ውስጥ ስለ ሆነ፤ የማቴዎስ ወደ ኤርምያስ ማጣቀስ ስሕተት ነው። ይሁን እንጂ፤ ይህ መልእክትን አይለውጠውም። ምናልባት ችግሩ በቀደሙት መዛግብት ውስጥ ግንዛቤ አግኝቶ ይሆናል። አንዳንዶች፡-

«በዚያን ጊዜ በነቢዩ የተነገረው ተፈጸመ»

በማለት የኤርምያስን ስም ከመጥቀስ ተቆጥበዋል። በዚህ መሠረት «ኤርምያስ» የሚለው ቃል ጣልቃ-ገብነት ሊሆን ይችላል። ዳሩ ግን ዘካርያስ እንድን ያልተመዘገበ የኤርምያስ ቃል እየጠቀስ ሊሆን የመቻሉ ሁኔታ ከፍተኛ ነው (ቶሪ:- «ፈታኝ ሁኔታዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ» ተመልከት)።

16. እንዲሁም (ኢየሱስ በቤት ውስጥ በተወለደበት) በማቴዎስ 2:11 እና (በግርግም በተወለደበት) በሉቃስ 2:7 መካከልም «ግጭት» አለ። በማቴዎስ 2:11 ላይ ስለ ኢየሱስ መወለድ የሚናገር ነገር ስለሌለ፣ ምናልባት ሃያሲው ምንባቦችን በበቂ ጥንቃቄ አልመረመረም ይሆናል። በኢየሱስ መወለድና በ«ጠቢባኑ» ከምሥራቅ መምጣት መካከል በቂ የጊዜ ገደብ ነበረ። ሄሮድስ መጀመሪያ ኮከቡን በተመለከቱ ጊዜ ከአዋቂዎች ተረድቶ ከሁለት ዓመትና ከዚያም በታች የሆኑ ሕፃናት እንዲገደሉ ማድረጉ በጣም ጥሩ እሳብ ይሰጠናል። የሳምንት ዕድሜ ያለውን ሕፃን በሚዳ ላይ ከሚጫወተው ከሁለት ዓመት ልጅ ጋር ማን ያሳስተዋል? ደግሞም ከምሥራቅ ምናልባትም ከባቢሎን እስከ ፍልስጤም አገር ያለው መንገድ የተወሰነ የጊዜ ርዝማኔ እንደ ወሰደ መመልከት አለብን። በዚያን ወቅት ማርያምና ዮሴፍ ከግርግም ወደ ቤት ከተዛወሩ ብዙ ጊዜ ሆኖአቸዋል።

17. ሌላው «ግጭት» በሉቃስ 3:23 ላይ ኢየሱስ ሠላሳ ዓመት ያህል እንደ ሆነውና በዮሐንስ 8:57 ላይ ፈሪሳውያን ለኢየሱስ:-

«ገና ሃምሳ ዓመት ያልሆነህ»

ማለታቸው ነው። አንድ ሰው ሠላሳ ዓመቱ ከሆነ ገና ሃምሳ ዓመት እንዳልሞለው ግልጽ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የቀረቡ ተቃውሞዎች

1. ሃያሲው ወደ ዘሌዋውያን 19:27 በመጥቀስ፣ ሰው የጢሙን ዙሪያ ቢቆረጥ ወይም ቢተወው፣ እግዚአብሔርን ለምን እንደሚገደው ይጠይቃል።

«የራስ ጠጉራችሁንም ዙሪያውን እትከርክሙት፤ ጢማችሁንም ዙሪያውን እትቁረጡት።»

ይህ አግባብ ያለው ጥያቄ ቢሆንም፣ ሙስሊሙን ሃያሲ ለምን ጢሙን «በሁሉም ጎኖች እኩል አድርጎ» ማሳደግ እንዳለበት በመጠየቅ መልሱን እንሰጣለን።

እርግጥ

«ለሙስሊም ጢሙን ማሳደግ ሱናት» ነው።

እንዲሁም «ጢሞች መቀባት፣ መታጠብና መበጠር፣ እንዲሁም ትሎችን በብሩሽ አማካኝነት መወገድ ይገባል» (ሚሽካት 1፡ ገጽ 602) ያለባቸው ለምንድነው ብለን እንጠይቃለን።

2. «ውሻ ውኃ እንደሚጠጣ በምላሳቸው የሚጠጡ ሰዎች ከሁሉ የተሻሉ ወታደሮች እንደሚሆኑ በእርግጥ ታምናላችሁን?» ተብለን በመላፍንት 7፡5 ከሚገኘው ጥቅስ አኳያ እንጠየቃለን። ይህ ታሪክ ትክክል ባልሆነ ሁኔታ በቁርዓን ውስጥ ተደግሞ እናገኘዋለን። በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ውስጥ በዚህ ዓይነት መንገድ የተመረጡት የጌዴዎች ሰዎች ነበሩ። በቁርዓን ውስጥ (ሱረቱ 2፡249) ግን በዚህ ዓይነት የተፈተኑት የሳላል ወታደሮች ሆነው እናገኛለን። እንደ ብዙዎቹ ሌሎች ሁሉ ይህም ጥያቄ ምላሽ ለማግኘት ሳይሆን፣ ንግግርን ለማጣፈጥ ሲባል የቀረበ ይመስለናል። እንዳንድ ጊዜም የጌዴዎችን ድል በተመለከተ ተጠይቀናል።

3. «አንድ ሰው በአንድ ጊዜ በግራ እጁ ችቦ፣ በቀኙ ቀንደ መለከት በመያዝ፣ ቀንደ መለከቱን ሊነፋና የእግዚአብሔርና የጌዴዎችን ለይፍ ብሎ በመጮኽ፣ ማስሮውን ለመስበር የሚችል ይመስልሃል?» በተጠቀሰው ክፍል (መላፍንት 7፡20) በየትኛውም ስፍራ ይህ ሁሉ በአንድ ቅጽበት እንደ ተፈጸመ አይናገርም።

4. «ፋቂሔ በአንድ ቀን መቶ ሃያ ሺህ ሰዎችን እንደ ገደለ ለማመን ትችላለህን?» (2ኛ ዜና መዋዕል 28፡6)።

ሒትለር 6 ሚሊዮን አይሁዶችን መግደሉ እርግጠኛ የሆነውን ያህል፣ ይህም እውነት እንደ ሆነ እናምናለን።

5. እግዚአብሔር አንድን ሰው «ሚሰት ታሜለህ፤ ሌላም ሰው ከእርስዋ ጋር ይተኛል» (ዘዳግም 28:30) ሲል ተናገረ መባሉ በንቀት ይወሳል።

የዚህ ምዕራፍ ዓውደ ንባብ የእስራኤልን ሕዝብ የሚመለከት ትንቢት ነው። በዚህ ክፍል (ዘዳግም 28:1-14) እስራኤላውያን እግዚአብሔርን ታዝዘውት ቢሆን ኖሮ ምን ይሆን እንደ ነበርና ከቁጥር 15 በመቀጠል ደግሞ ባይታዘዙት የሚደርሰባቸው መርገም በሰፊው ሲዘረዘር ከተተነበዩት መካከል ይህም ቁጥር ይገኛል። የአጋጣሚው ውስጠ ወይራ መሐመድ ራሱ ይህ ትንቢት እንዲፈጸም ብርቱ አስተዋጽኦ ማበርከቱ ነው። ከመሐመድ ቁባቶች አንዷ ሪሃና የተባለች አይሁዳዊት ሴት ነበረች። እርሷም ከኩራይዛው የአይሁድ ነገድ ሽንፈትና ከወንዶች ጭፍጨፋ በኋላ እንደ ምርኮኛ መርጦ የወሰዳት ነች። (እብን ኢሻቅ፡- ሶራቱር ራሱል ቅጽ 693 ገጽ 466)።

6. በ2ኛ ጴጥሮስ 3:3-10 የኢየሱስ ምጽአት በቶሎ የሚፈጸም እንዳልሆነ ተጠቅሷል።

«ጌታ... ሁሉ ወደ ንስሐ እንዲደርሱ እንጂ ማንም እንዳይጠፋ ወዶ ስለ እናንተ ይታገሣል።»

ይህም በሚከተለው ዐረፍተ ነገር ውስጥ ተብራርቷል፡-

«በጌታ ዘንድ አንድ ቀን እንደ ሺህ ዓመት፤ ሺህም ዓመት እንደ አንድ ቀን እንደ ሆነ አትርሱ።» የእግዚአብሔርን ከጊዜ ውጪ መሆን ያመለክታል። ተቺው ሚስተር ጄማል ይህንን «ለውይይት የማይቀርብ ፈር የሳተ ነው» በማለት ይጠራል። እንግዲህ እኚህ ሰው በቁርዓን ስለሚገኙት ስለሚከተሉት የምንባብ ክፍሎች የሚያውቁት የላቸውም ማለት ነው፡-

«እላህም ቀጠሮውን በፍጹም የማይጥስ ሲኾን፤ በቅጣት ያቻኩሉሃል፤ እጌታህም ዘንድ አንዱ ቀን ከምትቆጥሩት (ቀን) እንደ ሺሕ ዓመት ነው» እና «መላእክቱና መንፈሱም ልኩ አምላ ሺሕ ዓመት በኾነ ቀን ውስጥ ወደርሱ ያርጋሉ (ይወጣሉ)» (ሱሪቱ 22:47 እና 70:4)።

እነዚህ የመከራከሪያ ዐረፍተ ነገሮች ተደጋጋሚና አላሰፈላጊ በመሆናቸው ለተወገዱት ለሌሎች በርካታ መከራከሪያ ነጥቦች ተወካዮች ይሁኑ።

ከሞላ ጉደል በሁሉም ጉዳዮች ላይ የቀረቡት «ግጭቶች» የሙግት ጥመኛ እእምሮ ፍጡሮች እንደ ሆኑ ለመመልከት እንችላለን። በጣም መሃይም ወይም በጣም ደፋር ወይም መንፈስ ደካማ በመሆኑ፤ የእርሱ ከሆነው ጋር በመቃረኑ ምክንያት የመጽሐፍ ቅዱስን መልእክቶች በማጣጣል ወደ ማጠቃለያ ከመድረሱ በፊት መረጃውን አይቶ በእውነታዎች ብርሃን ነገሮችን አይወስንም።

አሁን ሙስሊሙ አንባቢ ከከሶቹ ብዙዎቹ ዋጋ የሌላቸው እንደ ሆኑ ተረድቷል። ይሁን እንጂ አሁንም ወደ እግዚአብሔር ቃል ውስጥ አንድም ሰሕተት እንኳ እንዴት ሊገባ ይችላል ይል ይሆናል። ሃያሊያኖቻችንን በብሉይ ኪዳን ውስጥ ስለሚገኙ 100000 የሰሕተቶች መዘርዘር (የሚስተር ጄማል ጥቅስ) ወይም ቢያንስ 50000 ሰሚሆኑ የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሕተቶች (በሚስተር ዲዳት መጽሐፍ «መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው?») መሠረት እንዲያቀርቡ መጠየቃችን አላግባብ ሆኖ አናገኘውም። ከአንድ ወይም ከሌላ ካልታወቀ እና ተቀባይነት ከሌለው «ከርስቲያን» ቢመጡ እንኳ፤ እንዲህ ያለውን ፈዝ አለማጠናከሪያ ልንቀበል አንችልም።

ሃያሊያኑ «ሰሕተቶች» ብለው ካላተሟቸው መካከል እጅግ የከረሩት ተገኝተው ተገምግመዋል። ይሁንና እነዚህ «ሰሕተቶች» እና «ብልሹቶች» መሠረት የሌላቸውና ከክፉ ጥላቻ የተነሣ የተሰነዘሩ መሆናቸውን ለመገንዘብ ችለናል። ቀደም ብለን እንደ ተመለከትነው (ገጽ 20-21)፤ 7959 ሊሆኑ ከሚችሉ የመጽሐፍ ቅዱስ ቁጥሮች መካከል ከዮሐንስ 7:53-8:11 በተጨማሪ በስምንቱ ውስጥ ብቻ ጣልቃ የገባ ነገር የሚገኝባቸው ይሆን ይሆናል። እነዚህም ቢሆኑ ያስከተሉት የአላብ መዛባት የለም። የተጠቀሱት ግጭቶችና ተቃውሞዎችም ቢሆኑ በደካማ መሠረት ላይ የተጣሉ ናቸው። ሙሉ በሙሉ ታሪካዊ በሆኑ ዘገባዎች ውስጥ የተለያዩ ቁጥሮችን ወይም ስሞችን ከሚያካትቱ ከ10 የግልበጣ ሰሕተቶች በተጨማሪ (ገጽ32-33)፤ ከተጠቀሱት ውስጥ አጠያያቂ ሊሆኑ የሚችሉ ገለጻዎች የተሰጡባቸውን ሁለቱን ብቻ (ስፍራ

ከሚሰጣቸው እነዚህ ብቻ ናቸው) ለማውጣት እንችላለን (በገጽ 47-49 የሚገኙ 12ኛና 15ኛ ነጥቦች)።

ከላይ የቀረበው ወቀላ ከ3500-2000 ዓመታት በፊት በተጻፈና ከ400 ዓመታት ገደማ በፊት የማተሚያ ቤት ሳይቋቋም፤ በተደጋጋሚ በእጅ ሲገለበጥ በቆየ፡ መጽሐፍ ቅዱስን በሚያህል ግዙፍ መጽሐፍ ዓውድ ውስጥ ሲታይ፡ ጽሑፉን ከተለማኒነት በላይ ከፍ ያደርገዋል።

ሙስሊሞች በቁርዓን ውስጥ ግጭት እንደሌለና የሰው እጅም እንዳልነካው እንዲቀበሉ ተደርገው ነው የሚያድጉት። ቁርዓንና ሃዲስን በጥልቀት በምንመለከትበት «ክርስቲያኖች ሙስሊሞችን ይጠይቃሉ» በተባለው መጽሐፍ ውስጥ የተጠቀሱትን አሳቦች ሁሉም ሰው እንዲያነብ ለማበረታታት እንወዳለን። ይህ ግን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ሊኖሩ ለሚችሉት የመገልበጥና ለሌሎችም ተመሳሳይ ስሕተቶች ማካካሻ ለማቅረብ አይደለም። ለብዙ ተከታታይ ዓመታት እየተገለበጡ ሲቆዩ ስሕተቶች ሾልከው ይገቡባቸዋል። ከላይ የቀረቡት ሊወዳደሩዋቸው እንኳ የማይችሉትን የጠለቀ ተፈጥሮ ያላቸውን ሌሎች ችግሮች መጠቆም ይኖርብናል። እኛ በመለኮታዊ መንፈስ መነሳትን በተመለከተ ስለሚቀርበው የእውነታዎች ማረጋገጫ እና ስለ መረጃ ነው የምንነጋገረው። ብድር ለመመለስ ወይም ክርክሩን ለመርታት እየጣርን እንዳልሆነ ለእንባቢው ደግመን በቅንነት ለማረጋገጥ እንወዳለን። ዳሩ ግን ከማስተዋልህ የተሰወሩና የማታውቃቸው፤ ሆኖም ግን መርምረህ ማየት ያለብህን እውነቶች እንድትረዳቸው እንወዳለን። ምክንያቱም እነዚህ እውነቶች መለኮታዊ ራእይን ክወዴት እንደምታገኝ ላለብህ ጥያቄ እጅግ አስፈላጊዎች ናቸው።

ክርስቲያኖች በውርስ ኃጢአት ያምናሉን?

ይህን ጥያቄ ለመመለስ መጀመሪያ የቃላትን ፍቺ መስጠት አለብን። «የውርስ ኃጢአት» ማለት በትክክል ምን ማለት ነው? ክርስቲያን ለመሆን መጽሐፍ ቅዱሳውያን መሆን ይኖርብናል። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ውርስ ኃጢአት ምን ይላል? ምንም! ምናልባት ሊገለገልበት የሚችለው ሌላ ሐረግ አለ። እርሱም የመጀመሪያ ኃጢአት ነው። ይህም አዳምና ሔዋን በዔድን ገነት የአትክልት ስፍራ የፈጸሙት ኃጢአት ነው። የእነርሱ ኃጢአት በቀደሙት ዘመናት እንደ ታስበው ወሲብ አይደለም። የወሲብ

ሰሜት ከእግዚአብሔር የተሰጠ ሰጦታ ነው። ዳሩ ግን አላግባብ ከግልጋሎት ሊውል ይችላል። ይህም ከሆነ ኃጢአት ይሆናል። ነገር ግን በጋብቻ ትስስር ውስጥ ሲፈጸም በራሱ ኃጢአት አይደለም።

በመዝሙር (51)፡5 ውስጥ፡ «እነሆ፡ በዓመፃ ተፀነሰሁ» የሚል አንድ ጥቅስ አለ። ነገር ግን ምንባቡን በጥንቃቄ ብንመለከት መፀነሱ ኃጢአት እንዳልሆነ እንገነዘባለን። ዳሩ ግን በኃጢአተኝነት ውስጥ ሆኖ ፅንሱ ተከናወነ። በእነዚህ በሁለቱ አመለካከቶች መካከል የለማይና የምድር ያህል ርቀት ይገኛል።

በዚህ ትምህርት ላይ የሚናገሩ ሁለት ምንባቦች ብቻ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይገኛሉ (ሮሜ 5፡12-18 እና 1ኛ ቆሮንቶስ 15፡21-22)። በዚህ ቦታ ኃጢአት በአንድ ሰው በኩል ወደ ዓለም እንደ መጣና በዚህም በአንድ ሰው መተላለፍ ሳቢያ ኩነቱ ለሰው ሁሉ እንደ ደረሰ በግልጽ ይናገራል። እንዲሁም ደግሞ ሁሉም ሰው ኃጢአትን ስላደረገ የኃጢአት ውጤት የሆነው ሞት ወደ ሰው ሁሉ እንደ ደረሰ ይናገራል።

ስለዚህ ማንም ሰው አዳም ኃጢአትን ስለ ሠራ አይኮነንም። ሰው የሚኮነነው እርሱ ራሱ በእግዚአብሔር ላይ ኃጢአትን ስለ ሠራ ነው። ስለ ሆነም ስለ መጀመሪያው ኃጢአት እንጂ፤ ስለ ተወረሰው ኃጢአት መናገሩ ትክክል አይደለም።

ኃጢአት በአዳም ተጀምሮ ከዚያን ጊዜ እንሥቶ ከትውልድ አስከ ትውልድ እስከ አሁንም ድረስ ሰው ሁሉ ወደ ኃጢአት የሚነዳውን ኃይል፤ ኃጢአታዊ ባሕርዩን ወርሷል። እናም ኃጢአት ስለምንሠራ ኃጢአተኞች ነን። ስለ ሆነም ማንም ሰው የኃጢአት ፍላጎትን እንጂ ማንኛውንም ኃጢአት ከቀደምት አባቶቹ አልወረሰም።

ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ለ«ሕመሙ» ፈውስን እንደ ሰጠ ለማሳሰብ እንወዳለን። «በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ኃጢአተኞች አንደ ሆኑ፤ እንዲሁ ደግሞ በአንዱ መታዘዝ ብዙዎች ጻድቃን ይሆናሉ» (ሮሜ 5፡19)። ይህ ሰው ኢየሱስ ነው። ግዳጅ እንደሌለ እንመለከታለን። የአንድ ሰው ኃጢአቱ ወደ ልጆቹ ኃጢአት ወዘተ... መራጃዱ ግን እያንዳንዱ ሰው ለሚሠራቸው ሥራዎቹ የግሉ ፈቃድ አለው። እንደዚሁም ከኃጢአት ከስ በእግዚአብሔር የጽድቅ ችሎት ፊት ነጻ መሆን የሚቻለው በግድ ላይሆን፤ በምርጫ ነው።

የመጽሐፍ ቅዱስ ጸያፍ አባባሎችና አስቃቂ ድርጊቶች ብዙ መሰሉዎች፡-

«የብሉይ ኪዳን ግብረ-ገባዊ ባሕርይ ጎልዳፋና አረመኔያዊ ነው» የሚል አስተሳሰብ አላቸው።

ይህ መጽሐፍ ቅዱስ በ«ሳንቡር» አድራጊዎች መፈተን እስከሚገባው «ጸያፍ አባባሎችን» እንዳዘለ ተደርጎ የተነገረ ነው።

ወደ ውዝግቡ ሳንገባ፡ ሁለት ነጥቦችን ለመግለጽ እንወዳለን፡- የእነዚህ «ጸያፍ አባባሎች» በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መገኘት ከሚከተሉት ሁለት ነገሮች አንዱን ያረጋግጣል፡-

ሀ) ደራሲውና በየዘመናቱ የነበሩ አንባቢዎች ሁሉ ሊሰተናገድ እንደሚገባ ወሲብ ቀስቃሽ ነገር አድርገው ወስደውታል፤ ወይም

ለ) ለተገለጠላቸው ቃል ከነበራቸው አክብሮት የተነሣ እጅግ አሳፋሪና አስጸያፊ የሆኑ ሀቆችን ስለ ቅድመ-አያቶቻቸው ማለትም ሎጥ ከልጆቹ ጋር ግንኙነት ስለ መፈጸሙ፤ ወይም ስለ አስከፊው የንጉሥ ዳዊት ኃጢአት፤ ወይም በትዕማር ላይ የተፈጸመውን ዓይነትና አንዲሁም በመላፍንት ምዕራፍ 19 ላይ እንደ ተመዘገበው ሴትን የመድፈር አድመኛነት ያሉትን ቢያጋልጥም እንኳ፤ ሊለውጡት አልደፈሩም።

መጽሐፍ ቅዱስ የአይሁዶችን የተጻፈ ታሪክ አካትቶ ይዟል። የማንኛውም አገር ታሪክ ጸሐፊዎች ታሪክን ለመመዝገብ የሚጥሩት ያን አገርና ሕዝብ በሚያስከብር መንገድ ነው። የተመሳሳይ ከሰተቶች ታሪካዊ ዘገባዎች እንደየአመለካከታቸው መንጋደድ መጠን ከአገር ወደ አገር በስፋት ሊለያዩ ይችላሉ። በእስራኤላውያን አሳፋሪ ኃጢአቶች ሀቀኛ ዘገባ ውስጥ፤ ማንም ሰው የአይሁዶችን ገጽታ ለማሻሻል እንዳልዋከረ ግልጽ ምልክት ለማየት እንችላለን። ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ዘገባ አንድ ወጥና ተአማኒነት ያለው ስለ መሆኑ ሚዛን ደፊ አውነታ ነው።

ለ«ሴት» የሚያገለግለው የዕብራይስጥ ቃል «የሚያመለክተው ወንድ በእርሷ ላይ ያለውን የፍትወት ፍላጎት ብቻ» እንደ ሆነ ይነገረናል።

ይህ ዐረፍተ ነገር እውነትነት ያለው አይደለም። «እሻ» የሚለው የዕብራይስጥ ቃል የ«እሽ» እንስታዊ-ገጽታ ነው። እሽ ማለት ወንድ ማለት ነው። ብድር ለመመለስ ባንሻም፤ በፊት መሐመድ ወደ ጦርነት ለመሄድ ከተዘጋጀ በኋላ «ከእርሷ ጋር የወሊብ ግንኙነት እየፈጸመ ለመኖር ፈልጎ የሴቲቱን የግል ክፍል ሕጋዊ ያደረገውን ሰውዬ» ነጻ ሰላደረገበት ሁኔታ በ«ሚሸካት» ውስጥ (2፡ ገጽ 426) ከሚገኘው ሃዲስ ለማጣቀስ ዳድቶናል። ይህ ዛሬ ሕጋዊ ሴትኛ አዳሪነት ተብሎ ሊጠራ የሚችል ነው።

ከርስቲያኖችም በእስልምና ውስጥ ስለሚፈጸሙት ጭካኔዎች ተመሳሳይ ነገሮችን መናገር ይችላሉ። ቢያንስ ቢያንስ የቀድሞው የእስልምና ድል በጭካኔ የተሞላ ስለ መሆኑ ለመካድ (ምንም እንኳ አንዳንድ ጊዜ የተደረገ ቢሆንም) አይቻልም። የሆነው ሆኖ በጭካኔዎች መዝገብ ውስጥ የምናየው የመጽሐፍ ቅዱስን ተአማኒነት የሚያሳየንን ምልክት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ የኃጢአትን ተግባር እንዲሁ አያልፍም፤ የሚመጣበትን የእግዚአብሔርን ፍርድ ያውጃል እንጂ፤ ለቆሸሹ ሥራዎች ምንም ዓይነት ውዳሴ አያቀርብም (2ኛ ሳሙኤል 11፡26፤27-12፡1-19 ተመልከት)።

«የኦርዮም ሚስት ባልዋ ኦርዮ እንደ ሞተ በሰማች ጊዜ ለባልዋ አለቀሰች። የልቅሶዋም ወራት ሲፈጸም ዳዊት ልኮ ወደ ቤቱ አስመጣት፤ ሚስትም ሆነችው፤ ወንድ ልጅም ወለደችለት፤ ነገር ግን ዳዊት ያደረገው ነገር ሁሉ በእግዚአብሔር ፈት ከፋ ሆነ።»

«እግዚአብሔርም ናታንን ወደ ዳዊት ላከ፤ ወደ እርሱም መጥቶ አለው፡- በአንድ ከተማ አንዱ ባለጠጋ አንዱም ድሀ የሆኑ ሁለት ሰዎች ነበሩ። ባለጠጋውም እጅግ ብዙ በግና ላም ነበረው። ለድሀው ግን ከገዛት አንዲት ታናሽ በግ በቀር አንዳችም አልነበረውም፤ አሳደጋትም፤ ከልጆቹም ጋር በእርሱ ዘንድ አደገች እንጀራውንም ትበላ፤ ከዋንጫውም ትጠጣ፤ በብብቃም ትተኛ ነበር፤ እንደ ልጇም ነበረች። ወደ ባለጠጋውም እንግዳ በመጣ ጊዜ ከበጉና ከላሙ ወስዶ ለዚያ ወደ እርሱ ለመጣው እንግዳ ያዘጋጅለት ዘንድ ላሳ የዚያንም የድሀውን ሰው በግ ወስዶ ለዚያ ለመጣው ሰው አዘጋጀ። ዳዊትም በዚያ ሰው ላይ እጅግ ተቆጥቶ ናታንን፡- ሕያው እግዚአብሔርን!

ይህን ያደረገ ሰው የሞት ልጅ ነው። ይህን አድርጎአልና አላዘነምና ስለ አንዲቱ በግ አራት ይመልስ አለው።

«ናታንም ዳዊትን አለው፡- ያ ሰው አንተ ነህ። የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- በእስራኤል ላይ ንጉሥ ልትሆን ቀባሁህ፤ ከሳኦልም እጅ አዳንሁህ፤ የጌታህንም ቤት ሰጠሁህ፤ የጌታህንም ሚስቶች በብብትህ ጣልሁልህ የእስራኤልንና የይሁዳን ቤት ሰጠሁህ፤ ይህም አንሶ ቢሆን ኖሮ ከዚህ የበለጠ እጩምርልህ ነበር። አሁንስ በፊቱ ከቶ ትሠራ ዘንድ የእግዚአብሔርን ነገር ለምን አቃለልህ? ኬጢያዊውን እርዮን በሰይፍ መትተሃል፤ ሚስቱንም ለአንተ ሚስት ትሆን ዘንድ ወስደሃል እርሱንም በአምን ልጆች ሰይፍ ገድለሃል። ስለዚህም አቃልለኸኛልና፤ የኬጢያዊውንም የእርዮን ሚስት ለአንተ ሚስት ትሆንህ ዘንድ ወስደሃልና ለዘላለም ከቤትህ ሰይፍ አይርቅም። እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እነሆ፤ ከቤትህ ከቶ ነገር አስነግብሃለሁ፤ ሚስቶችህንም በዓይንህ ፊት እወስዳለሁ፤ ለዘመድህም እስጣቸዋለሁ፤ በዚህችም ፀሐይ ዓይን ፊት ከሚስቶችህ ጋር ይተኛል። አንተ ይህን በሰውር አድርገኸዋል፤ እኔ ግን ይህን በእስራኤል ሁሉ ፊትና በፀሐይ ፊት አደርገዋለሁ። ዳዊትም ናታንን፡- እግዚአብሔርን በድያለሁ አለው። ናታንም ዳዊትን፡- እግዚአብሔር ደግሞ ኃጢአትህን አርቆልሃል፤ አትሞትም። ነገር ግን በዚህ ነገር በእግዚአብሔር ጠላቶች ታላቅ የሰድብ ምክንያት አድርገሃልና ለበዚህ ደግሞ የተወለደልህ ልጅ ፈጽሞ ይሞታል አለው። ናታንም ወደ ቤቱ ተመለሰ።

«እግዚአብሔርም የእርዮ ሚስት ለዳዊት የወለደችለትን ሕፃን ቀሠፈ፤ እጅግም ታምሞ ነበር። ዳዊትም ስለ ሕፃኑ እግዚአብሔርን ሰማነ፤ ዳዊትም ጸመ፤ ገብቶም በመሬት ላይ ተኛ። የቤቱም ሽማግሌዎች ተነሥተው ከምድር ያነሡት ዘንድ በአጠገቡ ቆሙ፤ እርሱ ግን እንቢ አለ፤ ከእነርሱም ጋር እንጀራ አልበላም። በሰባተኛውም ቀን ሕፃኑ ሞተ። የዳዊትም ባሪያዎች፡- ሕፃኑ በሕይወት ሳለ ብንነግረው አልበማንም፤ ይልቁንበ ሕፃኑ እንደ ሞተ ብንነግረው እንዴት ይሆን? በነፍሱ ከቶ ያደርጋል ብለው ሕፃኑ እንደ ሞተ ይነግሩት ዘንድ ፈሩ። ዳዊትም ባሪያዎቹ በሹክሹክታ ሲነጋገሩ

በየ ጊዜ ዳዊት ሕፃኑ እንደ ሞተ አወቀ፤ ዳዊትም ባሪያዎቹን፡- ሕፃኑ ሞቱአል? አላቸው። እነርሱም፡- ሞቱአል አሉት» (2ኛ ሳሙኤል 11:26-12:19)። ተመሳሳይ ሁኔታ በኢያሱ 8:18-26 ላይ ተመዝግቦአል።

ያልተፈጸሙ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች

የሚሸካት ተርጓሚ (4 ገጽ 396) የሚከተለውን ይናገራል፡-

«በተለምዶት ውስጥ ትልቁ ነገር ትንቢት ማለትም ለወደፊት ስለሚሆኑት ነገሮች አስቀድሞ መናገር ነው። ይህ የፖለቲካ ትንቢያ ሳይሆን፤ ስለወደፊት ምሥጢራት ክመለኮታዊ እውቀት የሚመነጭ ንግርት ነው። ትንቢት በሚከተለው ምክንያት ከሁሉም የላቀ (ተለምዶ) ነው፡- ትንቢት በታሪክ ሊረጋገጥ ሲችል፤ ተለምዶ ግን አይችልም። ተለምዶት የእግዚአብሔርን ኃይል ሲገልጽ፤ ትንቢት ግን የእግዚአብሔርን የቅድሚያ እውቀት ይገልጻል። እውቀት ከኃይል እንደሚበልጥ ሁሉ፤ ትንቢትም ከተለምዶ ይበልጣል።»

እውነተኛ ትንቢት ከሰብአዊ መጪውን የማወቅ ችሎታ በላይ መሆንና በአጠቃላይ መልኩ ለዚህ ወይም ለዚያ ክስተት እንዳይውል በቂ ዝርዝሮች ሊኖሩት ይገባል። በመጽሐፍ ቅዱስ መመዘኛዎች መሠረት፤ ትንቢቶች እንደ ነቢዩ መታወቂያዎች ናቸው፡-

«እግዚአብሔር ያልተናገረውን ቃል እናውቅ ዘንድ እንዴት ይቻለናል? ብትል፤ ነቢዩ በእግዚአብሔር ስም በተናገረ ጊዜ የተናገረው ነገር ባይሆን ባይመጣም፤ ያ ነገር እግዚአብሔር ያልተናገረው ነው፤ ነቢዩ በድፍረቱ ተናግሮታል፤ እርሱን አትፍራው» (ዘዳግም 18:21-22)።

«ማስረጃችሁን አምጡ ... ያምጡ፤ የሚሆነውንም ይንገሩን ... የቀደሙት ነገሮች ምን እንደ ሆኑ ተናገሩ፤ የሚመጡትንም አሳዩን። አማልክትም መሆናችሁን እናውቅ ዘንድ በኋላ የሚመጡትን ተናገሩ» (ኢሳይያስ 41:21-23)።

እንደ አጠቃላይ መመሪያ በርካታ ትንቢቶች ገና ክፍጻሜያቸው እንዳልደረሱ መግለጽ አለብን። የእስራኤል መንግሥት እንደገና

መመሥረትና የአይሁዶች ወደ ቀድሞዬቱ ምድራቸው መመለስን የመሳሰሉ አንዳንድ ትንቢቶች በዘመናችን በመፈጸም ላይ ይገኛሉ። እስከ አሁን አብዛኛዎቹ የትንቢት ቃላት ከፍጻሜ ደርሰዋል።

መስሊም ሃያሲያን የመጽሐፍ ቅዱስን መለኮታዊ ባሕርይ ፋርሽ ለማድረግ አንዳንድ ያልተፈጸሙ ትንቢቶችን ለቅመው አውጥተዋል።

«ይህ ሁሉ እስኪሆን ድረስ ይህ ትውልድ አያልፍም» (ማቴዎስ 24:34)

የሚለው የመጽሐፍ ቅዱስ ዐረፍተ ነገር ለአብነት ቀርቧል።

ከእነዚህ ሃያሲያን የሚሰነዘረው አሳብ «ይህ ትውልድ ከብዙ ዘመናት በፊት አልፎአል» የሚል ነው። ጥያቄው የትኛው ትውልድ የሚል ነው? ዓውደ ንባቡ የበለጠ መረጃ ይሰጠናል።

«ምሳሌውንም ከበለስ ተማሩ ጫፍዋ ሲሰሰልስ ቅጠልዋም ሲያቈጠቁጥ፥ ያን ጊዜ በጋ እንደ ቀረበ ታውቃላችሁ! እንዲሁ እናንተ ደግሞ ይህን ሁሉ ሰታዩ በደጅ እንደ ቀረበ እወቁ። እውነት እላችኋለሁ፥ ይህ ሁሉ እስኪሆን ድረስ ይህ ትውልድ አያልፍም። ሰማይና ምድር ያልፋሉ፥ ቃሌ ግን አያልፍም» (ማቴዎስ 24:32-35)።

ይህ «የበለስዋ ቅጠል በሚያቈጠቁጥበት ጊዜ» የሚኖር ትውልድ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በለስ የእስራኤል ሕዝብ ምሳሌ ነች። ለ2000 ዓመታት ያህል «ሞታ» ከኖረች በኋላ፥ እስራኤል አሁን ቅጠሏ እያቈጠቁጠ ነው።

ሌላው የውሸት ትንበያ የተባለው ደግሞ የሚከተለው ዐረፍተ ነገር ነው፡-

«የሰው ልጅ በመንግሥቱ ሲመጣ እስኪያዩ ድረስ እዚህ ከሚቆሙት ሞትን የማይቀምሱ አንዳንድ አሉ» (ማቴዎስ 16:28)።

የሰው ልጅ የመንግሥቱ የልደት ቀን በሆነው በበዓለ ጎምሳ ዕለት በመንግሥቱ (ስለ መንግሥቱ የሰጣቸውን ምሳሌዎች ልብ በል) መጥቷል።

በዚያን ጊዜ ኢየሱስ ይህን ሲናገር ከሰሙት ብዙዎቹ በበዓለ ጎምሳው ዕለት በሕይወት ነበሩ።

እንዲሁም በናቡከደነፆር ጢሮስ እንደምትወድም በሕዝቅኤል 26:7-10 የተነገረው ትንቢት እንዳልተፈጸመ ተነግሯል።

«ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላልና፡- እነሆ፥ ከሰሜን የነገሥታት ንጉሥ የባቢሎንን ንጉሥ ናቡከደነፆርን ከፈረሶችና ከሰረገሎች ከፈረሰኞችም ከጉባኤና ከብዙ ሕዝብ ጋር (ደሴቲቱን ለማጥቃት? ጂ. ኤገ.) በጢሮስ ላይ አመጣለሁ። በሜዳ ያሉትን ሴቶች ልጆችሽን በሰይፍ ይገድላቸዋል፥ አምባም ይሠራብሻል አፈርንም ይደለድልብሻል ጋሻም ያነሣብሻል ... ከፈረሶቹም ብዛት የተነሣ ትቢያቸው ይከድንሻል ሰዎችም በተናደች ቅጥር ወደ ከተማ እንደሚገቡ አርሱ በበሮችሽ ሲገባ፥ ከፈረሰኞችና ከመንኮራኩሮች ከሰረገሎችም ድምጽ የተነሣ ቅጥርሽ ትናወጣለች» (በትንሿ ደሴት ግንብ ላይ? ጂ. ኤገ.)።

ከዚያ ቀጥሎ ለስብአዊ ገለጻ የቀረበው ተውላጠ ስም ከ«አርሱ» ወደ «እነርሱ» ሲለወጥ እንመለከታለን፡-

«ቅጥርሽንም ያፈርሳሉ... ድንጋይሽንና እንጨትሽን መሬትሽንም በባሕር ውስጥ ይጥላሉ» (ቁጥር 12)።

ይህ የሆነው ከየብሱ በ700 ሜትር ያህል ወደሚርቀው ደሴት በባሕሩ ውስጥ የሚያገናኘው ድልድይ ከትሠራ በኋላ ነው።

«የትራቆት ድንጋይ አደርግሻለሁ» (ቁጥር 14)።

ከርክሩን ያስነሣው ይህ የኋለኛው ሐረግ ነው፡-

«ከእንግዲህ ወዲህ አትሠራም» (ቁጥር 14)።

ዳሩ ግን ምን? የሚል ጥያቄ እናነሳለን። ሴቶችና ቅጥሮች ወይም በዚያን ጊዜ በዓለም ታዋቂ የንግድ ማዕከል የነበረችውን እጅግ ደግሞ ከትግንን ኋለኛውን በተመለከተ፥ ትንቢቱ ትክክል ነበር። ሙሉ በሙሉ በይሆንም እንኳ፥ ናቡከደነፆር ጢሮስን ደምሰሷታል።

ጢሮስ ሁለት ክፍሎች ነበሯት። ትንሿ ጢሮስ በደሴት ላይ የነበረችው ስትሆን፤ ትልቁ ጢሮስ በየብሱ ላይ የነበረች ነች። ናቡከደነፆር በየብሱ ላይ የነበረችውን ወይም ጥንታዊቷን ጢሮስ በማሸነፍ ደሴቷ ጢሮስን (ጢሮስ ማለት ድንጋይ) ለ13 ዓመታት ከባቢታል። የጢሮስን ንጉሥ ተከትለው የነገሡ ገዢዎች የባቢሎን ገባሮች ከመሆናቸው በስተቀር፤ ታሪክ ስለ ጥቃቱ ውጤት ያስቀመጠልን ነገር የለም። (ጀሴፊስ በአፒዩን 1:21 ውስጥ ከፊንቄ ዜና ሲዘግብ ጢሮስ በፊንቄ ውስጥ ስለምትገኝ፤ ምናልባት አሳፋሪ የሆነውን ውጤት ሸሽጎት ይሆናል።)

ይሁንና ታላቁ እስክንድር የጥንቷን ጢሮስ ፍርስራሽ እስከ ደሴቷ ከተማ በመቆለል በድልድይነት ተጠቅሞ ከተማይቱን ሲደመስሳት ትንቢቱ ተፈጽሟል። ይህ በሕዝቅኤል ትንቢት ውስጥ ተነግሮ ነበር። ጢሮስ ብዙ ጊዜ ተመልሳ እንደ ተሠራች እናውቃለን። ዳሩ ግን በርካታ ጊዜያት ስለ ተደመስሰች የቀድሞ ኃይሏንና እንቅስቃሴዋን መልሳ ለመቀዳጀት አልቻለችም። ላለፉት 800 ዓመታት በባሕር ውስጥ ስው የማይኖርባት ድንጋይ ሆና በመቆየት የሕዝቅኤልን ትንቢት የመጨረሻ ክፍል አሟልታለች።

ይህ ሁሉ ግን ባንጻሩ ጊዜ ያለፈበትና የራቀ ትንቢት ነው። ከዚህ ላይ ማቆሙ ትንቢትን በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያቀርበው ይህንኑ እንደ ሆነ ሊያስመስል ይችላል። ነገር ግን በፍጹም እንደዚህ አይደለም። እስኪ የሚከተለውን እንመልከት፡-

የተፈጸሙ የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች

በብሉይ ኪዳን ውስጥ ሁለት ዋና ዋና ትንቢታዊ ጭብጦች አሉ፤ እነርሱም በእስትንፋስ-እግዚአብሔር የተመዘገበው እግዚአብሔር ለእስራኤል የገባው ቃል ኪዳን እና በዚያ ውስጥ የሚገኘው የእርሱ ምሪት ናቸው። ሁለቱም ጭብጦች ከሙሴ (1500 ዓ.ዓ.) ጀምሮ እስከ ሚልክያስ (400 ዓ.ዓ.) ድረስ ለተለያዩ ነቢያት ተለጥተዋል። እንደኛው የቀድሞውን የእግዚአብሔርን ሕዝብ አይሁድንና ታሪካቸውን የሚመለከት ሲሆን፤ ሌላኛው የጌታን መሢሕ ይመለከታል። በዕብራይስጥ መሢሕ፤ በግሪክ ክርስቶስ ማለት «የተቀባ» ማለት ነው። ወይም በዘመናዊ አገላለጽ ገዢው ካህን ማለት ነው፤ የእነዚህን ዓላማዎች ያህል በእግዚአብሔር ዓይን ፊት ትኩረት የሚሰጠው ሌላ ርዕሰ ነገር የለም። አሁን ኢየሱስን በተመለከተ ከተነገሩት ትንቢቶች አንጀምር። ለማሳጠር ያህል ጥቂቶች ብቻ ተመርጠዋል፡-

ኢየሱስን በተመለከተ አንዳንድ ትንቢቶች

ስለ ኢየሱስ የትውልድ ስፍራና ቅደሙ-ሕላዌ የተነገረ ትንቢት 700 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«አንቺም ቤተ ልሔም ኤፍራታ ሆይ፤ አንቺ በይሁዳ እስላፋት መካከል ትሆኚ ዘንድ ታናሽ ነሽ፤ ከአንቺ ግን እወጣጡ ከቀድሞ ጀምሮ ከዘላለም የሆነ፤ በእስራኤልም ላይ ገዢ የሚሆን ይወጣልኛል» (ሚክያስ 5:2)።

ፍጻሜው፡-

«የሴፍም ደግሞ ከዳዊት ቤትና ወገን ስለ ነበረ ከገሊላ ከናዝሬት ከተማ ተነሥቶ ቤተ ልሔም ወደምትባል ወደ ዳዊት ከተማ ወደ ይሁዳ፤ ፀንሳ ከነበረች ከእሮጃው ከማርያም ጋር ይጻፍ ዘንድ ወጣ። በዚያም ሳሉ የመውለጃዋ ወራት ደረሰ፤ የበኩር ልጅዋንም ወለደች፤ በመጠቅለያም ጠቀለለችው በእንግዶችም ማደሪያ ስፍራ ስሳልነበራቸው በግርግም አስተኛቸው» (ሉቃስ 2:4-7)።

ከድንግል ስልመወለዱ፤ መለኮታዊነቱና የተለየ ልጅነቱ የተነገረ ትንቢት 700 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«በሰዚህ ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል፤ እነሆ፡ ድንግል ትፀንሳለች፡ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፡ ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች» (አማኑኤል ማለት እግዚአብሔር ከእኛ ጋር) (ኢሳይያስ 7:14)።

«ሕፃን ተወልዶልናልና፡ ወንድ ልጅም ተሰጥቶናልና፡ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መካር፡ ኃያል እምላክ፡ የዘላለም አባት፡ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል» (ኢሳይያስ 9:6)።

ፍጻሜው፡-

«የኢየሱስ ክርስቶስም ልደት እንዲህ ነበረ። እናቱ ማርያም ለየሌፍ በታጩት ጊዜ ሳይገናኙ ከመንፈስ ቅዱስ ፀንሳ ተገኘች። እርሷም የሴፍም ጻድቅ ሆኖ ሊገልጣት ስላልወደደ በሰው ሊተዋት አስበ። እርሱ ግን ይህን ሊያስብ፤ እነሆ፡ የጌታ መልአክ በሕልም ታየው፡ እንዲህም አለ፡- የዳዊት ልጅ የሴፍ ሆይ፡ ከእርስዋ የተፀነሰው ከመንፈስ ቅዱስ ነውና እርሷን ማርያምን ለመውሰድ እትፍራ። ልጅም ትወልዳለች፤ እርሱም ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋልና ስሙን ኢየሱስ ትለዋለህ። በነቢይ ከጌታ ዘንድ፡- እነሆ፡ ድንግል ትፀንሳለች ልጅም ትወልዳለች፡ ስሙንም አማኑኤል ይሉታል የተባለው ይፈጸም ዘንድ ይህ ሁሉ ሆኖአል፡ ትርጓሜውም፡- እግዚአብሔር ከእኛ ጋር የሚል ነው» (ማቴዎስ 1:18-23)።

ስለመምጫው ጊዜ የተነገረ ትንቢት 520 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«ዓመፃን ይጨርስ፡ ኃጢአትንም ይፈጽም፡ በደልንም ያስተስርይ፡ የዘላለምን ጽድቅ ያገባ፡ ራእይንና ትንቢትን ያትም (ከዚያ በኋላ የተጨመረ ትንቢታዊ ራእይ እይደለም)፡ ቅዱስ ቅዱሳንንም ይቀባ (መቀባት ማለት ክፍ ማድረግ፡ ማንገሥ፡ መቀደስ) ዘንድ በሕዝብህና (የዳንኤል ሕዝብ ማለት እይሁድ) በቅድስት ከተማህ (ኢየሩሳሌም) ላይ ሰባ ሱባዔ (70 በ 7 ዓመታት ለ 490 ዓመታት) ተቀጥሮአል። ስለዚህ አወቅ አስተውልም፤ ኢየሩሳሌምን መጠገንና መሥራት ትእዛዙ ከሚወጣበት ጀምሮ እስከ አለቃው አስከ መሢሕ ድረስ ሰባት ሱባዔና ስድሳ ሁለት ሱባዔ (49 ዓመታትና 434

ዓመታት) ይሆናል፤ እርሷም በጭንቀት ዘመን ከጎዳናና ከቅጥር ጋር ትሠራለች» (ዳንኤል 9:24-25)። ነህም ከንጉሥ እርጤክሰስ (465-425 ዓ.ዓ.) ትእዛዝ ከተቀበለበት ጊዜ ጀምሮ ኢየሩሳሌምን መልሶ ለመሥራት በእርግጥ 49 ዓመታት አስፈልገዋል። ትእዛዙንም የሰጠው በ20ኛው የንግሥና ዓመቱ ማለትም በ445 ዓ.ዓ. ነበር (ነህም 2:1፡8)። ኢየሩሳሌም መልሳ የተሠራችው በፈታኝ ጊዜ ውስጥ እንደ ነበረ የነህም መጽሐፍ ይናገራል። ለዚህም ምክንያቱ በርካታ ጠላቶች ሥራውን ለማቆም ይጥሩ ስለ ነበር ነው። የቀሩት 434 ዓመታት ወደ 38 ዓ.ም. ያመጡናል። ምንም እንኳ ይህ ክርስቶስ በድል ወደ ኢየሩሳሌም ከገባ ከጥቂት ዓመታት በኋላ ቢሆንም፡ የሚከተሉትን እውነቶች መመርመር አለብን፡-

ሀ) በጊዜው የነበሩ የታሪክ ጊዜያት እንደ ቅርቦቹ በጣም ትክክለኛ አልነበሩም። ለዚህም ምክንያቱ ትክክለኛ የሆነ የቀን መቁጠሪያ አለመኖርና ለዓመት የተለያየ ርዝማኔ መስጠቱ ነው (እስራኤል ባለ 354 ቀናት የጨረቃ ዓመት ነበራት)።

ለ) ይህ የተገለጸው ክስተት በታሪክ ውስጥ ከማንኛውም ሌላ ነገር ጋር ስለማይገናኝ፡ ስሕተቱ ከመጽሐፍ ቅዱስ ሳይሆን ከታሪክ ሊሆን እንደሚችል ድምዳሜ ላይ መድረስ ይኖርብናል።

«ከስድሳ ሁለት ጊዜ ሰባትም በኋላ መሢሕ ይገደላል፡ በእርሱም ዘንድ ምንም የለም፤ የሚመጣውም እስታ ሕዝብ ከተማይቱንና መቅደሱን ያጠፋሉ፤ ፍጻሜውም በጎርፍ ይሆናል፡ እስከ መጨረሻም ድረስ ጦርነት ይሆናል፤ ጥፋትም ተቀጥሮአል» (ዳንኤል 9:26)።

(«የሚመጣው አለቃ» ሮማዊው ድል አድራጊና የንጉሥ ሄድሪያን ልጅ የሆነው ቲቶ ለመሆኑ ጥርጥር የለውም። እርሱም ከመሢሐ መገደል በኋላ በመምጣት በ70 ዓ.ም. ኢየሩሳሌምንና ቤተ መቅደሷን አጥፍቷል። ከዚያም በኋላ «ጥፋት ተቀጥሮአል» እና እስከዚህ ክፍለ ዘመን ቀጥሏል።)

ለማዳንና ለመፈወስ እንደሚመጣ የተነገረ ትንቢት 700 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«እነሆ፡ እምላካችሁ በበቀል በእግዚአብሔርም ብድራት ይመጣልና፡ መጥቶም ያድናችኋልና በርቱ፡ አትፍሩ በሉአቸው።

በዚያን ጊዜም የዕውሮች ዓይን ይገለጣል የደንቆሮችም ጆሮ ይከፈታል» (ኢሳይያስ 35:4-5)።

ፍጻሜው፡-

«ልጅም ትወልዳለች፤ እርሱ ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋልና ስሙን ኢየሱስ ትለዋለህ» (ማቴዎስ 1:21)።

«የሰው ልጅ የጠፋውን ሊፈልግና ሊያድን መጥቶአልና» (ሉቃስ 19:10)።

«ከስማይም ከወረደው በቀር ወደ ስማይ የወጣ ማንም የለም፤ እርሱም በስማይ የሚኖረው የሰው ልጅ ነው። ሙሴም በምድረ በዳ እባብን እንደ ሰቀለ እንዲሁ በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ የሰው ልጅ ይሰቀል ይገባዋል።

«በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወድኦልና። ዓለም በልጁ እንዲድን ነው እንጂ፤ በዓለም እንዲፈርድ እግዚአብሔር ወደ ዓለም አልላከውምና። በእርሱ በሚያምን አይፈረድበትም፤ በማያምን ግን በአንዱ በእግዚአብሔር ልጅ ስም ስላላመነ አሁን ተፈርዶበታል። ብርሃንም ወደ ዓለም ስለ መጣ ሰዎችም ሥራቸው ከፋ ነበርና ከብርሃን ይልቅ ጨለማን ስለ ወደዱ ፍርዱ ይህ ነው። ከፋ የሚያደርግ ሁሉ ብርሃንን ይጠላልና፤ ሥራውም እንዳይገለጥ ወደ ብርሃን አይመጣም፤ እውነትን የሚያደርግ ግን ሥራው በእግዚአብሔር ተደርጎ እንደ ሆነ ይገለጥ ዘንድ ወደ ብርሃን ይመጣል» (ዮሐንስ 3:13-21)።

«አሁን ግን በሕግና በነቢያት የተመሰከረለት የእግዚአብሔር ጽድቅ ያለ ሕግ ተገልጦአል እርሱም፤ ለሚያምኑ ሁሉ የሆነ፤ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን የሚገኘው የእግዚአብሔር ጽድቅ ነው፤ ልዩነት የለምና፤ ሁሉ ኃጢአትን ሠርተዋልና የእግዚአብሔርም ክብር ጉድሉአቸዋል፤ በኢየሱስ ክርስቶስም በሆነው ቤዛነት በኩል እንዲያው በጸጋው ይጸድቃሉ። እርሱንም እግዚአብሔር በእምነት የሚገኝ በደሙም የሆነ ማስተሰሪያ አድርጎ አቆመው፤ ይህም በፊት የተደረገውን ኃጢአት በእግዚአብሔር ችሎታ ስለ መተው ጽድቁን

ያሳይ ዘንድ ነው ራሱም ጽድቅ እንዲሆን በኢየሱስም የሚያምነውን እንዲያጸድቅ አሁን በዚህ ዘመን ጽድቁን ያሳይ ዘንድ ነው» (ሮሜ 3:21-26)።

«እንግዲህ በእምነት ከጸደቅን በእግዚአብሔር ዘንድ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሰላምን እንያዝ፤ በእርሱም ደግሞ ወደ ቆምንበት ወደዚህ ጸጋ በእምነት መግባትን አግኝተናል፤ በእግዚአብሔር ክብርም ተስፋ እንመካለን» (ሮሜ 5:1-2)።

«እንግዲህ በክርስቶስ ኢየሱስ ላሉት አሁን ኩነኔ የለባቸውም። በክርስቶስ ኢየሱስ ያለው የሕይወት መንፈስ ሕግ ከኃጢአትና ከሞት ሕግ አርነት አውጥቶኛልና» (ሮሜ 8:1-2)።

«ኢየሱስም ቆሞ ወደ እርሱ እንዲያመጡት አዘዘ። በቀረበም ጊዜ፡- ምን ላደርግልህ ትወዳለህ? ብሎ ጠየቀው። እርሱም፡- ጌታ ሆይ፤ አይ ዘንድ ነው አለ። ኢየሱስም፡- እይ፤ እምነትህ አድናፃል እለው። በዚያን ጊዜም ለየ፤ እግዚአብሔርንም እያከበረ ተከተለው። ሕዝቡም ሁሉ አይተው እግዚአብሔርን አመለከቱ (ሉቃስ 18:40-43)።

«ኢየሱስም በምኩራቦቻቸው እያስተማረ የመንግሥትንም ወንጌል እየሰበከ በሕዝብም ያለውን ደዌና ሕማም ሁሉ እየፈወሰ በገሊላ ሁሉ ይዞር ነበር። ዝናውም ወደ ሶርያ ሁሉ ወጣ በልዩ ልዩ ደዌና ሥቃይም ተይዘው የታመሙትን ሁሉ አጋንንትም ያደሩባቸውን በጨረቃም የሚነሣባቸውን ሽባዎችንም ወደ እርሱ አመጡ፤ ፈወሳቸውም» (ማቴዎስ 4:23-24)።

«ዮሐንስም በወህኒ ሳለ የክርስቶስን ሥራ ሰምቶ ከደቀ መዛሙርቱ ሁለት ሳከና፡- የሚመጣው እንተ ነህን ወይስ ሌላ እንጠብቅ? አለው። ኢየሱስም መልሶ እንዲህ አላቸው፡- ሄዳችሁ ያያችሁትን የሰማችሁትንም ለዮሐንስ አውሩለት ዕውሮች ያያሉ አንካሶችም ይሄዳሉ ለምጻዎችም ይነጻሉ ደንቆሮችም ይሰማሉ፤ ሙታንም ይነሣሉ ለድሆችም ወንጌል ይሰበካል በእኔም የማይስናከለው ሁሉ ብፁዕ ነው» (ማቴዎስ 11:2-6)።

«በመሸም ጊዜ አጋንንት ያደረባቸውን ብዙዎችን ወደ እርሱ አመጡ በነበሩ በኢሳይያስ፡- እርሱ ድካማችንን ተቀበለ ደዌያችንንም ተሸከመ የተባለው ይፈጸም ዘንድ፤ መናፍስትን በቃሉ አወጣ፤ የታመሙትንም ሁሉ ፈወሰ» (ማቴዎስ 8: 16-17)።

የኢየሱስን ስም በሚመለከት የተነገረ ትንቢት 700 ዓ.ም. አካባቢ፡-

«ደሴቶች ሆይ፤ ስሙኝ፤ እናንተም በሩቅ ያላችሁ አሕዛብ፤ አድምጡ፤ እግዚአብሔር ከማኅፀን ጠርቶኛል፤ ከእናቴም ሆድ ጀምሮ ስሜን እንሥቶአል፤ አፈንም እንደተላለ ሰይፍ አድርጎአል፤... እስከ ምድር ዳር ድረስ መድኃኒት [በዕብራይስጥ=የሸዋ=ኢያሱ]፤ ይህ በእስራኤል ምድር በተመላለሰበት ዘመን የኢየሱስ ትክክለኛ ስሙ ነበር) ትሆን ዘንድ ለአሕዛብ ብርሃን አድርጌ ሰጥቼሃለሁ ይላል። የእስራኤል ታዳጊ ቅዱሱም፤ እግዚአብሔር፤ ሰዎች ለሚንቁት ሕዝብም ለሚጠላው ለገዢዎች ባሪያ እንዲህ ይላል» (ኢሳይያስ 49: 1-7 እና ሌሎችም በርካታ ምንባቦች)።

ፍጻሜው፡-

«ልጅም ትወልዳለች (ማርያም)፤ እርሱ ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋልና ስሙን ኢየሱስ ትለዋለህ» (ማቴዎስ 1: 21) በማለት መልአኩ ለየሴፍ ነግሮታል።

በኢሳይያስ ትንቢት ውስጥ የኢየሱስን አምላክነትና ልጅነት የሚገልጸውን ከፍል ከመቃወማቸው በስተቀር፤ እስካሁን በተጠቀሱት ነጥቦች ላይ መስሊሞች ከክርስቲያኖች ጋር ሊስማሙ ይችላሉ። ዳሩ ግን እግዚአብሔር የተናገረውን የዚህን ነገር ሚዛን ደፊ ጭብጥ በትንቢትና ፍጻሜው ውስጥ መመርመር አለብን። የሚከተሉት ነገሮች ስሌላ ለማንም ሰው ሊባሉ እንደማይችሉ ልብ በል፡-

1. እጅግ አስደናቂ በሆነ ሁኔታ ተወልዷል።
2. ማንኛውንም ዓይነት በሽታ ይፈውስ ነበር።
3. ማንኛውንም ዓይነት ርኩስ መናፍስት ያስወጣ ነበር።

4. ኃጢአት ያልነካው ቅዱስ ነበር (ሱረቱ 19: 19፤ ዕብራውያን 4: 15፤ 1ኛ ዮሐንስ 3: 5፤ 2ኛ ቆሮንቶስ 5: 21፤ 1ኛ ጴጥሮስ 2: 22፤ ኢሳይያስ 53: 9፤ ወዘተ.)

5. እርሱ የእግዚአብሔር ቃል ነው (ሱረቱ 4: 171፤ ዮሐንስ 1: 1-2፤ 14)

6. እርሱ ከእግዚአብሔር የሆነ መንፈስ ነው (ሱረቱ 4: 171)።

7. ለፍጻሜ ከመድረሱ ከብዙ መቶ ዓመታት በፊት እንዲህ ባለ ዝርዝር ሁኔታ ተተንብዮለታል።

ይህ ብቻ አይደለም። ስለ ኢየሱስ የሕይወት ድምዳሜ በብሉይ ኪዳን የተነገረውን ትንቢትና ፍጻሜውን ቀጥለን እንመለከታለን፡-

ኢየሱስ ትሑት ሆኖ በአህያ ላይ በመቀመጥ ወደ ኢየሩሳሌም እንደሚገባ የተነገረ ትንቢት 480 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«አንቺ የጽዮን ልጅ ሆይ፤ እጅግ ደስ ይበልሽ፤ አንቺ የኢየሩሳሌም ልጅ ሆይ፤ እልል በዩ፤ እነሆ፤ ንጉሥሽ ጸድቅና አዳኝ ነው ትሑትም ሆኖ በአህያም፤ በአህያይቱ ግልገል በውርንጫይቱ ላይ ተቀምጦ ወደ አንቺ ይመጣል» (ዘካርያስ 9: 9)።

ፍጻሜው፡-

«ወደ ኢየሩሳሌምም ቀርበው ወደ ደብረ ዘይት ወደ ቤተ ፋጊ ሲደርሱ፤ ያንጊዜ ኢየሱስ ከደቀ መዛሙርቱ ሁለት ላክ፤ እንዲህም አላቸው፡- በፊታችሁ ወዳለችው መንደር ሂዱ፤ በዚያን ጊዜም የታሰረችን አህያ ውርንጫም ከእርስዋ ጋር ታገኛላችሁ ፈትታችሁ አምጡልኝ። ማንም አንዳች ቢላችሁ፡- ለጌታ ያስፈልጉታል በሉ፤ ወዲያውም ይስዳቸዋል።

ለጽዮን ልጅ፡- እነሆ፤ ንጉሥሽ የዋህ ሆኖ በአህያ ላይና በአህያይቱ ግልገል በውርንጫይቱ ላይ ተቀምጦ ወደ አንቺ ይመጣል በሉአት፡- ተብሎ በነበረ የተነገረው ይፈጸም ዘንድ ይህ ሆነ። ደቀ መዛሙርቱም ሄደው ኢየሱስ እንዳዘዛቸው አደረጉ፤ አህያይቱንና ውርንጫዋንም አመጡለት፤ ልብላቸውንም በእነርሱ ላይ ጫኑ፤ ተቀመጠባቸውም።

ከሕዝቡም አጅግ ብዙዎች ልብላቸውን በመንገድ ላይ አነጠፉ፤ ሌሎችም ከዛፍ ጫፍ ጫፉን እየቆረጡ በመንገድ ላይ ያነጥፉ ነበር። የሚቀድሙትም ሕዝብ የሚከተሉትም፡- ሆሣዕና ለዳዊት ልጅ በጌታ ስም የሚመጣ የተባረከ ነው ሆሣዕና በአርያም አያሉ ይጮኹ ነበር» (ማቴዎስ 21: 1-9)።

ስለ ኢየሱስ አልፎ መሰጠት የተነገረ ትንቢት 480 ዓ.ም. አካባቢ፡-

«ደግሞ የሰላሜ ሰው የታምንሁበት... በእኔ ላይ ተረከዙን አነሣ» [መዝሙር (41): 9]።

«እኔም፡- ደስ ብሎአችሁ እንደ ሆነ ዋጋዬን ሰጡኝ ያለዚያ ግን ተዉት አልሁ። እነርሱም ለዋጋዬ ሠላባ ብር መዘኑ። እግዚአብሔርም፡- የተለማመደበትን የከበረውን ዋጋዬን በግምጃ ቤቱ ውስጥ አትረው አለኝ። እኔም ሠላባውን ብር ወስጄ በእግዚአብሔር ቤት ባለው በግምጃ ቤቱ ውስጥ አኖርሁት» (ዘካርያስ 11: 12-13)።

ፍጻሜው፡-

«ከአሥራ ሁለቱም አንዱ የአስቆርቱ ይሁዳ አሳልፎ ሊሰጠው ወደ ካህናት አለቆች ሄደ። ሲሰጡም ደስ አላቸው ብርም ይሰጡት ዘንድ ተስፋ ሰጡት። በሚመች ጊዜም እንዴት አድርጎ አሳልፎ እንዲሰጠው ይፈልግ ነበር።

«በመሸም ጊዜ ከአሥራ ሁለቱ ጋር መጣ። ተቀምጠውም ሲበሉ ኢየሱስ፡- እውነት እላችኋለሁ፤ ከእናንተ አንዱ፤ እርሱም ከእኔ ጋር የሚበላው አሳልፎ ይሰጠኛል አለ። እነርሱም ያዝኑ፤ እያንዳንዳቸውም፡- እኔ አሆንን? ይሉት ጀመር። እርሱም መልሶ፡- ከአሥራ ሁለቱ አንዱ ከእኔ ጋር ወደ ወጭቱ እጁን የሚያጠልቀው ነው። የለው ልጅስ ስለ እርሱ እንደ ተጻፈ ይሄዳል ነገር ግን የለው ልጅ አልፎ ለሚሰጥበት ለዚያ ሰው ወዮለት ያ ሰው ባልተወለደ ይሻለው ነበር አላቸው።

«ወዲያውም ገና ሲናገር ከአሥራ ሁለቱ አንዱ ይሁዳ መጣ፤ ከእርሱም ጋር ብዙ ሰዎች ሰይፍና ጉመድ ይዘው ከካህናት አለቆችና ከዳዊት ከሽማግሌዎችም ዘንድ መጡ። አሳልፎ የሚሰጠውም፡- የምስመው እርሱ ነው ያዙት ተጠንቅቃችሁ ውሰዱት ብሎ

ምልከት ሰጥቶአቸው ነበር። መጥቶም ወዲያው ወደ እርሱ ቀረበና፡- መምህር ሆይ፤ መምህር ሆይ፤ ብሎ ሳመው እነርሱም እጃቸውን በእርሱ ላይ ጭነው ያዙት» (ማርቆስ 14: 10-11፤ 17-21፤ 43-46)።

«በዚያን ጊዜ አሳልፎ የሰጠው ይሁዳ እንደ ተፈረደበት አይቶ ተጻጸተ፤ ሠላባውንም ብር ለካህናት አለቆችና ለሽማግሌዎች መልሶ፡- ንጹሕ ደም አሳልፌ በመስጠቴ በድያለሁ አለ። እነርሱ ግን፡- እኛስ ምን አግዶን አንተው ተጠንቅቅ አሉ። ብሩንም በቤተ መቅደስ ጥሎ ሄደና ታንቆ ሞተ። የካህናት አለቆችም ብሩን አንሥተው፡- የደም ዋጋ ነውና ወደ መባ ልንጨምረው አልተፈቀደም አሉ። ተማከረውም የሸከላ ሠራውን መሬት ለእንግዶች መቃብር ገዙበት። ስለዚህ ያ መሬት እስከ ዛሬ ድረስ የደም መሬት ተባለ» (ማቴዎስ 27: 3-8)።

ስለ ኢየሱስ በችሎት ፊት መገፋት የተነገረ ትንቢት 700 ዓ.ም. አካባቢ፡-

«ጀርባዬን ለገራሬዎች ጉንጨንም ለጠጉር ነጪዎች ለጠሁ፤ ፊቴንም ከውርደትና ከትፋት አልመለስሁም» (ኢሳይያስ 50: 6)።

ፍጻሜው፡-

«እነርሱም፡- ሞት ይገባዋል ብለው መለሱ። በዚያን ጊዜ በፊቱ ተፋበት ጉበሙትም፤ ሌሎችም በጥፊ መትተው፡- ክርስቶስ ሆይ፤ በጥፊ የመታህ ማን ነው? ትንቢት ተናገርልን አሉ» (ማቴዎስ 26: 66-68)።

«በዚያ ቆሞ የነበረው ከሉሌዎች አንዱ... ኢየሱስን በጥፊ መታው» (ዮሐንስ 18: 22)።

ስለ ኢየሱስ በመስቀል ላይ መሰቃየትና መሞት የተነገረ ትንቢት 700 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«ባየነውም ጊዜ እንወደው ዘንድ ደም ግባት የለውም። የተናቀ ከሰውም የተጠላ፤ የሕማም ሰው፤ ደዌንም የሚያውቅ ነው ሰውም ፊቱን እንደሚሰውርበት የተናቀ ነው፤ እኛም አላከበርነውም።

«በእውነት ደዌያችንን ተቀበለ ሕመማችንንም ተሸከምአል እኛ ግን እንደ ተመታ በእግዚአብሔርም እንደ ተቀሠፈ እንደ ተቸገረም ቆጠርነው። እርሱ ግን ስለ መተላለፋችን ቄሰለ፡ ስለ በደላችንም ደቀቀ የደሃንነታችንም ተግሣጽ በእርሱ ላይ ነበረ፡ በእርሱም ቁሳል እኛ ተፈወስን። እኛ ሁላችን እንደ በጎች ተቅበዝበዘን ጠፋን ከእኛ እያንዳንዱ ወደ ገዛ መንገዱ አዘነበለ እግዚአብሔርም የሁላችንን በደል በእርሱ ላይ አኖረ።»

«ተጨነቀ ተሳታፊዎ አፋንም አልከፈተም ለመታረድ እንደሚነዳ ጠበቅ፡ በሸላቶቹም ፊት ዝም እንደሚል በግ፡ እንዲሁ አፋን አልከፈተም። በማሰጨነቅና በፍርድ ተወሰደ ስለ ሕዝቤ ኃጢአት ተመቶቶ ከሕያዋን ምድር እንደ ተወገደ ከትውልዱ ማን አስተዋለ? ከክፉዎችም ጋር መቃብሩን (በሁለት ጥፋተኞች መካከል ተሰቅሏል) አደረጉ፡ ከባለጠጎችም ጋር (በሀብታም ሰው መቃብር ተቀብሯል) በሞቱ ሆኖም ግፍን አላደረገም ነበር፡ በእፉም ተንኩል አልተገኘበትም ነበር።»

«እግዚአብሔርም በደዌ ያደቅቀው ዘንድ ፈቀደ ነፍሱን ስለ ኃጢአት መሥዋዕት ካደረገ በኋላ ዘሩን ያያል፡ ዕድሜውም ይረዝማል፡ የእግዚአብሔርም ፈቃድ በእጁ ይከናወናል። ከነፍሱ ድካም ብርሃን ያያል፤ ደስም ይለዋል ጻድቅ ባሪያዬም በእውቀቱ ብዙ ሰዎችን (ሁሉንም አይደለም) ያጸድቃል፡ ኃጢአታቸውንም ይሸከማል። ስለዚህም እርሱ ብዙዎችን ይወርሳል፡ ከጋያላንም ጋር ምርኮን ይክፋፈላል፡ ነፍሱን ለሞት አሳልፎ ሰጥቶአልና፡ ከዓመፀኞችም ጋር ተቈጥሮአልና እርሱ ግን የብዙ ሰዎችን ኃጢአት ተሸከመ፡ ስለ ዓመፀኞችም ማለደ» (ኢሳይያስ 53:2-12)።

በ1000 ዓ.ዓ. አካባቢ፡-

«አምላኬ፡ አምላኬ፡ ለምን ተውሽኝ? እኔን ከማዳንና ክፍፍሽቱ ቃል ሩቅ ነህ... የሚያዩኝ ሁሉ ይላገዱብኛል፤ ራሳቸውን እየነቀነቁ በከንፈሮቻቸው እንዲህ ይላሉ፡- በእግዚአብሔር ተማመን፡ እርሱንም ያድነው፤ ቢወድደውሰ ያድነው። አንተ ግን ከሆድ አውጥተሽኛልና፤ በእናቱ ጡት ባለሁም በአንተ ታመንሁ... እንደ ነጣቂና እንደሚጮህ አንበሳ በላዩ አፋቸውን ክፈቱ። እንደ ውኃ

ፈሰሰሁ አጥንቶቼም ሁሉ ተለያዩ፤ ልቤ እንደ ለም ሆነ፡ በአንጀቴም መካከል ቀለጠ። ኃይሌ እንደ ገል ደረቀ፡ በጉሮሮዬም ምላሴ ተጣጋ፤ ወደ ሞትም አሸዋ አወረድኸኝ። ብዙ ውሾች ከብወረኛልና፤ የክፋተኞች ጉባኤም ያዘኝ፤ እጆቼንና እግሮቼን ቸነከሩኝ። አጥንቶቼ ሁሉ ተቆጠሩ፤ እነርሱም አዩኝ ተመለከቱኝም። ልብሶቼን ለራሳቸው ተከፋፈሉ፤ በቀሚሴም ላይ ዕጣ ተጣጣሉ» [መዝሙር (22): 1፡7-9፡13-18] ።

ፍጻሜው፡-

«ኢየሱስም መልሶ፡- መንግሥቴ ከዚህ ዓለም አይደለችም፤ መንግሥቴስ ከዚህ ዓለም ብትሆን፤ ወደ አይሁድ እንዳልሰጥ ሎሌዎቼ ይዋጉልኝ ነበር፤ አሁን ግን መንግሥቴ ከዚህ አይደለችም አለው። ጲላጦስም፡- እንግዲያ ንጉሥ ነህን? አለው። ኢየሱስም መልሶ፡- እኔ ንጉሥ እንደ ሆንሁ አንተ ትላለህ። እኔ ለእውነት ልመሰክር ስለዚህ ተወልጃለሁ ስለዚህም ወደ ዓለም መጥቻለሁ፤ ከእውነት የሆነ ሁሉ ድምፂን ይሰማል አለው። ጲላጦስ፡- እውነት ምንድር ነው? አለው።»

«ይህንም ብሎ ዳግመኛ ወደ አይሁድ ወጥቶ፡- እኔስ አንዲት በደል ሰንኳ አሳገኘሁበትም። ነገር ግን በፍሊካ አንድ ልፈታላችሁ ልማድ አላችሁ፤ እንግዲህ የአይሁድን ንጉሥ ልፈታላችሁ ትወዳላችሁን? አላቸው። ሁሉም ደግመው፡- በርባንን እንጂ ይህን አይደለም እያሉ ጮኹ። በርባን ግን ወንበዴ ነበረ።»

«በዚያን ጊዜም ጲላጦስ ኢየሱስን ይዞ ገረፈው። ወታደሮችም ክእሾህ አክሊል ጐንጐነው በራሱ ሳይ አኖሩ ቀይ ልብስም አለበሱት፤ እየቀረቡም፡- የአይሁድ ንጉሥ ሆይ፡ ሰላም ለአንተ ይሁን ይሉት ነበር፤ በጥፊም ይመቱት ነበር። ጲላጦስም ደግሞ ወደ ውጭ ወጥቶ፡- እነሆ፡ አንዲት በደል ሰንኳ እንዳላገኘሁበት ታውቁ ዘንድ እርሱን ወደ ውጭ አወጣላችኋለሁ አላቸው። ኢየሱስም የእሾህ አክሊል ደፍቶ ቀይ ልብስም ለብሶ ወደ ውጭ ወጣ። ጲላጦስም፡- እነሆ ስውዬው አላቸው። የካህናት አለቆችና ሎሌዎች ባዩትም ጊዜ፡- ስቀለው ስቀለው እያሉ ጮኹ። ጲላጦስም፡- እኔስ አንዲት በደል ሰንኳ እላገኘሁበትምና እናንተ ወስዳችሁ ስቀሉት አላቸው። አይሁድም መልሰው፡- እኛ ሕግ አለን፤ እንደ ሕጎችንም ሊሞት

አለን፤ እንደ ሕጋችንም ሊሞት ይገባዋል፤ ራሱን የእግዚአብሔር ልጅ አድርጎአልና አሉት። ስለዚህ ጴጥሎስ ይህን ነገር በሰማ ጊዜ እጅግ ፈራ፤ ተመልሶም ወደ ገዢ ግቢ ገባና ኢየሱስን፡- አንተ ከወዴት ነህ? አለው። ኢየሱስ ግን አንድ እንኳ አልመለሰለትም። ስለዚህ ጴጥሎስ፡- እትነግረኝምን? ልሰቅልህ ሥልጣን እንዳለኝ ወይም ልፈታህ ሥልጣን እንዳለኝ አታውቅምን? አለው። ኢየሱስም መልሶ፡- ክላይ ካልተሰጠህ በቀር በእኔ ላይ ምንም ሥልጣን ባልነበረህም፤ ስለዚህ ለአንተ አላልፎ የሰጠኝ ኃጢአቱ የባለ ነው አለው።

«ከዚህ በኋላ ጴጥሎስ ሊፈታው ፈለገ፤ ነገር ግን አይሁድ፡- ይህንሰ ብትፈታው የቄሣር ወዳጅ አይደለህም፤ ራሱን ንጉሥ የሚያደርግ ሁሉ የቄሣር ተቃዋሚ ነው እያሉ ጮኹ። ጴጥሎስም ይህን ነገር ሰምቶ ኢየሱስን ወደ ውጭ አወጣው፤ በዕብራይስጥም ገበታ በተባለው ጸፍጸፍ በሚሉት ሰፍራ በፍርድ ወንበር ተቀመጠ። ለፋሲካም የማዘጋጀት ቀን ነበረ፤ ስድስት ሰዓትም የሚያህል ነበረ፤ አይሁድንም፡- እነሆ ንጉሣችሁ አላቸው። እነርሱ ግን፡- አሰወግደው፤ አሰወግደው፤ ስቀለው እያሉ ጮኹ። ጴጥሎስም፡- ንጉሣችሁን ልሰቀለውን? አላቸው። የካህናት አለቆችም፡- ከቄሣር በቀር ሌላ ንጉሥ የለንም ብለው መለሱለት። ስለዚህ በዚያን ጊዜ እንዲሰቀል አላልፎ ሰጣቸው።

«ኢየሱስንም ይዘው ወሰዱት፤ መስቀሉንም ተሸክሞ በዕብራይስጥ ጎልጎታ ወደ ተባለው የራሰ ቅል ሰፍራ ወደሚሉት ወጣ። በዚያም ሰቀሉት፤ ከእርሱም ጋር ሌሎች ሁለት፤ እንዲያን በዚህ እንዲያን በዚያ ኢየሱስንም በመካከላቸው ሰቀሉ። ጴጥሎስም ደግሞ ጽሕፈት ጽፎ በመሰቀሉ ላይ አኖረው፤ ጽሕፈቱም፡- የአይሁድ ንጉሥ የናዝሬቱ ኢየሱስ የሚል ነበር። ኢየሱስም የተሰቀለበት ሰፍራ ለከተማ ቅርብ ነበረና ከአይሁድ ብዙዎች ይህን ጽሕፈት አነበቡት፤ በዕብራይስጥና በሮማይስጥ በግሪክም ተጽፎ ነበር። ስለዚህ የአይሁድ ካህናት አለቆች ጴጥሎስን፡- እርሱ፡- የአይሁድ ንጉሥ ነኝ እንዳለ እንጂ የአይሁድ ንጉሥ ብለህ አትጻፍ አሉት። ጴጥሎስም፡- የጻፍሁትን ጽፌ አለሁ ብሎ መለሰ።

«ጭፍሮችም ኢየሱስን በሰቀሉት ጊዜ ልብሶቹን ወሰደው ለእያንዳንዱ ጭፍራ አንድ ከፍል ሆኖ በአራት ከፋፈሉት፤ እጅ ጠባቡን ደግሞ ወሰዱ። እጅ ጠባቡም ክላይ ጀምሮ ወጥ ሆኖ የተሠራ ነበረ እንጂ የተሰፋ አልነበረም። ስለዚህ እርሱ በርሳቸው፡- ለማን እንዲሆን በእርሱ ዕጣ እንጣጣልበት እንጂ አንቅደደው ተባብራ። ይህም፡- ልብሴን እርሱ በርሳቸው ተክፋፈሉ በእጅ ጠባቤም ዕጣ ተጣጣሉበት የሚለው የመጽሐፍ ቃል ይፈጸም ዘንድ ነው።

«ጭፍሮችም እንዲህ አደረጉ። ነገር ግን በኢየሱስ መስቀል አጠገብ እናቱ፤ የእናቱም እጎት፤ የቀለዮጳም ሚስት ማርያም፤ መግደላዊትም ማርያም ቆመው ነበር። ኢየሱስም እናቱን ይወደው የነበረውንም ደቀ መዝሙር በአጠገቡ ቆሞ ባየ ጊዜ እናቱን፡- አንቺ ሌት፤ እነሆ ልጅሽ አላት። ከዚህ በኋላ ደቀ መዝሙሩን፡- እናትህ እነኋት አለው። ከዚህም ስዓት ጀምሮ ደቀ መዝሙሩ ወደ ቤቱ ወሰዳት።

«ከዚህ በኋላ ኢየሱስ አሁን ሁሉ እንደ ተፈጸመ አውቆ የመጽሐፉ ቃል ይፈጸም ዘንድ፡- ተጠማሁ አለ። በዚያም ሆምጣጤ የሞላበት ዕቃ ተቀምጦ ነበር፤ እነርሱም ሆምጣጤውን በሰፍንግ ሞልተው በሁሶጥም አድርገው ወደ እፉ አቀረቡለት። ኢየሱስም ሆምጣጤውን ከተቀበለ በኋላ፡- ተፈጸመ አለ፤ ራሱንም አዘንብሎ ነፍሱን አላልፎ ሰጠ።

«አይሁድም የማዘጋጀት ቀን ስለ ሆነ ያ ሰንበት ትልቅ ነበረና ሥጋቸው በሰንበት በመስቀል ላይ እንዳይኖር፤ ጭፍሮችም መጥተው የፈተኛውን ጭን ከእርሱም ጋር የተሰቀለውን የሌላውን ጭን ሰበሩ፤ ወደ ኢየሱስ በመጡ ጊዜ ግን እርሱ ፈጽሞ እንደ ሞተ አይተው ጭንን አልሰበሩም፤ ነገር ግን ከጭፍሮች አንዱ ጎኑን በጦር ወጋው፤ ወዲያውም ደምና ውኃ ወጣ። ያየውም መስክሮአል፤ ምስክሩም እውነት ነው፤ እናንተም ደግሞ ታምኑ ዘንድ እርሱ እውነት እንዲናገር ያውቃል። ይህ የሆነ፡- ከእርሱ አጥንት አይሰበርም የሚል የመጽሐፉ ቃል እንዲፈጸም ነው። ደግሞም ሌላው መጽሐፍ፡- የወጉትን ያዩታል ይላል (ዮሐንስ 18:36-19:37)።

ለሌሊቱ ትንሣኤ የተነገረ ትንቢት 1000 ዓ.ዓ. አካባቢ:-

«ሁልጊዜ እግዚአብሔርን በፊት አየዋለሁ፤ በቀኝ ነውና አልታወክም። ስለዚህ ልቤን ደስ አለው ምላሌም ሐሜት አደረገኝ፤ ሥጋዬ ደግሞ በተሰፋ ታድራለች፤ ነፍሴን በሲኦል (እዚህ ላይ ሊያል = የምድር ታች መቃብር) አትተዋትምና፤ ቅዱስህንም መበሰበስን ያይ ዘንድ እትተውም» [መዝሙር (16): 8-10]።

ፍጻሜው:-

«ነገር ግን ከላምንቱ በመጀመሪያው ቀን ያዘጋጁትን ሽቱ ይዘው ከእነርሱም ጋር እንዳንዶቹ ወደ መቃብሩ እጅግ ማልደው መጡ። ድንጋዩንም ከመቃብሩ ተንከባሉ እገኙት፤ ገብተውም የጌታን የኢየሱስን ሥጋ አላገኙም። እነርሱም በዚህ ሲያመነቱ፤ እነሆ፤ ሁለት ሰዎች የሚያንጸባርቅ ልብስ ለብለው ወደ እነርሱ ቀረቡ፤ ፈርተውም ፈታቸውን ወደ ምድር አቀርቅረው ላሉ፤ እንዲህ አሉአቸው:- ሕያውን ከሙታን መካከል ስለ ምን ትፈልጋለህ? ተነሥቶአል እንጂ በዚህ የለም። የለው ልጅ በኃጢአተኞች እጅ አልፎ ሲሰጥና ሲሰቀል በሦስተኛውም ቀን ሊነሣ ግድ ነው እያለ ገና በገሊላ ላለ ለእናንተ እንደ ተናገረ እሰቡ። ቃሎቹንም እሰቡ፤ ከመቃብሩም ተመልሰው ይህን ሁሉ ለአሥራ አንዱና ለሌሎች ሁሉ ነገሩአቸው። ይህንም ለሐዋርያት የነገሩአቸው መግደላዊት ማርያምና ዮሐና የያዕቆብም እናት ማርያም ከእነርሱም ጋር የነበሩት ሌሎች ሌቶች ነበሩ። ይህም ቃል ቅዠት መስሎ ታያቸውና አላመኑአቸውም» (ሉቃስ 24: 1-11)።

ለሌላ ሰርገቱ የተነገረ ትንቢት 1000 ዓ.ዓ. አካባቢ:-

«እግዚአብሔር ጌታዬን:- ጠላቶችህን ለእግርህ መቀመጫ አስካደርግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ አለው» [መዝሙር (110): 1]።

ፍጻሜው:-

«እነርሱም በተለበሰቡ ጊዜ:- ጌታ ሆይ፤ በዚህ ወራት ለእስራኤል መንግሥትን ትመልሳለህን? ብለው ጠየቁት። እርሱም:- አብ በገዛ ሥልጣኑ ያደረገውን ወራትንና ዘመናትን ታውቁ ዘንድ ለእናንተ እልተሰጣችሁም፤ ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ በእናንተ ላይ በወረደ ጊዜ ኃይልን ትቀበላላችሁ፤ በኢየሩሳሌምም በይሁዳም ሁሉ በሰማርያም እስከ ምድር ዳርም ድረስ ምስክሮቹ ትሆናላችሁ አለ። ይህንም ከተናገረ በኋላ እነርሱ እያዩት ከፍ ከፍ እለ፤ ደመናም ከዓይናቸው ለውራ ተቀበለችው። እርሱም ሲሄድ ወደ ሰማይ ትኩር ብለው ሲመለከቱ ላሉ፤ እነሆ፤ ነጭ ልብስ የለበሱ ሁለት ሰዎች በእጠገባቸው ቆሙ፤ ደግሞም:- የገሊላ ሰዎች ሆይ፤ ወደ ሰማይ እየተመለከታችሁ ስለ ምን ቆማችኋል? ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ የወጣው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት፤ እንዲሁ ይመጣል እሉአቸው። (የሐዋርያት ሥራ 1: 6-11)።

ገና ያልተፈጸመው የእስራኤልን ንስሐ መግባትና ወደ ኢየሱስ መመለስ የሚናገር ትንቢት 480 ዓ.ዓ. አካባቢ:-

«በዳዊትም ቤት ላይ፤ በኢየሩሳሌምም በሚኖሩት ላይ፤ የሞገስንና የልመናን መንፈስ አፈሰሳለሁ ወደ እርሱም ወደ ወጉት ይመለከታሉ ለውም ለእንድያ ልጁ እንደሚያለቅስ ያለቅሱለታል ለውም ለበኩር ልጁ እንደሚያዝን በመራራ ኅዘን ያዝኑለታል» (ዘካርያስ 12: 10)።

ሰዎች ልጁ ኢየሱስን ከአባቱ ከእግዚአብሔር ለመለየት የሚፈልጉበትን የእሁኑን ሁኔታችንን በተመለከተ የተነገረ ትንቢት 1000 ዓ.ዓ. አካባቢ:-

«የምድር ነገሥታት ተነሡ፤ አለቆችም በእግዚአብሔርና በመሢሐ ላይ (የተቀባ = መሢሐ = ከርስቶስ) እንዲህ ሊሉ ተማክሩ:- ማለርያቸውን እንበጥስ፤ ገመዳቸውንም ከእኛ እንጣል... ትእዛዙን እናገራለሁ እግዚአብሔር እለኝ:- አንተ ልጄ ነህ፤ እኔ ዛሬ ወለድሁህ። ለምነኝ፤ አሕዛብን ለርሰትህ የምድርንም ዳርቻ ለግዛትህ እሰጥሃለሁ... ተግዛዱን ተቀበሉ ጌታ እንዳይቆጣ እናንተም በመንገዱ እንዳትጠፉ፤ ቀጣው ፈጥና ትነድዳላችና። በእርሱ የታመኑ ሁሉ የተመለገኑ ናቸው» (መዝሙር 2: 2-3፤ 7-8፤ 12)።

በዓለም ውስጥ የትኛውም ሃያሲ እነዚህን የተፈጸሙ ትንቢቶች ማብራሪያ በመስጠት ሲያናገሩባቸው አይችሉም። ይህ ስታሪክ ሁሉና ከሃይማኖት መጻሕፍት ሁሉ የተለየ እንግዳ ነገር ነው። እርሱም ከመልእክቱ ጋር ተያይዞ ለሰው ልጅ የተላለፈ የእግዚአብሔር ማኅተም ነው። ይኸውም ማንኛውም ትጉህና ቅን እንባቢ፣ ሃይማኖተኞች የራሳቸውን አመለካከቶች በሌሎች ላይ ለመጫን ፈልገው ያዘጋጁትን መጽሐፍ እያነበበ እንዳልሆነ ሙሉ ለሙሉ እርግጠኛ እንዲሆን ነው። ከላይ በቀረበው መረጃ ላይ ማንም ሰው መጽሐፍ ቅዱስ ተለውጧል ብሎ ለመናገር ሊደፍር አይችልም።

ይሁንና ምናልባት ብሉይ ኪዳን በክፊል እንኳ ቢሆን ይህንን «ትንቢት» «ለማቅረብ» ሲባል ከአዲስ ኪዳን በኋላ ተጽፎ ይሆን? የሚል ጥያቄ ይነሣ ይሆናል። ከሰርካታ ምክንያቶች ሳቢያ ይህ የማይታሰብ ነገር ነው። አይሁዶች መጽሐፍ ቅዱስን በከፍተኛ ጥንቃቄ ይጠብቁ ነበር። አነርሱ ራሳቸውም ቢሆን፣ ከራሳቸው እምነትና ልምድ ጋር ይጋጩ ስለ ነበር፣ በቅዱስ መጽሐፋቸው ውስጥ እነዚህ ትንቢቶች በመኖራቸው ደስተኞች አልነበሩም። ከዚህ በላይ ከተጠቀሱት ምንባቦች መካከል በየሰንበቱ በማንኛውም ምክራብ በሚደረግ ንባብ ላይ እስመደመጣቸው ራሱ የሚጠቁመው ነገር አለ። ከዚህም በተጨማሪ ከርስቶስ ከመምጣቱ ሰፊት ብሉይ ኪዳን በስፋት ከመሠራጨቱም ሰላይ ከ200-100 ዓ.ም. መካከል ወደ ግሪክ ተተርጉሞአል። ከዚያ ወዲያ በስፋት የተሠራጨውን መጽሐፍ መልስ መከለስና ማሳተም በፍጹም የማይቻል ነገር ነው። በተጨማሪም ከክርስትና ቀደምትነት ያላቸው የብሉይ ኪዳን ቅጂዎች እነዚህን ትንቢቶች ለካተው ይዘው ከእጃችን ይገኛሉ።

ከአዲስ ኪዳን ጋር እንዲስማማ አድርጎ ማዘጋጀት አይቻልምን? ከርስቶስ እነዚህን ነገሮች ተገንዝቦ ሆኖ ብሎ ሲፈጽማቸው አልኖረም? ይህንንን ያቀናጁት ደቀ መዛሙርቱ አልነበሩምን?

እነዚህ ከስተቶች ከማናቸውም ምስክሮች ርቀው በድብቅ አልተፈጸሙም። የተፈጸሙት በገሃድ በመሆኑ እስራኤል ሁሉ ያውቃቸው ነበር። እነዚህ ነገሮች ማታለያዎች ቢሆኑ ኖሮ፣ ወንጌሉ በአራት ዘጋቢዎች አማካኝነት ሲመዘገብና የወንጌሉም ትምህርት በመልእክቶች ውስጥ ሲብራራ

ጠቅላላው ሕዝብ-እስራኤል በተቃውሞ ይነሣ ነበር። በአንጻሩ ግን ሕዝቡ በርካታ የዓይን ምስክሮችን እንዲጠይቅ በሐዋርያት ተገፋፍቷል።

ጳውሎስ ስተክስስ ጊዜ በንጉሥ አግሪጳ ፊት እንዲህ ብሏል፡-

«በእርሱ ፊት ደግሞ ሰግልጥ የምናገረው ንጉሥ ይህን ነገር ያውቃል! ከዚህ ነገር አንዳች እንዳይሰወርበት ተረድቼለሁና፤ ይህ በሰው ርዕሰ ኃይል አይደለምና» (የሐዋርያት ሥራ 26:26)።

እንዲሁም ጴጥሮስ በበዓለ ጎምሳ ዕለትና ከስቅለቱ ብዙም ሳይሰነብት እጅግ ብዙ ለሆነ የአይሁድ ሕዝብ እንዲህ ብሏል፡-

«የእስራኤል ሰዎች ሆይ፣ ይህን ቃል ስሙ፤ ራሳችሁ እንደምታውቁ፣ የናዝሬቱ ኢየሱስ እግዚአብሔር በመካከላችሁ በእርሱ በኩል ባደረገው ተአምራትና በድንቆች ስምልክቶችም ከእግዚአብሔር ዘንድ ለእናንተ የተገለጠ ሰው ነበረ፤ እርሱንም በእግዚአብሔር በተወሰነው እሳቡና በቀደመው እውቀት ተስጥቶ በዓመፀኞች እጅ ስቅላችሁ ገደላችሁት። እግዚአብሔር ግን የሞትን ጣር አጥፍቶ እስንሣው፣ ሞት ይይዘው ዘንድ አልቻለምና» (የሐዋርያት ሥራ 2:22-24)።

አይሁዶች የኢየሱስን የመስቀል ላይ ሞት እንዳላስተባበሉ እንገንዘባለን። ያስተባበሉትና የካዱት ነገር ቢኖር መሢሕነቱን ነው።

ከጥቂት ጊዜ በኋላ ጴጥሮስና ሌሎችም ሐዋርያት ይህንን በማስተማራቸው ወደ ወጎኒ ወርደው ነበር። በአይሁድ ሸንጎ በተጠየቁ ጊዜም እንዲህ ብለው መለሱ፡-

«እናንተ በአንጩት ላይ ስቅላችሁ የገደላችሁትን ኢየሱስን የአባቶቻችን አምላክ አስንሣው፤ ይህን እግዚአብሔር፣ ለእስራኤል ንስሐን የጋጢለትንም ስርየት ይስጥ ዘንድ፣ ራስም መድኃኒትም አድርጎ በቀኙ ከፍ ከፍ አደረገው። እኛም ለዚህ ነገር ምስክሮች ነን፣ ደግሞም እግዚአብሔር ለሚታዘዙት የሰጠው መንፈስ ቅዱስ ምስክር ነው» (የሐዋርያት ሥራ 5:30-32)።

እንደዚሁም ጳውሎስ ድርብ ዋስትናዎችን ጠቅሷል፡- «መጽሐፍ እንደሚል» (የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች) እና በዚያን ጊዜ በሕይወት የነበሩና ሊጠየቁ የሚችሉ የበርካታ ምስክሮች መረጃ ነው። ይህም ለአስራኤሎች ብዙም አስፈላጊ ስላልነበር፣ የተጠቀሰው ለግሪክ ሰዎች ነው፡-

«እኔ ደግሞ የተቀበልሁትን ከሁሉ በፊት አሳልፌ ስጠኋችሁ እንዲህ ብዩ፡- መጽሐፍ እንደሚል ክርስቶስ ስለ ኃጢአታችን ሞተ፣ ተቀበረም፣ መጽሐፍም እንደሚል በሦስተኛው ቀን ተነሣ፣ ለኪፋም (ጲጥሮስ) ታየ በኋላም ለአሥራ ሁለቱ፤ ከዚያም በኋላ ከአምስት መቶ ለሚበዙ ወንድሞች በአንድ ጊዜ ታየ፤ ከእነርሱም የሚበዙቱ እስከ አሁን አሉ አንዳንዶች ግን አንቀላፍተዋል፤ ከዚያም በኋላ ለያዕቆብ ኋላም ለሐዋርያት ሁሉ ታየ» (1ኛ ቆሮንቶስ 15:3-7)።

ይህም ትንሽ ቆይቶ እንደገና በሐዋርያው ጲጥሮስ ድጋፍ አግኝቷል። እርሱም የዓይን ምስክሮች ዘገባ ላይ ትኩረት ከሰጠ በኋላ የተፈጸመውን ትንቢቶች «የበለጡ ማረጋገጫዎች» አድርጎ ያቀርባል። ምስክር ሊዋሽ ይችላል። እንዲያውም ብዙ ምስክሮች ሊዋሹ ይችላሉ። ዳሩ ግን በትንቢትና ፍጻሜው ውስጥ ምንም መዛባት አይኖርም።

«የእርሱን ግርማ አይተን እንጂ በብልሃት የተፈጠረውን ተረት ሳንከተል የጌታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ኃይልና መምጣት አስታወቅናችሁ። ከገናኖው ክብር፡- በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው የሚል ያ ድምፅ በመጣለት ጊዜ ከእግዚአብሔር አብ ክብርንና ምስጋናን ተቀብሎአልና እኛም በቅዱሱ ተራራ ከእርሱ ጋር ሳለን ይህን ድምጽ ከስማይ ሲወርድ ሰማን። ከእርሱም ይልቅ እጅግ የጸና የትንቢት ቃል አለን ምድርም እስኪጠባ ድረስ የንጋትም ኮከብ በልባችሁ እስኪወጣ ድረስ፣ ሰው በጨለማ ሰፍራ የሚበራን መብራት እንደሚጠነቀቅ ይህን ቃል እየተጠነቀቃችሁ መልካም ታደርጋላችሁ። ይህን በመጀመሪያ እወቁ፤ በመጽሐፍ ያለውን ትንቢት ሁሉ ማንም ለገዛ ራሱ ሊተረጎም አልተፈቀደም፤ ትንቢት ከቶ በስው ፈቃድ አልመጣምና፣ ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ተልከው ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ተናገሩ» (2ኛ ጲጥሮስ 1:16-21)።

ከወንጌል ዘጋቢዎች መካከል ብቸኛ ምሁር የሆነው ሉቃስ በሚከተለው ሁኔታ ዘገባውን ይጀምራል፡-

«ከመጀመሪያው በዓይን ያዩትና የቃሉ አገልጋዮች የሆኑት እንዳስተላለፉልን፣ በኛ ዘንድ በለ ተፈጸመው ነገር ብዙዎች ታሪክን በየተራው ለማዘጋጀት ስለ ሞከሩ፣ እኔ ደግሞ ስለ ተማርኸው ቃል እርግጡን እንድታውቅ በጥንቃቄ ሁሉን ከመጀመሪያው ተከትዬ በየተራው ልጽፍልህ መልካም ሆኖ ታየኝ» (ሉቃስ 1:1-4)።

ከዚህ ሁሉ በተጨማሪ፣ ኢየሱስ ስለሚመጣበት ጊዜ የተነገረውን ትንቢት፣ የልደቱን ሁኔታ (ከድንግል)፣ በጊዜውና በወቅቱ ያልተለመደ በመሆኑ ለተናገረው ነቢይ እንኳ የማይከስትለትን ወይም የአግሚቱን መንገድ (በስቅላት) መርጧል ለማለት እንዴት ይቻላል! ደግሞስ ተአምራቶቹን እንዴት ሊሠራ ይችል ነበር?

በቀደመው አላብ መሠረት፣ ቀጥሎ የተመለከቱትን የሚስተር ጁማልን ቃሎች (ነጽ20-21) የሚመስሉ የሙስሊሞችን አባባሎች ችላ ብለን መተው አለብን፡-

«በአንድ ወቅት መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነበረ ... አሁን ያለው መጽሐፍ ቅዱስ ግን በማንኛውም የአስተሳሰብ ደረጃ በእስትንፋስ-እግዚአብሔር የተሰጠ የእግዚአብሔር ቃል ተብሎ ሊጠራ አይችልም ... እምነት መጽሐፍ ቅዱስን ከነስሐተቶቹ እና ከነማይመስሉ ነገሮቹ ሙሉ በሙሉ መቀበልን ይጠይቃል። በሌላ በኩል አስተውሎት፣ ስብአዊ ማስተዋልን የሚያጥላሉ ነገሮችን ከመቀበል ወደ ኋላ ይላል» (አባክህ ተጨማሪ ታሪካዊ መረጃዎችን በነጽ 145 ተመልከት)።

ቁርዓን በእግዚአብሔር መንፈስ የተሰጠ ነው ለሚለው ድጋፍ፣ ቀደም ሲል በመጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተጠቀሱት ያለ ጠንካራና አሳማኝ መረጃ በመሰብሰብና በማቅረብ፣ መጽሐፍ ቅዱስ የተለወጠና ኢ-ተአማኒ ነው ስለ መባሉ አመለካከቶቹን እንዲገመገም ማንኛውንም እውነተኛ ሙስሊም አናደፋፍራለን።

ቁርባን ተቀባይነት ኖሮት ከፍጻሜ የደረሰ አንድም ትንቢት የለውም። እንዲሁም በአስልምና ውስጥ ለማናቸውም የነቢይነት ምልክቶች ድጋፍ የሚሆኑ ተቀባይነት ያላቸው የመረጃ ምስክሮች አናገኝም። ቁርባን መለኮታዊ ምንጭ እንዳለው ያቀረበው አንድ ሰው ብቻ ነው። ተከታዮቹን ለማሳመን መብቃቱ ሌላ ጉዳይ ነው። ይኼ ግን በራሱ ተቀባይነት የሌለው መረጃ ነው። ምክንያቱም በሺህ የሚቆጠሩ ሌሎች የሃይማኖት ቡድን መሥራቾችም ተመሳሳይ የሆነ ነገር አድርገዋል።

እንደዚህ ዓይነት ዐረፍተ ነገሮች ቁጣ ወይም ጥርጣሬ ሊቀሰቅሱና አለመቀበልን ሊያስከትሉ እንደሚችሉ እናውቃለን። እዚህ ላይ የአልቀበልም ባይነቱ መሠረት ግን መንፈሳዊነትም አዋቂነትም ላይሆን፣ በሰሜቶች ወይም በፍርሃት ውስጥ መስመጥ ነው። እንዲሁም በእንደዚህ ዓይነት ዐረፍተ ነገሮች የሙስሊም ወዳጆቻችንን ሰሜቶች በመጉዳታችን እናዝናለን። ለእግዚአብሔር እውነትና በሕያው እግዚአብሔር ፊት ስላለህ መንፈሳዊ ሰፍራ በጣም ግድ እንደሚለን ተረዳልን።

አይሁዶችን በተመለከተ ከተነገሩ አንዳንድ ትንቢቶች ትውውቅ ከታሪክ፣ በተለይም ከአይሁድ ታሪክ ጋር ትውውቅ ያለው ማንም ሰው፣ ከብዙ ዓመታት በፊት በነቢያት የተነገረውንና ራሱ ክስተቱን ለማቀናጀት አይችልም።

በ1500 ዓ.ዓ. ሙሴ በመንፈስ ተመርቶ የሚከተለውን ተናግሯል፡-

«የአምላክህን የእግዚአብሔርን ቃል ብትሰማ፣ ዛሬም ያዘዝሁህን ትእዛዙን ሁሉ ብታደርግ ብትጠብቅም፣ አምላክህ እግዚአብሔር ክምድር አሕዛብ ሁሉ ላይ ከፍ ከፍ ያደርግሃል። የአምላክህንም የእግዚአብሔርን ቃል ብትሰማ እነዚህ በረከቶች ሁሉ ይመጡልሃል ያገኙህማል። አንተ በከተማ ቡሩክ ትሆናለህ፣ በእርሻም ቡሩክ ትሆናለህ። የሆድህ ፍሬ፣ የምድርህም ፍሬ፣ የከብትህም ፍሬ፣ የላምህም ርቢ፣ የበግህም ርቢ ቡሩክ ይሆናል። እንቅብህና ቡሃቃህ ቡሩክ ይሆናል። አንተም በመግባትህ ቡሩክ ትሆናለህ፣ በመውጣትህም ቡሩክ ትሆናለህ።

«ነገር ግን የአምላክህን የእግዚአብሔርን ቃል ባትሰማ፣ ዛሬም ያዘዝሁህን ሥርዓቱንና ትእዛዙን ሁሉ ባትጠብቅ ባታደርግም፣

እነዚህ መርገሞች ሁሉ ይመጡብሃል ያገኙህማል። በከተማ ርጉም ትሆናለህ፣ በእርሻም ርጉም ትሆናለህ። እንቅብህና ቡሃቃህ ርጉም ይሆናል። የሆድህ ፍሬ፣ የምድርህም ፍሬ፣ የላምህም ርቢ፣ የበግህም ርቢ ርጉም ይሆናል። አንተ በመግባትህ ርጉም ትሆናለህ፣ በመውጣትህም ርጉም ትሆናለህ። እኔን ስለ ተውኸኝ፣ ስለ ሥራህ ክፋት፣ እስከትጠፋ ፈጥነህም እስከታልቅ ድረስ በምትሠራው ሥራ ሁሉ እግዚአብሔር መርገምን፣ ሽሽትን፣ ተግማጽን ይሰድድብሃል።

«እግዚአብሔርም አንተን በአንተም ላይ የምታነግሠውን ንጉሥ አንተና አባቶችህ ወዳለውቃችኋቸው ሕዝብ ይወስድሃል፤ በዚያም ሌሎችን የእንጨትና የድንጋይ አማልክት ታመልካለህ። እግዚአብሔርም በሚያገባህ በአሕዛብ መካከል ሁሉ ድንጋጤ ምላሴም ተረትም ትሆናለህ። እጅግ ዘር ወደ እርሻ ታወጣለህ አንበጣም ይበላዋልና ጥቂት ትሰበሰባለህ። ወይን ትተክላለህ ታበጀውማለህ ትልም ይበላዋልና ከእርሱ ምንም አትሰበሰብም፣ የወይን ጠጁንም አትጠጣም። የወይራ ዛፍ በእገርህ ሁሉ ይሆንልሃል፤ ወይራህም ይረግፋልና ዘይቱን አትቀባም። ወንዶችና ሴቶች ልጆች ይወለዱልሃል፤ በምርኮም ይሄዳሉና ለአንተ አይሆኑልህም። ዛፍህን ሁሉ የምድርህንም ፍሬ ኩብኩብ ይወርስዋል። በአንተ መካከል ያለ መጻተኛ በአንተ ላይ ከፍ ከፍ ይላል፣ አንተም ዝቅ ዝቅ ትላለህ። እርሱ ያበድርሃል፤ አንተ ግን አታበድረውም፤ እርሱ ራስ ይሆናል፣ አንተም ጅራት ትሆናለህ። የአምላክህንም የእግዚአብሔርን ቃል ስላልሰማህ፣ ያዘዝህንም ትእዛዙንና ሥርዓቱን ስላልጠበቅህ፣ እስከትጠፋ ድረስ እነዚህ መርገሞች ሁሉ ይወርዱብሃል፣ ያሳድዱህማል፣ ያገኙህማል። በአንተም በልጅ ልጅህም ላይ በዘላለም ለምልክትና ለድንቅ ይሆናሉ።

«ሁሉን አብዝቶ ስለ ስጠህ አምላክህን እግዚአብሔርን በፍሥሐና በሐሣት አላመለክህምና በራብና በጥማት በዕራቂትነትም ሁሉንም በማጣት እግዚአብሔር ለሚልክብህ ለጠላቶችህ ትዝለህ፤ እስኪያጠፋህም ድረስ በአንገትህ ላይ የብረት ቀንበር ይጭናል። እግዚአብሔር ቋንቋቸውን የማታውቀውን፣ ፊታቸው የደነደነውን፣ ሽማግሌውንም የማያፍሩትን፣ ሕፃኑንም የማይምሩትን ሕዝብ ንስር

አንደሚበርር ከሩቅ አገር ከምድር ዳር ያመጣብሃል። እስከትጠፋ ድረስ የከብትህን ፍሬ የምድርህንም ፍሬ ይበላሉ፤ እስኪያጠፋህም ድረስ እህልን የወይንም ጠጅ ዘይትንም የላምህንና የበግህን ርቢ አይተዉልህም። በአገርህ ሁሉ ያሉ፣ ትታመንባቸው የነበሩ፣ የረዘሙ የጸኑም ቅጥሮች እስኪፈርሱ ድረስ፣ በከተሞችህ ደጆች ሁሉ ከብበው ያስጨንቁሃል፤ አምላክህም እግዚአብሔር በሰጠህ ምድር ሁሉ በደጆች ሁሉ ከብበው ያስጨንቁሃል። ጠላቶችህም ከብበው ባስጨንቁህና መከራ ባላዩህ ጊዜ አምላክህ እግዚአብሔር የሚሰጥህን የሆድህን ፍሬ የወንዶችና የሴቶች ልጆችህን ሥጋ ትበላለህ። በአንተ ዘንድ የተለሳለሰና በቅምጥልነት ሁልጊዜ ይኖር የነበረ ሰው በወንድሙ፣ አቅፋውም በምትተኛ በሚስቱ፣ በቀሩትም ልጆች ይቀናል፤ በደጆችህ ሁሉ ውስጥ ጠላቶችህ ከብበው ባስጨንቁህና መከራ ባላዩህ ጊዜ ሌላ ነገር የቀረው የለምና ከሚበላው ከልጆቹ ሥጋ ለአንዱ አይሰጥም።

«ደግሞም ይህ ሕግ ባለበት መጽሐፍ ውስጥ ያልተጻፈውን ደዌ ሁሉ መቅሠፍትም ሁሉ እስከትጠፋ ድረስ እግዚአብሔር ያመጣብሃል። የአምላካችሁን የእግዚአብሔርን ቃል አልሰማችሁምና ከብዛታችሁ የተነሣ እንደ ሰማይ ከዋከብት የነበረው ቁጥራችሁ ጥቂት ሆኖ ይቀራል። እግዚአብሔርም በጎ ያደርግላችሁ ዘንድ ያበዛችሁም ዘንድ ደስ ይለው እንደ ነበረ፣ እንዲሁ እግዚአብሔር ሲያጠፋችሁ ሲያፈርሳችሁም ደስ ይለዋል፤ ትወርሱአትም ዘንድ ከምትገቡባት ምድር ትነቀላላችሁ። እግዚአብሔርም ከምድር ዳር እስከ ዳርቻዋ ድረስ ወዳሉ አሕዛብ ሁሉ ይበትንሃል፤ በዚያም አንተና አባቶችህ ያላወቃችኋቸውን ሌሎችን አማልከት፣ እንጨትንና ድንጋይን፣ ታመልካለህ። በእነዚያም አሕዛብ መካከል ዕረፍት አታገኝም፣ ለአግርህም ጫማ ማረፊያ አይሆንም፤ በዚያም እግዚአብሔር ተንቀጥታጭ ልብ፣ ፈዛዛ ዓይን፣ ደካማም ነፍስ ያመጣብሃል። ነፍሱም ታመነታለች፤ ሌሊትና ቀንም ትፈራለህ፣ በሕይወትህም አትታመንም፤ አንተ ስለ ፈራህበት ስለ ልብህ ፍርሃት፣ በዓይንህም ስለምታየው አስተያየት፣ ማለዳ፡- መቼ ይመሻል? ትላለህ፤ ማታም፡- መቼ ይነጋል? ትላለህ?» (ዘዳግም 28:1-6፤ 15-20፤ 36-55፤ 61-67)።

በዚህ ዓለም ውስጥ የአይሁዳውያን ስኬታማነት የሚያስቀና መሆኑን እንመለከታለን። ፀረ-ሴማዊነት እንቅስቃሴ ሁሉ የመነጨው ከዚሁ ነው። አይሁዶች በንግድ፣ በሥነ-ጥበብና በሳይንስ የተዋጣላቸው ናቸው። ከሁሉም የበለጠ ቁጥር ያላቸው የናቤል ተሸላሚዎችን አበርክተዋል። ለምን? ወደ ታሪካቸው መመልከቱ ይረዳናል።

የእነዚህን ትንቢቶች ፍጻሜ የሚያሳይ የአይሁድ ታሪክ በአጭሩ እስኪ የእዚህን ሕዝብ ታሪክ በተቻለ ዓቅም በአጭሩ እንቃኝ። በታሪክ የአጥቢያ ዘመን ማለትም በ1936 ዓ.ዓ. ከጥፋት ውኃ በኋላ 412 ዓመታት ሲቆጠር፣ እግዚአብሔር ሴማዊውን አብርሃምን የአዲሱ ሕዝብ አባት እንዲሆን ከከለዳውያን አገር ከዑር ከተማ ጠራው፡-

«እግዚአብሔርም አብራምን አለው፡- ከአገርህ ከዘመዶችህም ከአባቶችህም ቤት ተለይተህ እኔ ወደማሳይህ ምድር ውጣ። ታላቅ ሕዝብም አደርግሃለሁ፣ እባርክሃለሁ፣ ስምህንም አክብረዋለሁ፤ ለበረከትም ሁን፤ የሚባርኩህንም እባርክላሁ፣ የሚረግሙህንም አረግማለሁ፤ የምድር ነገዶችም ሁሉ በአንተ ይባረካሉ» (ዘፍጥረት 12:1-3)።

ይህ በሁኔታዎች ላይ የተመሠረተ የተስፋ ቃል እንዳልሆነና በመጽሐፍ ቅዱሉም ውስጥ በየትም ስፍራ ይህን የሚሽር ምንባብ እንደሌለ ልብ በል። በሁኔታዎች የማይወሰነው የተስፋ ቃል ለልጁ ለይስሐቅና ለልጅ ልጁ ለያዕቆብም ተረጋግጧል። የአብርሃም ትውልዶች በቁጥር 70 ሲሞሉ ወደ ግብጽ ተለደው ጌሴም በተባሉች ስፍራ ተቀመጡ። በዚያም በዘፍጥረት 15:13-14 እንደ ተተነበየው ለ400 ዓመታት ያህል በባርነት ለመሥራት ተገደዱ።

በአይሁድ ታሪክ ውስጥ ቀጣዩ ታላቅ ከስተት ዘጸአታቸው ነው። ከግብጽ አርነት የመውጣታቸው ጊዜ ሲቃረብ እግዚአብሔር የመከራ ጽዋቸውን በማምረር አዘጋጃቸው። ወደ እግዚአብሔርም በጮኹ ጊዜ ያወጣቸው ዘንድ ሙሴን ላከላቸው። ከግብጽ በወጡ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ሕግ ተሰጠ፤ የመገናኛ ድንኳን ተሠራ፤ መሥዋዕት የሚቀርብበት የአምልኮ ሁኔታ ተመቻች፤ እንዲሁም «የአይሁድ ማኅበር» ተመሠረተ። ዳሩ ግን በዓመቱ መጨረሻ ላይ ወደ ቃዴስ በርኔ ሲደርሱና ጉዞአቸውን ቀጥለው

ምድሪቱን ለመውረስ እምቢ ሲሉ፤ በበረሃ ውስጥ ለ40 ዓመታት እንዲቅበዘበዙ በማስገደድ እግዚአብሔር ቀጣቸው። በበረሃውም ውስጥ በድንቅ ሁኔታ በልተው፤ ለብሰውና «በእሳትና በደመና ዓምድ» ተመርተው ተጉዘዋል።

ከ40 ዓመታት ማብቂያ ላይ በኢያሱ መሪነት የዮርዳኖስን ወንዝ ተሻግረው ወደ ተስፋዬቱ አገር በመግባት ወርሰዋታል። ከዚያም ሦስተኛው የእስራኤሎች የታሪክ ክፍል ተጀመረ። ይኸውም ለ450 ዓመታት የጊዜ ገደብ የቆየው የመሳፍንት ዘመን ነው። መንግሥቱም በመጀመሪያ በሽማግሌዎች በኋላም በመሳፍንት ይተዳደር የነበረ መለኮታዊ መንግሥት ነበር። ሕዝቡ ግን በዓይን በማይታይ ንጉሥ ለመተዳደር ፈቃደኛ አልነበሩም። በዙሪያቸው እንደሚገኙ ሌሎች ሕዝቦች ዓይነት ንጉሥ ፈለጉ። ስለዚህም ወደ ነቢዩ ሳሙኤል ዘንድ ሄደው ንጉሥ ጠየቁት። ሳሙኤል የእርሱን አስተዳደር በመቃወም እንደ ሆነ በማሰብ ቢያዝንም፤ ነገሩን ወደ እግዚአብሔር ባቀረበ ጊዜ፡-

«እኔን እንጂ አንተን አልናቁምና በሚሉህ ነገር ሁሉ የሕዝቡን ቃል ሰማ» (1ኛ ሳሙኤል 8:7)

በማለት መለሰለት።

ከዚያም ሳሙኤል የሚመረጠው ንጉሥ ምን እንደሚያደርግባቸው በመግለጽ ሕዝቡን ቢያስጠነቅቅም፤ ማስጠንቀቂያው ዋጋ አልነበረውም፤ በመሆኑም ሳኦል ተመረጠ። ይህ የታሪካቸው አራተኛ ክፍል ጅማሬ ነበር። ሳኦል ለ40 ዓመታት ከነገሠ በኋላ እግዚአብሔር በመረጠው ሰው በዳዊት ተተካ። እርሱም ለ40 ዓመታት ከነገሠ በኋላ ለልጁ ለሰሎሞን አስረክበው። ሰሎሞንም በተራው 40 ዓመታት ገዝቷል። በሰሎሞን ዘመን መንግሥት የመጀመሪያው ቤተ መቅደስ ተመሠረተ። ዘመኑ መንግሥቱ ከሁሉም በላይ የከበረ ሲሆን፤ ደካማ ጎኑም እጅግ ብዙ ጣዖት አምላኪ ሚስቶች ማግባቱና የጣዖታትን አምልኮ ወደ ኢየሩሳሌምም እንዲያስገቡ መፍቀዱ ነበር። ይህ የአይሁድ ሕዝብ የውድቀት መጀመሪያው ነበር። ከሰሎሞን ሞት በኋላ በ975 ዓ.ዓ. መንግሥቱ ተከፋፈለ። ልጁ ሮብላም ሁለቱን ነገዶች ይሁዳና ብንያምን፤ እንዲሁም ኢየሩሳሌምንና ቤተ መቅደሱን ይገዛ ነበር። ያለ አግባብ በሌሎች ነገዶች ላይ የነገሠው

ኢየሮብዓም ስማርያን ዋና ከተማ አደረጋት። እስራኤል በመባል የታወቀው ክፍል በፍጥነት እያሸቆለቆለ ሄዶ በ721 ዓ.ዓ. አሥሩ ነገዶች በአሦራውያን ተማርከው ተወሰዱ። ይሁዳ በመባል የተለዩት ሁለቱ ነገዶች ከዚህ በኋላ ለእንድ መቶ ዓመታት ቢቆዩም፤ በ606 ዓ.ዓ. በባቢሎናውያን ተማርከው ተወሰዱ። እንዲሁም በ587 ዓ.ዓ. ኢየሩሳሌም በናቡከደነፆር ተደመሰሰች። በዚህም በነበሩት ታላላቅ ነቢያት አገልግሎት ጎልቶ የሚታየው የነገድ ጦርነት ዘመን አበቃ።

በይሁዳ መማረክና በኢየሩሳሌም መውደም በዳንኤል መጽሐፍ ውስጥ የተገለጸው ረዥሙ ክፍለ ጊዜ ተጀመረ። ይህ ወቅት ገና አልተገባደደም።

የታሪካቸው አምስተኛው ክፍል በ70 ዓመቱ የባቢሎን ምርኮ ፍጻሜ እና አይሁዶች ቤተ መቅደላቸውን እንደገና ለመሥራት ወደ ኢየሩሳሌም በመመለሳቸው ተጀመረ። አይሁዶች ወደ አገራቸው እንዲመለሱ ቢፈቀድላቸውም ቅሉ፤ የበላይነትን ለመቀዳጀት ግን እንደገና አልበቁም ነበር። ምንም እንኳን በአብዛኛው በራሳቸው ዘሮች ቢተዳደሩም፤ ለተለያዩ ድል አድራጊዎች ማግኘትና ማግኘት ግን አልቀረም። ይህም የሆነው «ገዢ» እስኪመጣ ድረስ በትረ መንግሥት ከይሁዳ እንደማይታጣ በተነገረው ትንቢት ፍጻሜ ምክንያት ነው (ዘፍጥረት 49:10)።

የሚከተለው ትንቢት ይሁዳ በብሔራዊ ደረጃ በናቡከደነፆር መሪነት (በ605-538 ዓ.ዓ. አካባቢ) በባቢሎናውያን ከመማረካቸው ቀደም ብሎ በኤርምያስ የተነገረ ነው።

«እነሆ፤ ለራሰህና ለወዳጆችህ ሁሉ ፍርሃት አደርግሃለሁ፤ እነርሱም በጠላቶቻቸው ስይፍ ይወድቃሉ ዓይኖችህም ያያሉ፤ ይሁዳንም ሁሉ በባቢሎን ንጉሥ እጅ አሳልፌ እስጣለሁ፤ እርሱም ወደ ባቢሎን ያፈልሳቸዋል በስይፍም ይገድላቸዋል። የዚህችንም ከተማ ባለጠግነት ሁሉ ጥሪትዋንም ሁሉ ከብርዋንም ሁሉ የይሁዳንም ነገሥታት መዝገብ ሁሉ በጠላቶቻቸው እጅ እሳልፌ እስጣለሁ፤ እነርሱም ይበዘብዙአቸዋል ይዘውም ወደ ባቢሎን ያፈልሱአቸዋል» (ኤርምያስ 20:4-5)።

«ይህችም ምድር ሁሉ ባድማና መደነቂያ ትሆናለች እነዚህም አሕዛብ ለባቢሎን ንጉሥ ሰባ ዓመት ይገዛሉ» (ኤርምያስ 25:11)።

«የምድርህን ፍሬ ድካምህንም ሁሉ የማታውቀው ሕዝብ ይበላዋል፤ አንተም ሁልጊዜ የተጨነቅህ የተገፋህም ትሆናለህ። ዓይኖችህም ከሚያዩት የተነሣ ዕብድ ትሆናለህ። እግዚአብሔር ፈውስ በሌለው በከፋ ቀላል ጉልበትህንና ጭንህን ከእግርህ ጫማ እስከ አናትህ ድረስ ይመታሃል።»

«እግዚአብሔርም አንተን በአንተም ላይ የምታነግሠውን ንጉሥ አንተና አባቶችህ ወዳላወቃችኋቸው ሕዝብ ይወስድሃል፤ በዚያም ሌሎችን የእንጨትና የድንጋይ አማልክት ታመልካለህ» (ዘዳግም 28:33-36)።

በ168 ዓ.ዓ. አንቲዮክስ ኤፒፋኒስ የተባለው የሶሪያ ንጉሥ ፍልስጥኤምን ከግብጻውያን እጅ አስጥሏል። ሁለት ጊዜ ኢየሩሳሌምን በማሸነፍ ዘርፏል። ቤተ መቅደስንም አርከሶታል፤ ዘግቶታል። የአይሁድም ሕዝብ በመቃብያውያን መሪነት በዓመፅ ለመነሣት ከፍተኛ የሆነ የቁጣ ስሜት እስኪያሳዩ ድረስ ጭካኔ በተመላበት ሁኔታ አሳድዶአቸዋል። ዓመፃቸውም ከ160-40 ዓ.ዓ. ድረስ ቆይቷል።

በ63 ዓ.ዓ. ይሁዳ በሮም አገዛዝ ሥር ስትወድቅ፣ ለሚቀጥሉት 60 ዓመታት የሮም መንግሥት በቅድስት አገር ላይ አገዛዙን አጠናክረ። በዚህ ጊዜ 5 ዓ.ዓ. አካባቢ ብዙዎች የትንቢት ምሁራን «መሢሔ አለቃ» የሚመጣበት ጊዜ ሩቅ አለመሆኑን ከነብዩ ዳንኤል ተረድተው (ዳንኤል 9:24-27) የእስራኤልን መጽናናት እየተጠባበቁ አዘውትረው በቤተ መቅደስ ውስጥ ያሳልፉ ነበር።

ኢየሱስም በቤተ ልሔም ተወለደ። በእረኞች ተጎበኘ። ከጥቂት ሳምንታት በኋላም በቤተ መቅደስ በስምዖንና በሐና እውቅና አገኘ።

ከምሥራቅ የመጡ ሰብአ ሰገል እጅ መንሻ አቀረቡለት፤ ወደ ግብጽም ከወረደ በኋላ ወደ ናዝሬት ተመልሶ የልጅነትና የወጣትነት ጊዜውን በዚያ አሳልፏል። ዕድሜው 30 ዓመት ሲሞላ ወደ ዮርዳኖስ ወንዝ ወርዶ በመጥምቁ ዮሐንስ በመጠመቅ ሕዝባዊ አገልግሎቱን ጀመረ። ይሁንና መሢሔ ነኝ ማለቱ ለአይሁዶች አልተዋጠላቸውም። ይሰቀል ዘንድ፡

«ደሙ በእኛና በልጆቻችን ላይ ይሁን»

በማለት እየጮኹ ለአሕዛብ አሳልፈው ሰጡት። ይህ እንዴት ቃል በቃል እንደ ተፈጸመ ከታሪክ መጻሕፍት ውስጥ እናነባለን። በ70 ዓ.ም. የሮማ ወታደሮች በመምጣታቸው ኢየሩሳሌምና መቅደሱ በቲቶ ተደምስሰው፤ አይሁዶችም በምድር ሕዝቦች መካከል ተበተኑ። ይህም በዳንኤል መጽሐፍ በዘጠነኛው ምዕራፍ ውስጥ እንደ ተተነበየው ነው።

መሢሔን ባለመቀበላቸውና በመግደላቸው የአይሁድ ዘር ትካዜ ተጀመረ።

በ50 ዓ.ም. በኢየሩሳሌም ከተማ ከሮማውያን ጋር በተደረገው ብጥብጥ 30000 ሰዎች ተገድለዋል። ይሁንና ከሁሉ የከፋው ሥቃያቸው የተጀመረው በ66 ዓ.ም. በይሁዳ የሮም ባለሥልጣን በሆነው በቬስፑሲ ፍሎረስ ነው። የእርሱም ጭቆና ወደ ተስፋፋ ዓመፅ መራቸው። በዚህም ጊዜ ንጉሠ ነገሥት ኔሮ ቬስፕሲያንንና ልጁ ቲቶን ከ60000 ወታደሮች ጋር ላከ። እርሱም ዝነኛ የአስሞኒያን ዘር ጄኔራልና የታወቀ የታሪክ ጸሐፊ ከሆነው ከጄሲፈስ ጋር በላይኛው ገሊላ ተገናኘ። ጄሲፈስ በጆታፓታ ራሱን አጠናክሮ ሲዋጋ፣ ከ47 ቀናት ከበባ በኋላ ከ40000 ወታደሮች በላይ ሲሞቱበት በመጨረሻው ሊሸነፍ በቅቷል። ከዚያም የገሊላ ድል መመታት ተከተለ። በዚያ ጦርነት ውስጥ ብዙ ሺህ ወታደሮች አለቁ። ቬስፕሲያን በኔሮ ሞት ምክንያት ወደ ሮም ስለ ተጠራ፣ ይሁዳና ኢየሩሳሌም ተረፉ። ቬስፕሲያን ንጉሠ ነገሥት ከሆነ በኋላ የቅድስቲቱን አገር እንዲያስገብርና ኢየሩሳሌምን እንዲይዛት ልጁ ቲቶን ላከ።

በ70 ዓ.ም. በሚያዝያ ወር 100000 የሮማ ወታደሮች በኢየሩሳሌም ዙሪያ ተሰለፉ። ትልቅ ከተማ ብትሆንም ከበባውን ለመከላከል ግን በደንብ አልተዘጋጀችም ነበር። ተቀናቃኝ ቡድኖች ለሥልጣን ሲሉ እርስ በርሳቸው በመናቆር ላይ ነበሩ። ከተማዬቱ 90 የመከላከያ ማማዎች የነበሯትና በሦስት ተደራራቢ ቅጥሮች የታጠረች ነበረች። ከበባውም ለአራት ወራት ቀጠለ። በትላልቅ ካቦዎች በመታገዝ ትላልቅ ሞተሮች በግድግዳዎቹ ላይ ድንጋዮችን ማዝብ ያዙ። በከተማዬቱ ውስጥ ረህብ ነገሠ። ሚስቶች ከባሎች፣ ልጆች ከወላጆቻቸው፣ እናቶች ከሕፃናት ልጆቻቸው ምግብን ቀምተዋል። እንዲሁም አንዳንድ እናቶች ከእናትነት ባሕርይ ወጥተው ልጆቻቸውን ቀቅለው በልተዋል። ብዙዎቹ ከከተማዬቱ ቢሸሹም የባሰ ነገር ደርሶባቸዋል። በቲቶ ተይዘው ለመቀጣጫ ከከተማዬቱ ግንብ ውጭ ይሰቀሉ ነበር። የተከበቡት ሰዎች ሁኔታ እጅግ አስቃቂ

ከመሆኑ የተነሣ፤ ቲቶ እርሱ ኃላፊነት እንደሌለበት አንዲመሰክርለት ወደ እግዚአብሔር ተጣርቷል።

በመጨረሻም በሐምሌ 29ቀን 70 ዓ.ም. አቶኒያ የተባለው ማማ ተያዘ። ሮማውያን ቤተ መቅደሱን ወረሩት፤ ምንም እንኳን በሮማውያን ከዓለም አበደናቂ ነገሮች እንደ አንዱ የሚታየውን ውቡን ቤተ መቅደስ እንዲያተርፉት ቢያዛቸውም፤ ከወታደሮቹ አንዱ በበሩ በኩል የተቀጣጠለ ችቦ ወደ ውስጥ በመወርወር፤ ሄሮድስ ያሠራው ቤተ መቅደስ በእሳት ወደመ። ቤተ መቅደሱ ከተመሠረተበት ድንጋይ በስተቀር የተረፈ ነገር አልነበረም።

በጥቃቱ ከ1000000 በላይ ሰዎች እንደ ረገፉና 97000 የሚሆኑ ሰዎች በምርኮኛነት አንደ ተወሰዱ፤ ከእነርሱም ውስጥ መልክ ቀና የሆኑ ወጣት ወንዶች እንደ አሸናፊው ግዳይ ሆነው ወደ ሮም እንደ ተላኩ ጀሲፈስ ይናገራል። በዚህም፡-

«የሚመጣውም አለቃ ሕዝብ ከተማይቱንና መቅደሱን ያጠፋሉ»
(ዳንኤል 9:26)

የሚለው የዳንኤል ትንቢት ተፈጻመ።

በቲቶ የተፈጸመው የኢየሩሳሌም ውድመት አይሁዶችን በስፋትና በርቀት ቢበትናቸውም፤ ይህ የጥፋቱ ፍጻሜ አልነበረም። ከ65 ዓመታት በኋላ፤ በ136 ዓ.ም. ከዚያ የጥፋት ማዕበል በበቂ ሁኔታ አገግመው በሮማ አገዛዝ ላይ ዓመፅ ለማንሣሣት ችለዋል። አሁንም እነርሱን የመበተኑን ሥራ ሃድረያን አከናውነው። ለሦስት ዓመታት ተኩል በቆየው በዚህ ጦርነት፤ ፍልስጥኤምን አወደመ፤ 580000 ሰዎችን አጠፋ፤ ጽዮንንም አረሳት (በዚህም ከ885 ዓመታት በፊት የተነገረው የሚከያስ 3:12 ትንቢት ተፈጻመ)። እንዲሁም በኢየሩሳሌም ይዞታ ወደሠራት ወደ አዲስቱ የሮማ ከተማ አሊያ ካፒቶሊና ቢደርሱ እንደሚገድላቸው በማሰጠንቀቅ ከልከሉአቸዋል። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ በፍልስጥኤም ምንም ያከል አይሁዶች አልቀሩም።

በ362 ዓ.ም. ንጉሡ ጁልያን የኢየሩሳሌምን ቅጥሮች ለመጠገን ጀመረ። ይህ ጌታ በትንቢት ከተናገረው የሚቃረን ሊሆን፤ ከፍርስራሹ የተነሣው እሳት ሠራተኞቹን አባርሯቸዋል።

ከሃድሪያን 140 ዓ.ም. እስከ ቆንስጣንጢኖስ ባለው የጊዜ ገደብ ውስጥ በተሰደዱበት በሮም ግዛት ሁሉ አይሁዶች በመጠኑ ይበለጽጉና ይስፋፉ ጀመር። እንዲያውም የባዕድ አምላኪዎች በቀድሞዋ ቤተ ክርስቲያን ላይ ባስነሡት ሰደት ላይ ተሳትፈዋል። ዳሩ ግን በ312 የቆንስጣንጢኖስ ወደ ክርስትና እምነት መግባት ይህን ሁሉ ለወጠው። ከዚያም አይሁዶች የተከነኑና የተሰደዱ ከፍሉች ሆኑ። ይህም የሮማ ቤተ ክርስቲያን የፖለቲካ ሥልጣንንና የአባላቸውን መሃይምነት በመጠቀም፤ የአይሁድን ሕዝብ በእግዚአብሔር ስም ያሳደደችበትን አሳዛኝ ወቅት አስከትሏል።

ጭጋጉ እየጠቀረ ሄዶ በታሪክ ውስጥ የውድቀት ጽልመት የጣለባቸውን «ቅዱስ ጦርነት» ተብሎ የሚታወቀውን የመጀመሪያውን «የመስቀል ዘመቻ» በ1096 ዓ.ም. አስከትሏል። ከተሃድስ ዘመን በኋላ ብዙ እስከሚቆይም ጨለማው ከላያቸው አልተገፈፈም ነበር።

በ1020 ዓ.ም. ካኑት አይሁዶችን ሁሉ ከእንግሊዝ አገር አባረረ። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ለአይሁዶች የተፈቀደው ብቸኛው የቀብር ስፍራ በሉንደን የሚገኘው ከሪክልጌት ነበር። ከዚያም በአውሮፓ ለመጠመቅ የማይፈቅዱትን አይሁዶች ሁሉ ለመጨፍጨፍ ሲባል ቅዱስ ጦርነት ተቀስቅሷል። ሔንሪ ዳግማዊ ከመስቀል ዘመቻዎቹ ለአንደኛው ወጪውን ለመሸፈን አይሁዶች 60000 ፓውንድ እንዲከፍሉ አዟል። በ1189 ዓ.ም. ሪቻርድ ቀዳማዊ ወደ ዙፋን በመጣ ጊዜ በአይሁዶች ላይ የግድያ ጥቃት ያስከተለ ብጥብጥ በመቀስቀሱ ከሞትና ከዘረፋ ያመለጠ የአይሁድ ቤተሰብ አልነበረም።

ቀጣዩ ዓመት ዋናው የዮርክ የአይሁድ መምህርና 500 ተከታዮቹ በዮርክ የግንብ ሕንፃ ውስጥ ተከብበው ማምለጡ የማይሞከር ሲሆንባቸው እርሶ በርሳቸው የተራረዱበትን አሳዛኝ ሁኔታ አሳይቷል። በመጨረሻ ላይ የሞተው ዋናው የአይሁድ መምህር የእልቂቱን እሳት አስቀድሞ ከለኩስ በኋላ የራሱን ሕይወት አጥፍቷል። ከባቢዎቹም ወደ ውስጥ ሰብረው በገቡ ጊዜ፤ የተከበቡትን ሰዎች በመሠውያ ላይ እንደ ቀረበ መሥዋዕት አንድ ትልቅ ከምር ሆነው አገኙአቸው።

እስከ ኤድዋርድ ቀዳማዊ ዘመን እስከ 1272 ዓ.ም. ድረስ ዘውዱ የአይሁዳዊውና የእርሱ የሆነ ነገር ሁሉ ባስንብረት ከእስፖንጅ ውኃ

ተጨምሮ እንደሚወጣ ሁሉ ከአይሁዳዊውም ሀብት ተጨምሮ ይወጣ ዘንድ በየወቅቱ ሀብትን ማካበት የሚፈቀድለት እንደ ሆነ ይናገራል። ኤድዋርድ ቀዳማዊ በቁጥር 16500 የሚሆኑ እይሁዶችን ከእንግሊዝ እገር በማባረሩ፣ በእራት መቶ ዓመታት ያህል የብረታንያ ትቢያ በአይሁድ መረገጡን የሚያሳይ መረጃ የለም።

በ1306 ዓ.ም. የኢየሩሳሌምን ጥፋት በማስታወስ በተጸመበት ቀን ጠዋት በፈረንሳይ የሚገኙ አይሁዶች በሙሉ፣ ወንዶች፣ ሴቶችና ሕፃናት ባጠቃላይም 100000 ሰዎች ንብረታቸውን ለመንግሥት ግምጃ ቤት እስረከበው ከአገር ተባርረዋል። ከእሥር ዓመታት በኋላ እንዲመለሱ ቢፈቀድላቸውም፣ ወዲያው «ፓስቱረው» የተባለ የእረኞችና የወንጀለኞች ቡድን በሺሆች ጠራርገው እስወጥተዋቸዋል። በ1683 ዓ.ም. እይሁዶች የፈረንሳይ ቅኝ ግዛት የሆኑ እገሮችን ሁሉ እንዲለቁ ሲታዘዙ፣ ሉዊ 15ኛ በፈረንሳይ ውስጥ ትክክለኛ ርስት እንዲኖራቸው እስከ ፈቀደበት እስከ 1723 ድረስ፣ ሁኔታው አልተቀየረም ነበር።

አውሮፓን ያካለለው (1348-50) «ጥቁር ሞት» ከሕዝቡ አንድ እራተኛውን ሲፈጅ በቀላል እናገራቸውና የሌዋውያኑ ሕግ ከሚያዝዘው የንጽሕና አጠባበቅ የተነሣ እይሁዳውያንን አልጎዳቸውም ነበር። ይህ እንጻራዊ የሆነው ከመቅሠፍት የመዳናቸው ጉዳይ፣ የመቅሠፍቱ ምንጮች እነርሱ ራሳቸው እንደ ሆኑ እንዲጠረጠሩና የውኃ ጉድጓዶችንና ምንጮችን እንደ መረዙ ሆኖ እንዲከሰሱ ምክንያት ሆኖባቸዋል። በጀርመን እገር፣ የተባለው መርዝ የተቀመመበት ነገር፣ የተጓጓዘበት የመያዣው ቀለምና መርዙን የጨመሩት ሰዎች ሁሉ እንደ ታወቁ ተነግሯል። ውጤቱም በጀርመን እየተዘዋወሩ የማያምኑትን ሰዎች መፍጀትን በሚሰብኩት ጨካኝ ገራፊዎች አጅ መስቃየታቸው፣ በበርሜል ውስጥ መቀላቸውና በእሳት መቃጠላቸው ነበር። በእስትራስበርግ 2000 ነፍሳት የሚሆኑ ሁሉም የማኅበረሰቡ እባላት በእሳት ወደ ግዙፍ ርብራብ ተጎትተው ተቃጥለዋል።

እንዲሁም የክርስቲያኖችን ልጆች ስርቀው ለፋሲካ መሥዋዕት እንደሚያቀርቡም ተከሰዋል። ደግሞም የተቀደለውን «ኅብስት» በመስረቅ በቢላዋ እንደሚወጉት ተወንጅለዋል። በ1560 ከፕራግ ከተማ ተባርረዋል፤ በመቀጠልም በኮንስታንቲኖፕል ከአይሁዶች ሰፈር 3000

ቤቶች ተቃጥለው፣ ወደ 50 000 000 ከራውን (በቀድሞ የእንግሊዝ ሳንቲም፣ እንደ ከራውን = 5 ሽልንግ) የሚገመት ንብረት ተዘርፏል።

በእስፔይን እደገኛ የቃስ መጠይቅ ስልት ተቀይሶ ነበር። ይህም የተደረገው ከእምነታቸው ያፈነገጡትን አይሁዶች ለማስፈራራት ነበር። መሬት ተከፍታ እንደ ዋጠቻቸው ሁሉ፣ በመቶዎች የሚቆጠሩ ቤቶችና ወንዶች እንዲሁ ጠፉ። ከእነርሱም አንዳንዶች በጭራሽ ያልተመለሱ ሲሆን፣ ሌሎች ለረዥም ጊዜ በጨለማ ጎሬዎች ውስጥ ታስረው ከመቆየታቸው የተነሣ፣ ገርጥተው፣ ከስተውና ወፈፈ ሆነው ከዓመታት በኋላ ተመልሰዋል። አሁንም አሁንም በርካታ ሕዝብ በየመንገዱ ወደ መቃጠያው ሰፍራ ይጎርፋል፤ ወደ እሳቱ ወላፈን ከመጣላቸው በፊት እምነታቸውን እንደ ተጪ በይፋ ይናገራሉ በሚል ቀቢጽ-ተስፋ ሥቃይ ይደርስባቸዋል።

ብዙዎቹ ከፍርድ ቤቱ አዳራሽ ሲወጡ፣ በመሬት ውስጥ ለውስጥ በተሠራ መተላለፊያ በኩል «ከብረቷ ወይዘሪት» ከፍል ራሳቸውን ያገኙታል። በዚህም ከፍል ውስጥ የሚገኘው ከብረት የተሠራ እስቀያሚና ውስጡ ከፍት የሆነ የሴት ምስል ሲሆን፣ ሞላው ሲነካ ወለል ብሎ በመከፈት በበርካታ ተጎጂዎች የሻገቱ አያሌ የብረት ምስማሮች የተሰገሱበትን ትንሽ ከፍል ያሳያል። አበሰኛው ሰው በሚገባበት ጊዜ ምለሉ መዘጋት ይጀምራል። ምስማሮችም በሳስተውት እስኪገቡ በብረት እቅፋ ያጣብቀዋል። ዋና ዋና ብልቶች ሲበላሉም ሰውየው እረታውን ይለቀዋል። እንዳከተመለት በድኑ ከሥር እያዛጋ ወደሚጠብቀው አዘቅት እንዲገባ በድጋሚ ይከፈታል። ይህ ብቻ እልነበረም። በ1492 ዓ.ም. ፈርዲናንድ እና ኢሳቤላ እይሁዶች ሁሉ ከእስፔይን እንዲወጡ የሚያዝ ሕግ ደንግገዋል። ማዘዣውንም ለማሠረዝ እንደ አይሁዳዊ 600,000 ከራውኖች እቀረበ። ንጉሠና ንግሥቲቱ ለመቀበል ሲያመነቱ እስፓንያዊው ኃይለኛው መርማሪ ቶርኪመዳ ወደ ተሽማቂት ገዢዎች ዘንድ እየተቆነን ቀርቦ የተስቀለው ክርስቶስ የተቀረጸበትን መስቀል ሽቅብ በማንሣት፡-

«ይሁዳ በሠላላ ብር የሸጠውን እርሱን ተመልከቱ፤ አናንተም አሁን ከዚያ በበለጠ ዋጋ ሽጡትና የስምምነታችሁን መዝገብ በእግዚአብሔር ፊት አቅርቡ» ብሎ ጮኸ።

ገዢዎች በአጥባቂ ዶሚንዮን ፊት ተንቀጠቀጡ፤ አይሁዶች ከአንድ መውጣት ነበረባቸው። ለዝግጅት ይሆናቸውም ዘንድ አራት ወራት ተሰጣቸው። ሊቀበላቸው የሚወድ አንድም ወደብ ስላልነበረ፤ ወደት አንደሚሄዱ የሚያውቁት ነገር የለም። አንዳንዶች ወደ አፍሪካ በመዝለቅ በዚያ በባርነት ተሸጡ። አንዳንዶች ወደ ጣሊያን ደረሱ። በአጠቃላይ ሥቃያቸው የማይነገር ነበር። ከ200 ዓመታት በኋላ በ1680 ዓ.ም. በአይሁዶች ላይ የነበረው የኢስፔይን መንፈስ አልተለወጠም ነበር።

ስለ ሆነም እጅግ አንደሚያስፈራ ቅዠት ለብዙ ዘመናት በአብርሃም ዘር ላይ የወደቁትን አስጨናቂ ቅጣቶችና ሰደቶች ታሪክ ይዘግባል። ስብአዊነትና ሥልጣኔ በነገሠበት በዛሬው ዘመን እንኳ ሂትለርና አለምሮአቸው የተነካባቸው አክራሪ ግብረ-አበሮች በካምፖችና በመርዘኛ ክፍሎች እንዴት 6,000,000 አይሁዶችን በዘዴ አንደ ፈጽላቸው በአለምሮአችን ገና ያልተረሳ ትኩስ ትውስታ ነው። በዚያ ሁሉ ረዥም የጨለማ ዘመን ሰደታቸው አይሁዶች ከምድር ገጽ ያለመጥፋታቸው ተአምር፤ ለተወሰነ ዓላማ ተጠብቀው ቆይተዋል ከማለት በስተቀር ምክንያት የሚሰጥበት አይሆንም። (ይህ ታሪካዊ ዘገባ ለሙንና ደራሲውን አሁን ከማላስታውሰው ጥራዝ ከ20 ዓመታት በፊት የገለበጥሁት ነው።)

በስደት ውስጥ ያለፈ ሕዝብ በምንም ዓይነት አይሁዶች ብቻ አልነበሩም፤ ዳሩ ግን እንደ አነርሱ አብዝቶ የተሰደደ ሕዝብ የለም። ለ2,000 ዓመታት ያህል በስደት መከራ ውስጥ በማለፍና በዓለም ሁሉ መበተንን እንደ አነርሱ የተቋቋመ ሕዝብ የለም። መጽሐፍ ቅዱስ ይህንን አንደሚከተለው ተንብዮአል፡-

«እግዚአብሔርም ከምድር ዳር እስከ ዳርቻዋ ድረስ ወዳሉ አሕዛብ ሁሉ ይበትንሃል፤ በዚያም አንተና አባቶችህ ያላወቃችኋቸውን ሌሎችን አማልክት፤ እንጨትንና ድንጋይን፤ ታመልካለህ። በእነዚያም አሕዛብ መካከል ዕረፍት አታገኝም፤ ለእግርህም ጫማ ማረፊያ አይሆንም፤ በዚያም እግዚአብሔር ተንቀጥቃጭል ብሎ፤ ፈዛዛ ዓይን፤ ደካማም ነፍስ ያመጣብሃል። ነፍሰህም ታመነታለች፤ ሌሊትና ቀንም ትፈራለህ፤ በሕይወትህም አትታመንም» (ዘዳግም 28:64-66)።

«እነሆ፤ የሕዝቤን የእስራኤልንና የይሁዳን ምርኮ የምመልስበት ዘመን ይመጣልና፤ ይላል እግዚአብሔር ለአባቶቻቸውም ወደ ለጠጓት ምድር እመልሳቸዋለሁ፤ እነርሱም ይገዙአታል» (ኤርምያስ 30:3)።

«እሕዛብ ሆይ፤ የእግዚአብሔርን ቃል ስሙ፤ በሩቅም ላሉ ደሴቶች አውሩና፡- እስራኤልን የበተነ አርሱ ይሰበስበዋል፤ እረኛም መንጋውን እንደሚጠብቅ ይጠብቀዋል በሉ። እግዚአብሔር ያዕቆብን ተቤኹቶታል፤ ከበረቱበትም እጅ አድኖታል» (ኤርምያስ 31:10-11)።

«እኔ ከአንተ ጋር ነኝና አትፍራ፤ ዘርህንም ከምሥራቅ አመጣዋለሁ፤ ከምዕራብም እሰበስብሃለሁ። ሰሜንን፡- መልሰህ አምጣ፤ ደቡብንም፡- እትክልክል፤ ወንዶች ልጆቼን ከሩቅ ሴቶች ልጆቼንም ከምድር ዳርቻ፤ በሰሜ የተጠራውን ለክብሬም የፈጠርሁትን፤ የሠራሁትንና ያደረግሁትን ሁሉ አምጣ አለዋለሁ።

«ዓይኖች ያሉአቸውን ዕውሮችን ሕዝብ፤ ጆሮችም ያሉአቸውን ደንቆሮቹን አውጣ» (ኢላይያስ 43:5-8)።

ለእኔ ከሁሉም በላይ የሚያስደንቀኝ የአይሁዶች ወደ እስራኤል ምድር መመለስ ነው። ይህም ባለፈው ክፍለ ዘመን ፍጻሜ ላይ ተጀምሮ፤ ከመጨረሻው የዓለም ጦርነት በኋላ ታላቅ እንቅስቃሴ በማድረግ፤ በ1948 ዓ.ም. የእስራኤልን መንግሥት ለመመሥረት በቅቷል። ይህ የማይገመት ቢመስልም እንኳ፤ ተተንብዮ ነበር፤ ትንቢቱም ከዳር ደርሷል፤ እየደረሰም ነው።

አሁን በመፈጸም ላይ ያሉ ትንቢቶች የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮት መቋጫው በኢየሱስ መመለስ ነው።

ምንም እንኳ አሁን አብዛኞቹ አይሁዶች የኢየሱስን መሢሕነት ቢከዱም፤ መሢሕ እንደሚመጣ ይጠባበቃሉ። መሢሐም ድል አድራጊ፤ ነፃ አውጪ፤ ታላቅ ጀግና እንደሚሆን ያስባሉ። እንዲሁም ለሁለተኛ ጊዜ የሚመጣው በዚህ አኳኋን ነው።

«በዳዊትም ቤት ላይ፡ በኢየሩሳሌምም በሚኖሩት ላይ፡ የሞገስንና የልመናን መንፈስ አፈሰሳለሁ ወደ እርሱም ወደ ወጉት ይመለከታሉ ሰውም ለእንድያ ልጁ እንደሚያለቅስ ያለቅሱለታል፡ ሰውም ለበኩር ልጁ እንደሚያዝን በመራራ ገዝን ያዝኑለታል» (ዘካርያስ 12:10)።

ይህ የሚሆነው በ«ታላቁ መከራ» ጊዜ ነው። ከርስቶስና ነቢያት ይህንን ተንብየዋል፡-

«የእግዚአብሔር ቀን መጥቶአልና፡ እርሱም ቀርቦአልና በጽዮን መለኮትን ንፋ፡ በቅዱሱም ተራራዩ እሬ በሉ፤ በምድርም የሚኖሩ ሁሉ ይንቀጥቀጡ የእግዚአብሔር ቀን መጥቶአልና፤ የጨለማና የጭጋግ ቀን፡ የደመናና የድቅድቅ ጨለማ ቀን ነው፤ ታላቅና ብርቱ ሕዝብ በተራሮች ላይ እንደ ወገግታ ተዘርግቶአል፤ ከዘላለምም ጀምሮ እንደ እነርሱ ያለ አልነበረም፡ ከእነርሱም በኋላ እስከ ብዙ ትውልድ ድረስ እንደ እነርሱ ያለ ከእንግዲህ ወዲህ አይሆንም። እሳት በፊታቸው ትባላለች፡ በኋላቸውም ነበልባል ታቃጥላለች፤ ምድሪቱ በፊታቸው እንደ ዔድን ገነት፡ በኋላቸውም የምድረ በዳ በረሃ ናት፤ ከእነርሱም የሚያመልጥ የለም።

«መልካቸው እንደ ፈረሰ መልክ ነው፡ እንደ ፈረሰችም ይሮጣሉ። በተራራ ላይ እንዳሉ ሰረገሉች ድምፅ፡ ገለባውንም እንደሚበላ እንደ እሳት ነበልባል ድምፅ፡ ለሰልፍም እንደ ተዘጋጀ እንደ ብርቱ ሕዝብ ያኩበኩባሉ። ከፊታቸው አሕዛብ ይንቀጠቀጣሉ፤ የሰውም ፊት ሁሉ ይጠቀራል። እንደ ኃያላን ይሮጣሉ፡ እንደ ለልፈኞችም በቅጥሩ ላይ ይወጣሉ፤ እያንዳንዱም በመንገዱ ላይ ይራመዳል፡ ከእርምጃቸውም አያፈገፍጉም። አንዱ ካንዱ ጋር አይጋፉም፡ እያንዳንዱም መንገዱን ይጠበጥባል፤ በሰልፉ መካከል ያልፋሉ። እነርሱም አይቈሰሉም። በከተማም ያኩበኩባሉ፡ በቅጥሩም ላይ ይሮጣሉ፤ ወደ ቤቶችም ይወጣሉ፡ እንደ ሌባም በመለኮቶች ይገባሉ። ምድሪቱም ከፊታቸው ትናወጣለች፡ ለማያትም ይንቀጠቀጣሉ፤ ፀሐይና ጨረቃም ይጨልማሉ፡ ከዋክብትም ብርሃናቸውን ይለውራሉ። እግዚአብሔርም በሠራዊቱ ፊት ድምፁን ይሰጣል፤ ሰፈሩ እጅግ ብዙ ነውና፡ ቃሉንም የሚያደርግ እርሱ

ኃያል ነውና የእግዚአብሔር ቀን ታላቅና እጅግ የሚያሰፈራ ነውና ማንስ ይችላል?» (ኢዩሌል 2:1-11)።

ይህን ዘመናዊ የጦር ጓዝ የሚታይበትን ሁኔታ ለመግለጽ ቃላት ከማጣቱ በቀር፡ ኢዩሌል በራእዩ ምን እንደ ተመለከተ ለማስተዋል ብዙም የሚያስቸግር አይደለም። ከሚናገራቸው ነገሮች ውስጥ የጦር ታንኮችን፡ ከፍተኛ የውጊያ መሣሪያዎችንና ጭካኔ የተሞላባቸውን ፍልሚያዎች በአእምሮ ውስጥ መቅረጽ ይቻላል፤ ዳሩ እንዴት እወቃቸው?

ነቢዩ ሕዝቅኤል ስለ መጨረሻው ዘመን ብዙ ዝርዝር ጉዳዮችን ያቀርባል። በእስራኤል መመለስና አሁንም ሲመጣ ባለው መንፈሳዊ መነቃቃት ላይ ይዘግባል። ደግሞም በተግ ሥር (በማተግ የሮሽ፡ የሞላሕና የቶቤል ዋና መለፍን) ቃል በተጋቡ በአካባቢው ሕዝቦች ስለ ተነሣው ጦርነት፡ ፍርሃትና ሞትም ይዘግባል። የዕብራይስጥና የግሪክ ባህሎች እነዚህ እስኪቴሰ እንደ ሆኑ ይጠቅሳሉ። ይህ ባልተወሰነ ክልል በካውካሰስ ተራሮች እና በዶን ወንዝ መካከል በሩሲያ ሜዳማ እካባቢዎች የሚኖር ሕዝብ ነው። ጎመር በመጀመሪያ በሰሜን ምዕራብ እስያ ቀጥሎም የእውሮፓዋ ሩሲያ እምብርት በሆነችው በኡክሬይን የምትገኝ መስላቸው፤ የኪልቲክ ሕዝቦች (ዌልሽ) ከዚያ ያቆጠቆጡ ይመስላሉ። ቶጋርማ [ቶካ = ነገድ (ላንስከሪት) አርማ=አርሚኒያ] ከደቡብ ሩሲያ ሲፈለግ ይገባል። ፋርስ (ፐርሺያ)፡ ኩሽ (ኢትዮጵያ) እና ቶጥ (ሊብያ) ደግሞ የተመሠረተችውን እስራኤልን ለመከበብና ለማጥፋት ከሚፈልገው ቡድን ጋር ይለላፋሉ።

«የበው ልጅ ሆይ፡ የእስራኤል ቤት በምድራቸው በተቀመጡ ጊዜ በመንገዳቸውና በሥራቸው አረከሱአት፡ መንገዳቸውም በፊቱ እንደ መርገም አደፍ ነበረ። በምድር ላይ ሰላፈለሱት ደም በጣዖቶቻቸውም ስላረከሱአት መዓቴን አፈሰሰሁባቸው ወደ አሕዛብም በተንጓቸው ወደ እገሮችም ተዘሩ እንደ መንገዳቸውና እንደ ሥራቸው መጠን ፈረድሁባቸው። ወደ መጡባቸውም ወደ አሕዛብ በመጡ ጊዜ፡ ሰዎች እነርሱን፡- ከምድሩ የወጡ የእግዚአብሔር ሕዝብ እነዚህ ናቸው ሲሉአቸው ቅዱስ ስሜን አረከሱ። እኔ ግን የእስራኤል ቤት በመጡባቸው በአሕዛብ መካከል ስላረከሱት ስለ ቅዱስ ስሜ ስል ራራሁላቸው።

«በለዚህ ለእስራኤል ቤት እንዲህ በል፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- የእስራኤል ቤት ሆይ፤ በመጣችሁባቸው በአሕዛብ መካከል ስላረከሳችሁት ስለ ቅዱስ ስሜ ነው እንጂ ስለ እናንተ የምሠራ አይደለሁም። በአሕዛብም ዘንድ የረከሰውን፤ በመካከላቸው ያረከሳችሁትን ስሜን እቀድስዋለሁ በዓይናቸውም ዘንድ በተቀደሰሁባችሁ ጊዜ እኔ እግዚአብሔር እንደ ሆንሁ አሕዛብ ያውቃሉ፤ ይላል ጌታ እግዚአብሔር። ከአሕዛብም መካከል እወጣችኋለሁ ከየእገሩም ሁሉ እስበስባችኋለሁ ወደ ገዛ ምድራችሁም እመጣችኋለሁ...»

«ባድማ የነበረች፤ በመንገደኛም ሁሉ ዓይን ዘንድ ባድማ የነበረች ምድር ትታረሳለች። ሰዎችም፡- ባድማ የነበረች ይህች ምድር እንደ ዔድን ገነት ሆናለች፤ የፈረሱት ባድማ የሆኑት የጠፉትም ከተሞች ተመሽገዋል ስውም የሚኖርባቸው ሆነዋል ይላሉ። በዙሪያችሁም የቀሩት አሕዛብ እኔ እግዚአብሔር የፈረሱትን ስፍራዎች እንደ ሠራሁ ውድማ የሆነውንም እንደ ተከልሁ ያውቃሉ እኔ እግዚአብሔር ተናግራለሁ፤ እኔም አደርገዋለሁ።

«የሰው ልጅ ሆይ፤ ፈትህን በጎግ ላይና በማጎግ ምድር ላይ፤ በሞሳሕና በቶቤል ዋነኛ አለቃ ላይ አቅናበት፤ ትንቢትም ተናገርበት፤ እንዲህም በል፡- ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- የሞሳሕና የቶቤል ዋነኛ አለቃ ጎግ ሆይ፤ እነሆ፤ እኔ በአንተ ላይ ነኝ። እመልስህማለሁ በመንጋጋህም ልጓም አገባብሃለሁ፤ አንተንና ሠራዊትህንም ሁሉ፤ ፈረሶችንና ፈረሰኞችን የጦር ልብስ የለበሱትን ሁሉ፤ ጋሻና ራስ ቊርን ሰይፍንም የያዙትን ሁሉ፤ ታላቁን ወገን አወጣለሁ፤ ፋርስንና ኢትዮጵያን ፋጥንም ከእነርሱ ጋር ጋሻና የራስ ቊርን የለበሱትን ሁሉ፤ ጋሜርንና ጭፍሮቹን ሁሉ፤ በስሜን ዳርቻም ያለውን የቴርጋማን ቤትና ጭፍሮቹን ሁሉ፤ ብዙዎችንም ሕዝቦች ከአንተ ጋር አወጣለሁ።

«አንተና ወደ አንተ የተሰበሰቡ ወገኖችህ ሁሉ ተዘጋጁ፤ አንተም ራስህን አዘጋጅተህ አለቃ ሁናቸው። ከብዙ ዘመንም በኋላ ትፈለጋለህ በኋለኛውም ዘመን፤ የዘላለም ባድማ በነበሩ በእስራኤል ተራሮች ላይ ከብዙ ሕዝብ ውስጥ ወደ ተሰበሰበች፤ ከሰይፍ ወደ ተመለሰች ምድር

ትገባለህ እርስዎም ከሕዝብ ውስጥ ወጥታለች ሁሉም ላይፈሩ ይቀመጡባታል። አንተም ትወጣለህ፤ እንደ ዐውሎ ነፋስም ትመጣለህ አንተና ጭፍሮችህ ሁሉ ከአንተም ጋር ብዙ ሕዝብ ምድርን እንደ ደመና ትሸፍናላችሁ።

«በዚያ ቀን ነገር ወደ ልብህ ይገባል፤ ከፉ አሳብንም ታስባለህ፤ እንዲህም ትላለህ፡- ቅጥር ወደሌላቸው መንደሮች እወጣለሁ፤ ተዘልለው ወደሚኖሩ፤ ሁላቸው ሳይፈሩ ያለ ቅጥርና ያለ መወርወር ያለ መዝጊያም ወደሚቀመጡ እገባለሁ ምርኮን ትማርክ ዘንድ ብዝበዛንም ትበዘብዝ ዘንድ፤ ባድማም በነበሩ አሁንም ሰዎች በማኖሩባቸው ስፍራዎች ላይ፤ ከአሕዛብም በተሰበሰበ፤ ከብትና ዕቃንም ባገኘ፤ በምድርም መካከል በተቀመጠ ሕዝብ ላይ እጅህን ትዘረጋ ዘንድ።

«አንተም፤ ከአንተም ጋር ብዙ ሕዝብ ሁላቸው በፈረሶች ላይ የተቀመጡ፤ ታላቅ ወገንና ብርቱ ሠራዊት፤ ከስሜን ዳርቻ ከስፍራችሁ ትመጣላችሁ። ምድርንም ትሸፍን ዘንድ እንደ ደመና በሕዝቤ በእስራኤል ላይ ትወጣለህ። በኋለኛው ዘመን ይሆናል፤ ጎግ ሆይ፤ በዓይናቸው ፈት በተቀደሰሁብህ ጊዜ አሕዛብ ያውቁኝ ዘንድ በምድረ ላይ እመጣሃለሁ።

«በዚያም ቀን ጎግ በእስራኤል ምድር ላይ በመጣ ጊዜ መቅሠፍቴ በመዓቴ ይመጣል...»

«አንተ በምድር ፊት ላይ ትወድቃለህ» (ሕዝቅኤል 36:17-24፤ 34-36፤ 38:2-12፤ 15-23፤ 18፤ 39:5)።

ከዚህ ውስጥ ግማሽ ያህሉ በፊታችን እየተፈጸመ እንዳለ እንመለከታለን። የሶቭየት ኅብረት ኃይል መሆን የርዕዮተ-ዓለሟ ወደ እስያና አፍሪካ አገሮች መዝለቅ፤ የእስራኤል መንግሥት በሉዓላዊነት መመሥረትና በመንግሥታቱ ማኅበር ተቀባይነት ማጣት ያን ከሚያህል ረዥም ጊዜ (600-500 ዓ.ዓ.) በፊት ሊነገሩ የማይችሉ ገሃድ የሆኑ ክስተቶች ናቸው። በሕዝቅኤል 36:25-31፤ 37:1-14፤ ሮሜ 11:25-26 የተተነበየው የሕዝቦች መነቃቃትም ሆነ፤ የመጨረሻው ግጭት ገና የሚመጡ ናቸው።

እዲስ ኪዳንም ደግሞ በዚህ ርዕስ - ነገር ላይ እክሏል። ክርስቶስ ከመሞቱ ትንሽ ቀደም ብሎ በአትኩሮት ባቀረበው ትምህርቱ (በማቴዎስ 24፡ ማርቆስ 13 እና ሉቃስ 21 ተመዝግቧል) ወደዚህ ምድር ተመልሶ ከመምጣቱ በፊት የተወሰኑ ነገሮች መፈጸም አንዳለባቸው ተናግሯል። የጀመረውም በዚያን ጊዜ ገና በቅርቡ ዳግም የታነጸውን የቤተ መቅደስ ሕንፃ መፈራረስ በመተንበይ ነበር (ማቴ. 24፡2፤ ማር. 13፡1፤ ሉቃስ 21፡6)። ከዚያም በመቀጠል ጦርና የጦር ወሬ እንደሚሰማ በመግለጽ፡ ይህ ሊያስጨንቀን እንደማይገባ ይናገራል። እነዚህ ነገሮች መሆን ያለባቸውና ተከትለዋቸውም የዓለም ግጭቶች፡ ከከፍተኛ የመሬት መንቀጥቀጦችና ረሀቦች ጋር የሚመጡ ናቸው። በተጻፈው ታሪክ ውስጥ እንደ ዛሬው የበረከተ የመሬት መንቀጥቀጥ የተፈጸመበት ጊዜ የለም። ከሰሐራ በስተ ደቡብ ባለው የአፍሪካ ክልል ያለው እጅግ አስፈሪ ረሀብ፡ በእስያ የሚገኘው አስጨናቂው የመከር መዛባት፡ በባንግላዴሽ ያለው ረሀብ የሚነገር አይደለም። በመቀጠልም ክርስቶስ በክርስቲያኖች ላይ የሚነሳውን ተቃውሞና ስደት ይተነብያል (በታሪክ ሁሉ እንደዚህ ክፍለ ዘመን ስማዕታት የበዙበት ጊዜ የለም)።

እንዲሁም ስለ ብዙ የሐሰት ነቢያት መምጣት ይናገራል። ዛሬ እንደነዚህ ዓይነት ሰዎች እሉን? ሞርሞንስ (የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ለኋለኛ ዘመን ቅዱሳን) የተባለውን ሃይማኖት የመሠረተውን ጆሴፍ እስሚዝ፡ ቲዎሶሬ የተባለውን ያመነጨችውን ማደም ብላቬትስኪ፡ ክርስቲያን ሳይንቲስቶች የተሰኘውን የፈለሰፈችውን ሚስዝ ቤከር ኤዲ፡ የይሖዋ ምስክሮች የተባለውን ያቋቋመውን ፓስተር ሩሴል፡ ኤሌን ዋይት እና ጥቁር «መሢሐች»ን ለመጥቀስ ደግሞ አይዛዩ ሽምቤ፡ ሌክጋንያኔ የተባሉትን ማቅረብ ይቻላል። መንፈሳዊ ተመስጦንና ሌሎችንም እንቅስቃሴዎች የሚለማመዱትን የሕንድ ጉሩዎችን በመመልከት ለመቀጠል እንችላለን። በተጨማሪም እርጌና እዲስ የሐዋርያት እብያተ ክርስቲያናት የፈጠሩትን ሐዋርያትን፡ የመጨረሻው ነቢይ ነኝ ባዩን ዊሊያም ብራንሃምንም እናገኛለን። ብዙ ሰዎች ክርስትና ይህ ነው ብለው ወደዚህ እንግዳ የማታለያ ትምህርት ማተኮራቸው በጣም የሚያሳዝን ነው። ከዓመፃም ብዛት የተነሣ የብዙ ሰዎች ፍቅር ትቀዝቅዛለች። ለአሕዛብም ሁሉ ምስክር እንዲሆን (ይህን ከ100፡500፡1000 ወይም ከ1900 ዓመታት በፊት ማወቃቸው አያስገርምም?) ይህ የመንግሥት ወንጌል «በዓለም ሁሉ

ይሰበካል (የሬድዮ ሰርጭት አገልግሎትንም ከግምት አስገባ)፤ በዚያን ጊዜም መጨረሻው ይመጣል።» የሕዝቅኤል 38 እና የኢዩኤል 2 «ታላቁ መከራ» ተገልጿል። የምንኖረው ታላቅ ግጭት ባለበት ዓለም ውስጥ ነው። ስለ ሆነም ተጠበቁ የሚል መልእክት ከክርስቶስ ተሰጥቶናል። ለምን? «የጊዜውን ምልክቶች» ከ«ጸናው የትንቢት ቃል» ጋር ማስተያየት እንችል ዘንድ ነው (2ኛ ጴጥሮስ 1፡19)። በዚህም ትክክለኛ ወደ ሆነ ውሳኔ እንድንደርስ ነው። መረጃው ሁሉ በእምነትና በተግባር ጉዳዮች ሙሉ ለሙሉ ተእማኒነት ስላለው፡ ወደ እግዚአብሔር ቃል እውነትነት አብልጦ ያመዝናል።

እስልምና ከመሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ራእይ ጋር

አይስማማም፤ አይቀበለውምም

ቀደም ብለን በገጽ 25 እንዳነበብነው የእስልምና ተሰፋ

«ስለ ክርስቲያናዊ ንድፈ አሳብ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ስለ መባሉ፣ ስለ መሢሔ የመስቀል ዝክረ- ሐተታ፣ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የሰው ልጅ ደኅንነት ስለ ማግኘቱ... ድጋፍና ነቀፋ ለመስጠት የሚረዱ እስላማዊ ያልሆኑ መረጃዎችን ለይቼ ለማሰባሰብ» ነው።

ቢያንስ በሙስሊሞች መካከል፣ እስልምና ይህን በማድረግ ስኬታማ ሆኖ መሰንበቱን ስንገልጥ ኃዘን እየተሰማን ነው። የምናዝነውም ይህ በመለኮታዊ መረጃ በልጽጎ የተገለጠውን እውነት የማጥፋት ጥረት በመሆኑ ነው።

ከእስልምና ከሶች በተቃራኒ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በማንኛውም ጊዜ ጣልቃ-ገብ ነገሮች እንዳልነበሩበትና የአዲስ ኪዳንም መጻሕፍት በእንድላይ ከተጠረዙበት ጊዜ ጀምሮ ምንም ለውጥ እንዳልተደረገበት የታወቀ ነው። ይህ ሺህ ጊዜ ሊረጋገጥ የሚችል እውነት ነው። ደግሞም ቀደም ብሎ (ገጽ 54-55) ተመልክቷል። እንዲሁም በመጽሐፍ ቅዱስ መልእክት ውስጥ ያለችውን ቅዱስ እጅ ለማረጋገጥ ትንቢታዊ ገጽታዎችን ተመልክተናል (ከገጽ 59 ጀምሮ)። ምንም እንኳን ቃል በቃል እየተናገረ በማጻፍ ፈንታ፣ እግዚአብሔር በመልእክቱ አሳቦች ሰዎችን ለመመላት ቢመርጥም፣ መልእክቱ አለ ጥርጥር ማጠናከሪያ እንዳገኘ አስቀምጠናል። አሁንም ወደ በኋላ ሌላ መረጃ ይቀርባል። በእስልምና የተተወውንና በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያለውን የእግዚአብሔር ዕቅድ በማጥናት፣ ምንም እንኳን ሁለት ኪዳኖችን ቢይዝ (ብሉይና አዲስ ኪዳኖች ሲሆኑ፣ አንዱ ከአይሁዶች ጋር የተደረገ ብሔራዊ ውል፣ ሌላው ለእግዚአብሔር የይቅርታ ስጦታ ራሳቸውን ለመስጠት ከሚፈቅዱ ሁሉ ጋር)፣ በ66 «መጻሕፍት» ቢጻፍና፣ በ1600 ዓመታት የጊዜ ገደብ ውስጥ 40 በሚሆኑ ሰዎች ቢዘጋጅም፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ሁሉ ፍጹም የሆነ የአሳብ መያያዝና ዕድገት እናገኛለን። ይህ መያያዝ አከራካሪነት ላይ በሚገኙት በእነዚህ ትምህርቶች አንፃር ሊብራራ ይችላል፡-

1. ስርየት

2. ኢየሱስና የ«ሥላሴ» አንዱ አካል በመሆን መለኮታዊነቱ፣ እንዲሁም የእግዚአብሔር ልጅነቱ

3. ስቅለት

አሁንም የመከራከሪያ ጥቅሶች የተወሰዱት በሚሰተር ጁማል ከተዘጋጀው መጽሐፍ ነው።

በስርየት ትምህርት ላይ የእስልምና ተቃውሞ

ስርየት ምንድነው? ቃል ኪዳንን ወይም ክስው ጋር የገባውን ውል በማፍረስ በእርሱ ላይ ካመፁ በኋላ፣ ከእግዚአብሔር ጋር መታረቅ ማለት ነው። ዓመፁንም ኃጢአት ብለን እንጠራዋለን። ለነገሩ ማንኛውም በአሳብ፣ በቃል፣ ወይም በተግባር ከቃሉ፣ ለሰው ካለው ሕጉና ዓላማው በተጻራሪ የተደረገ ነገር ሁሉ ኃጢአት ነው። ሁሉም ኃጢአተኛ በእግዚአብሔር ፊት ዓመፅን በማድረግ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትን አጥቷል። ይህም የሚያስክትለው ሞትን ለዚያውም መንፈሳዊን ሞት ነው። የዚህም ውጤት ከእግዚአብሔር ጋር ለዘለዓለም መለያየት ነው፡-

«ጽድቅ ከዓመፅ ጋር ምን ተካፋይነት አለው? ብርሃንም ክፌለማ ጋር ምን ኅብረት አለው? ክርስቶስስ ክቤልሆር ጋር ምን መስማማት አለው? ወይስ የሚያምን ከማያምን ጋር ምን ክፍል አለው? ለእግዚአብሔር ቤተ መቅደስም ከጣዖት ጋር ምን መጋጠም አለው? እኛ የሕያው እግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ነንና እንዲሁም እግዚአብሔር ተናገረ እንዲህ ሲል፡- በእነርሱ እኖራለሁ በመካከላቸውም እመላለሳለሁ፣ አምላካቸውም እሆናለሁ እነርሱም ሕዝቤ ይሆናሉ» (2ኛ ቆሮንቶስ 6: 14-16)።

እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ውስጥ ኃጢአት ከተሠራ በኋላ (በፍላጎት አይደለም ዘሌዋውያን 4: 2) ከእግዚአብሔር ጋር ለመታረቅ ኃጢአተኛው ለኃጢአቶቹ ማስተሰርያ ማቅረብ እንዳለበት አዝዟል። የአቀራረቡ ሥርዓትም በብዙ ዝርዝር ተነግሯል (ዘሌዋውያን ምዕራፍ 1-7፣ 16፣ ወዘተ...)። ይህም መሥዋዕትን ማቅረብ ነበር። በአዲስ ኪዳን ውስጥ

የአንሰሳ መሥዋዕትነት ለኃጢአተኛው ሲል በተሠቃየው በኢየሱስ ተተክቷል።

አንድ ሙስሊም የሚመለከተው መሠረታዊ ችግር በእግዚአብሔር የሰርየት ሥራ ውስጥ ንስሐ ለሚገባው ኃጢአተኛ በእርሱ ምትክ ሌላ የመሠዋቱ ጉዳይ ነው። በኃጢአተኛው ምትክ ይህ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ይኖረዋል፤ በምትኩም ላይ ትክክለኛ የሆነ ቅጣት ይፈጸምበታል። ሙስሊሞች በጥፋተኛው ምትክ ንጽሑን ሰው መቅጣት የእግዚአብሔርን የፍርድ ሚዛን ያዛባዋል ብለው ይከራክራሉ። ጥፋተኛው የመከራ ምላሽ ሊቀበል እንደሚገባው ሁሉ፣ ትክክለኛውም ሰው የመልካም ነገር ሽልማት ሊሰጠው ይገባል። ስለዚህ ትክክለኛውና ጸድቁ ኢየሱስ በእርግጥ መከራ ሊቀበል አይችልም፤ ይልቁንም እርሱን ለኃጢአተኞች እንዲሠቃይ ማድረግ ለእግዚአብሔር የማይቻል ነገር ነው፤ ምክንያቱም ይህ ለእግዚአብሔር የጽድቅና ፍትሕ ጽንሰ-አላብ ዕንቅፋት ይሆናል። ዳሩ ግን ይህ ክርክር ከቁርዓንም ጋር የሚቃረን ነው። በዚያ ውስጥ የጥንት ነቢያት መከራ እንደ ተቀበሉና እንደ ተገደሉ ይናገራል (ሱረቱ 3: 183)።

መሐመድ ራሱ በአንድ አጋጣሚ ለምት እስኪያጣጥር ድረስ (ከዚህ የተነሣ እስከ ሕይወቱ ፍጻሜ ድረስ እንደ ተሠቃየ ሃዲስ ይናገራል) ከተደረገበት መርዝ የተነሣ ስለ ተሠቃየና በኡሑድ መርነትም የሸንፈትን ጽዋ በመጎንጨት መከራ ስለ ተቀበለ (እርሱ ራሱ ከፊቱ ላይ ቆላስሏል፤ ሁለት የፊት ጥርስቹም ረግፈዋል)፤ እዚህ ላይ ከሙስሊም የሃይማኖት መረዎች ያጋጠመን ክርክር እንዲሁ ለመናገር ያህል የቀረበ ነው ብንል ከእውነት አንርቅም።

በተጨማሪም አላህ አል-ራህማን እና አል-ራህም (ጸጋን የተሞላና መሐረ) ተብሎ የሚጠራበትን «ብስሚላሂ»ን መጥቀስ አለብን። ጸጋ የማይገባ ስጦታ ነው። በሕጋዊ አነጋገርም ይቅርታ ማለት ነው። ምሕረት ሰውየው መረዳት ይገባው ወይም አይገባው እንደ ሆነ የማይመለከት የርኅራኄ ተግባር ነው። ይህ በእርግጥ ግብታዊ የሆነ እርዳታ ነው።

ይቅርታ ወይም የሰርየት ተግባር የቃሉን ትርጉም በትክክል ከተጠቀሙበት ፍትሕ-አልባ ነው። ለተላላፊው አይገባውም። ዳሩ ግን የእግዚአብሔር ፍቅር (ጽድቁን ለማርካት) የኃጢአት ተግባር የሚቀጣበትንና

ኃጢአተኛው የሚመለስበትን መንገድ አስናድቷል። ሰርየት ማለት እንግዲህ ይኸው ነው። ከዚህ ሁሉ በተጨማሪ የሚከተለውን ቃል መቀበል መቻል አለብን፡-

«አላቤ እንደ አላባችሁ መንገዳችሁም እንደ መንገዴ አይደለምና፣ ይላል እግዚአብሔር። ስማይ ከምድር ከፍ እንደሚል፣ እንዲሁ መንገዴ ከመንገዳችሁ አላቤም ከአላባችሁ ከፍ ያለ ነው» (ኢሳይያስ 55: 8-9)።

እግዚአብሔር የሚወዳቸውንና የሚወዱትን ለማዳን ዕቅድ በሚወጥንበት ጊዜ አንድም መቀበል፣ አሊያም መተው አለብን። እግዚአብሔርንና የተገለጸውን መንገዱን፡-

«እግዚአብሔር እንዴት እንደዚያ ሳይሆን እንደዚህ አደረገ?»

ብለን በመከራከር ልንጠይቀው እንችልም። ለመሆኑ ሁሉን ቻይ የሆነውን እግዚአብሔርን ለመጠየቅ ወይም ለመምከር እኛ ማን ነን? ማድረግ የሚገባን ነገር ቢኖር ከእግዚአብሔር የተገለጹ እንደ ሆኑ እየተናገሩ ነገር ግን እርስ በርሳቸው የሚቃረኑት ቅዱሳት መጻሕፍት ያላቸውን በመመርመር እውነት በሆነው ነገር መኖር ብቻ ነው።

እግዚአብሔር ጸድቁን ለመከራ አላልፎ እንደማይስጥ የሚናገረው የእስልምና ጽንሰ-አላብ ኢየሱስ በመስቀል ላይ የፈጸመውን የሰርየት ሥራ ዋጋ በማሳጣት የገዛ ጥቅማቸውን ለመጠበቅ የሚደረግ ክርክር እንደ ሆነ ለመገመት እንገደዳለን።

ሁል ጊዜም ሙስሊሞች በተላላተ መንገድ እንደሚከተለው ያስባሉ፡-

«ይህ ትምህርት ለሰው ልጅ ላይገታ እንደ ልብ ኃጢአት ለመፈጸም ፈቃድ ይሰጣል። አንድ ሰው ማድረግ ያለበት ነገር ቢኖር ያለፈውና የወደፊቱ የሰው ልጆች ኃጢአተኞች ታጥበው እንዲነጹ ባደረገው በኢየሱስ ደም ላይ ጭፍን እምነት መጣል ነው። ይህ ለመከተል እጅግ ምቹ፣ ተስማሚና ቀላል ትምህርት ነው። ከአማኙ የሚጠይቀው ምንም ጥብቅ ወይም ተግባራዊ የአምልኮ ዓይነት

የለም። ዝም ብሎ ማመን ብቻ ሲያሰራጩት፤ ደኅንነቱም በዚያው ይረጋገጥለታል» (ኤ.ኤስ.ኬ. ጁማል)።

በአንዚህ ቃላት ውስጥ የራስን ደኅንነት ለማስተዋወቅ የሚደረግ ጥረት አንመለከታለን። ይህ ይቅርታ የሌለው ኃጢአት ነው። ምክንያቱም ይህ በመንፈስ ቅዱስ ላይ የተፈጸመ ኃጢአት ነው። ሰው በራሱ ኃጢአቱን ለማስወገድ ብቁ የሆነ ይመስለዋል። ይህን ጭብጥ ወደ ትክክለኛ መደምደሚያው ስንወስደው፤ ሰው በራሱ «ደጋግ ሥራዎች» በማካካስ ወይም «ጥብቅ የአምልኮ ዓይነት» በማድረግ ለሠራቸው ኃጢአቶች መፍትሔ ለማግኘት ስለሚችል፤ ሰው እግዚአብሔርን አይፈልገውም ማለት ይሆናል። «የአምስቱ የእስልምና አእማድ» ዓላማ ይኸው እንደ ሆነ እናስባለን። ይሁንና ደግ ሥራ መሥራት ኃላፊነታችን ነው። ይህን በማድረግ ግን የሚመጣ ትርፍ የለም። ለኃጢአታችን ደግ ሥራ በመሥራት ለማካካስ የምንፈልግ ከሆነ፤ ጽድቅን ለራሳችን ያዘጋጀነው እኛው ነን ማለት ነው። ደግሞም መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ «ጽድቃችን ሁሉ እንደ መርገም ጨርቅ ነው» (ኢሳይያስ 64:6) ይላል።

ችሎት የቀረበ ወንጀለኛ ደግሞ ያንን ጥፋት እንደገና እንደማይፈጽም ወይም ለወደፊት «ደግ ሰው» ለመሆን ቃል በመግባቱ በነጻ ስለ መለቀቁ ለምተህ ታውቃለህ?

ሰው ችግር ያለው ሙስሊሞች መጽሐፍ ቅዱስ «ኃጢአት» ለሚለው ቃል ከመጽሐፍ ቅዱስ ጽንሰ-አሳብ እጅግ የተለየ አመለካከት ከመያዛቸው ላይ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ኃጢአት የተመለከተው የሰውን ልጅ ሁሉ ባሪያ የሚያደርግ አና ሁሉንም ሰው ኃጢአትን ወደ መሥራት የሚገፋፋ መምሪያ ሆኖ ነው። እንደ መግደል ያለ «ትልቅ ኃጢአት» ወይም በንግድ ላይ ውሸትን እንደ መናገርና ከኩባንያ ውስጥ አንድን ነገር እንደ መስረቅ ያለ «ትንሽ ኃጢአት» ቢሆን፤ ኃጢአት የሰው ከጥገኝነት ነጻ የመሆን ዝንባሌ፤ እንዲሁም በእግዚአብሔር ላይ የሚደረግ ግልጽ ዓመፅ ነው። ሁለቱም በሰው ፈቃድ አና ሕሊና ውስጥ ማዕከላዊው ስፍራ ለእግዚአብሔር እለመሆኑን ያስቀድማሉ። ምናልባት በርካታ ሃይማኖታዊ ግብሮችና መስጠት ቢኖረውም የአምላኪው ታማኝነት ባመዛኙ በሥራው ፍሬ-ከርሰኪ ይሆናል። እነዚህን ኃጢአቶች ከተፈቀደው ፍጥነት በላይ

በማሸከርከራችን እንደሚሰጠን የቅጣት ትኬት አድርገን ልንወሰዳቸው አንችልም፤ ኃጢአት እኛን ከእግዚአብሔር ይለየናል!

«በበደላችሁና በኃጢአታችሁ ሙታን ነበራችሁ፤ በእነርሱም፤ በዚህ ዓለም እንዳለው ኑሮ፤ በማይታዘዙትም ልጆች ላይ አሁን ለሚሠራው መንፈስ አለቃ እንደ ሆነው በአየር ላይ ሥልጣን እንዳለው አለቃ ፈቃድ፤ በፊት ተመላሰሳችሁባቸው። በእነዚህም ልጆች መካከል እኛ ሁላችን ደግሞ፤ የሥጋችንንና የልቡናችንን ፈቃድ እያደረግን፤ በሥጋችን ምኞት በፊት እንኖር ነበርን እንደ ሌሎቹም ደግሞ ከፍጥረታችን የቀጣ ልጆች ነበርን። ነገር ግን እግዚአብሔር በምሕረቱ ባለ ጠጋ ስለ ሆነ፤ ከወደደን ከትልቅ ፍቅሩ የተነሣ በበደላችን ሙታን እንኳ በሆንን ጊዜ ከክርስቶስ ጋር ሕይወት ሰጠን ... ጸጋው በአምነት አድናቆትናልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከአናንተ አይደለም፤ ማንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም። እኛ ፍጥረቱ ነንና፤ እንመላለስበት ዘንድ እግዚአብሔር አስቀድሞ ያዘጋጀውን መልካሙን ሥራ ለማድረግ በክርስቶስ ኢየሱስ ተፈጠርን» (ኤፌሶን 2:1-5፤ 8-10)።

ሃያሲያን እያንዳንዱ የቤተ ክርስቲያን አባል ክርስቲያን እንደ ሆነና ንስሐ (ከኃጢአት መመለስ) እንድም እንደማያስፈልግ፤ አሲያም የቤተ ክርስቲያን ሥርዓት አካል እንደ ሆነ ይገምታሉ። ስለ ሆነም ለማዳን ሥራው እግዚአብሔርን ማፍቀሩ አይከስትም፤ ከዚህም የተነሣ አማኙ ለእግዚአብሔር የተሰጠ ሕይወት አይመራም። እንዲህ አይደለም! ኃጢአቱ ይቅር ስለ ተባለለት፤ ክርስቲያን ራሱን ስጥቶ በምስጋና ይመላለሳል። እንዲሁም ከእግዚአብሔር ጋር ዳግም ኅብረት ለማድረግ በመቻሉና በደኅንነቱም ፍሬ ይደስታል። ይህም አለ ጥርጥር ቅድስና ነው፡-

«ትቀደሱም ዘንድ ፈልጉ፤ ያለ እርሱ ጌታን ሊያይ የሚችል የለምና» (ዕብራውያን 12:14)።

ምንጩን ሳይጠቅሱ ሚስተር ጁማል ከስርየት የተነሣ አማኙ «እንደሚድን የተረጋገጠ ስለ ሆነ እስከ ፈለገው ድረስ ኃጢአት መፈጸም ይችላል» በማለት ዶክተር ማርቲን ሉተር እንደ ተናገሩ ይገልጻሉ። ይህ ዐረፍተ ነገር

ከሌላው የሱተር ትምህርትም ሆነ ከሥራው ጋር የማይዛመድ ስለ ሆነ፤ አንቀበለውም። ይህን ዐረፍተ ነገር ማርቲን ሱተር ተናግሮታል ከተባለ ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ጋር የማይስማማ ስለ ሆነ፤ ከተለየ ዓውድ የቀረበ ነው ማለት ነው። በሚስተር ጄማል አስተያየት የዚህ ትምህርት ውጤት ለሚከተለው ነገር መንስኤ ነው፡-

«የአውሮፓና አሜሪካ ክርስቲያን ከፍለ ዓለማት ለሚዋኙበት የሞራል ውድቀትና የግብረ-ገዢነት መታጣት።»

አኛ ስለ ክርስቲያን ከፍለ ዓለም ወይም ክርስቲያን ኅብረተሰብ የምናውቀው የለንም። የተሳሳተው አመለካከት የሚመነጨው ሁሉም የቤተ ክርስቲያን አባላት ክርስቲያኖች እንደ ሆኑ ከማለቡ ላይ ነው። ላይ ላይን የሚመለከትም ሰው ከላይ እንደ ተጠቀሰው ወዳለ መደምደሚያ ይደርስ ይሆናል። መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ይህ እውነት እንዳልሆነ አጥብቆ ይናገራል፡-

«ዳሩ ግን የሚፈሩና የማያምኑ የርኩሳንም የነፍስ ገዳዮችም የሴሰኞዎችም የአስማተኞዎችም ጣዖትንም የሚያመልኩ፤ የሐስተኞዎችም ሁሉ ዕድላቸው በዲንና በእሳት በሚቃጠል ባሕር ነው» (ራአይ 21:8)።

«የሥጋ ሥራም የተገለጠ ነው እርሱም ዝሙት፤ ርኩስት፤ መዳራት፤ ጣዖትን ማምለክ፤ ምዋርት፤ ጥል፤ ከርከር፤ ቅንዓት፤ ቊጣ፤ አድመኛነት፤ መለያየት፤ መናፍቅነት፤ ምቀኝነት፤ መግደል፤ ስካር፤ ዘፋኝነት፤ ይህንም የሚመስል ነው። አስቀድሜም እንዳልሁ፤ እንደዚህ ያሉትን የሚያደርጉ የእግዚአብሔርን መንግሥት አይወርሱም። የመንፈስ ፍሬ ግን ፍቅር፤ ደስታ፤ ሰላም፤ ትዕግሥት፤ ቸርነት፤ በጎነት፤ እምነት፤ የውሃት፤ ራስን መግዛት ነው። እንደዚህ ያሉትን የሚከለክል ሕግ የለም። የክርስቶስ ኢየሱስም የሆኑቱ ሥጋን ከከፉ መሻቱና ከምኞቱ ጋር ስቀሉ» (ገላትያ 5:19-24)።

የዳንነው ከአንድ ነገር እና ለአንድ ነገር ስለ ሆነ፤ ይህን ከላይ የቀረበውን የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቸል ማለት ስለ ስርየት የተሳሳተ ነገር ማቅረብ

ማለት ነው። ስለ ሆነም «ከአንግዲህ ሕግን መከተል አያስፈልጋቸውም» ብሎ መደምደሙ ስሕተት ነው።

ክርስቲያኖች ከሕግ በታች አለመሆናቸው እውነት ነው።

«በእውቀት አይቅኑ እንጂ (አይሁዶች) ለእግዚአብሔር እንዲቀኑ እመስክርላቸዋለሁና። የእግዚአብሔርን ጽድቅ ሳያውቁ የራሳቸውንም ጽድቅ ሊያቆሙ ሲፈልጉ፤ ለእግዚአብሔር ጽድቅ አልተገዙም። የሚያምኑ ሁሉ ይጸድቁ ዘንድ ክርስቶስ የሕግ ፍጻሜ ነውና። ሙሴ ከሕግ የሆነውን ጽድቅ የሚያደርገው ሰው በእርሱ በሕይወት እንዲኖር ጽፎአልና» (ሮሜ 10:2-5)።

«ነገር ግን ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን እንዲጸድቅ እንጂ በሕግ ሥራ እንዳይሆን አውቀን፤ ሥጋን የለበሰ ሁሉ በሕግ ሥራ ስለማይጸድቅ፤ አኛ ራሳችን በሕግ ሥራ ሳይሆን በክርስቶስ እምነት እንጸድቅ ዘንድ በክርስቶስ ኢየሱስ እምነናል» (ገላትያ 2:16)።

ስውን ጸድቅ ለማድረግ የሚችል ሕግ በዓለም ላይ የለም። ሕግ ትክክለኛ ወይም ስሕተት የሆነው የትኛው አንደ ሆነ ያሳያል እንጂ፤ ስውን ትክክል የማድረግ ብቃት የለውም። ፍርድ የሚሰጥበት መመዘኛ ብቻ ነው።

«በሕግ ልትጸድቁ የምትፈልጉ ከክርስቶስ ተለይታችሁ ከጸጋው ወድቃችኋል። አኛ በመንፈስ ከእምነት የጽድቅን ተስፋ እንጠባበቃለንና። በክርስቶስ ኢየሱስ ሆኖ፤ በፍቅር የሚሠራ እምነት እንጂ መገረዝ ቢሆን ወይም አስመገረዝ አይጠቅምምና» (ገላትያ 5:4-6)።

«እንዲሁ አብርሃም በእግዚአብሔር አመነና ጽድቅ ሆኖ ተቈጠረለት። እንኪያስ ከእምነት የሆኑት አንዚህ የአብርሃም ልጆች እንደ ሆኑ እውቁ። መጽሐፍም እግዚአብሔር አሕዛብን በእምነት እንዲያጸድቅ አስቀድሞ አይቶ፡- በአንተ አሕዛብ ሁሉ ይባረካሉ ብሎ ወንጌልን ስአብርሃም አስቀድሞ ሰበከ። እንደዚህ ከእምነት የሆኑት ካመነው ከአብርሃም ጋር ይባረካሉ።»

«ከሕግ ሥራ የሆኑት ሁሉ በእርግጥን በታች ናቸውና፤ በሕግ መጽሐፍ በተጻፉት ሁሉ ጸንቶ የማይኖር የማይደርግም ሁሉ የተረገመ ነው ተብሎ ተጽፎአልና። ጻድቅ በእምነት ይኖራል ተብሎአልና ማንም በእግዚአብሔር ፊት በሕግ እንዳይጸድቅ ግልጥ ነው። ሕግም ከእምነት አይደለም ነገር ግን፡- የሚያደርገው ይኖርበታል ተብሏል። በእንጨት የሚሰቀል ሁሉ የተረገመ ነው ተብሎ ተጽፎአልና ክርስቶስ ስለ እኛ እርግጥን ሆኖ ከሕግ እርግጥን ዋጀን፤ የመንፈስን ተስፋ በእምነት እንድንቀበል፤ የእብርሃም በረከት ወደ አሕዛብ በኢየሱስ ክርስቶስ ይደርስላቸው ዘንድ።

«ወንድሞች ሆይ፡ እንደ ሰው ልማድ እላለሁ። የሰው ስንኳ ቢሆን እርግጠኛውን ኪዳን ማንም አይንቅም ወይም አይጨምርበትም። ለአብርሃምና ለዘሩም የተስፋው ቃል ተነገረ። ስለ ብዙዎች እንደሚነገር፡- ለዘሮቹም እይልም፤ ስለ አንድ እንደሚነገር ግን፡- ለዘርህም ይላል፤ እርሱም ክርስቶስ። ይህንም እላለሁ ከአራት መቶ ሠላሳ ዓመት በኋላ የተሰጠው ሕግ እስቀድሞ በእግዚአብሔር የተረጋገጠውን ኪዳን የተስፋውን ቃል እስኪሸር ድረስ አያፈርስም። ርስቱ በሕግ ቢሆንስ እንግዲያስ በተስፋ ቃል እይሆንም፤ በተስፋ ቃል ግን እግዚአብሔር ለአብርሃም ስጥቱአል።

«እንግዲህ ሕግ ምንድር ነው? ተስፋው የተሰጠው ዘር እስኪመጣ ድረስ በመካከለኛ እጅ በመላእክት በኩል ስለ ሕግ መተላለፍ ተጨመረ። መካከለኛውም ለአንድ ብቻ አይደለም እግዚአብሔር ግን አንድ ነው።

«እንግዲህ ሕግ የእግዚአብሔርን የተስፋ ቃል የሚቃወም ነውን? አይደለም። ሕያው ሊያደርግ የሚቻለው ሕግ ተስጥቶ ቢሆንስ በእውነት ጽድቅ ከሕግ በሆነ ነበር፤ ነገር ግን በኢየሱስ ክርስቶስ ከማመን የሆነው የተስፋ ቃል ለሚያምኑ ይስጥ ዘንድ መጽሐፍ ከኃጢአት በታች ሁሉን ዘግቶታል።

«እምነትም ላይመጣ ሊገለጥ ላለው እምነት ተዘግተን ከሕግ በታች እንጠበቅ ነበር። እንደዚህ በእምነት እንጸድቅ ዘንድ ሕግ ወደ ክርስቶስ የሚያመጣ ሞግዚታችን ሆኖአል፤ እምነት ግን መጥቶአልና

ከእንግዲህ ወዲህ ከሞግዚት በታች አይደለም። በእምነት በኩል ሁላችሁ በክርስቶስ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጆች ናችሁና» (ገላትያ 3:6-26)።

ዳሩ ግን ይህ ማለት እማኞች እንደ ፈለጋቸው ሥርዓት በሌለው አኳኋን ይኖራሉ ማለት አይደለም።

«የጌታን ጽዋና የአጋንንትን ጽዋ ልትጠጡ አትችሉም፤ ከጌታ ማዕድና ከአጋንንት ማዕድ ልትካፈሉ አትችሉም። ወይስ ጌታን እናስቀናውን? እኛስ ከእርሱ ይልቅ እንበረታለንን?

«ሁሉ ተፈቅዶልኛል፤ ሁሉ ግን የሚጠቅም አይደለም፤ ሁሉ ተፈቅዶልኛል፤ ነገር ግን ሁሉ የሚያንጽ አይደለም። እያንዳንዱ የባልንጀራውን ጥቅም እንጂ አንድ ስንኳ የራሱን ጥቅም አይፈልግ» (1ኛ ቆሮንቶስ 10:21-24)።

ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱ እግዚአብሔርን እንዲወዱና እርስ በርሳቸውም እንዲዋደዱ በደንብ አስተምሮአቸዋል።

«ብትወዱኝ ትእዛዜን ጠብቁ» (ዮሐንስ 14:15)።

«እርስ በርሳችሁ ትዋደዱ ዘንድ፤ እንደ ወደድኋችሁ እናንተ ደግሞ እርስ በርሳችሁ ትዋደዱ ዘንድ አዲስ ትእዛዝ እስጣችኋለሁ» (ዮሐንስ 13:34)። «የሚወደኝ ቢኖር ቃሌን ይጠብቃል፤ አባቴም ይወደዋል ወደ እርሱም እንመጣለን በእርሱም ዘንድ መኖሪያ እናደርጋለን» (ዮሐንስ 14:23)።

በዚህም የብሉይ ኪዳን ትእዛዛት ሁሉ ተፈጽመዋል፡-

«ፈሪሳውያንም ስዱቃውያንን ዝም እንዳስኛቸው በስሙ ጊዜ አብረው ተሰበስቡ። ከእነርሱም አንድ ሕግ እዋቂ ሊፈትነው፡- መምህር ሆይ፤ ከሕግ ማናቸዬቱ ትእዛዝ ታላቅ ናት? ብሎ ጠየቀው። ኢየሱስም እንዲህ አለው፡- ጌታ አምላክህን በፍጹም ልብህ በፍጹም ነፍስህም በፍጹም አላብህም ውደድ። ታላቂቱና ፊተኛይቱ ትእዛዝ ይህች ናት። ሁለተኛይቱም ይህችን ትመስላለች፤ እርስዋም፡- ባልንጀራህን እንደ ነፍስህ ውደድ የምትለው ናት። በእነዚህ በሁለቱ

ትእዛዛት ሕጉም ሁሉ ነቢያትም ተስቅለዋል» (ማቴዎስ 22: 34-40)።

ስርየትን በተመለከተ ተቺዎች የሚከተለውን ጥያቄ ይሰነዝራሉ፡-

«ከእርሱ ጋር ሲወዳደሩ ዋጋ ለሌላቸው፣ ኃጢአተኛና ኮስማና ለሆኑት ሰዎች ብሎ ሰማያዊው አምላክ ራሱን ሰውቷል ብለን እንዴት ለማመን እንችላለን? የዚህ ዓይነቱ አስተሳሰብ ሙሉ ለሙሉ ከአስተውሎት የተቃረነና ከተፈጥሮ ሕግ ውጭ ነው።»

የተፈጥሮ ሕግ እዚህ ውስጥ እንዴት እንደሚገባ አይታየንም (ለምሳሌ ስለ እናቶች የመሥዋዕትነት ፍቅር አስብ)፤ ዳሩ ግን ምናልባት ግንዛቤአችን የተሟላ ላይሆን ቢችልም እንኳን፣ አንዳንዶቻችን ፍቅር ምን እንደ ሆነ ለመረዳት እንችላለን። እግዚአብሔር ፍቅር ነው (1ኛ ዮሐንስ 4: 8)። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ ራሱን ስለ ገለጸና በቃሉም ራሱን ስለ አበረ፣ ሰማያዊው አምላክ እንደ ቃሉ ራሱን መሥዋዕት አድርጎ መስጠቱን ለማመን እንችላለን። ይህም ዋጋ ለሌላቸው ላይሆን፣ ለወደዳቸው ሰዎች ነው። ፍቅር ካለ ዋጋ-ቢስነት ጓዙን ጠቅልሎ ይወጣል። በስብአዊ ደረጃ እንኳ አንድ «ዋጋ የሌለው» ሰው የፍቅር ተቀባይ ከሆነና ለዚያም ምላሹን ለመስጠት ከቻለ፣ ከፍተኛ ዋጋ ያለው ሰው እንደሚሆን ልብ በል። በእርግጥ ይህ አላብ ከ«አስተውሎት» ጋር ሙሉ ለሙሉ ይቃረናል። ይሁን እንጂ ክርስቲያኖች፡-

«ስፋቱና ርዝመቱ ከፍታውም ጥልቅነቱም ምን ያህል መሆኑን ለማስተዋል፣ ከመታወቅም የሚያልፈውን የክርስቶስን ፍቅር ለማወቅ ትበረቱ ዘንድ፣ እስከ እግዚአብሔርም ፍጹም ሙላት ደረሳችሁ ትሞሉ ዘንድ» (ኤፌሶን 3: 19)

የሚል ማበረታቻ ተስጥቷቸዋል።

በቃሉ ውስጥ ራሱን ስለ ሰጠና ልንደገፍበትም ስለምንችል፣ የሰማዩ አባታችንን ለማመን እንችላለን።

«ስለዚህም እግዚአብሔር፣ የተስፋውን ቃል ለሚወርሱ ፈቃዱ እንደማይለወጥ አብልጦ ሊያሳያቸው ስለ ፈቀደ፣ እግዚአብሔር ሊዋሽ በማይቻል በሁለት በማይለወጥ ነገር (በተስፋ ቃልና በመሐላ)

... ለእኛ ብርቱ መጻናናት ይሆንልን ዘንድ፣ በመሐላ በመካከል ገባ» (ዕብራውያን 6: 17-18)።

ሌላው ከሃያሲያኖቻችን የሚቀርብብን ነቀፋ በክርስቶስ ያመኑት ሰዎች እንደ ሌሎቹ ሰዎች ሁሉ ስለሚሞቱ፣ ስርየት ምንም ዋጋ የለውም የሚል ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ በየትኛውም ስፍራ ከእግዚአብሔር ጋር የታረቀ ሰው ከዕርቁ የተነሣ በሥጋ እንደማይሞት አልተነገረንም። ይልቁንም፡-

«ክርስቶስ በእናንተ ውለጥ ቢሆን ሰውነታችሁ በኃጢአት ምክንያት የሞተ ነው፣ መንፈሳችሁ ግን በጽድቅ ምክንያት ሕያው ነው። ነገር ግን ኢየሱስን ከሙታን ያስነሣው የእርሱ መንፈስ በእናንተ ዘንድ ቢኖር፣ ክርስቶስ ኢየሱስን ከሙታን ያስነሣው እርሱ በእናንተ በሚኖረው በመንፈሱ፣ ለሚሞተው ሰውነታችሁ ደግሞ ሕይወትን ይሰጠዋል» (ሮሜ 8: 10-11)። (ይህ በመንፈሳዊ ገጽታው አሁንም እውን ሲሆን የአማኙንም ትንሣኤ ይመለከታል።)

በሌላ ምንባብ ውስጥ ደግሞ የሚከተለውን እናነባለን፡-

«በበደላችን ሙታን እንኳ በሆንን ጊዜ ከክርስቶስ ጋር ሕይወትን ሰጠን» (ኤፌሶን 2: 5)።

የስርየት ዋጋ ሥጋዊ ላይሆን መንፈሳዊ ነው። ምንም እንኳ በሥጋ ብንሞትም፣ እንደ ሌላው ሰብአዊ ፍጡር ሁሉ በመጨረሻው ቀን ደግሞ አንነሣለን። ዳሩ ግን ፍርድና ኩነኔ አያጋጥመንም፤ ይህ በኢየሱስ ላይ አስቀድሞ ተፈጽሞአል።

ሙስሊሞች ክርስቶስ ሕይወቱን በፈቃዱ ቤዛ አድርጎ አልሰጠም ባዮች ናቸው፡-

«በፊቱ ወደቀና ሲጸልይ፡- አባቴ፣ ቢቻልስ፣ ይህች ጽዋ ከእኔ ትለፍ» (ማቴዎስ 26: 39)።

አሁንም ሃያሲያኖቻችን ዓውደ ንባቡን ቸል ይላሉ። ከመያዙ ትንሽ ቀደም ብሎ ኢየሱስ በጌቴሴማኒ የአትክልት ስፍራ ሲጸልይ ነበር። ከላይ የተጠቀሱት ቃላትም የጸሎቱ ከፍሎች ነበሩ። እንዲሁም የሚከተለውን ብሏል፡-

«ነፍሴ እስከ ሞት ድረስ እጅግ አዘነች።»

ይሁን እንጂ ለጸሎቱ ማሠሪያ ያበጀው፡-

«ነገር ግን አንተ እንደምትወድ ይሁን እንጂ እኔ እንደምወድ አይሁን»

በማለት ነበር።

ሌላው የወንጌል ዝክር ስለ ክርስቶስ የሚከተለውን ይዘግባል፡-

«በፍርሃትም ሲጣጣር አጽንቶ ይጻልይ ነበር፤ ወዙም በምድር ላይ እንደሚወርድ እንደ ደም ነጠብጣብ ነበረ» (ሉቃስ 22:44)።

የሕክምና ሁኔታዎችን ከግምት ውስጥ በማስገባት ክርስቶስ በሰይጣን ከመፈተኑ የተነሣ በጌቴሴማኒ ወደ ሞት አዝምሞ እንደ ነበር («እስከ ሞት ድረስ እጅግ እንደ አዘነ») እንመለከታለን። ይህም አብዝቶ በማይክሰተውና በሕክምና መረጃ መሠረት በክፍተኛ ሥጋት ወይም ፍርሃት ላቢያ ወደ ሞት በሚመራ በደም ላብ የተንጸባረቀ ነው። ከፊቱ የተደቀነው ነገር «መለስተኛ ቅጣት» (ኤ.ኤስ.ኬ. ጁማል) እንዳልሆነና ዳሩ ግን እጅግ የከፋ ሥጋዊ ሥቃይ እንደ ሆነ ልብ ማለት አለብን። ክርስቶስን በተመለከተ ግን ያልረከሰውና ቅዱስ የሆነው እርሱ በዓለሙ ሁሉ ኃጢአት መቆሸጥ መንፈሳዊ ሥቃዩን ከዚህም የበለጠ ያደርገዋል።

በዕብራውያን 5:7 የተጠቀሱትን አንዳንድ መግለጫዎች ማንበቡ ጠቃሚ ነው፡-

«እርሱም በሥጋው ወራት ከሞት ሊያድነው ወደሚችል ከብርቱ ጩኸትና ከእንባ ጋር (በጌቴሴማኒ) ጸሎትንና ምልጃን አቀረበ፤ እግዚአብሔርንም ስለ መፍራቱ ተሰማለት» (ዕብራውያን 5:7)።

ይህ ወደ መስቀሉ የሚያመለክት ከሆነ እልተስማለትም፤ እዚያው ላይ ሞቷልና። ስለዚህ የ«ጽዋ ማለፍ» ከመስቀሉ ሞት ነጻ ለመሆን የተደረገ ጸሎት ሳይሆን፤ ይልቁንም ወደ መስቀሉ እንዳይሄድ ከሚያደናቅፈው ሞት ለማምለጥ የቀረበ ጸሎት እንደ ሆነ አድርገን መደምደም አለብን።

ጻድቅና ቅዱስ የሆነው እግዚአብሔር እንዴት ይቅር ባይና መሐሪ ሊሆን ይችላል?

ለሚለው ትልቅ ጥያቄ እስልምና የማያገኘውን መፍትሔ ነው የሰርየት ሥራ ያቀረበው። ኃጢአትን በመቅጣት ጽድቁን ሲያሳይ፤ ቅጣቱን ራሱ በመቀበል ምሕረቱን ይገልጻል። ከዚህ በስተቀር ጻድቅ የሆነው እግዚአብሔር መሐሪም የሚሆንበት መንገድ የለም። ይህን ነጥብ ከታሪክ ውስጥ የተወሰደው ከንዋኔ በይበልጥ ያብራራው ይሆናልና እነሆ፡-

ሳሙኤል ከ200 ዓመታት በፊት የነበረ የካውካስያን መስፍን ነበር። ሕዝቡ ጎረቤታቸው ከሆነችው ከቱርክ ጋር በማያቋርጥ ጦርነት ውስጥ ነበሩ። አንድ ጊዜ የቱርክን ከተማ በወታደሮቹ ከበበ። እናቱም እንደ ተለመደው ከእርሱ ጋር በካምፑ ውስጥ ነበረች። አንድ ምሽት ድንገተኛ የሆነ ጥቃት ለማድረግ ዐቀደ። ዳሩ ግን ጠላት ነቅቶ ይጠብቀው ነበር። ምስጢራዊ ዕቅዶቹም ከሸፉ። ድሉም ታጣ። ሳሙኤልም ወሬ አቀባዩ ከተገኘ በመቶ የጅራፍ ግርፋቶች እንደሚቀጣ በቁጣ አስታወቀ። አሁንም በትልቅ ምሥጢር ሌላ ድንገተኛ ጥቃት ታቀደ። ውጤቱ ግን ያው ነበር። ዳሩ ግን ወሬ አቀባዩ ታወቀ፤ እርሷም የሳሙኤል እናት ነበረች።

ለሦስት ቀናትና ሌሊት ራሱን በድንኳን ውስጥ ሸሸገ። ምን ያድርግ? እናቱን ቢያተርፍ፤ ሁሉም ሰው ትክክል እንዳላደረገ ይናገራል። ቢቀጣት ደግሞ ሁሉም «ሳሙኤልን እዩት! ለእናቱ እንኳ ርገራኝ የለውም» ማለታቸው አይቀርም። በመጨረሻም ከድንኳኑ ብቅ አለ። በናፍቆት ይጠባበቀው የነበረ ጦር ሠራዊቱም ስብስብ አለ። ኮስተር ብሎ ለሕዝቡ እየተናገረ፡- «ከወሬ ቅብብሎሹ የተነሣ ሁለት ድሎችን አጥተናል። ሰዎቻችንም ተገድለውብናል። ነገሩን የምናቃልልባቸው መንገዶች የሉም። ጥፋቱ ስለ ተፈጸመ፤ አጥፊው ግለሰብ በሕጌ መሠረት በመቶ ጅራፍ መቀጣት አለበት! ጽድቅና ፍርድ መከበር አለባቸው» አለ።

እናቱም ወደ መግረፊያው ከበብ ተወስደች። ፊቷ ገርጥቶ በፍርሃት ትንቅጠቀጥ ነበር። ገራፊው ጅራፉን አነሣ፤ ነገር ግን የመጀመሪያው ጅራፍ ከማረፉ በፊት ሳሙኤል ጮኸ፡- «ቆየኝ! እርሷ እናቱ ነች። እኔም ከደምዋና ከሥጋዋ ነኝ። እኔ ለእርሷ ቅጣቱን እቀበልላታለሁ» አለ። ወደ ከበቡ በመግባት ልብሱን አውልቆ፡- «ገራፊ ሆይ፤ ከመጨረሻው ጥፋተኛ ባነስ ሁኔታ ለመግረፍ አታስብ። ኃላፊነትህን ተወጣ። በል ቀጥል!» አለ። ራሱን ስቶ እስኪወድቅ ድረስ ግርፋት በግርፋት ላይ ቀጠለ። ከተጠበቀው በላይ ግን ሕይወቱ ተረፈ። ይህ ክስተት ምናልባትም በታሪክ ከተጠቀሱት

ሁሉ በላይ ከኢየሱስ ሁኔታ ጋር ይዛመዳል። እርሱ ሥጋን የለበለ አምላክ ነበር። ጽድቅ ፍርድም መፍረድ ነበረበት። ነገር ግን በፍጹም ፍቅሩ የአኛን (የእኔን፣ ያንተን) ኃጢአት በራሱ ላይ በማድረግ፣ የዚህ ውጤት የሆነውን ሥቃይ በመስቀል ላይ ተሠቃየ። ይህም ከፋና ጭካኔ የተሞላበት ሥጋዊ ሥቃይ ብቻ ሳይሆን፣ ይልቁንም እጅግ ንጹሕና ቅዱስ የሆነው እግዚአብሔር ራሱ የኃጢአታችንን አስቀያሚ ቆሻሻ በራሱ ላይ ማድረጉ እንደ ሆነ አናውቃለን።

ጽድቅና ፍቅር በኢየሱስ መስቀል ላይ ተገናኙ።

«እግዚአብሔር በክርስቶስ ሆኖ ዓለሙን ከራሱ ጋር ያስታርቅ ነበርና፤ በደላቸውን (በእግዚአብሔር ሕግ ላይ የተሠራውን) አይቈጥርባቸውም ነበር» (2ኛ ቆሮንቶስ 5: 19)።

ይህ ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ሆኗል። ይህ የኃጢአት መሥዋዕት ለሰዎች ሁሉ በሁሉም ጊዜ ብቁ ነው። ይህ ለአኛ የማይገባን የእግዚአብሔር ጸጋ፣ የእግዚአብሔር ስጦታ ነው። ይሁንና ስጦታው የአኔ ሊሆን የሚችለው ስቀበለውና ስጠብቀው ብቻ ነው።

አንድ ቀራጭ ከእንጨት ወይም ከድንጋይ የሠራውን ትልቅ ሐውልት፣ ከዚያ በኋላ በወረቀት ላይ መልሶ ለማሰፈር ቢሞክር፣ ከባለ ሦስት-ደረጃ ቅርጽ (ወርድ፣ ሰፋት፣ ርዝመት) ወደ ሁለት-ደረጃ ቅርጽ (ሰፋትና ርዝመት) መቀየር አለበት። እስኪ ሰውን በተፈጥሮአዊ ችሎታው፣ ሁለት-ደረጃዎችን ብቻ መረዳት ከሚችልና ለእርሱ የወርድ ደረጃ ሊገባው የሚችለው በመገለጥ ብቻ ከሆነ ፍጥረት ጋር እናመሳስለው። ለሰው ስለ እግዚአብሔርና ስለ መንገዶቹ ከሰው የአመለካከት አንጻር ማብራራት ስንሞክር፣ ሁልጊዜም ከተሳሳተ መንደርደሪያ እንጀምራለን። በተለይም ሃያሰያኑ የኃጢአተኛን ቅጣት እንደ እርማትና እንደ አድሳት መንገድ እድርገው ሲጠቅሱት የሚፈጸመው ነገር ምንድነው? ስለ ኃጢአት ምንነት ያለውን መለኮታዊ አመለካከት አልተረዱም። ይህን ወደ ጎን የምንተው ከሆነ፣ የሃይማኖት ሥነ-ሥርዓት መፈጸሙ «ለጥቃቅን ስሕተቶቻችን» ማካካሻ ይሆናሉ ወደሚለው ማጠቃለያ የግድ መድረስ አለብን። ይሁን እንጂ ኃጢአት በሁሉም የተግባራዊ ሕይወት ገጽታዎች በራስ ፈቃድ መመላለስ ሲሆን፣ በሃይማኖታዊ ሥርዓቶችና ኃላፊነቶች የማካከል ነገር

መላምት ብቻ ነው። ኃጢአት በማስተዋል እና ባለማስተዋል በእግዚአብሔር ላይ የሚደረግ ዓመፅ መሆኑ፣ ኃጢአተኛውን ሙሉ በሙሉና ለዘላለም ከእግዚአብሔር ይለየዋል። ያለፈውን ኃጢአት በተመለከተ የሚደረግ ማንኛውም እርማት ቢሆን ከእግዚአብሔር ዘንድ ካልመጣ በቀር የማይታሰብ ነው። ለሰው አስፈላጊ የሆነው ነገር ከአድሳት የጠለቀ ነው። የስውየው ሙሉ ተፈጥሮ መለወጥ አለበት፡-

« እንግዲህ፣ ወንድሞች ሆይ፣ ሰውነታችሁን እግዚአብሔርን ደስ የሚያስኝና ሕያው ቅዱስም መሥዋዕት አድርጋችሁ ታቀርቡ ዘንድ በእግዚአብሔር ርኅራኄ እለምናችኋለሁ፤ እርሱም ለአእምሮ የሚመች አገልግሎታችሁ ነው። የእግዚአብሔር ፈቃድ እርሱም በጎና ደስ የሚያስኝ ፍጹምም የሆነው ነገር ምን እንደ ሆነ ፈትናችሁ ታውቁ ዘንድ በልባችሁ መታደስ ተለወጡ እንጂ ይህን ዓለም አትምስሉ» (ሮሜ 12: 1-2)።

አኛ በራሳችን ይህን መለወጥ ልናመጣው አንችልም፤ ወይም በሃይማኖታዊ ተግባሮች ሊመጣ አይችልም። ይህ በጸጋው የሆነ የእግዚአብሔር የማዳን ውጤት ነው።

በዚህ ጉዳይ ላይ መመልከት የሚያሻን አንድ የመጨረሻ ነጥብ አለ። የእግዚአብሔር ቅጣት ዓላማ ኃጢአተኛውን ለማረም ከሆነ፣ ኃጢአተኞች ይህን ቅጣት በሚቀበሉበት በፍርዱ ቀን ምን ፋይዳ ሊኖረው ይችላል? የእግዚአብሔርን ዘላለማዊ ዕቅድ ብንተውና በስፍራውም ሃይማኖትን ብንተካ፣ ራሳችንን በማታለል ከእግዚአብሔር መለየትን እንመርጣለን። በዚህ ዓይነት ገሃነመ እሳት ቅጣት ሳይሆን፣ የራሳችን ምርጫ ነው። ከእርሱ ጋር የነበረውን ግንኙነት መታጣት መልሶ ለመመሥረት በእግዚአብሔር የተሰጠ ብቸኛ አማራጭ ስርየት ነው። ይህ ሁሉንም የሕይወታችን ገጽታ የሚመለከትና የሕይወታችንን መለወጥና መቀየርን የሚያስከትል ነው። ስው በራሱ ችሎታ እግዚአብሔርን ደስ ማለኝት እንደሚችል የተያዘው ምናብ፣ ቀደም ብለን አንደ ደረሰንበት ብቸኛውና ይቅር የማይበል ኃጢአት ነው። ይህ ኃጢአት ሲታወቅና ንስሐ ሊገባበት አዲስ ሕይወት ይጀምራል። ብዙዎች ግን እጅግ ግራ ስለ ተጋቡና፣ በዚህ ጽንሰ አሳብ ላይ እስከ መጨረሻው ድረስ ለማሰብ እንኳ ስለሚቸገሩ፣ ኢየሱስንና ስርየቱን አይቀበሉም።

«ይህ የሰርየት አሳብ የተጠነሰሰው ከጳውሎስ የፈጠራ ብልሃት የተነሣ» እንደ ሆነ ክርስቲያኑ ከሚስተር ጁማል በመደነቅ የሚሰማው ነገር ነው። ኢየሱስ በእርግጥ በመስቀል ላይ እንዳልሞተ፤ ነገር ግን የሞተ እንደ መሰለና ስለዚህም እንደ በድን በመቃብር ውስጥ እንደ ተደረገ ይተርካል። ይህ ከመጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ላይሆን በሱረቱ 4: 157

«አልገደሉትም! አልሰቀሉትምም»

ከሚለው ከቁርዓን ጋርም በቀጥታ ይቃረናል። የሚሰተር ጁማል ዐረፍተ ነገር በሚርዛ ጉላም አሕመድ የተዘጋጀው የአሕመዳውያን እምነት ነው።

የእርሱ አመለካከቶች በሱኒ ሙስሊሞች ዘንድ ተቀባይነት የተነፈጋቸው ቢሆኑም፤ ብዙውን ጊዜ ለገዛ ጥቅማቸው ሲሉ የሚያስረጩባቸው ናቸው። ከዚያም ዘገባው ስለ ኢየሱስ እንዲህ በማለት ይቀጥላል፡-

«ሕክምና ከተደረገላቸው በኋላ ቁስሎቹ ዳኑ። በዚህም ጊዜ ከመቃብሩ በመውጣት በምስጢር ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ተገናኘ። በሮም መንግሥት የሞት ፍርድ የተላለፈበት ስለ ሆነ፤ በሕይወት እንዳለ ቢታወቅ አደገኛ ይሆን ነበር። ማንነቱ ታውቆ ቢሆን ኖሮ፤ እንደገና ይታሠርና ለሁለተኛ ጊዜ ይፈረድበት ነበር። ደቀ መዛሙርቱስ ክርስቶስ እንዳልሞተና ዳሩ ግን ሕያው እንደ ሆነ እንዴት ይገልጻሉ? በሌላ በኩል አይሁዶች ኢየሱስ እንደ ሞተ በደባታ አውጀዋል። ምክንያቱም እርሱ የተረገመ አስመላይ ሰው ነበርና ነው። (በእንጨት ላይ የተሰቀለ በእግዚአብሔር የተረገመ ነውና) ይላል ዘዳግም 21:23።»

ይህ ግምት ስለ ኢየሱስ ሞት ብቸኛ ዝርዝር ለሆነው ለአዲስ ኪዳን የዓይን ምስክሮች ዘገባ ሙሉ ለሙሉ እንግዳ ነው።

«አይሁዳውያን ኢየሱስን ለመስቀል የፈለጉበት ዓላማ ሐሰተኛ መሆኑን ለማሳየትና በዚያውም የእግዚአብሔርን ቃል እውነትነት ለማረጋገጥ ነበር። የኢየሱስ ደቀ መዛሙርትም ምን እንደሚያደርጉ ወይም እንደሚናገሩ አያውቁም ነበር። በማመንታት ላይ ነበሩ። በመስቀል ላይ እንደ ሞተ ማመኑ «በእግዚአብሔር የተረገመ ነው» የሚለውን እምነት ያጠናክረዋል። በሕይወት እንዳለ ማወጃ ደግሞ

የባሰ አደገኛ ነበር ... እዚህ ላይ ነበር የጳውሎስ የፈጠራ ችሎታ መሥራት የጀመረውና ደቀ መዛሙርቱ ያልተቃወሙትን የብልሃት ዕቅድ የወጠነው። ያልተቃወሙትም ከነበሩበት ቀውጢ ሁኔታ የሚወጡበት ብቸኛው መንገድ ይኸው መስሎ ስለ ታያቸው ነው። ጳውሎስ ኢየሱስ ያለ ጥርጥር የተረገመ ሞት ሞቷል፤ ዳሩ ግን እርሱ ራሱ ንጹሕ ሆኖ ላለ የሰዎችን የኃጢአት መርገም በትከሻው ላይ ተሸከመ፤ ይህ ዝናውን የሚያጎድፍበት አይደለም ይልቁንም እጅግ የከበረ ሥራ ነው የሚል ጽንሰ-አሳብ አቀረበ። ስለ ሆነም ክርስቲያኖች ዛሬ ቢያንስ ለአይሁዶች የሚሰጡት መልስ አላቸው። ይህ ጽንሰ-አሳብ በመጀመሪያ ለአይሁዶች ምላሽ እንዲሆን የተዘጋጀ ይሁን እንጂ ቀስ በቀስ ዛሬ በክርስቲያን ሚስጥናውያን በመሰበክ ላይ ወዳለው የሰርየት ትምህርት አድጓል።»

ስለ ሚስተር ጁማል የተለየ ዓይነት መልእክት ምንጮች በበለጠ ለማወቅ እንሻለን። በተጨማሪም በፕሮፌሰር ዶክተር አርኖልድ ሚየር ከተጻፈው «ኢየሱስ ወይስ ጳውሎስ» ከተሰኘው መጽሐፍ ይጠቅሳል፤ የሚከተለውንም ይነግረናል፡-

«ፕሮፌሰሩ የኢየሱስ አምላክነትና ስርየት ምንጭቸው ከጳውሎስ ዘንድ የሆነ ጭፍን አምነቶች እንደ ሆኑ በማያጠራጥር መንገድ ያረጋግጣል። «ኢየሱስና ሐዋርያቱ» ይላሉ ፕሮፌሰሩ «ስለ እነዚህ ትምህርቶች የሚያውቁት አልነበራቸውም።» ሚያንደር «የቤተ ክርስቲያንና የክርስትና ሃይማኖት ታሪክ» በተሰኘው መጽሐፉ፤ «የሰርየት ትምህርት እስከ 12ኛው ክፍለ ዘመን ድረስ ዛሬ በክርስቲያን ቤተ ክርስቲያን እንደሚታመነው ባለው መልኩ ግልጽና ጉልህ ሆኖ አልተቀናበረም ነበር» ብሏል።

«እንዲሁም በታልሙድም ሆነ በቶራ ውስጥ ስለ ስርየት የተጠቀሰ ምንም ነገር አናገኝም።»

የእነዚህን አባባሎች መሠረተ ቢሰነት ቀጥለን ለማሳየት እንወዳለን።

1. እንደ ክርስቶስ ሕይወት በሚገባ በመረጃ የተደገፈ አንድም የጥንታዊ ከስተት የለም። የታሪክ ሰዎች የአዲስ ኪዳንን የመረጃ ተአማኒነት

የሚጠረጥሩበት ምንም ምክንያት የላቸውም (ከገጽ 145 ጀምሮ ተመልከት።)

2. ስለ ስቅለቱ ከውስጣዊ መረጃ በተጨማሪ በሌሎችም የዘመኑ ጽሑፎች ውጫዊ መረጃ አለ (ከላይ እንደተመለከተው)።
3. ከላይ የተጠቀሱትን መግለጫዎች የጻፈው ሰው ምሁር ብቻ መሆኑን ስለምናውቅ ሐቀኝነቱን ለመጠራጠር እንገደዳለን። ጳውሎስ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር በማበር እነዚህን ዐረፍተ ነገሮች ለማቀናበር ሌራ አድርጓል ሲል ለጠቀሰው ምላሽ ለመስጠት፡ ጳውሎስ እስከ ተለወጠበት እስከ 36 ዓ.ም. አካባቢ ወይም ክርስቶስ ከሞተ ከ6 ዓመታት በኋላ የክርስቲያኖችን ቤተ ክርስቲያን ያሳድድ እንደ ነበር እንመልከታለን። ከዚያም በኋላ ብቻውን በአረቢያ አገር ውስጥ ለሦስት ዓመታት ተቀመጠ። ስለ ሆነም በትንሣኤ፣ ዕርገትና ጳውሎስ የማስተማር አገልግሎቱን በአንጻሪያ (በበርናባስ ተጠርቶ) በጀመረበት ጊዜ መካከል የአሥር ዓመታት ልዩነት ነበር። በመሆኑም «የብልሃት ዕቅዱ» ከታሪክ አንጻር ተቀባይነት አይኖረውም።
4. ክርስቶስ በመስቀል ላይ ስለ እኛ እርግማን በመቀበል «በእግዚአብሔር የተረገመ» ሆነ። «በእንጨት የሚስቀል ሁሉ የተረገመ ነው ተብሎ ተጽፎአልና ክርስቶስ ስለ እኛ እርግማን ሆኖ ከሕግ እርግማን ዋጀን» (ገላትያ 3:13)። የዓለሙ ኃጢአትና የኃጢአት መርገም በእርሱ ላይ ነበረ።
5. ሚስተር ጁማል ፕሮፌሰሮችንና የትርጓሜ አዘጋጆችን ሲመርጡ፣ በክርስቲያኖች ዘንድ ምንም ዋጋ የማይሰጣቸውንና ትምህርቶቻቸውንም በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የማይመሠርቱትን ባለ ለዘብተኛ አቋሞቹን ነው። «እንደ ኢየሱስ አምላካነትና ስርየት ዓይነቶቹ ጭፍን እምነቶች ማረጋገጫዎች ምንጫቸው ጳውሎስ ነው» የሚለው ብሔል ፍጹም ትርጉም የማይሰጥ ነገር ነው። ይበልጥ ትርጉም የማይሰጠው ደግሞ ኢየሱስና ደቀ መዛሙርቱ ስለ እነዚህ ትምህርቶች የሚያውቁት አልነበራቸውም የተባለው ነው። «ስርየት» የተባለው ቃል ከክርስቶስ ዘመን በፊት ወደ ሌላ ቋንቋ ተተርጉሞ በቆየው ብሉይ ኪዳን ውስጥ 79 ጊዜ ያህል ተደጋግሞ ተጽፎአል።

እንደ አጋጣሚ «ስርየት» የሚለው ቃል በአዲስ ኪዳን ውስጥ አንድ ጊዜ ብቻ ነው የተጻፈው።

«አሁን መታረቁን (ስርየቱን) ባገኘንበት በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል በእግዚአብሔር ደግሞ እንመክላለን» (ሮሜ 5:11)።

የዘሌዋውያን መጽሐፍ (1500 ዓ.ዓ) 16ኛው ምዕራፍ በሙሉ ለ«ስርየት ቀን» የተሰጠ ሲሆን በ17:11 ደግሞ እንደሚከተለው ተብራርቷል፡-

«የሥጋ ሕይወት በደሙ ውስጥ ነውና፤ ደሙም ከሕይወቱ የተነሣ ያስተስርያልና በመሠዊያው ላይ ለነፍሳችሁ ማስተስረያ ይሆን ዘንድ እኔ ለእናንተ ሰጠሁት።»

የእስልምና ባህል ቁርባን የማቅረቡ ልማድ መሐመድ ከመዲና አይሁዶች ጋር ከሄጁራው በኋላ በመጀመሪያው ዓመት የፈጸመው ከዚህ ከስርየት ቀን እንደሚጀምር ይናገራል።

የዘጸአትና የዘሌዋውያን መጻሕፍት በተለይ በስርየት ዘገባዎችና ትምህርቶች ላይ የሚያተኩሩና በእግዚአብሔር ሕግ ላይ መተላለፍን ባደረገው አማኝ ምትክ በሚሆነው መሥዋዕት አስፈላጊነት ላይ የተመሠረቱ ናቸው። ተላላፊው መሥዋዕቱን ወይም የኃጢአቱን ማስተስረያ ወደ መሠዊያው በማቅረብና በመሥዋዕቱ ራስ ላይ እጁን በመጫን መናዘዝ ነበረበት፤ ከዚያም መሥዋዕቱ ይታረዳል። ይህም የተላላፊው ጥፋቶች በእግዚአብሔር ፊት ምን ያህል አስከፊ እንደ ሆኑና ለዚሁም የሚገባው ቅጣት ብቻ መሆኑን ያሳያል። በእርግጥ «የኮርማዎችና የፍየሎች ደም ኃጢአትን እንዲያስወግድ የማይቻል ነው» (ዕብራውያን 9:9-19፤ 10:1-4)። ዳሩ ግን እነዚህ መሥዋዕቶች በኢየሱስ ፍጹም የሆነውን መሥዋዕት አስቀድመው በጥላነት አመልክተዋል።

የስርየት ትምህርት በማንኛውም ጊዜ በክርስቶስ በፍጹም አልተሰበከም ተብሎ የሚነገረውም እውነት አይደለም። የዚህ መንስኤው የሃያስያኑ መሐይምነት ይሁን ወይንም ቅጥፈት እርግጠኞች አይደለንም። ማቴዎስ 20:28ን እንጠቅሳለን፡-

«እንዲሁም የሰው ልጅ ሊያገለግል ነፍሱንም ለብዙዎች ቤዛ ሊሰጥ እንጂ እንዲያገለግሉት አልመጣም።»

«ስለ ብዙዎች ለኃጢአት ይቅርታ የሚፈስ የአዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው» (ማቴዎስ 26:28)።

«በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር እንድያልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወደአልና» (ዮሐንስ 3:16)። (እንዲሁም «የእግዚአብሔር ልጅ» በሚለው ርዕስ ሥር ያለውን ማስታወሻ ተመልከት ገጽ 139።)

«ከሰማይ የወረደ ሕያው እንጀራ እኔ ነኝ ... እኔም ስለ ዓለም ሕይወት የምሰጠው እንጀራ ሥጋዬ ነው» (ዮሐንስ 6:51)።

«መልካም እረኛ ነፍሱንም ስለ በጎቹ ያኖራል ... ነፍሱንም ስለ በጎች እኖራለሁ ... እኔ በፈቃዴ አኖራታለሁ እንጂ ከእኔ ማንም አይወስዳትም» (ዮሐንስ 10:11፣ 15 ፍ 18)።

ወደ ብሉይ ኪዳን በመመለስ ከፍተኛ ደረጃ ያለውን የኢሳይያስ 53ን ትንቢት እናንቅላን፡-

«በእውነት ደዌያችንን ተቀበለ ሕመማችንንም ተሸክሞአል ... እርሱ ግን ስለ መተላለፋችን ቁሰለ፣ ስለ በደላችንም ደቀቀ የደጎንነታችንም ተግሣጽ በእርሱ ላይ ነበረ፣ በእርሱም ቀስል እኛ ተፈወስን ... እግዚአብሔርም የሁላችንን በደል በእርሱ ላይ እኖረ ... ስለ ሕዝቤ ኃጢአት ተመታ ... እግዚአብሔርም በደዌ ያደቅቀው ዘንድ ፈቀደ ... የብዙ ሰዎችን ኃጢአት ተሸክመ፣ ስለ ዓመፀኞችም ማለደ።»

በመጨረሻም ከሃያሊያኑ ዘንድ ስርየትን በተመለከተ ከተሰነዘሩት የመሟገቻ ጥያቄዎች ሁለቱን ለመመለስ እንወዳለን፡- «የክርስቶስ መስዋዕትነት ለክርስቲያኖች ያደረገላቸው ነገር በትክክል ምንድነው?»

መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ይላል፡-

«በእንጨት የሚሰቀል ሁሉ የተረገመ ነው ተብሎ ተጽፎአልና ክርስቶስ ስለ እኛ እርግማን ሆኖ ከሕግ እርግማን ዋጀን! የመንፈስን

ተስፋ በእምነት እንድንቀበል፣ የአብርሃም በረከት ወደ እሕዛብ በኢየሱስ ክርስቶስ ይደርሳላቸው ዘንድ» (ገላትያ 3:13-14)።

«አሁን ግን እናንተ በፊት ርቃችሁ የነበራችሁ በክርስቶስ ኢየሱስ ሆናችሁ በክርስቶስ ደም ቀርባችኋል። እርሱ ስላማችን ነውና ... ጥልንም በመስቀሉ ገድሎ ... በአንድ እካል ከእግዚአብሔር ጋር ያስታርቅ ዘንድ ነው» (ኤፌሶን 2:13-16) (ጥሉ በሰውና በእግዚአብሔር መካከል መሆኑ ነው)።

«ሰዎችን ሁሉ የሚያድን የእግዚአብሔር ጸጋ ተገልጦአልና፤ ይህም ጸጋ ... የተባረከውን ተስፋችንን እርሱም የታላቁን የአምላካችንንና የመድኃኒታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ክብር መገለጥ እየጠበቅን፣ ራሳችንን በመግዛትና በጽድቅ እግዚአብሔርንም በመምሰል በአሁኑ ዘመን እንድንኖር ያስተምረናል፤ መድኃኒታችንም ከዓመፅ ሁሉ እንዲቤዝን፣ መልካሙንም ለማድረግ የሚቀናውን ገንዘቡም የሚሆነውን ሕዝብ ለራሱ እንዲያገጽ፣ ስለ እኛ ነፍሱን ሰጥቶአል» (ቲቶ 2:11-14)።

ሌላው ጥያቄ ደግሞ እንደሚከተለው ቀርቧል፡-

«መስዋዕቱ በክርስቶስ በሚያምኑና ሥጋ ወደሙን በሚካፈሉ ሰዎች ሕይወት ውስጥ ለኃጢአት የጥላቻ ስሜት አሳድሯል ወይስ ክፋትን ለማድረግ ያለውን ዝንባሌ ገድሏል?»

በማጠንከር የምንስጠው ምላሻችን መቼም አዎን ነው። ማንኛውም ክርስቲያን ከዳነ በኋላ በኃጢአት ተዘፍቆ እይኖርም። እውነተኛ ክርስቲያን ማለቱ ነው (ከገጽ 193 ጀምሮ)። በሕይወታቸው ይህ የማይሆንባቸውን መጽሐፍ ቅዱስ ግብዦች በማለት ይጠራቸዋል።

መጽሐፍ ቅዱስ፣ በተለይም አዲስ ኪዳን በዚህ ርዕስ ላይ ብዙ ተግሣጾች አሉት፡-

«ከኃጢአት እርነት ወጥታችሁ ለጽድቅ ተገዛችሁ» «እናንተ ደግሞ ለኃጢአት አንደ ሞታችሁ፣ ግን በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን ሆናችሁ ለእግዚአብሔር ሕያዋን እንደ ሆናችሁ ራሳችሁን ቁጠሩ»

«ኃጢአት አይገዛችሁምና» «ለኃጢአት የሞትን እኛ ወደ ፊት እንዴት አድርገን በእርሱ እንኖራለን?» (ከሮሜ 6)።

«በሥጋ ያሉትም እግዚአብሔርን ደስ ሊያስኙት አይችሉም። እናንተ ግን የእግዚአብሔር መንፈስ በእናንተ ዘንድ ቢኖር፤ በመንፈስ እንጂ በሥጋ አይደላችሁም» (ሮሜ 8:8-9)።

«ወንድሞች ሆይ፡- እናንተ ለአርነት ተጠርታችኋልና፤ ብቻ አርነታችሁ ለሥጋ ምክንያትን አይስጥ፤ ነገር ግን በፍቅር እርስ በርሳችሁ እንደ ባሪያዎች ሁኑ» (ገላትያ 5:13)።

«ለወገኔ ይጠቅማል በማለት ወይም በከንቱ ውዳሴ ምክንያት አንድ እንኳ አታድርጉ፤ ነገር ግን እያንዳንዱ ባልንጀራው ከራሱ ይልቅ እንዲሻል በትሕትና ይቀራጠር» (ፊልጵስ 2:3)።

«እውነተኛ ... ጭምትነት ... ጽድቅ ... ንጹሕ ... ፍቅር ... መልካም ወሬ ... በጎነት ... ምስጋና ... እነዚህን አስቡ» (ፊልጵስ 4:8-9)።

«ምሕረትን፤ ርኅራኄን፤ ቸርነትን፤ ትሕትናን፤ የዋህነትን፤ ትዕግሥትን ልበሱ... ማንም በባልንጀራው ላይ የሚነቅፈው ነገር ካለው፤ ይቅር ተባባሉ... በእነዚህም ሁሉ ላይ የፍጻሜ ማስረጃ የሆነውን ፍቅርን ልበሱት» (ቈላስይስ 3:12-14)።

ሌሎች ብዙ ክፍሎችንም መጥቀስ ይቻል ነበር።

ይህ ማለት ግን ክርስቶስን ሥጋዊ አልባ ናቸው ማለት አይደለም። ዳሩ ግን በጣም አናሳ የሆኑትን ሳይቀር፤ ኃጢአትን ይጠላሉ፤ በኃጢአት የተሞላ ሕይወትም አይመሩም። ምናልባት አንዳንድ ጊዜ ቢረቱለትም እንኳ በእነርሱ ላይ ሥልጣን የለውም፡-

«ኃጢአትን አላደረግንም ብንል ሐስተኛ እናደርገዋለን ቃሉም በእኛ ውስጥ የለም» (1ኛ ዮሐንስ 1:10)።

እንግዲህ የክርስትናን እምነት እየተከተለ የግብረ ገብነት ኑሮ ስለ ራቀውና የሞራል ውድቀት ስለ ተጫነው የምዕራቡ ዓለም ምን እንላለን? በርካታው

ሕዝብ የቤተ ክርስቲያን እባልነት ካርድ እንዳለው ከመናገሩ ወይም እግዚአብሔር በአንድ ስፍራ እንዳለ ከማመኑ የተሻለ ነገር የለውም። ይህ የክርስትና እምነት አይደለም! እነርሱን ክርስቲያኖች ብሎ መጥራት የአዲስ ኪዳን ትርጉሙን ማሳጣት ማለት ነው። ክርስቲያን ለእግዚአብሔር የተሰጠና በቃሉም የሚኖር ነው።

በመደምደሚያም ስርየት ማለትም የእግዚአብሔርና የሰው መታረቅ ከመጀመሪያዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ገጾች ጀምሮ መሥዋዕቱ በመስቀል ላይ እስከ ተፈጸመበት ጊዜ ድረስ የእግዚአብሔር ጥሪ በመሆን በሥራ ላይ የዋለ መሆኑን በመግለጽ ለማጠቃለል እንችላለን። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ክርስቲያን አማኞች ሁሉ በክርስቶስ በተሰጠው ስርየት በመጠቀም የክርስትና ሕይወታቸውን መኖር ጀምረዋል። ከዚያም ይህን በር የከፈተላቸውን ክርስቶስን ያገለግላሉ፡-

«ስለዚህ ማንም በክርስቶስ ቢሆን አዲስ ፍጥረት ነው፤ አሮጌው ነገር አልፎአል፤ እነሆ፤ ሁሉም አዲስ ሆኖአል። ነገር ግን የሆነው ሁሉ፤ በክርስቶስ ከራሱ ጋር ካስታረቀን የማስታረቅም አገልግሎት ከሰጠን፤ ከእግዚአብሔር ነው፤ እግዚአብሔር በክርስቶስ ሆኖ ዓለሙን ከራሱ ጋር ያስታርቅ ነበርና፤ በደላቸውንም አይቈጥርባቸውም ነበር፤ በእኛም የማስታረቅ ቃል አኖረ። እንግዲህ እግዚአብሔር በእኛ እንደሚማልድ ስለ ክርስቶስ መልክተኞች ነን፤ ከእግዚአብሔር ጋር ታረቁ ብለን ስለ ክርስቶስ እንለምናለን። እኛ በእርሱ ሆነን የእግዚአብሔር ጽድቅ እንሆን ዘንድ ኃጢአት ያላወቀውን እርሱን ስለ እኛ ኃጢአት አደረገው» (2ኛ ቆሮንቶስ 5:17-21)።

የኢየሱስን አምላክነትና ልጅነት በተመለከተ የእስልምና ተቃውሞ

የአክስፎርድ የሪፖን ሆል ኃላፊ የሆኑት ሬቨረንድ ኤች. ዲ. ኤ. ሜጀር በ1921 በአክስፎርድ በተደረገው የሃይማኖት ጉባኤ ላይ የሚከተለውን እንደተናገሩ ተዘግቧል፡-

«የድንግል መውለድ ታሪክ እንደሚጠቁመው በሥጋዊ መንገድ፤ ወይም ደግሞ በኒቂያን ሥነ-መለኮት እንደሚጠበቀው በረቂቅ መንገድ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን በወንጌላት

ውስጥ አለመናገሩ ግልጽ ሆኖ ሊታወቅ ይገባል። የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ ሊል፡ የሰው ልጅ ሁሉ የእግዚአብሔር ልጅነቱን በሚገልጽበት አኳኋን የአባትና የልጅነት እንዲሁም ግብረገባዊ ዝምድና ከእግዚአብሔር ጋር ባለው ሁኔታና እግዚአብሔር በሚሠራባቸው በእነዚህ ግብረገባዊ መመሪያዎች ላይ ለመሥራት ችሎታ አንዳለው በሚገልጽ መንገድ ነው።»

«በዚህ ስብሰባ ላይ ስዕሊቱ መንበርነት የተቀመጡት፡ የካርላይል ዲን ዶክተር ራሽዳል የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናታቸው ኢየሱስን እንደ እግዚአብሔር አድርገው እንዲቀበሉ እንዳልፈቀደላቸው በመግለጽ በክርስቲያኑ ዓለም ላይ አስደንጋጭ ዜና አስተላልፈዋል። ምሁሩ ዲን እንዳስቀመጡት፡ ኢየሱስ በሁሉም ሙሉ ለሙሉ ሰው እንጂ እግዚአብሔር እይደለም» («መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ወይስ የሰው ቃል?» በኤ. ኤስ. ኬ. ጁማል)።

አሁንም «ባለ ለዘብተኛ አቋሞቹ» አመለካከታቸውን እንዲገልጹ ተጠርተዋል። ቃላቸው እንዴት ነው ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የሚስማማው?

የኢየሱስ መለኮታዊነት የሮማ የጳጳሳት፡ የዲኖች፡ የጳጳሳት ወይም የቀሳውስት አስተሳሰብ አይደለም፤ አስተሳሰባቸው በምንም ዓይነት ሁልጊዜ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለምና የሬቨረንድ ኤች ሜጀር እና የዶክተር ራሽዳልም በአርግጥ እንዲሁ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም። ክርስቲያኖች መልአክቶችንና ትምህርቶችን በቀጥታ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይወስዳሉ እንጂ፡ አሳባዊ፡ ግላዊና ሰው አንዳሻው የሚተረጉማቸውን ነገሮች አይቀበሉም። ደግሞም በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርትና በቤተ ክርስቲያን ጭፍን እምነት መካከል ግልጽ ልዩነት ሊኖር እንደሚችል መመልከቱ አስፈላጊ እንደ ሆነ አያለሁ።

የሚያሳዝነው ሙስሊሞች «ሥላሴ»፡ «የእግዚአብሔር ልጅ» ወይም «የክርስቶስ መለኮታዊነት» የሚሉ ዓይነት ቃላት በሚሰሙበት ጊዜ በቁርዓን ውስጥ የሚገኙትን፡-

«አላህ እልወለደም፤ አልተወለደምም» (ሱረቱ 112:3)

የሚሉት ዓይነት ዐረፍተ ነገሮች በተናጠል ትውስ ይሏቸዋል። እዚህ ላይ ሥላሴን የተረዱት እግዚአብሔር፡ ማርያምና ኢየሱስን (ሱረቱ 5:116) የሚያጠቃልልና፡ ልጅ ለመውለድ የሚያስችል ሥጋዊ ውህደት አድርገው ነው። ይህ ከመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ሙሉ በሙሉ ተቃራኒ ነው፤ መሐመድም ሥጋዊ ውህደትን በመቃወሙ ትክክል ነው። እንዲህ ዓይነቱ «ሥላሴ» በቅዱሳት መጻሕፍትም ሆነ በቤተ ክርስቲያን ከትምህርት ላይ አልዋለም፤ ምናልባት ማርያም በውሸት «የእግዚአብሔር እናት» ተብላ በተጠራችበት በመካከለኛቹ ዘመናት በተቋቋመችው ቤተ ክርስቲያን ካልሆነ በስተቀር። መጽሐፍ ቅዱስን አለማወቅ ብዙውን ጊዜ ሙስሊሙን ወደ ተዛባ መደምደሚያ እንዲደርስ ያደርገዋል።

ቁርዓን እንኳ በተለየ የአገላለጽ ዘይቤው ለክርስቶስ ልጅነቱ መንገድ ይከፍታል። መልአኩ ለማርያም እንዲህ ሊል ተናገራት፡-

«እኔ ንጹሕን ልጅ ለአንቺ ልሰጥሽ፤ የጌታሽ መልክተኛ ነኝ አላት። (በጋብቻ) ሰው ያልነካኝ ኾኜ፤ አመንዝራም ሳልኾን ለኔ እንዴት ልጅ ይኖረኛል! አለች። አላት፡- (ነገሩ) እንደዚህሽ ነው፤ ጌታሽ፡- እርሱ በእኔ ላይ ገር ነው፤ ለስዎችም ታምር፤ ከኛም ችሮታ ልናደርገው (ይህንን ሠራን) የተፈረደም ነገር ነው አለ፤ (ነፋባትም)» (ሱረቱ 19:19-21)።

«ስሙ አልመሲሕ ዒሳ የመርየም ልጅ፤ በዚህ ዓለምና በመጨረሻውም ዓለም የተከበረ ...» (ሱረቱ 3:45)

በሱረቱ 19 ከኢየሱስ እናት ጋር ተዋውቀናል። «ይኼ ለእኔ ቀላል ነው» በሚለው ሐረግ እንደ ተመለከተው እግዚአብሔር የቅዱሱ ልጅ የአባት ምሳሌ ነው። ይህ በሥጋዊ ውህደት ስላለመፈጸሙ ዳሩ ግን በቅዱስ መንፈስ እንደ ሆነ እንስማማለን። የሰውን መንፈስ ከራሱ ከሰውየው ለይቶ ለማየት ስለማይቻል፤ የንጹሑ ጽንሰ ተአምር ተፈጸመ፤ «ቅዱሱ ልጅ» ኢየሱስም ተወለደ።

ቁርዓን የኢየሱስ ክርስቶስን የተለየ መሆንና በምድር ላይ ከኖሩት ክሌሎች ስዎች ሁሉ የሚወዳደረው ያለመኖሩን ሐቅ በምንም ዓይነት አያናንቅም።

1. ክድንግል ተወልዷል (ሱረቱ 19:16-35)።

2. እርሱ መሊሕ ነበር (ሱረቱ 4: 171)። ቁርዓን መሢሕ ምን እንደ ሆነ አያብራራም። ስለዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሙ ተቀባይነት አግኝቷል ብለን እንገምታለን። አስቀድሞ የተነገረውና ተቀባይነት ያገኘው የመሢሐ ሥራ ነፃ የማውጣትና የማዳን ተግባር ነው።

3. እርሱ ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጣ መንፈስ ነው (ሱረቱ 4: 171)

4. እርሱ የእግዚአብሔር ቃል ነበር (ሱረቱ 4: 171)። ይህ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ፍጹም አንድ ዓይነት ነው (ዮሐንስ 1: 1-14)።

5. እንከን አልነበረበትም (በማርማዶክ ፒክታል የተተረጎመ) ወይም እርሱ ቅዱስ ነበር (በዩሱፍ አሊ የተተረጎመ) (ሱረቱ 19: 19)። ይህ ከማንኛውም ሌላ ሰው ወይም ነቢይ በተቃራኒ የተነገረ ነው፡-

አዳም ኃጢአት ሠርቷል (ሱረቱ 2: 36፤ 7: 22-23)።

አብርሃም ኃጢአት ሠርቷል (ሱረቱ 26: 82)።

ሙሉ ኃጢአት ሠርቷል (ሱረቱ 28: 15-16)።

ዮናስ ኃጢአት ሠርቷል (ሱረቱ 37: 142)።

ዳዊት ኃጢአት ሠርቷል (ሱረቱ 38: 24-25)።

መሐመድ ኃጢአት ሠርቷል (ሱረቱ 47: 19፤ 48: 1-2፤ 33: 36-38)።

6. በዚህም ሆነ በሚመጣው ዓለም የተከበረ ነው (ሱረቱ 3: 45)።

7. በእግዚአብሔር ወደ ሰማይ ተወለዷል (ሱረቱ 4: 158)።

8. ለፍርድ እንደገና ወደ ዓለም ይመጣል (ሱረቱ 43: 61 በዩሱፍ አሊ የተተረጎመ እና ሚሸካት 4 ገጽ 78-80)።

ሌላ አመለካከት ከቁርዓን መውሰድ ይቻላል። እርሱም በትክክል እንደሚከተለው ይዘግባል፡-

«እላንተ ሰዎች ሆይ! አስደናቂ ምሳሌ ተገለጸላችሁ፤ ለርሱም አድምጡት፤ እነዚያ ከአላህ ሌላ የምትገነዘቡት (ጣዖታት)፤ ዝምብን ፈጽሞ አይፈጥርም፤ ለርሱ (ለመፍጠር) ቢሰበሰቡም እንኳ፤

(አይችሉም)፤ እንዳችንም ነገር ዝንቡ ቢነጥቃቸው ከርሱ አያስጥሉትም» (ሱረቱ 22: 73)።

ሕይወትን ለመፍጠር የሚችለው እግዚአብሔር ብቻ እንደ ሆነ ሁላችንም እንስማማለን። እስቲ እንግዲህ በዚህ አመካኝነት ወደ ኢየሱስ እንመልከት፡-

«እኔ ከጌታዬ ዘንድ በታምር መጣኋችሁ። እኔ ለናንተ ከጭቃ እንደ ወፍ ቅርጽ እፈጥራለሁ፤ በርሱም አተነፍስበታለሁ፤ በአላህም ፈቃድ ወፍ ይኾናል። በአላህም ፈቃድ ዕውር ኾኖ የተወለደን፤ ለምጻኛንም፤ አድናለሁ፤ ሙታንንም አስነሳለሁ። የምትበሉትንና በቤታችሁ የምታደልቡትንም ሁሉ እነግራችኋለሁ፤ የምታምኑ እንደኾናችሁ ለእናንተ በዚህ ውስጥ በእርግጥ ታምር አለበት» (ሱረቱ 3: 49)።

ከምንባቡ ሕይወትን እና ጤንነትን የፈጠረው (በሞቱ ሰዎችና በወፎች) ኢየሱስ እንደ ነበረ እንረዳለን። ከምንባቡ ላይ በእግዚአብሔር የመፍጠር ሥራ እንደ መሣሪያ ሆኖ እንዳላገለገለ ሳይሆን፤ ይልቁንም ራሱ ፈጣሪ እንደ ነበረ ግልጽ ነው።

በብዙ ቁጥሩ ውስጥ ስለ እግዚአብሔር አንድነት የተጠቀሰው ሌላ አስደላች አላብ በዶክተር ኤ. ህቅ ቀርቧል፡-

እግዚአብሔር በራሱ ተፈጥሮም እንኳ ፍጹም አንድነት ካለው፤ የተፈጥሮውን ባሕርያት በተመለከተ ጥያቄ ይነግላል። እነዚህ ባሕርያት የእግዚአብሔርን ባሕርያት አካል ናቸው፤ ወይስ ከእርሱ ውጭ ናቸው? እነዚህ በአሱነቱ ባሕርይ ውስጥ የሚጠቃለሉ ከሆኑ፤ እንግዲህ በዘጠና ዘጠኝ ደረጃዎች የሚገልጽ አንድ የአሱነቱ ባሕርይ አለን ማለት ነው (የአላህን ባሕርያት በተመለከተ)። የእግዚአብሔር ፍጹም ዘላለማዊ አንድነቱ በዚያው ውስጥ ለበርካታነቱ ለፍራ መስጠት አለበት። በሌላ በኩል፤ ደረጃዎቹ ከእግዚአብሔር ተፈጥሮ ውጭ ከሆኑ፤ መለኮታዊ አይሆኑም። በዚህ ረገድ ውበቶን ስያሜዎችን ሁሉ ለአላህ መስጠቱ ተፈጣሪዎችን ከፈጣሪ ጋር ማስተካከል ይሆናል። ይህ በእስልምና አምነት መሠረት፤ በእግዚአብሔር ላይ የሚፈጸም ከሁሉም የከፋ ኃጢአት ነው። ስለዚህ

በአግዚአብሔር ውስጥ በብዙ ደረጃዎች ያለ አንድ ተፈጥሮ የሚለው የመጀመሪያ አማራጭ ሊረታ ይገባዋል።

ሌላው የአግዚአብሔርን ፍጹማዊ አንድነት በተመለከተ የሙሴም የአስተሳሰብ ችግር የሚከሰተው፤ ከራዕይ ወይም ከመገለጥ ዓውድ አንጻር ነው። ቁርዓን ስለ መገለጥ የሚናገረው በሰማይ እንደ ተዘገበና መልአኩ ገብሮኤል ለነቢያት እንዳመጣቸው አድርጎ ነው። ይህ ዘገባ ወይም በሰማይ ያለው የመጀመሪያው መጽሐፍ «የመጽሐፉ እናት» (13:39) ተብሎ ይጠራል። ይህ የሰማይ መጽሐፍ መገለጥን ሁሉ፤ እንዲሁም የነገሮችንና የክስተቶችን ዘገባ ሁሉ ያካትታል (57:22፤ 17:37፤ 6:38)። የሙሴም ሥነ-መለኮት ራሱ፤ «ይህ መጽሐፍ በሰማይ ለዘላለም የኖረ ነው ወይስ የተፈጠረ ነው?» የሚልን አስቸጋሪ ጥያቄ ሰንዘሯል። ቁርዓን ራሱ በዚህ ነጥብ ላይ ምንም መረጃ አይሰጥም። ይሁንና የኋለኛው አርቶዶክስ ሥነ-መለኮት ስለ መጽሐፍ እናት ዘላለማዊነት ተናግሯል። አል-ጋዛሊ ይህን የአግዚአብሔር ዋንኛ ባሕርይ አካል አድርጎ አቅርቧል።

የመጽሐፉ እናት ዘላለማዊ ክሆነች፤ አንግዲህ በአግዚአብሔር ውስጥ ወይም አጠገብ መኖር አለባት። መጽሐፏ ከአግዚአብሔር ዘንድ ካለች፤ በሁለት አማልክት ማመንን የሚያመለክቱ ሁለት ዘላለማዊ ነገሮች አሉ ማለት ነው። አል-ጋዛሊ ይህን ችግር ስለ ተገነዘበ፤ ሌላውን አማራጭ ወሰዷል። ይህም መጽሐፏ ከአግዚአብሔር ባሕርይ ውስጥ አንዳለች አድርጎ መቀበል ነው። አዚህ ላይ ክርስትና ክልባቱ ጋር አንድ አምላክነት ባለው በአግዚአብሔር ቃል፤ ወይም ልጅ (ሱረቱ 4:171) ላይ ያለው የክርስትና አምነት፤ በአግዚአብሔር ዘንድ ካለው የተመዘገበ መጽሐፍ ያነሰ ትርጉም ይሰጠው አንደ ሆነ ሙሴም ራሱ እንዲፈርድ ሊያበረታታው ይችላል። ለዝንጉነት አንደ ተጋለጡት የሰው ልጆች፤ አግዚአብሔር የራሱን መግለጫዎች መዝግቦ ማቆየት አያስፈልገውም። ዳሩግን ነገሮች ሁሉ በቃሉ ተደግፈዋል (ዕብራውያን 1:1-3)። ይኸው ቃል ወይም የአግዚአብሔር ልጅ የፍጥረት፤ የራዕይና የደግነት ምንጭ ነው። እርሱም በተወሰነ የታሪክ ምዕራፍ ላይ «ሥጋ ሆነ ጸጋንና

እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረገ፤ አንድ ልጅም ከአባቱ ዘንድ አንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን» (ዮሐንስ 1:14)።

በአንዚህ ዐረፍተ ነገሮች ብርሃን፤ አንድ ሰው ኢየሱስ ተራ ሰው ወይም ነቢይ አንደ ሆነ ሊናገር ይችላል? አንዲህ ያሉ ባሕርያትና ምግባሮች ያሉት ነቢይ የት አለ?

ሙሴም የክርስቶስ ልጅነት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከተጠቀሱት ክልማቶች ወይም ከመናፍሰት «ልጅነት» ጋር የሚመሳሰሉት ይመስላል። ቅዱስ ዮሐንስ የጻፈው ወንጌል በ3:16-18 ላይ ስለ አግዚአብሔር አንድያ ልጅ፤ ወይም ብቸኛ ልጅ ይናገራል፡-

«በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ አግዚአብሔር አንድያ ልጁን አሰኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወዶአልና። ዓለም በልጁ እንዲድን ነው እንጂ፤ በዓለም እንዲፈርድ አግዚአብሔር ወደ ዓለም አልላከውምና። በእርሱ በሚያምን አይፈረድበትም፤ በማያምን ግን በአንዱ በአግዚአብሔር ልጅ ስም ስላላመነ አሁን ተፈርዶበታል።»

«አንድያ» የሚለው ቃል ከ1611 ዓ.ም. ትርጉም የተወሰደ ሲሆን፤ ትርጉሙ ዛሬ በተለየ መንገድ ነው የሚገለጸው። አንድ ሕያው የሆነ ቋንቋ ይለወጣል። በመጀመሪያዎቹ የግሪክ መዛግብት ውስጥ ቃሉ «ሞኖጀኔስ» («ሞኖ» = አንድ፤ «ጀኔስ» = ተወለደ) ነው። የማሰረገዝን ድርጊት አይጠቁምም።

ከዚህ በተጨማሪ፤ ፍርድ ሁሉ ለልጁ እንደ ተሰጠ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አንረዳለን፡-

«አብ በራሱ ሕይወት እንዳለው እንዲሁ ደግሞ ለወልድ በራሱ ሕይወት እንዲኖረው ሰጥቶታልና። የሰው ልጅም ስለ ሆነ ይፈርድ ዘንድ ሥልጣን ሰጠው። በመቃብር ያሉቱ ሁሉ ድምፁን የሚሰሙበት ሰዓት ይመጣል፤ መልካምም ያደረጉ ለሕይወት ትንሣኤ ክፉም ያደረጉ ለፍርድ ትንሣኤ ይወጣሉና በዚህ አታድንቁ» (ዮሐንስ 5:26-29)። («የሰው ልጅ» የሚለው ስያሜ በ500

ዓ.ዓ. በነቢዩ ዳንኤል የተነገረ ነው (ምዕራፍ 7:13፤ 10:16)።
ይህ ማን ሊሆን እንደሚችል ምንም የሚያጠራጥር ነገር የለም።)

ክርስቶስ በአይሁድ የመስደዱ እውነተኛ ምክንያት ይኸው ነው፡-

«እንግዲህ ስንበትን ስለ ሻረ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን ደግሞ ራሱን
ከእግዚአብሔር ጋር አስተካክሎ፡- እግዚአብሔር አባቱ ነው ስላለ፤
ስለዚህ አይሁድ ሊገድሉት አብዝተው ይፈልጉት ነበር» (ዮሐንስ
5:18)።

ሙስሊሞችንና ሂደማኒስቶችን (የሰብአዊ ፍጡርን ከቡርነት የሚያጎላ
ፍልስፍና ተከታዮች) የክርስቶስን እምነት እንዲከዱ በተደጋጋሚ
የቀሰቀሱለቸው ምክንያቶች አሉ። ክርስቶስ በሰይጣን በተፈተነ ጊዜ፡-

«ለጌታህ ለእምላክህ ስገድ እርሱንም ብቻ አምልከ» (ማቴዎስ
4:10)

ብሎ እንደ መለሰ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይጠቅሳሉ። ይህ ዐረፍተ ነገር
የክርስቶስን መለኮታዊ አለመሆን ያረጋግጣል ተብሎ ተገምቷል። ግና
ክርስቶስ ሰይጣንን ማምለኩን አጥብቆ ስለ ተቃወመ ነጥባቸው የቱ ላይ
እንደ ሆነ ለማየት ይሳነናል።

ከዚያም ኢየሱስ ለሚመረምረው አስቃ የሰጠው ምላሽ በሉቃስ 18:19
ላይ እንደሚከተለው ተጽፎአል፡-

«ስለ ምን ቸር ትለኛለህ? ከእንዱ ከእግዚአብሔር በቀር ቸር ማንም
የለም።»

በመጀመሪያ ዕይታ የተጠቀሱት ምንባቦች ኢየሱስ ክብርንና ማዕረግን
ያልፈለገው የማይገቡት በመሆናቸው እንደ ሆነ ያስመለሳሉ። ዳሩ
በእርግጥ እውነቱ እንደዚህ ነውን?

«የባሪያን መልክ ይዞ በለውም ምላሌ ሆኖ ራሱን ባዶ አደረገ።»

ይህንንም ያደረገው ከእግዚአብሔር ጋር እኩል ሆኖ ሳለ ነው (ፊልጵስዮስ
2:6-7)። ይሁንና ሁኔታውን መመልከት የሚገባን በሚከተለው ዓውድ
ሊሆን ይገባዋል። ጠያቂው ኢየሱስን «ቸር መምህር» (አስተማሪ፤ ሺኺ)

ብሎታል። ነገሩን ወደ ሌላ እቅጣጫ በማመልከት ኢየሱስ፡- «መምህር
ቸር አይደለም። ቸር እግዚአብሔር ብቻ ነው። ቸር ብለህ እኔን መጥራትህ
ማለፊያ ቢሆንም እንኳ፤ እኔ ከመምህር በላይ ነኝ» ማለቱ ነበር።

ሌላም በኢየሱስ ላይ የተደረገ ውስንነት አለ፡-

«አብ ሊያደርግ ያየውን ነው እንጂ ወልድ ከራሱ ሊያደርግ ምንም
አይችልም ... እኔ ከራሴ እንዳች ላደርግ አይቻለኝም! እንደ
ለማሁ እፈርዳለሁ ፍርዴም ቅን ነው፤ የላከኝን ፈቃድ እንጂ
ፈቃዴን አልሻምና» (ዮሐንስ 5:19፤30)።

በግልጽ የሚታየው የክርስቶስ ሁሉን አለማወቅ ብዙ ሃያሊያንን ወደ እንደ
መደምደሚያ መርቷቸዋል። እንዲህም ሲሉ ይጠቅሳሉ፡-

«ስለዚያች ቀንና ስለዚያች ሰዓት ግን ከእባት ብቻ በቀር የለማይ
መላእክትም ቢሆኑ ልጅም ቢሆን የሚያውቅ የለም» (ማቴዎስ
24:36)።

«(እግዚአብሔር) ሁሉን ከእግሩ በታች አስገዝቶአልና። ነገር ግን፡-
ሁሉ ተገዝቶአል ሲል፤ ሁሉን ካስገዛለት በቀር መሆኑ ግልጽ ነው።
ሁሉ ከተገዛለት በኋላ ግን እግዚአብሔር ሁሉ በሁሉ ይሆን ዘንድ
በዚያን ጊዜ ልጁ ራሱ ደግሞ ሁሉን ላስገዛለት ይገዛል» (1ኛ
ቆሮንቶስ 15:27-28)።

እነዚህ ዐረፍተ ነገሮች ከሠፊው የቅዱሳት መጻሕፍት ዐውድ አንጻር
ቢታዩ፤ ሁሉ ነገር ተገቢ ቦታውን ይይዛል። ክርስቶስ በሰብአዊ አካል
በነበረ ጊዜ ባመዛኙ በለው ላለው ዓይነት ውስንነት ተዳርጓል።
ለአብነትም፡-

በአንድ ጊዜ በአንድ ቦታ መወለን ነበረበት። እንደ ሰዎች ለሜት፤
የእውቀትም ውስንነት ነበረው። ምንም እንኳ ከሰብአዊ ችሎታ በላይ የሆኑ
ተእምራት ቢያደርግም፤ ሙሉ ለሙሉ ሰው ነበር።

እንግዲህ ክርስቶስን በተመለከተ «የእግዚአብሔር ልጅ» የሚለው ባሕርይ
ተመሳሳይ ከሚመስሉት ከሁለቱ አባቦች በስፋት እንደሚለይ
እንመለከታለን። ሁሉቱ አባቦችም፡-

1. «መናፍስት» (ኢ.ዮ.ብ 1:6፤ 2:1 እና ዘፍጥረት 6:2) እና

2. «የእግዚአብሔር ልጆች» እነዚህም ከእግዚአብሔር ዘንድ ይቅርታውን ስጦታ የተቀበሉ ናቸው (ዮሐንስ 1:12፤ 3:8፤ ኤፌሶን 1:5፤ ሮሜ 8:14፤ ወዘተ.)።

የክርስቶስ ስላክነት በሁለቱም ኪዳኖች ውስጥ በጥሩ ሁኔታ እንደ ተቀመጠ መረዳቱ አስፈላጊ ነው። ሥላሴን በተመለከተ የብሉይ ኪዳንን መረጃ በሚከተለው ምዕራፍ ውስጥ አንመለከታለን። አሁን ግን ወደ አዲስ ኪዳን መረጃ መመልከት አለብን፡-

«በመጀመሪያው ቃል (ሉጎስ) ነበረ፡ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፡ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። ይህ በመጀመሪያ በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ። ሁሉ በእርሱ ሆነ፤ ከሆነውም አንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም። በእርሱ ሕይወት ነበረች፤ ሕይወትም የሰው ብርሃን ነበረች። ብርሃንም በጨለማ ይበራል፤ ጨለማም አላሸነፈውም ... ቃልም ሥጋ ሆነ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ፤ አንድ ልጁም ሆኖ ባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነውን ክብሩን አየን» (ዮሐንስ 1:1-5 እና 14)።

«በዓለም ነበረ፤ ዓለሙም በእርሱ ሆነ፤ ዓለሙም አላወቀውም። የእርሱ ወደ ሆነው መጣ፤ የገዛ ወገኖቹም አልተቀበሉትም። ለተቀበሉት ሁሉ ግን፤ በሰሙ ለሚያምኑት ለእነርሱ የእግዚአብሔር ልጆች ይሆኑ ዘንድ ሥልጣንን ሰጣቸው» (ዮሐንስ 1:10-12)።

«እርስዋንም፡- ኃጢአትሽ ተስርዮልሻል አላት። ከእርሱም ጋር በማዕድ ተቀምጠው የነበሩት በልባቸው፡- ኃጢአትን እንኳ የሚያስተስርይ ይህ ማን ነው? ይሉ ጀመር» (ሉቃስ 7:48-49)።

«እግዚአብሔር ሙላቱ ሁሉ በእርሱ አንዲኖር ... ፈቅዶአልና። በሰማይና በምድር ያሉት ሁሉ በእርሱ ተፈጥረዋልና ከፍጥረት ሁሉ በፊት በኩር ነው ሁሉ በእርሱና ለእርሱ ተፈጥሮአል፤ እርሱም ከሁሉ በፊት ነው ሁሉም በእርሱ ተጋጥሞአል» (ቄላስይስ 1:19 እና 16-17)።

«ሁሉን ወራሽ ባደረገው ደግሞም ዓለማትን በፈጠረበት በልጁ በዚህ ዘመን መጨረሻ ለእኛ ተናገረን፤ እርሱም የክብሩ መንጸባረቅና የባሕርዩ ምላሌ ሆኖ፤ ሁሉን በሥልጣኑ ቃል እየደገፈ ...» (ዕብራውያን 1:2-3)።

«እርሱ በእግዚአብሔር መልክ ሲኖር ሳለ ከእግዚአብሔር ጋር መተካከልን መቀማት እንደሚገባ ነገር አልቈጠረውም፤ ነገር ግን የባሪያን መልክ ይዞ በሰውም ምላሌ ሆኖ ራሱን ባዶ አደረገ» (ፊልጵስ 2:6-7)።

«እነርሱ እስራኤላውያን ናቸውና፤ ልጅነትና ክብር ኪዳንም የሕግም መስጠት የመቅደስም ሥርዓት የተሰፋውም ቃላት ለእነርሱ ናቸውና፤ አባቶችም ለእነርሱ ናቸውና፤ ከእነርሱም ክርስቶስ (መሢሕ) በሥጋ መጣ። እርሱም [ክርስቶስ] ከሁሉ በላይ ሆኖ ለዘላለም የተባረከ አምላክ ነው፤ እሚን» (ሮሜ 9:4-5)። (እዚህ ላይ ትርጉሙ የሚወስነው በምንጠቀመው ሥርዓተ-ነጥብ ሲሆን፤ ይህም በመጀመሪያዎቹ መዛግብት ላይ አልነበረም።)

«ክርስቶስ የእግዚአብሔር ምላሌ ነው» (2ኛ ቆሮንቶስ 4:4)።

«በገዛ ደሙ የዋጁትን የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን ትጠብቁለት ዘንድ መንፈስ ቅዱስ እናንተን ጳጳሳት አድርጎ ለሾመባት ለመንጋው ሁሉና ለራሳችሁ ተጠንቀቁ» (የሐዋርያት ሥራ 20:28)።

«የእግዚአብሔርም ልጅ እንደ መጣ፤ እውነተኛም የሆነውን እናውቅ ዘንድ ልቡናን እንደ ስጠን እናውቃለን፤ እውነተኛም በሆነው በእርሱ አለን፤ እርሱም ልጁ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱ እውነተኛ አምላክና የዘላለም ሕይወት ነው» (1ኛ ዮሐንስ 5:20)።

«በዎችን ሁሉ የሚያድን የእግዚአብሔር ጸጋ ተገልጦአልና፤ ይህም ጸጋ፤ ኃጢአተኝነትንና ዓለማዊን ምቹት ክደን፤ የተባረከውን ተስፋችንን እርሱም የታላቁን የአምላካችንንና የመድኃኒታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ክብር መገለጥ እየጠበቅን፤ ራሳችንን በመግዛትና በጽድቅ እግዚአብሔርንም በመምስል በአሁኑ ዘመን እንድንኖር ያስተምረናል፤ መድኃኒታችንም ከዓመፅ ሁሉ እንዲቢዝን፤

መልካሙንም ለማድረግ የሚቀናውን ገንዘቡም የሚሆነውን ሕዝብ ለራሱ እንዲያነጻ፤ ስለ እኛ ነፍሱን ሰጥቶአል» (ቲቶ 2: 11-14)።

ምናልባት እነዚህ ጥቅሶች ሁሉ የራሱ የክርስቶስ ቀጥተኛ ቃላት አይደሉም የሚል ተቃውሞ ይነሣ ይሆናል። ሊሆን ይችላል፤ ይሁንና ይህን ለማጠናከር የክርስቶስን ቃላት ቀጥለን እንጠቅሳለን፡-

«አልፋና ያሜጋ፡ መጀመሪያውና መጨረሻው እኔ ነኝ። ለተጠማ ከሕይወት ውኃ ምንጭ እንዲያው እኔ እሰጣለሁ። ድል የሚነሣ ይህን ይወርሳል አምላክም እሆነዋለሁ እርሱም ልጅ ይሆነኛል» (ራእይ 21: 6-7)።

«ከዚያም በኋላ ቶማስን (ከትንሣኤ በኋላ)፡- ጣትህን ወደዚህ አምጣና እጆቼን እይ፤ እጅህንም አምጣና በጎኔ አግባው፤ ያመንህ እንጂ ያላመንህ አትሁን አለው። ቶማስም፡- ጌታዬ አምላኬም ብሎ መለሰለት። ኢየሱስም፡- ስለ አየኸኝ አምነሃል፤ ሳያዩ የሚያምኑ ብፁዓን ናቸው አለው» (ዮሐንስ 20: 27-29)።

ቶማስ ያመነው ምን ነበር? ጌታው ኢየሱስ አምላክ እንደ ሆነ አምኗል። ክርስቶስም እንዲያምን አበረታታው እንጂ፡ ይህን እውነት አልካደም። ቶማስን ወይም ደግሞ ዛሬ እኛን ለማታለል አልፈለንም።

«እኔና አብ አንድ ነን። አይሁድ ሊወግሩት ደግመው ድንጋይ አነሡ። ኢየሱስ፡- ከአባቴ ብዙ መልካም ሥራ አሳየኋችሁ ከእነርሱ ስለ ማናቸው ሥራ ትወግሩኛላችሁ? ብሎ መለሰላቸው። አይሁድም፡- ስለ መልካም ሥራ አንወግርህም ስለ ስድብ አንተም ሰው ስትሆን ራስህን አምላክ ስለ ማድረግህ ነው እንጂ ብለው መለሱለት» (ዮሐንስ 10: 30-33)።

ኢየሱስ ሰው ብቻ መሆኑን በመግለጽ ከድንጋይ መወገር ለማምለጥ አልሞከረም። ሰው ብቻ ቢሆን ኖሮ በእርግጥ ይህን ያደርግ ነበር። ይልቁንም የዚህን ተገላቢጦሽ ተናግሯል፡-

«እኔ መንገድና እውነት ሕይወትም ነኝ በእኔ በቀር ወደ አብ የሚመጣ የለም። እኔን ብታውቁኝ አባቴን ደግሞ ባወቃችሁ ነበር።

ከአሁንም ጀምራችሁ ታውቁታላችሁ አይታችሁትማል አለው። ፊልጶስ፡- ጌታ ሆይ፤ አብን አሳየንና ይበቃናል አለው። ኢየሱስም አለው፡- አንተ ፊልጶስ፤ ይህን ያህል ዘመን ከእናንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን? እኔን ያየ አብን አይቶአል እንዴትስ አንተ፡- አብን አሳየን ትላለህ? እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ አታምንምን?» (ዮሐንስ 14: 6-10)።

ነቢያት ሁሉ እንደ ተራ ሰዎችና ኃጢአተኞች ሊታዩ፤ ኢየሱስ ኃጢአት የሌለበት እንደ ሆነ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ማስቀመጡ ትልቅ ነገር ነው፡-

ኢየሱስ «ኃጢአት ያላወቀው» ነበር (2ኛ ቆሮንቶስ 5: 21)።

ኢየሱስ «ኃጢአት አላደረገም» (1ኛ ጴጥሮስ 2: 22)።

ኢየሱስ «ክኃጢአት በቀር... እንደ እኛ...ነው» (ዕብራውያን 4: 15)።

በኢየሱስ «ኃጢአት የለም» (1ኛ ዮሐንስ 3: 5)።

ይህም «ንጹሕ» የማርያም ልጅ በሚናገረው የቁርዓን ክፍል ተጠናክሯል (ሱረቱ 19: 19)።

የእነዚህን ሁሉ ዐረፍተ ነገሮች ትርጉም የሚያዛባ «ማብራሪያ» የለም። እንደዚህ ዓይነት ነገሮች እንዴት ሊሆኑ ይችላሉ? የሚከተለው ምዕራፍ መልሱን ይሰጣል።

በሥላሴ ትምህርት ላይ የእስልምና ተቃውሞ ከዚህ ምስጢር በላይ በተሳሳተ መልኩ ከግንዛቤ ላይ የዋለ ነገር የለም። ገና ከጅምሩ ሥላሴ የሚለው ቃል የሥነ-መለኮት እንጂ የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል አንዳልሆነ ለመግለጽ እንፈልጋለን። እንደ ሃይማኖት መሠረታዊ ትምህርት ከመደንገግ ይልቅ ተጠቁሞ የሚታለፍና ከሰብአዊ መረዳትም የላቀ ነገር ነው። በግልጽ መቀበል ያለብን ነገር ቢኖር፤ ሥላሴን ለመረዳት ሰው የሚያደርጋቸው ጥረቶች ሁሉ፤ በማመሳሰል መንገድም እንኳ ቢሆን ከንቱ መሆናቸውን ነው። ለዚህም ቀላሉ ምክንያት የእግዚአብሔርን ባሕርይ ለመረዳት ስለማንችል ነው። ሰው ሊረዳው የሚችለውና ለደኅንነት

የሚያስፈልገው ነገር በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ተቀምጧል። ስለ እግዚአብሔር ማወቅ የምንችለው ሁሉ ተገልጿል። ነገር ግን በዚያ መገለጽ የእግዚአብሔርን ሁለንተናዊ ገጽታ ለማወቅ እንችልም። ያ ቢሆን ኖሮ፣ እግዚአብሔር ከአእምሮአችን ያነሰ ይሆን ነበር። በዚህም መሠረት በሙስሊም «ሊቃውንት» የሚቀርቡትን እንደሚከተለው ያሉ ደካማ ክርክሮችን አንቀበልም፡-

«በሁሉም የሰሌት ሕጎች ሦስት በአንድ ሲባዛ ሦስት ይሆናል። ነገር ግን በክርስትና ሰሌት ሦስት በአንድ ሲባዛ አንድ ይሆናል ... አስተውሎታችንን እንዳንጠቀምና የቤተ ክርስቲያንን ጭፍን እምነት ለመረዳት እንዳንሞክር በካህናት ተነግሮናል። ስለዚህም ያ የክርክሩ ዐቢይ ነጥብ ነው። እንድናምን የተጠየቅነውን ነገር ለመረዳት ከአምላክ የተሰጠንን የአስተውሎት ኃይል እንድንጠቀም አልተፈቀደልንም። በእነዚህ ትምህርቶች ላይ ያለን እምነት ዕውር፣ የማይጠየቅ፣ ፍጹም መሆን አለበት! እነዚህን እምነቶች ለመረዳት ብሎ የሚጠይቅ ማንኛውም ሰው፣ በሙሉ ቅንነት ቢሆንም እንኳን ወደ ዘላለም ጥፋት ወረደ ማለት ነው።»

የጥቅሱ የመጀመሪያው ክፍል ደካማ ከሆነ፣ ሁለተኛው ክፍል መርዘኛ ቅጥፈት ነው። ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ትንሽ እንኳ የሚያውቅ ሰው የትምህርቱ ሁሉ ዓላማ ማሳወቅ እንደሆነ አይስትም፡-

«የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክ እርሱን በማወቅ የጥበብንና የመገለጥን መንፈስ እንዲሰጣችሁ እለምናለሁ። ይህም የልባችሁ ዓይኖች ሲበሩ የመጥራቱ ተስፋ ምን እንዲሆን ... ታውቁ ዘንድ ነው» (ኤፌሶን 1: 17 ና 18)።

«በመንፈሱ በውስጥ ሰውነታችሁ በኃይል እንድትጠነክሩ ክርስቶስም በልባችሁ በእምነት እንዲኖር እንደ ክብሩ ባለጠግነት መጠን ይሰጣችሁ! የእናንተ ሥርና መሠረት በፍቅር ይጸና ዘንድ፣ ከቅዱሳን ሁሉ ጋር ስፋቱና ርዝመቱ ከፍታውም ጥልቅነቱም ምን ያህል መሆኑን ለማስተዋል፣ ከመታወቅም የሚያልፈውን የክርስቶስን ፍቅር ለማወቅ ትበረቱ ዘንድ፣ እስከ እግዚአብሔርም ፍጹም ሙላት ደርሳችሁ ትሞሉ ዘንድ» (ኤፌሶን 3: 16-19)።

ተመሳሳይ መልእክት ያላቸው ሌሎች በርካታ ምንባቦች ሊጠቀሱ ይችላሉ። አስተውሎታችንን እንድንጠቀምበት ብንበረታታም ከግንዛቤአችን በላይ የሆኑ ነገሮች ደግሞ አሉ። ሃያሰያኑ እንደ ዘላለማዊነት፣ መንግሥተ ሰማያት፣ እግዚአብሔር፣ ወዘተ... የሚሉትን ይቅርና እንደ የትየለሌ ያሉትን ጽንሰ ላባቦች እንኳን እሳማኝ በሆነ ሁኔታ ማብራራቱ እንቁቅልሽ ይሆንባቸው ይሆናል።

አንድ ሰው በእግዚአብሔር መንፈስ ተነድቼ ነው ብሎ የሃይማኖት መጽሐፍ የሚጽፍ ከሆነ፣ እድማጮቹ ወይም እንባቢዎቹ ለመረዳት የማይችሉትን ነገር ከመጻፍ እንደሚቆጠብ ጥርጥር የለውም። ይህንንም የሚያደርገው በመጀመሪያ ደረጃ መልእክቱ ለመረዳት የማያዳግት እንዲሆን ሲሆን፣ በሁለተኛ ደረጃ ግን ደራሲው ራሱ ለመረዳት የማይቻለውን ነገር ሲያስተውል ስለማይችል ነው! ሥላሴን ለመረዳት ያለመቻሉ ዋናው ምክንያት «ዝም ብሎ ሰው-ሠራሽ ንድፈ-አሳብ» በመሆኑ ነው የሚለው ወቀሳ ራሱ አሉባልታ ነው።

ብዙ ጊዜ «ኢየሱስ እግዚአብሔር ከሆነ፣ በማርያም ማኅፀን በነበረ ጊዜ፣ በእራሱነቱ ወይም በመቃብር ውስጥ በሆነ ጊዜ ዓለምን የሚያስተዳድረው ማን ነበር?» የሚል ጥያቄ እንስማለን። እስኪ የሚከተለው ምሳሌ መልሱን ይሰጠን፡- የውኃ መቅጃ ባልዲ ተሸከሜ ወደ ውቅያኖስ ወረድሁና ጨዋማውን ውኃ ሞላሁት። በውቂያኖሱ ውስጥ ያሉት ዓሦች ሁሉ ምን ይገጥማቸዋል? ምናልባት በትክክል፡- «ለምን? ይህ ከዓሣው ጋር ምን ግንኙነት አለው?» ትሉ ይሆናል። እኔም፡- «ዓሣ ካለ ውኃ ሲኖር አይችልም - ውኃውም አሁን በባልዲ ውስጥ ነው» ብዬ እመልሳለሁ።

እግዚአብሔር በክርስቶስ ውስጥ በነበረ ጊዜ፣ በሁሉም ስፍራ በመገኘት ችሎታው፣ በሌሎችም ስፍራዎች ሁሉ ነበረ።

አንድ ነገር ግልጽ ሊሆንልን ይገባል። እግዚአብሔርን የሆነው ክርስቶስ አልነበረም። ይልቁንም እግዚአብሔር ክርስቶስን ሆነ። ይህ ማለት ግን እግዚአብሔር በዚያን ጊዜ በሌላ በየትኛውም ስፍራ እስከማይሆን ድረስ ነበር ማለት አይደለም። ያማ እግዚአብሔርን ሙሉ ለሙሉ ውስን ማድረግ ነው። «እግዚአብሔር በክርስቶስ ሆኖ ዓለሙን ከራሱ ጋር ያስታርቅ ነበርና» (2ኛ ቆሮንቶስ 5: 19)።

ብዙ ጊዜ ግዴላሽነት የሚታይባቸው ዐረፍተ ነገሮች ተሠርተዋል፡-

«ስለ ሥላሴ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ብቸኛው ጥቅስ የሚገኘው በ 1ኛ ዮሐንስ 5:7 ሲሆን፡- <የሚመስክሩት መንፈሱና ውኃው፤ ደሙም ሦስት ናቸውና፤ ሦስቱም በአንድ ይስማማሉ > ይላል።»

ሃያስያን እንደሚናገሩት ይህ በጣም ዘመናዊ በሆኑ ቅጂዎች ውስጥ በኢታሊክስ የጽሑፍ አጣጣል ስልት የተጻፈው ጥቅስ በ325 ዓ.ም. በኒቅያ ጉባኤ ላይ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንዲገባ እስከ ተደረገበት ጊዜ ድረስ ቤተ ክርስቲያን ለማስተማር ከምትጠቀምባቸው መካከል አልነበረም። ይህ የሚያመለክተው ክርስቲያኖች በራሳቸው ፈቃድ ጣልቃ እንዳስገቡት ነው። በቀጥተኛ አነጋገር የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሁሉ «የክርስትናው አካል የተደረጉት በኒቅያው ጉባኤ» ላይ ነበር። ምክንያቱም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የትኞቹ መጻሕፍት በሐዋርያት የተጻፉና የትኞቹ ደግሞ ምናብ ወለድና አፈ-ታሪክ ሆነው የተጨመሩ እንደ ሆኑ በከፊል የመረመሩት በዚህ ጉባኤ ላይ ነበር። ይሁንና በሁለተኛው ክፍለ ዘመን ከሞላ ጎደል ጠቅላላዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት በየትም ሰፍራ አገልግሎት በመስጠት ላይ እንደ ነበሩ መታወቅ አለበት።

ይህ በእስያ፣ በአፍሪካና በአውሮፓ በመጀመሪያዬቱ ቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት በርካታ ጽሑፎች መረጃ ተደግፎአል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ሥላሴ የሚናገረው አንድ ጥቅስ ብቻ እንደ ሆነ የሚናገረው ሂስ ትክክል ነው ወይስ አይደለም?

የመጽሐፍ ቅዱስን የመጀመሪያ ገጽ በመግለጥ የሚከተለውን አነባለሁ፡-

«በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ።»

«እግዚአብሔር» የሚለው ቃልና ጠቅላላው ምንባብ በዕብራይስጥ ስለ ተጻፈና «እግዚአብሔር» የሚለውም የአማርኛ ቃል ስለ ሆነ፤ በመጀመሪያው የዕብራይስጥ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ የምናገኘው «ኤሎሂም» የሚለውን ነው። እንግዲህ እግዚአብሔር ማለት ኤል ወይም ኤላህ መሆኑ ነው። «ኤሎሂም» ማለት እንግዲህ ምን ማለት ነው? ይህ ማለት

«እግዚአብሔርች» ማለት ነው። ትንሽ ፈቀቅ ብለን በቁጥር 26፡- «ኤሎሂም አለ፡- ሰውን ... እንፍጠር»

የሚል እናነባለን። እንደገናም በምዕራፍ 11:7 የሚከተለውን እናንኛለን፡- «ኑ፤ እንውረድ ... ቋንቋቸውን በዚያ እንደባልቀው።»

«እኛ» የሚለው ማንን የሚወክል ነው?

መልስ፡- «ኤሎሂም።» ይህን እንዴት እንረዳለን? ይህ የነገሥታቱ ዓይነት የብዙ ቁጥር አጠቃቀም ስልት ነውን? አይደለም! እንዲህ ያለ አጠቃቀም በዕብራይስጥ አይታወቅም ነበርና። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እግዚአብሔር ራሱን ደረጃ በደረጃ ለለሚገልጽ፤ በትምህርቱ ላይ የበለጠ ብርሃን ያረፈው በኋላ ነው። ከዘጸግም 6:4 ጀምሮ የሚከተለውን እናንኛለን፡-

«እስራኤል ሆይ፤ ሰማ! አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው! አንተም አምላክህን እግዚአብሔርን በፍጹም ልብህ፤ በፍጹምም ነፍስህ፤ በፍጹምም ኃይልህ ውደድ።»

ወይም፡-

«አንተም ያህዌን የአንተን ኤሎሂምን በፍጹም ልብህ፤ በፍጹምም ነፍስህ፤ በፍጹምም ኃይልህ ውደድ።»

ይሁንና የሚበልጠውን ብርሃን የሚፈነጥቀው የሚከተለው አጭር ዐረፍተ ነገር ነው፡-

«አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው።»

በዕብራይስጥ እንደሚከተለው ሊነበብ ይችላል፡-

«ያህዌ ኤሎሂኑ ያህዌ ኢቻድ።»

ቃል በቃል ቢተረጎም ይህን ትርጉም ይስጣል፡- «ጌታ እግዚአብሔርቻችን፤ ጌታ አንድ ነው።»

«ኢቻድ» የሚለው ይኸው ቃል እግዚአብሔር ከፈጠራቸው በኋላ ስለ አዳምና ሔዋን በሚናገርበት ክፍልም ውስጥ አገልግሏል፡-

«ሰለዚህ ሰው አባቱንና እናቱን ይተዋል፤ በሚሰቱም ይጣበቃል፤ ሁለቱም አንድ (ኢ.ፋ.ድ) ሥጋ ይሆናሉ» (ዘፍጥረት 2:24)።

ያገቡ ሰዎች አንድ ግለሰብ ሳይሆኑ፤ ሁለቱ በአንድነት የተጣመሩ እንደ ሆነ መቼም እንረዳለን። እንደገና በኢ.ጳ.ድ.ሰ. በዚህ ትምህርት ላይ የበለጠ ብርሃን ተንጸባርቆበታል። የዚህ ምሥጢር ሙሉ መረዳት ለሰው ሊገባ በሚችል መልኩ እንደሚከተለው ተገልጿል፡-

«የእስራኤል ንጉሥ እግዚአብሔር፤ የሚቤኸም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እኔ ፊተኛ ነኝ እኔም ሳለኛ ነኝ፤ ክእኔ ሌላም አምላክ የለም» (ኢ.ጳ.ድ.ሰ. 44:6)።

በተጨማሪም ይህን እናንባለን፡-

«የያህዌን ... ትልቅ በጎነት አሳስባለሁ። እርሱም (እስራኤል)፡- በእውነት ሕዝቤ፤ ሐሰትን የማያደርጉ ልጆች ናቸው አለ ጃሹዋም (ኢ.የሱስ በዚህ ምድር በተመላለሰበት ዘመን የነበረው ሰም ሲሆን፤ ወደ ቋንቋችንም ኢ.የሱስ በመባል ተተርጉሞአል) ሆነላቸው። በጭንቃቸው ሁሉ እርሱ ተጨነቀ፤ የፊቱም መልአክ አዳናቸው በፍቅሩና በርኅራኄውም ተቤዣቸው... እነርሱ ግን ዓመፁ ቅዱስ መንፈሱንም አስመረሩ ሰለዚህ ተመልሶ ጠላት ሆናቸው» (ኢ.ጳ.ድ.ሰ. 63:7-10)።

ለጊዜያዊ ጥቅሙ በማሰብ ከእግዚአብሔር ዘንድ ምልክት መጠየቅን እምቢ ላለው ለንጉሥ አካዝ ነቢዩ እንዲህ በማለት ቁልጭ አድርጎ ተናግሯል፡-

«ሰለዚህ ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል፤ እነሆ፤ ድንግል ትፀንሳለች፤ ወንድ ልጅም ትወልዳለች፤ ስሙንም አማኑኤል (እግዚአብሔር ከእኛ ጋር) ብላ ትጠራዋለች» (ኢ.ጳ.ድ.ሰ. 7:14)።

«ሕፃን ተወልዶልናልና፤ ወንድ ልጅም ተስጥተናልና አለቅነትም በጭንቃው ላይ ይሆናል ሰሙም ድንቅ መካር፤ ኃያል አምላክ፤ የዘላለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል» (ኢ.ጳ.ድ.ሰ. 9:6)።

አንዳንድ ጊዜ «የኃያሉ አምላክ ድንቅ መካር» ተብሎ መነበብ እንዳለበት ይነገረናል። ይህ እውነት አይደለም! በመጀመሪያው የዕብራይስጥ መዛግብት ውስጥ «ሼል» ወይ «የ» የሚል ነገር የለም።

ኢ.የሱስ በዮሐንስ ወንጌል 8:58 መሠረት የሚከተለውን እንግዳ ዐረፍተ ነገር በግልጽ ተናግሯል፡-

«እውነት እውነት እላችኋለሁ፤ አብርሃም ሳይወለድ እኔ አለሁ (ነኝ) አላቸው።» ከዚያም አይሁድ ሊወግሩት ድንጋይ አነሡ።

ለምን? ምክንያቱም «እኔ ነኝ» የሚለው «ያህዌ» ማለት ስለ ሆነ፤ ከአብርሃም በፊት እኔ ነኝ የሚለው ሰዋሰው የክርስቶስን ዘላለማዊ ሕልውና ያመለክታልና ነው።

ይህ ከብሉይ ኪዳን ጋር ፍጹም የሆነ ኅብረት ስላለው፤ እኛም እንደዚሁ እንቀበለዋለን። በዚህም ሆነ በሌሎች ለፍራዎች በኢ.የሱስና ስለ ኢ.የሱስ የሚናገሩትን ዐረፍተ ነገሮች ለመረዳትና በትክክልም ለመገምገም የምንችለው በብሉይ ኪዳን የመገለጽ ብርሃን ብቻ ነው፡-

«አኔና አብ አንድ ነን» (ዮሐንስ 10:30)።

«አንተም ሰው ስትሆን ራስህን አምላክ ስለ ማድረግህ ነው» (ዮሐንስ 10:33)።

«እኔን ያየ አብን አይቶአል» (ዮሐንስ 14:9)።

«ቤተ ክርስቲያን ኢ.የሱስ የእግዚአብሔር አካል እንደ ሆነ ለመናገር ምንም ሥልጣን የላትም» ይላሉ ሚስተር ጁማል።

መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ በማለት መልስ ይሰጣል፡-

«አሕዛብ ለምን ያጉረመርማሉ? ወገኖችሰ ለምን ከንቱን ይናገራሉ? የምድር ነገሥታት ተነሡ፤ አለቆችም በእግዚአብሔርና በመሢሐ ላይ እንዲህ ሲሉ ተማከሩ፡- ማስርያቸውን እንበጥስ፤ ገመዳቸውንም ከእኛ እንጣል። በሰማይ የሚኖር እርሱ ይሥቃል፤ ጌታም ይሣለቅባቸዋል። በዚያን ጊዜም በተሳጣው ይናገራቸዋል፤ በመፃቂያ ያውካቸዋል። እኔ ግን ንጉሤን ሾምሁ በተቀደሰው ተራራዬ በጽዮን

ላይ። ትእዛዙን እናገራለሁ እግዚአብሔር አለኝ፡- አንተ ልጄ ነህ፤ እኔ ዛሬ ወለድሁህ። ለምነኝ፤ አሕዛብን ለርስትህ የምድርንም ዳርቻ ለግዛትህ እስጥሃለሁ። በብረት ብትር ትጠብቃቸዋለህ፤ እንደ ሸክላ ሠሪ ዕቃም ትቀጠቅጣቸዋለህ» (መዝሙር 2፡1-9)።

ምንም እንኳ የትኛውም ዓይነት ማመሳሰያ ብቃት የሌለው ምስል ብቻ ቢሆንም፤ የሚከተለው ቀላል ገለጻ ሥላሴን ከአንድ አንጻር ብቻ አንድን መለኮተው ያደርገናል፡-

አንድ ጠብታ ውኃ ወደ አንድ ኬሚስት (ተማራማሪ) ውስድና የግምገማ ውጤቱን እንዲያሳውቅህ ጠይቀው። የሁለት እጅ ሃይድሮጂንና የአንድ እጅ አክሰጂን ውህድ መሆኑን ይነግርሃል። ይህንኑ የውኃ ጠብታ ለፊዚክስ አዋቂ ብትወስድለት፤ ፈላሽ ነገር እንደ ሆነ ይነግርሃል። አሁንም ጥቂት በረዶ ውስድና እንዲሁ ጠይቅ። ኬሚስቱ እንደ መጀመሪያው ሊመልስ፤ ፊዚክቱ ጠጣር ነገር ነው ይልሃል። አሊያም የሙከራ ቱቦ ውስጥ የሞላ እንፋሎት በመውሰድ ከኬሚስቱ ተመሳሳይ ውጤት፤ ከፊዚክቱ ግን የተለየ ውጤት እናገኛለን። ፊዚክቱ ጋስ ነው ይላል።

እጅግ አክብሮት በተሞላ መንገድ በዚህና በሥላሴ መካከል ያለውን ተመሳሳይነት ለመጠቀም አፈልጋለሁ። ውኃ፤ በረዶ፤ ወይም ትነት የቅርጽ ልዩነታቸው እንዳለ ሆኖ፤ የሁለት እጅ ሃይድሮጂንና የአንድ እጅ አክሰጂን ውህድ እንደ ሆኑ፤ እንዲሁ እግዚአብሔርም በተለያዩ «መገለጫዎቹ» ሁሉ ሁልጊዜም እግዚአብሔር ነው። ምናልባት የሕይወት ጀማሪና አቆዪ የሆነውን ውኃ በፈጣሪ አባት፤ ሊጨበጥ የሚችለውን በረዶ አዳኝ በሆነው በልጁ፤ እና በመዛኙ የማይታየውንና ለመቆጣጠርም የሚያዳግተውን ዳሩ ግን ኃይልን የሚወክለውን ትነት፤ ለሚፈልጉት ሁሉ እግዚአብሔርን በሚገልጸውና ለአማኙም በጽድቅ እንዲኖር ኃይል በሚሰጠው በመንፈስ ቅዱስ ልንመስል እንችላለን። ይሁንና ሦስቱም የእግዚአብሔር ገጽታዎች እግዚአብሔርን የሚያመለክቱ ናቸው።

ሌሎችም ማመሳሰያዎች አሉ። ሰው ሥጋ፤ ነፍስና መንፈስ አለው። የፀሐይ ጨረርም ብርሃን፤ ሙቀትና የኬሚካል ኃይል አለው። እሳት፤ ብርሃንና ሙቀት ሦስት ቢሆኑም፤ በሌላ በኩል ስንመለከት ግን አንድ ናቸው። እንደዚሁም አእምሮ፤ አሳብና ንግግር አንድ ዓይነት ሊሆኑ፤ እርስ በርሳቸው የሚለያዩባቸው ሁኔታዎችም አሏቸው።

ስቅለትን በተመለከተ የእስልምና ተቃውሞ

በክርስቲያን-ሙስሊም ውዝግብ ውስጥ ሌላው ከፍተኛ ጉዳይ ስቅለት ነው። ይህም ብዙውን ጊዜ ሞቅ ያለ ክርክር ያለነሣ ነጥብ ነው። ለክርስቲያን በዚህ ጉዳይ ላይ የሚደረግ ማንኛውም ድርድር የማይሆን ነገር ነው። ለሙስሊሙም ቢሆን ድርድሩ ቦታ የለውም። ከቁርዓን መሠረታዊ ዐረፍተ ነገሮች አንዱ እንዲህ ይላልና፡-

«አልገደሉትም፤ አልስቀሉትምም፤ ግን ለነሱ (የተገደለው ሰው በዒሳ) ተመስለ፤ እነዚያም በርሱ ነገር የተለያዩት ክርሱ (መገደል) በመጠራጠር ውስጥ ናቸው፤ ጥርጣሬን ከመከተል በስተቀር በርሱ ነገር ምንም ዕውቀት የላቸውም፤ በእርግጥም አልገደሉትም። ይልቁንስ፤ አላህ ወደርሱ አነሳው፤ አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው» (ሱረቱ 4፡157-158)።

ዐረፍተ ነገሩ እንደዚህ ከወንጌሉ ሙሉ ለሙሉ በተቃረነ መንገድና በፍጹም «ድጋፍ» ሳይሰጠው እንዲጻፍ ያደረገው ምንድነው? (ገጽ5-7 ተመልከት)። የወቅቱን ሁኔታ መልሶ ማስቀመጡ ቀላል አይደለም። ነገር ግን በመሐመድና በጊዜው በመዲና በነበሩ አይሁዶች መካከል የነበሩ ግንኙነቶች እየሻከሩ መጡ። ከዚህም የተነሣ በሁለቱም ወገኖች መካከል የነበረው አመለካከት የበለጠ ጠላትነትን አያሳደገ መጣ። ክንቢያት ሁሉ በላይ ስላስቀመጠው፤ ስለ ኢየሱስ በጣም ከፍተኛ አሳብ እንደ ነበረው አያጠራጥርም።

መሐመድ የሚከተለውን እንደተናገረ ተዘግቧል፡-

«እኔ ከሰዎች ሁሉ በላይ የማርያምን ልጅ አቀርበዋለሁ» «በዚህ ምድራዊ ሕይወትም ሆነ በሚመጣው ሕይወት ከሰዎች ሁሉ በላይ ወደ ኢየሱስ አጠጋለሁ» (ሳሂህ ሙስሊም፤ ቅጽ 4፡ ገጽ 1260-1261)። እንዲህ ያለ ዐረፍተ ነገር እንዲጻፍ የገፋው ምንድነው?

ይህ አመለካከቱ ግን ጠላቶቹ አይሁዶች በዚህ ዓይነቱ የእግዚአብሔር መልእክተኛ ላይ በቂ ኃይል ኖሯቸው ያጠፋታል ብሎ እንዲያስብ አይፈቅድም ነበር።

የከሰተቶችን ቅደም-ተከተል ባለያዙት ሰዎች ዘገባ መሠረት፡ ሱረቱ 4 የተጻፈው በመሐመድ የመዲና ኑሮ አጋማሽ ላይ ነው። ይህም በግምት 5 ኤ. ኤች. ይሆናል። በሃዲስ ውስጥ ከተመዘገቡት ከበርካታ ከሰተቶችና ማስታወሻዎች አንጻር፡ ይህ ክፍለ-ጊዜ በአይሁዶችና በሙስሊሞች መካከል ጫን ያለ ተቃርኖ የተሰተዋለበት ነው።

አንድ ነቢይ ከተራው ሰው ከፍተኛ የበላይነት ስላለው፡ መከራ መቀበል ወይም መሸነፍ (መስቀሉ ማለት ለመሐመድ ይህን የመሰለ ነበር) የማይቻል ነገር ነው። ኢየሱስ ለመሐመድ በጣም ትልቅ ሰው ነበር። ይህም ከነቢያት ሁሉ በተለየ መልክ በመሐመድ ትምህርት መሠረት ኢየሱስ ከድንግል የተወለደ ብቸኛው ሰው በመሆኑ፡ ሕያው ሆኖ ወደ ሰማይ በሚረጉ፡ ተመልሶ የሚመጣ በመሆኑ፡ ኃጢአት የሌለበት በመሆኑ፡ «የአግዚአብሔር ቃል» እና «ከአግዚአብሔር የመጣ መንፈስ» ተብሎ በመጠራቱና «በዚህ ዓለምም ሆነ በሚመጣው የተከበረ» በመሆኑ ነው (ገጽ 127-128 ተመልከት)። መሐመድ ከርስቶስ ሊፈጽመው ስለ መጣው የሰርየት ሥራ አልተረዳም ነበር። ያለዚህም የሰርየት ሥራ የመስቀል ላይ ሞቱ ትርጉም ሊሰጥ አይችልም።

ቀጥለን እንደምንመለከተው፡ መሐመድ ከወንጌል ጋር በመጀመሪያ ይዘቱ በፍጹም አልተዋወቀም ነበር። በቁርዓን ውስጥ የምናገኘውና ስለ ኢየሱስ የተገለጸው አውቀት የተገለበጠው ከአዋልድ መጻሕፍት ወይም በጊዜው በዐረቢያ ከነበሩት ኮፕቲክ ክርስቲያኖች (የኢየሱስ ባሕርይ መለኮታዊ ብቻ ነው ብለው የሚያምኑ) በአፈ-ታሪክ መልክ የቀረበና አውነትነቱ ያልተረጋገጠ ነው።

ከዚህ ሁሉ በተጨማሪ፡ አሁንም በሱረቱ 3:55 እና 19:33 ውስጥ የሚገኙ ምንባቦችን አላማችና ጥንቃቄ የተሞላበት ትርጉም ለመመልከት አንፈልጋለን፡- «ዒሳ ሆይ! እኔ ወሳጄህ፤ ወደ እኔም አንሺህ ነኝ» (እንድትሞት አደርጋለሁ)። ይህም እንደ አሊ እብን አባለ፤ አቡዱላህ እብን ሳሊህ፤ ሙአዌሄህ፤ አብን ዒሳቅ፤ ሳልማ እና ዋሃብ እብን ሙናቢህ የመሳሰሉ በርካታ የጥንታዊ መዛግብት ዘጋቢዎች እንደሚረዱት ነው። እንዲሁም «ሰላምም በኔ ላይ ነው፤ በተወለድሁ ቀን በምሞትበትም ቀን፤ (አንደገና) ሕያው ኾኖ በምቀስቀስበትም ቀን» ሲል የተቀመጠበትን ቅደም ተከተል ችል ልንል አንችልም፡- መወለድ - መሞት - መነሣት።

መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ እንደሚያስተምረው ኢየሱስ የመስቀል ሞት ካልሞተ፡ አንግዲህ መቼ ሞተ? በቁርዓን በተገለጸው መሠረት መሞት ነበረበት (ሱረቱ 4: 159፤ 19: 33፤ 3: 55) (ዶክተር ኤ. ሃቅ)።

ክርስቲያኖች በመጽሐፍ ቅዱስ (በሌላም ስፍራ) ስለ ስቅለት ህልቅ-መላፍርት የሌላቸው ማጠናከሪያዎች አሉአቸው። ከወንጌላት ውስጥ አንድ ሦስተኛ የሚሆነው ታሪክ የሚያተኩረው በኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወት ውስጥ በመጨረሻው ላምንት ስለ ሆነውና ስለ ሞቱ ነው። ይህም በብሉይ ኪዳን ውስጥ ከዳር እስከ ዳር የምናገኘው ከሰርየት ትምህርትና ከመሥዋዕት አቀራረብ ጋር ሙሉ ለሙሉ የተሰማማ ነው።

ከዚህም በተጨማሪ፡ የመሢሔ የመሥዋዕትነት ሞት በብሉይ ኪዳን ስለ ተተነበየ፡ «ከእርሱም ይልቅ እጅግ የጸና የትንቢት ቃል አለን»፡-

«በአውነት ደዌያችንን ተቀበለ ሕመማችንንም ተሸከምአል እኛ ግን እንደ ተመታ በአግዚአብሔርም እንደ ተቀሠፈ አንደ ተቸገረም ቈጠርነው። እርሱ ግን ስለ መተላለፋችን ቈለለ፤ ስለ በደላችንም ደቀቀ የደኅንነታችንም ተግዛጽ በእርሱ ላይ ነበረ፤ በእርሱም ቀሰል እኛ ተፈወስን። እኛ ሁላችን እንደ በጎች ተቅበዝብዘን ጠፋን ከእኛ እያንዳንዱ ወደ ገዛ መንገዱ እዘነበለ እግዚአብሔርም የሁላችንን በደል በእርሱ ላይ አኖረ ... ስለ ሕዝቤ ኃጢአት ተመትቶ ከሕያዋን ምድር እንደ ተወገደ ከትውልዱ ማን አስተዋለ? ... እርሱ ግን የብዙ ሰዎችን ኃጢአት ተሸከመ፤ ስለ ዓመፀኞችም ማለደ» (ኢሳይያስ 53: 4-12)።

«ወደ ሞትም አሸዋ አወረድኸኝ ... እጆቼንና እግሮቼን ቸነከሩኝ ... እነርሱም አዩኝ ተመለከቱኝም። ልብሶቼን ለራሳቸው ተከፋፈሉ፤ በቀሚሴም ላይ ዕጣ ተጣጣሉ» [መዝሙር (22): 15-18]።

ዓለማዊ ታሪክ ስቅለቱን ያጠናክረዋል።

የአዲስ ኪዳን መዛግብት በታሪክ ሰዎች ዘንድ እጅግ ከፍተኛ ተቀባይነት አግኝተዋል። ከ5000 በላይ የሚሆኑና ከእጃችን የሚገኙ መዛግብት እንዲህ ያለ ከፍተኛ ተአማኒነት ስላላቸው፡ የስቅለቱ እውነታ ሊካድ

አይችልም። ምንም እንኳን ከጥቂቶቹ በስተቀር፤ መዛግብቶቹ የመጀመሪያዎቹ መዛግብት ከተጻፉበት በመጀመሪያው ክፍለ-ዘመን ባይጻፉም፤ ምስክርነታቸው እውን ነው።

ይሁንና የጊዜው ርቀት ሲታይ፤ በአዲስ ኪዳን ውስጥ እንደ ተገለጹት በሚገባ ተመሳግበው ለትውልድ የተላለፉ የዚያን ዘመን ታሪካዊ ክስተቶች የሉም።

ታሪክ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክስተቶችን በተመለከተ መረጃዎችን እንደማይሰጥ ብዙ ጊዜ ተነግሯል። «የመነቃቃት ዘመን» በተባለው የፍልስፍና ጊዜ የክርስትና እምነት ከኋላ ቀር ሸቀጥ በመቆጠሩ፤ የሂሱን አግባብነት ለማረጋገጥ የተወሰደ ጊዜ አልነበረም። ክዚያም በኋላ፤ ነገሮችን እንደገና በትክክለኛ ሰፍራቸው ለማስቀመጥ ከጥቂቶቹ በስተቀር የሞከረ ሰው የለም። (ዘመናዊ) የሥነ-መለኮት አዋቂዎች ተብዬዎቹም ከ«መነቃቃቱ ዘመን» የበቀለውን ይህን እኩይ ጽንሰ-አሳብ በሚገባ ተቀብለው ማስተማራቸው አሳዛኝ ነገር ነው። ዳሩ ግን በበርካታ መስኮች የሳይንስ ዕድገት በመፋጠኑ፤ ክርስቲያኖች ከማንም በላይ ለእምነታቸው ድጋፍ አግኝተዋል!

«እንደ ደብልዩ ኤም ራምስይ፤ ኤድ. ሜየር እና ኤ.ቲ. ለልምስቲድ የመሳሰሉት ታሪክ ጸሐፊዎች የአዲስ ኪዳን ታሪካዊ ጽሑፎችን በተመለከተ የአንዳንድ የሥነ-መለኮት ሰዎችን ከፍተኛ ጥርጣራ በሚገባ ተቃውመዋል» («የአዲስ ኪዳን መዛግብት» በኤፍ. ኤፍ. ብሩስ)።

በአንዳንድ ሐቆች ላይ እናተኩራለን።

«5000 የሚሆኑ በግሪክ ቋንቋ የተጻፉ የአዲስ ኪዳን መዛግብት በሙሉ ወይም በከፊል አሉ። ከእነዚህ መዛግብት መካከል ይበልጥ የሚሻሉትና ጠቃሚ የሆኑት ወደ 350 ዓ.ም. አካባቢ የተጻፉት ናቸው።»

«የጽሑፍ መገኛዎቹን ከሌሎች ጥንታዊ የታሪክ ሥራዎች ጋር ብናወዳድረው፤ ምናልባት አዲስ ኪዳን በመዛግብቱ እውነተኛነት ምን ያህል ዋጋ እንዳለው ልናደንቅ እንችላለን። ለቂሣሩ (ጋሲክ ጦርነት) (በ58 እና 50 ዓ.ዓ. መካከል የተዘጋጀ) ከነበሩት በርካታ መዛግብት

ውስጥ፤ ዘጠኝ ወይም አሥሩ ብቻ ጥሩዎች ናቸው። ከእነዚህ መዛግብት ውስጥ እጅግ ጥንታዊው ከቄሣር በኋላ 900 ዓመታት ያህል ቆይቷል። ክሊቬ (ከ59 ዓ.ዓ. - 17 ዓ.ዓ.) 142 የሮም ታሪክ መጻሕፍት መካከል ሠላሳ እምስቱ ብቻ ይገኛሉ። ሚዛን ከሚደፉት ሃያ ከሚሆኑት መዛግብት ማክከል የመጻሕፍት ቁርጥራጮችን የሚያካትተውና ከመጽሐፍ ሦስት እስከ ስድስት ያለው አንዱ ብቻ የአራተኛው ምእተ-ዓመት ያህል ዕድሜ አለው። (ታሪኮቹ) ከተሰኘው የታኪተስ አሥራ አራት መጻሕፍት ውስጥ (100 ዓ.ም. አካባቢ) አራት ተኩሉ ብቻ ይገኛሉ። ክሊሥራ ስድስት የ(ዜና) መጻሕፍቱ ውስጥ አሥሩ ሙሉ ሆነው ሁለቱ ደግሞ በክፊል ይገኛሉ። የእነዚህ እሁን የሚገኙ ሁለት ታላላቅ ታሪካዊ ሥራዎቹ ክፍሎች ሙሉ በሙሉ በሁለት መዛግብት ላይ ይደገፋሉ። እንደኛው የዘጠነኛው ምእተ-ዓመት ሲሆን፤ ሌላኛው የአሥራ እንደኛው ምእተ-ዓመት መዝገብ ነው። ክላናሳ ሥራዎቹ ውስጥ የሚገኘው መዛግብት ሁሉ (ዲያሎገስ ዲ ኦሪቶሪቡስ፤ አግሪኮላ፤ ጀርማኒስ) ከአሥረኛው ምእተ-ዓመት ጥንታዊ ጽሑፍ የተገኙ ናቸው።»

«የቱሊዳይዴስ (460-400 ዓ.ዓ. አካባቢ) ታሪክ ክስምንት መዛግብት ውስጥ የምንረዳው ሲሆን ከሁሉም ጥንታዊው የ900 ዓ.ም. ዕድሜ አለው፤ ጥቂቶቹም የቄጠማ (የፓፒረስ) መጻሕፍት ቁርጥራጮች በክርስትና እምነት መጀመሪያ አካባቢ የተጻፉ ናቸው። የሄሮዶቱስንም ታሪክ (488-428 ዓ.ዓ. አካባቢ) በተመለከተ እንደዚህ ዓይነት ነገር እንመለከታለን። ይሁን እንጂ ጥቅም ላይ ሊውሉ የሚችሉት የሥራዎቻቸው ጥንታዊ መዛግብት ከ1300 ዓመታት በኋላ ቢዘጋጁም እንኳ የሄሮዶቱስና የቱሊዳይዴስ ተአማኒነት አጠራጣሪ ነው የሚል የመከራከሪያ አሳብ፤ ማንም የጥንታዊ ዘመን ሲቅ አይቀበለውም።»

«ነገር ግን የአዲስ ኪዳን ሁኔታ በዚህ ረገድ እንዴት የተለየ ነው! በሺህ ከሚቆጠሩት ክሌሎቹ ይበልጥ ጥንታዊ በመሆናቸው ከታወቁት ከአራተኛው ምእተ-ዓመት ሁለት ምርጥ መዛግብት (ኮዴክስ ቫቲካኑስ እና ኮዴክስ ሊናቲኩስ) በተጨማሪ፤ ከ100 እስከ 200 ዓመታት አስቀድመው የተዘጋጁ ብዙ የብራና ቅጂ የሆኑ የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት አሉ። መኖሩ በ1931 ይፋ የወጣው የቸስተር ቢቲ የመጽሐፍ ቅዱስ ብራና አሥራ አንድ የብራና ጽሑፎችን ክፍሎች ይይዛል። ከእነዚህም

ውስጥ ሦስቱ አብዛኛውን የአዲስ ኪዳን ጽሑፎች ይዟል። ከእነዚህም አንዱ የሐዋርያት ሥራንና አራቱን ወንጌላት ይዞ ይገኛል። የተዘጋጀውም በሦስተኛው ምእተ-ዓመት የመጀመሪያ አጋማሽ ላይ ነው። ሌላው ለአብያተ ክርስቲያናት የተጻፉትን የጳውሎስን ደብዳቤዎችንና የዕብራውያንን መልእክት የያዘ ሲሆን፤ የተገለበጠውም በሦስተኛው ምእተ-ዓመት መጀመሪያ ላይ (ማለትም ልክ ከ200 ዓ.ም. በኋላ) ነው። ሦስተኛውና የዮሐንስ ራእይን የያዘው በዚያው ምዕተ-ዓመት ሁለተኛው አጋማሽ ላይ የተዘጋጀ ነው» (ከላይ እንደተመለከተው)።

ጥንታዊ የታሪክ ዘገባዎች ከጦርነቶች፣ ከጀግኖች ታሪክና በጊዜው ከሚገኙ መሪዎች በስተቀር በሌሎች ጉዳዮች ላይ እንደማያተኩሩ ሁላችንም እናውቃለን። ከዚህም የተነሣ እንደ ገሊላና ይሁዳ ባሉ የራቁ ቦታዎች የተፈጸሙ ጉዳዮች የታሪክን ዕይታ ያገኛሉ ብሎ ለመጠበቅ አስቸጋሪ ነው። ቢደረግ እንኳ የጦርነትና የቤተ መንግሥት ጉዳዮች ዋና ገጽታዎች ሆነው መቅረብ ነበረባቸው። ይህም ሆኖ የመጽሐፍ ቅዱስን ዘገባ የሚደግፉ ማጣቀሻዎች አሉ።

የሮማው ታሪክ ጸሐፊ ፕሊኒ በንጉሠ ነገሥት ትረጀን የትንሹ እስያ ግዛት ወደ ነበረችው ቢታንያ አውራጃ እንደ አገረ ገዥ ሆኖ (የሐዋርያት ሥራ 16:7) በ112 ዓ.ም. ተልኮ ነበር። እዚያም ሆኖ በርካታ ደብዳቤዎችን ለንጉሠ-ነገሥቱ ጽፎ ነበር። ከእነዚህም ውስጥ አንዱ ክርስቲያኖችን ይመለከታል። በሚሄድበት ስፍራ ሁሉ፣ በመንደሮችና በገጠር አካባቢዎችም ጭምር፣ ክርስቲያኖችን እንዳገኘ ተናግሯል። የእነርሱ በፍጥነት መስፋፋት ትልቅ የማኅበራዊ ችግር ሆኖ ነበር። የባዕድ ቤተ አምልኮቶች ጎብኚ በማጣታቸው ምክንያት መዘጋት ነበረባቸው። በዓላቶቻቸውም ካለመከበራቸው የተነሣ፣ ከዚያ በኋላ ለመሥዋዕት የሚሆኑት እንስሳት ተፈላጊነት ቀርቷል። በፍጥነት በመስፋፋት ላይ የሚገኘውን የክርስትና እምነት መቃወም፣ ወይም ሃይማኖታዊና ኢኮኖሚያዊ ማዕቀብ መጣሉ ሁኔታውን አልለወጠውም። ፕሊኒ ሲዘግብ አሁን በብቁ አስተዳደሩ ሁኔታው እንደሚለወጥ አስተላልፎ ነበር! በክርስትና እምነት የጻኑት መገደል ነበረባቸው። እነዚህ ሰዎች በግልጽ እንቢተኞች ስለ ሆኑ መገደል እንደሚገባቸው ተናገረ። ዳሩ ግን እነርሱ በፈጸሙአቸው ጥፋቶች ግራ እንደ ተጋባም አምኗል። ተገድደው

እምነታቸውን የተዉ ሰዎች፣ ክርስቲያኖች በስብስባቸው ጭካኔ የተሞላባቸውን ተግባራት እንደማይፈጽሙ አሳውቀውታል። ብቸኛው ጥፋታቸው ለሹማምንቱና አማልክቱ ሐውልቶች አለመስገዳቸውና ዳሩ ግን በተወሰኑ ቀናት (እሑድ እሑድ) ከፀሐይ መውጫ በፊት ተስብስበው ለአምላካቸው (ኳሲ ዴኦ) ለክርስቶስ መዘመራቸው ነበር። በጥምቀታቸውም ዕለት ማንኛውንም ዓይነት ጥፋት ላለመፈጸም መሐላ ያደርጉ ነበር። ሕይወታቸው ምሳሌያዊ ነበር። በመካከላቸው ማታለል፣ ዝሙት፣ ስርቆት፣ ወይም እምነትን ማጉደል አልነበረም።

በቅዱስ ቁርባናቸው ጊዜ የተለመደ ምግብ እንጂ እንደ ታማው የሕፃናት ሥጋ አልበሉም። (ክርስቲያኖች «የክርስቶስን ሥጋ በመቀበላቸው» ብዙውን ጊዜ የሰውን ሥጋ ይበላሉ ተብለው ታምተዋል)። (ከ«ኢስ ኮሚሚኒ ኪይነር ሚት ታትሳሽን» በሚካኤል ግሪን በቀጥታ የተተረጎመ። የእንግሊዝኛ ርዕሱ «ራን አወይ ዎርልድ» በአማርኛ «የኮበለለ ዓለም» የሚል ነው።)

በፕሊኒ ዘመን የነበረው ቆርኔሌዎስ ታክቱስ የሮም መንግሥት ታላቁ ታሪክ ፀሐፊ ነበር። እርሱም ሲተርክ (በወንድሞችና በእህቶች መካከል ላለው «ፍቅር» ትኩረት መስጠታቸው ክርስቲያኖችን በእሕዛብ ዘንድ በሐስት እንደ ጋጠወጦችና የሰው ሥጋ በላዎች አስቆጥሯቸው ነበር) ክርስቲያኖች በወንጀሎቻቸው ምክንያት በኅብረተሰቡ ዘንድ ምን ያህል እንደ ተጠሉና በ64 ዓ.ም. ኔሮ በሮም ለተቀሰቀሰው የሰደድ እሳት መንስኤዎች ናችሁ በመባል ጥፋቱ እንደ ተላከከባቸው ይናገራል።

በጽሑፉም፡- «ክርስቲያን የሚለው ስም የተወሰደው በአገረ ገዢው በጲላሞስ ዘመን መንግሥት ከተገደለው ከክርስቶስ ነው። ለጊዜው ጋብ ብሎ የነበረው አንጉል አምነት፣ እንደገና በመቀጣጠል ይህ በሽታ በተጀመረባት በይሁዳ ብቻ ሳይሆን፣ ክፉው ነገር ሁሉ እየመጣ በሚክበርባት በሮምም ሳይቀር ተስፋፍቷል።»

ከመላፍንት ወገን የነበረው ታሲቱስ፣ ባጠቃላይ በዝቅተኛው መደብ ላሉት ሰዎች በተለይም ምሥራቃውያን ላሉበት ክርስትና ግድ እንዳልነበረው ግልጽ ነው። ስለ ሆነም የእርሱ ታሪካዊ መረጃ ከሁሉም በላይ ተቀባይነት ያለው ነው (ከላይ እንደተመለከተው)።

ታሪክ ጸሐፊው ታሉስ በ52 ዓ.ም. አካባቢ በሮም ሆኖ ጽፎ ነበር። ሥራዎቹ ግን ቢጠፉም፤ ከዚያ ውስጥ የነበረው አንድ ቀራጭ መልእክት በሁለተኛው ምእተ-ዓመት ጁሊዩስ አፍሪካኑስ ባዘጋጀው መጽሐፍ ውስጥ ይገኛል። በሰቅለት ጊዜ በምድር ላይ ስለ ወደቀው ጨለማ (ማርቆስ 15:33) የሚናገረው ጁሊዩስ አፍሪካኑስ እንዲህ ይላል፡-

«በቅጽ ሦስት የታሪክ ዘገባው ታሉስ ለእኔ እንደሚመስለኝ ጨለማው የፀሐይ ግርዶሽ ፋው ማለቱ ትክክል አይደለም በማለት ያስታውቃል።»

በጁሊዩስ አፍሪካኑስ የቀረበውን ተቃውሞ ማክበር አለብን። ምክንያቱም ክርስቶስ በሞተበት የፋሲካ ዕለት ሙሉ ጨረቃ ስለ ነበር፤ ሙሉ የፀሐይ ግርዶሽ ሊኖር አይችልም። ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው የዘገባው ክፍል ግን በአንደኛው ምእተ-ዓመት አጋማሽ አካባቢ የክርስቶስ ሞትና የአሚሚቱም ሁኔታዎች በሮም እንኳ ሳይቀር መታወቃቸውን ማሳየቱ ነው። በደንብ ከመታወቁ የተነሣ፤ ይህ ክርስቲያን ያልሆነ የታሪክ ጸሐፊ ዋጋ እንዳለው አድርጎ በማሰብ አስተያየቱን ሰጥቷል።

የሮማ ባዕድ አምላኪዎች በሃምሳዎቹ የመጀመሪያው ምዕተ ዓመት ያወቁት (20 ዓመታት ከሰቅለት በኋላ) ስለ መስቀሉ ብቻ አልነበረም። ለሚከተለው መረጃ ትክክለኛ ትርጉም ከሰጠው፤ ስለ ኢየሱስ ትንሣኤም ጭምር ያውቁ ነበር። በንጉሥ ቀላውዴዎስ ቄሣር (41-54 ዓ.ም.) ዘመን መንግሥት የተዘጋጀ ከፍተኛ መታሰቢያነት ባለው የተቀረጸ ጽሑፍ ላይ ንጉሡ ሙታን ከመቃብር እንዲወጡ ስለ መደረጋቸው በቀረበለት ዘገባ መበላጨቱን ገልጾ የዚህ ዓይነቱ ነገር ቢደገም የሞት ቅጣት እንደሚያስከትል ያስጠነቅቃል። ይህ የመታሰቢያ ጽሑፍ (ቅርጽ) የሚገኘው የት ነው? ካልጠፋ ስፍራ፤ በናዝሬት! (ከላይ እንደተመለከተው)።

ጁሊፈስ በሮም ላይ በተነሣው የዓመፅ ንቅናቄ ላይ ተሳታፊ ከነበሩት የአይሁድ መሪዎች አንዱ ነበር። ከ70 ዓ.ም. በኋላ (ኢየሩሳሌም የወደቀችበትና የፈራረሰችበት ዓመት) በመላው የሮም ኅብረተሰብ ዘንድና በተለይም በቤተ መንግሥት አካባቢ ለይሁዲ ሃይማኖት (ጁዳይዝም) መልሶ ስፍራ ለማስገኘት ሞክሯል። ስለዚህም «አንቲኩቴትስ ዩዴይካ»

(93 ዓ.ም.) እና «ዲ ቤሎ ዩዴይካ» (75-79 ዓ.ም.) በተባሉት መጻሕፍት ውስጥ ስለ አባቶቹ ሃይማኖት በበለጠ ለሮም ሕዝብ ለማላወቅ ጽፎአል . . . በዚህ ውስጥ ከአዲስ ኪዳን ውስጥ የምናውቃቸውን በርካታ ገጸ-ባሕርያት እናገኛለን፡- ጲላጦስ፤ ሐናንያ፤ ቀያፋ፤ ሄሮድስ፤ ቂሬኔዎስ፤ ፊልከስ፤ ፊስጦስና ሌሎችም። እንዲሁም ደግሞ ስለ መጥምቁ ዮሐንስ፤ ስለ ስብከቱ፤ ስለ ጥምቀቱና ስለ ሞቱ ጽፎአል።

«በዚያን ጊዜ ኢየሱስ የሚባል ጠቢብ ሰው ነበር። እርሱም የድንቅ ሥራዎች አድራጊ፤ አውነትን በቅንነት የተቀበሉት ሰዎች መመህር በመሆኑ ሰው ነው ብሎ መጥራቱ አግባብነት ያለው አይመስልም። ወደ ራሱም በርካታ አይሁዶችንና አሕዛብን ላበ። እርሱም ክርስቶስ (መሢሐ) ነበር። ጲላጦስ በመካከላችን ባሉት አለቆች አሳላቢነት ለመስቀል ሞት አሳልፎ በሰጠው ጊዜ፤ በመጀመሪያ የወደዱት ሰዎች አልተለዩትም ነበር። ምክንያቱም በሦስተኛው ቀን ሕያው ሆኖ ተገልጾላቸዋልና። ይህም የሆነው ቅዱሳን ነቢያት እርሱን በተመለከተ ይህንና ሌሎች በአሥር ሺህ የሚቆጠሩ አሰደናቂ ነገሮች እንደ ትንቢዩት ነው። እንዲሁም ከእርሱ የተሰየመው ነገድ-ክርስቲያን ዛሬም ከምድር ገጽ አልታጣም» («አንቲ ኩ ቴትስ ዩዴይካ» 18:111:3) (ከላይ አንደተመለከተው)

በገና አካባቢ የጥላኔቶችና የከዋክብትን እንቅስቃሴ ለማመልከት የተዘጋጀውን የሞዴል (ጥላኔተሪየም) ብንጎበኝ፤ ምናልባት በጣም የሚያስደስት ከስተት መመልከታችንን እንመስከር ይሆናል። በእርግጥ ጥላኔተሪየም አንድ ሰው ከዋክብትን በቴሌስኮፕ (የሩቅን አቅርቦ በሚያሳይ መሳሪያ) ከሚመለከትበት ሁኔታ ጋር በማመሳሰል ግር መሰኘት አይገባም። ጥላኔተሪየም ትልቅና ጨለማ ከፍል ያስፈልገዋል። ከከፍሉ ማዕከላዊ ስፍራ ላይ በጨለማው ጣሪያ ላይ ቀጫጭን ጠንካራ የብርሃን ጨረሮችን የሚረጭ በጣም የተወሳሰበ መሣሪያ ይቀመጣል። ትመልካች ወደ ላይ አንጋጦ በሚመለከትበት ሰዓት፤ ልክ ከምሽቱ ብሩህ ሰማይ ሥር ያለ ይመስለዋል። ከዋክብቱም በኮምፒውተር አማካኝነት ዘፈቀደአዊ እንቅስቃሴ ሊያደርጉ ይችላሉ። ከዋክብትን በሙሉ፤ ጥላኔቶችና በርቀት ያሉት ኒብሌዎች (በቡድን ሆነው እጅግ የተጠጋጉ ከዋክብት) ጭምር በተወሰነ ጊዜና ቦታ በተፈጥሮ ሰማይ ላይ እንዳሉ የከዋክብት ከምችቶች

ሆነው ሊታዩ ይችላሉ። ስማዩ ሲለወጥ አንዲሁ ስው ሠራሹ የጥላኔተሪየም «ስማይ»ም ሊለወጥ ይችላል። በገና በዓል ስሞን የቤተ ልሔም ከተማ የምሽት ሁኔታ በኢየሱስ ክርስቶስ የልደት ጊዜ ምን ይመስል እንደ ነበር ሊታይ ይችላል። የከዋክብት መንገድ የማይዛነፍ ከመሆኑም የተነሣ አንድ ስው በታሪክ ውስጥ ማንኛውንም የምሽት ስማይ መልሶ መሥራት ይችላል። ይህም ከሞስ=ሥርዓት ነው።

ያልሠለጠነ ተመልካች በጥላኔተሪየም እና በማንኛውም ጥንታዊ የምሽት መካከል ምንም ልዩነት አያገኝም። የመሪነቱን ሥራ የሚያከናውነው የሥነ ከዋክብት አዋቂው (አስተርኖመር) ነው፤ ደማቆች የሰማይ ብርሃናት ጁፒተርና ሳተርን የሚባሉት ጥላኔቶች እንደ ጉልህ ኮከብ እስኪመስሉ ድረስ ተቀራርበው በአንድ ላይ ተጣምረው ጉልህ ደማቅ ኮከብ እንደሚመስሉ የሚያመለክተው። ይህ መጣመር በ6 ዓ.ዓ. በአጭር ጊዜ ውስጥ ሦስት ጊዜ ተደጋግሟል። ይህ ቁም ነገር ይኖረው ይሆን? አስኪ እንየው፡-

«ኢየሱስም በይሁዳ ቤተ ልሔም በንጉሡ በሄሮድስ ዘመን በተወለደ ጊዜ ...» (ማቴዎስ 2:1)

ይህ ታሪክ በሚገባ የታወቀ ነው። ነገር ግን ሄሮድስ በ4 ዓ.ዓ. እንደ ሞተ የታወቀ አይደለም። ከሁለት ዓመታት በታች የሆኑ የቤተ ልሔም ሕፃናት እንዲሞቱ ስምን ፈለገ? አንድ ሰው ገና በተወለደ ጨቅላና መሔድ በጀመረ ሕፃን መካከል መለየት አይቻልም ይሆን? ይችላል። የምሥራቅ አገር አዋቂዎች ከመጡ ጀምሮ ረዥም የጊዜ ገደብ መቆጠር አለበት። ለዚህም ነው እንግዲህ ማረጋገጫ የፈለገው። ስለዚህ እንደ ታሪክ ጸሐፊዎቹ፣ ክርስቶስ የተወለደው በዜሮ ዓመተ ምሕረት ወይም በዲሴምበር (በታኅሣሥ) ውስጥ እንዳልሆነ ለመቀበል እንችላለን።

ስለ ሆነም ከዚህ በላይ የተጠቀሰው በክርስቶስ መወለድ ጊዜ እንደ ተፈጸመ አድርገን እንደመድማለን። እጅግ ከታወቁት የመጀመሪያ የከዋክብት ተመራማሪዎች መካከል አንዱ የሆነው ጆሐንስ ኬፕላር ይህን የከዋክብት ሁኔታ በ1604 በወረቀት ላይ በማሰላት በ6 ዓ.ዓ. አረጋግጧል።

«በ1925 ዓ.ም. የጀርመን ሊቅ የሆነው ፒ. እስክኔብል በጥንታዊው ዓለም ዝነኛ የሙያ ተቋም በሆነው በባቢሎን በሚገኘው በሊፓር የአስትሮሎጂ (የከዋክብት ጥናት) ትምህርት ቤት ውስጥ በኒዎ-ባቢሎናዊ ኪዩኒፎርም (የተለየ የጽሑፍ አጣጣል) የተጻፈ «ፒስክስ» በተሰኘው የከዋክብት ክምችቶች ውስጥ ስላለው የጥላኔቶች አቅጣጫ የሚያስታውቅ ማስታወሻ አግኝቷል። በዚህም ላይ ጁፒተርና ሳተርን በአምስት ወራት ጊዜ ውስጥ በጥንቃቄ ተመልክተዋል። በቀን መቁጠሪያችን ላይ ሲሰላ ዓመቱ 7ዓ.ዓ. ነበር።» «በአይሁድ ባህል መሠረት፣ ፒስክስ የእስራኤል ምልክት፣ የመሢሐ (የክርስቶስ) ምልክት ነበር ... ጁፒተር ሁልጊዜም በሁሉም ሕዝቦች ዕድለኛና ክብር ኮከብ ሆኖ ይታሰባል። በጥንታዊ የአይሁድ ባሕል መሥረት ሳተርን የእስራኤልን ሕዝብ እንደሚጠብቅ ተገምቷል።» ታስቶስ ክአይሁድ አምላክ ጋር ያስተካከለዋል...»

«ክናቡከደነፆር ዘመን ጀምሮ በሺህ የሚቆጠሩ አይሁዶች በባቢሎን ኖረዋል። ምናልባትም ከእነርሱ መካከል ብዙዎቹ በሊፓር የአስትሮሎጂ ትምህርት ቤት ውስጥ ተምረው ይሆናል። በመሢሁ (የምዕራብ አገር) የከዋክብት ክምችት ውስጥ ይህ አስደናቂ የጁፒተር ክእስራኤል ጠባቂው ከሳተርን ጋር መጣመር የአይሁድ የሥነ-ከዋክብት ሊቃውንትን ስሜት በጥልቀት ላያንቀሳቅስ አልቀረም። ምክንያቱም ይህ በኮከብ ቆጣሪዎች አስተሳሰብ መሠረት ታላቅ ንጉሥ ክምዕራብ አገር (ከባቢሎን በስተ ምሥራቅ ከአባቶቻቸው ምድር እንደሚመጣ ተመልክቶ ነበር። ለዚህ ነበር ጠቢባት ክምሥራቅ ተነሥተው በዓይናቸው እርሱን ለማየት የተጓዙት» («መጽሐፍ ቅዱስ እንደ ታሪክ» በደብልዩ ኬለር)

ኬፕላር አንኳ የጸሐፊውን የሬቢ (መምህር) አባርባኔልን ማጣቀሻ ካነበበ በኋላ፣ የተባለውን የከዋክብት ክምችት ዝርዝር ነገር ገሃድ ለማውጣት ተንቀሳቅሶ ነበር። ማጣቀሻው የሚከተለው ነበር፡-

«የአይሁድ የሥነ-ከዋክብት ሊቃውንት ይህን ያልተለመደ ተጽዕኖ በዚሁ የከዋክብት ክምችት ላይ እንዳመካች ይነገራል። መሢሐ

ጁፒተርና ሳተርን በፒሰክስ) ከዋክብት ክምችት ውስጥ በሚጣጣሩበት ጊዜ ይመጣል» (ከላይ እንደተመለከተው)።

በማቴዎስ ወንጌል ውስጥ (2: 1-12) የሚከተለውን እናነባለን፡-

«ኢየሱስም በይሁዳ ቤተ ልሔም በንጉሡ በሄሮድስ ዘመን በተወለደ ጊዜ፤ እነሆ፤ ሰብእ ሰገል፡- የተወለደው የአይሁድ ንጉሥ ወዴት ነው? ኮከቡን በምሥራቅ እይተን ልንሰግድለት መጥተናልና እያሉ ከምሥራቅ ወደ ኢየሩሳሌም (እዲስ የተወለደ ሕፃን ወደሚፈልጉበት ወደ ንግሡ ከተማ) መጡ። ንጉሡ ሄሮድስም ሰዎቶ ደነገጠ፤ ኢየሩሳሌምም ሁሉ ከእርሱ ጋር፤ የካህናትንም አለቆች የሕዝቡንም ጻፎች ሁሉ ሰብስቦ ክርስቶስ ወዴት እንዲወለድ ጠየቃቸው። እነርሱም፡-

አንቺ ቤተ ልሔም፤ የይሁዳ ምድር፤ ከይሁዳ ገዢዎች ከቶ እታንሽም፤ ሕዝቤን እሰራኤልን የሚጠብቅ መስፍን ከአንቺ ይወጣልና።

ተብሎ በነቢይ እንዲህ ተጽፎአልና በይሁዳ ቤተ ልሔም ነው እሉት።

ከዚህ በኋላ ሄሮድስ ሰብእ ሰገልን በሰውር ጠርቶ ኮከቡ የታየበትን ዘመን (የትኞቹን የዕድሜ ክልሎች እንደሚገድል ለማወቅ?) ከእነርሱ በጥንቃቄ ተረድተው፤ ወደ ቤተ ልሔምም እነርሱን ሰድዶ፡- ሂዱ፤ ስለ ሕፃኑ በጥንቃቄ መርምሩ ባገኛችሁትም ጊዜ እኔ ደግሞ መጥቼ እንድሰግድለት ንገሩኝ እላቸው። እነርሱም ንጉሡን ሰምተው ሄዱ እነሆም፤ በምሥራቅ ያዩት ኮከብ ሕፃኑ ባለበት ላይ መጥቶ እሰኪቆም ድረስ ይመራቸው ነበር። ኮከቡንም ባዩ ጊዜ በታላቅ ደስታ እጅግ ደስ አላቸው። ወደ ቤትም ገብተው ሕፃኑን ከእናቱ ከማርያም ጋር እዩት፤ ወድቀውም ሰገዱለት፤ ሣጥኖቻቸውንም ከፍተው አጅ መንሻ ወርቅና ዕጣን ከርቤም አቀረቡለት። ወደ ሄሮድስም እንዳይመለሱ በሕልም ተረድተው በሌላ መንገድ ወደ አገራቸው ሄዱ።»

የመጽሐፍ ቅዱስ ዘገባ በሲፓር ከነበሩት ተመራማሪዎች ጋር ግንኙነት እንዳለው ወይም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተገለጹ ኮከብ ቆጣሪዎች ከዚህ የተጠቀሰውን የኮከብ ክምችት በማየት የአይሁድን

የአተረጓጎም አሳብ እንደ ተረዱ እናውቅም። ጻፉ ግን በግንቶቹ ውስጥ እስደናቂ የሆነ ቁም ነገር አለ።

ደቀ መዛሙርቱ እንዲህ በማለት እደነቁ፡-

«ነፋሳትና ባሕርስ ስንኳ የሚታዘዙለት፤ ይህ እንዴት ያለ በውነው?» (ማቴዎስ 8: 27)።

ይህ የሆነው በገሊላ ባሕር ላይ ማዕበሉን ፀጥ ባለኝ ጊዜ ነበር። እኛ ምናልባት እንዲህ ለማለት እንችል ይሆናል፡-

ከዋክብት እንኳ ዘገባ የሚያቀርቡለት ይህ ማን ነው?

ይህ በምንም ዓይነት ዘመናዊ የኮከብ ቆጠራ ለማካሄድ ማበረታቻ አይደለም! መጽሐፍ ቅዱስ ይህንን ልምምድ ያወግዘዋል። ነገር ግን እግዚአብሔር ቸር ከመሆኑ የተነሣ እዚህ ላይ እንኳ የነገሥታትን ንጉሥ የፈለጉ ሰዎች እንዲያገኙት ፈቅዶላቸዋል።

እያንዳንዱ የወንጌል ታሪክ ጸሐፊ የስቅለቱን ሁኔታ በትልቅ ዝርዝር ጽፎታል።

የሙስሊሞች ክርክር ይህ ሁሉ ሊሆን ቢችልም (ሱረቱ 4: 15)፤ ጻፉ ግን እግዚአብሔር ኢየሱስን ስለ ወሰደው፤ በመስቀል ላይ የተቸነከረው ሰው ኢየሱስ ይመስላል እንጂ እርሱ እይደለም ነው። ይህ ክርክር በሚከተሉት ነጥቦች ምክንያት ተቀባይነት አይኖረውም፡-

1. ክትንሣኤው በኋላ፤ ክርስቶስ ከ500 ለሚበዙ ክርስቲያኖች ተገልጸላቸዋል፤ እነርሱም አውነቱን የመስክሩ ሲሆኑ፤ የምስማሩን ችንካርና በጦር የተወጋ ጎኑን እሳይቷቸዋል።
2. የሞተው የብሉይ ኪዳን «መጽሐፍ እንደሚል» ክብዙ ዘመን አስቀድሞ በትንቢት በተነገረለት መሠረት ነው።
3. ክርስቶስ ስለ ሞቱ ብዙ ጊዜ ተናግሮ ነበር።
4. የዓይን ምስክሮች (ሐዋርያት) መስክረውለታል።
5. የታሪክ ሰዎችም ዘግበውታል።

እንደ ሌሎች የእስልምና ጉዳዮች ሁሉ በዚህ ክስተት ላይ የሚሰነዘረው ክርክር በሙሉ የሚያርፈው በአንድ ሰው ምስክርነት ላይ ነው፤ ይህም ከሌላው መረጃ ሁሉ ጋር ተጻራሪ ነው። ብዙ ጊዜ የሚነሳው ሌላው ጥያቄ ማቴዎስ 12:38-40ን ይመለከታል፡-

«በዚያን ጊዜ ከጻፎችና ከፈረሳውያን አንዳንዶች መለሱና፡- መምህር ሆይ፤ ከአንተ ምልክት እንድናይ እንወዳለን አሉ። እርሱ ግን መልስ እንዲህ አላቸው፡- ክፉና አመንዝራ ትውልድ ምልክት ይሻል፤ ከነቢዩም ከዮናስ ምልክት በቀር ምልክት እይሰጠውም። ዮናስ በዓሣ አንባሪ ሆኖ ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት እንደ ነበረ፤ እንዲሁ የሰው ልጅ በምድር ልብ ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት ይኖራል።»

ሃያሲያን ሲጠይቁ፡- «ዮናስ በዓሣ አንባሪው ሆኖ ውስጥ የቆየው እንዴት ነበር? ሞቶ ወይስ በሕይወት ነበር? ይላሉ። ማረጋገጫው «ዮናስ በዓሣ አንባሪው ሆኖ ውስጥ ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት እንደ ነበር ...» ስለሚል፤ ይህ በግልጽ ከዋናው ነጥብ ማፈንገጥ ነው። ምላሌው ወይም መግለጫው ነጥቡን ለማብራራት እየሞከረ ነው። እዚህ ላይ የጊዜን ርዝማኔ ይመለከታል።

ክርስቶስ አስቀድሞ ብዙ ምልክቶችን እንደ ሰጠና ከዚህም ጥያቄ በኋላ ይህንኑ ምልክት መስጠት እንደ ቀጠለ እንመለከታለን። ምልክቱ ለማያምን ሰው በመጻሕፍት ዘገባ መሠረት የክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ሆኖ ይታያል። እንግዲህ ሃያሲያኑ ሊናገሩ፤ ኢየሱስ ዓርብ ዕለት ጠዋት ተስቀለ፤ ወደ 9 ሰዓት አካባቢ ሞተ፤ ከዚያም የበዓል ቀን ከመጀመሩ በፊት፤ ማለትም ከፀሐይ መጥለቅ ቀደም ብሎ ተቀበረ። ያም የዓርብንና የቅዳሜን ቀናት (2) ያካትታል። ምክንያቱም እሑድ ዕለት ከፀሐይ መውጣት አስቀድሞ ኢየሱስ ተነሥቷልና! በመቃብር ውስጥ የነበረው ከዓርብ ዕለት አስከ ቅዳሜና ከቅዳሜ ዕለት እስከ እሑድ ባሉት ሌሊቶች ነው። ስለዚህም የሦስት ቀናትን ቁጥር ለማግኘት አንችልም ይላሉ። ይህ የአንባቢውን የባሕል ግንዛቤ የሚጠይቅ በመሆኑ አስቸጋሪ ጥያቄ ነው።

ከሁሉ አስቀድመን የቋንቋ አጠቃቀምን በተመለከተ፤ «ቀንና ሌሊት» የሚሉ ቃላት ሁልጊዜም ከተመሳሳይ ቁጥሮች ጋር እንደሚሰለፉ መረዳት አለብን («ሦስት ቀንና ሦስት ሌሊት» ወይም «አርባ ቀንና አርባ ሌሊት»

ወዘተ። እንጂ በፍጹም «ሦስት ሌሊትና ሁለት ቀን» ወይም «አምስት ቀንና አራት ሌሊት» አይሆንም።) በዚህም ዓይነት በዕብራይስጡ የቃላት አገባብ «ዩ-ለዩላ» ከእኛው የ«አንድ ቀን ማለትም 24 ሰዓታት ወይም በዚህ ክልል ውስጥ ከሚገኝ ክፍለ - ጊዜ ጋር ይዛመዳል። (1:17፤ 1ኛ ሳሙኤል 3:12፤ ኢዮብ 2:13፤ ዘፍጥረት 7:14፤ ዘጸአት 24:18፤ 34:28፤ ዘዳግም 9:9-10፤ 18:25፤ 10:10፤ 28:66፤ 1ኛ ነገሥት 19:8 እና ማቴዎስ 4:2 ተመልከት።)

ቀን በፀሐይ መጥለቅ ይጀምራል፤ ይህም 12 ሰዓት አካባቢ ማለት ነው። ኢየሱስ ዓርብ ዕለት በ9 ሰዓት ሞቷል። ይህ አንድ ቀን ተብሎ ተቆጥሯል። ቅዳሜውን ሙሉ ደግሞ ሞቶ «በምድር ልብ ውስጥ» ስለ ነበር ሁለተኛውን ቀን አስቆጠረ ማለት ነው። እንዲሁም ምናልባት በሦስተኛው ቀን አጋማሽ ላይ ማለትም እሑድ ዕለት በፀሐይ መውጫ ጊዜ ተነሥቷል። ይህም ሦስተኛውን ቀን ያሟላል። በሦስተኛው ቀን መንሣቱ በብዙ የአዲስ ኪዳን ክፍሎች ተደግፋል (ሉቃስ 24:21፤ 1ኛ ቆሮንቶስ 15:4 ወዘተ)።

ለዚህ ዳጋስ ያለ ደጋፊ አሳብ ለማግኘት ከመጽሐፈ «አስቴር» ውስጥ አስቴር ለመርዶክዮስ ከምትናገርበት እናነባለን፡-

«... ለእኔም ጸሙ፤ ሦስት ቀን ሌሊቱንና ቀኑን አትበሉም፤ አትጠጡም፤ እኔና ደንገጥሮቼ ደግሞ እንዲሁ እንጾማለን በሦስተኛውም ቀን አስቴርም፡- ለንጉሡ መልካም ሆኖ ቢታይ ንጉሡ ወዳዘጋጀሁለት ግብዣ (እራት)... ዛሬ ይምጣ አለች» (አስቴር 4:16-5:5)። ለሦስት ቀናት ቢጸሙም፤ በሦስተኛው ቀን እራት በልተዋል። እንደዚሁም የጠቢያ መጽሐፍ 3:12-13 ከብሉይ ኪዳን ዘመን በመተረክ (200 ዓ.ዓ.)፡- በእንደዚህ ዓይነት ቃላት ወደ ላይኛው ቤት ከፍል አመራች። ለሦስት ሌሊትና ቀን አልበላችም፤ አልጠጣችም። እግዚአብሔርም ከጎፍረት እንዲጠብቃት (በግድያ ወንጀል ስለ ተክሰሰች) እየጠየቀች መጸለይዋን አላቋረጠችም። ከዚያም በኋላ፤ በሦስተኛው ቀን ጸሎቷን በመፈጸም እግዚአብሔርን አመስገነች። ይህ «ኢየሱስ በሦስተኛው ቀን ተነሣ» (1ኛ ቆሮንቶስ 15:4 ወዘተ) ከሚለው የአዲስ ኪዳን ዘገባ ጋር ይስማማል።

የኢየሱስን ዓለም- አቀፋዊነት በተመለከተ የእስልምና ተቃውሞ

ሙስሊሞች የኢየሱስን ዓለም-አቀፋዊ አባባል ለመቃወም የሚችሉትን ያህል ሙከራ አድርገዋል።

«ኢየሱስም፡- እኔ መንገድና እውነት ሕይወትም ነኝ በእኔ በቀር ወደ እብ የሚመጣ የለም እለ» (ዮሐንስ 14:6)።

ይህንንም ለመፈጸም ከሁሉ የተሻለው መንገድ እንደ ሕዝቡ-እስራኤል ብሔራዊ ነቢይ በመቁጠር ዝቅ ማድረግ ሆኖ ቆይቷል። ስለ ሆነም መሐመድ እንደ ተላከላቸው ለሚነገረው ለአሕዛብ ኢየሱስ አስፈላጊነቱን ያጣል ማለት ነው።

እስልምና ኢየሱስ ክልላዊ ነቢይ መሆኑን ደጋግሞ ተናግሯል ብሎ ይከራከራል፡-

«ከእስራኤል ቤት ለጠፉት በጎች በቀር አልተላከሁም» (ማቴዎስ 15:24)።

«ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋል» (ማቴዎስ 1:21) (ሕዝቡ የሚለው አይሁድን መሆኑ ነው።)

አሥራ ሁለቱን ደቀ መዛሙርት ኢየሱስ እንዲህ ብሎ ላካቸው፡- «በአሕዛብ መንገድ አትሂዱ፤ ወደ ሳምራውያንም ከተማ አትግቡ ይልቅስ የእስራኤል ቤት ወደሚሆኑ ወደ ጠፉት በጎች ሂዱ እንጂ» (ማቴዎስ 10:5-6)።

እዚህ ላይ የወንጌል ዓለም-አቀፋዊነት እጠያያቂ ተደርጓል። ለመሆኑ ይህ እባባል ትክክል ነውን? ኢየሱስ ክርስቶስ ለምን በአይሁዶች ብቻ ተወስነ? የዚህ መልስ መሠረት የሚገኘው በዘፍጥረት 12:3 ላይ ነው፡-

«የምድር ነገዶችም ሁሉ በአንተ ይባረካሉ።»

የሚባረኩትም በአብርሃም፣ በትክክል ለማስቀመጥም በዘሩ ነው። ይህ በይስሐቅ የቃል ኪዳን መስመር ውስጥ ይገኛል፤ በመሆኑም ወደ ኢየሱስ የሚያመለከት ነው። ኢየሱስ በውኃ ጉድጓድ ከሳምራዊቱ ሴት ጋር ሲወያዩ ሳለ (ዮሐንስ 4)፣ «መዳን ከአይሁድ» እንደ ሆነ ተናግሯል። «መዳን ለአይሁድ» እንዳላለ ልብ ማለት ያሻል።

አይሁዶች ብቻ የኢየሱስን አስፈላጊነት ይገነዘባሉ። በእስራኤል ታሪክና በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር በተገኙ ጽሑፎች ብቻ ስለ ተያዘ፣ ማንም ሮማዊ፣ ሕንዳዊ፣ ወይም ጃፓናዊ ይህን ነገር ሊረዳው አይችልም ነበር። አይሁዶች ኢየሱስን እየጠበቁ ቆይተው ነበር። እርሱም አይሁዳዊ መሆን ነበረበት (ዘዳግም 18:15)። እንዲያውም ከይሁዳ ነገድ ከዳዊት ቤት መሆኑን ለማረጋገጥ የዘር ሐረጉም መገለጽ ነበረበት (ዘፍጥረት 49:10፤ 2ኛ ሳሙኤል 17:13)። በመሆኑም ምንም እንኳን በመጣላቸው ጊዜ ባያውቁትም፣ አይሁዶች ሁሉ መሢሕን በናፍቅት ሊጠባበቁ ኖረዋል።

አይሁዶች ብቻ ከተረዱትና ካወቁት በኋላ እርሱን በገሃድ ለማወጅ ይችሉ ነበር። ስለ ሆነም ሁሉም ሐዋርያትና ከሞላ ጉደል ሁሉም የመጀመሪያ ክርስቲያኖች አይሁዶች ነበሩ። እነርሱም ቢሆኑ በመጀመሪያ ይህን የመረዳት ትልቅ ችግር ነበረባቸው። እግዚአብሔር ለጴጥሮስ በኢዮጴ በቤቱ ሰገነት ላይ እስከ ተናገረበት ጊዜ ድረስ (የሐዋርያት ሥራ 10)፣ ወንጌሉን ለአይሁዶች ብቻ ይናገሩ ነበር። ለጴጥሮስ ብቻም ሳይሆን፣ ለሳውልም በደማስቆ መንገድ ላይ (የሐዋርያት ሥራ 9)፣ እና ለፊልጶስ ብቻውን ላለ በጋዛ ስርጥ ባለው በረሃማ መንገድ ላይ (የሐዋርያት ሥራ 8) ተናግሯል። ለአሕዛብ ሁሉ የምሥራቹን ቃል ለማድረስ፣ ወደ ዓለም እንዲሄዱ ክርስቶስ ታላቁን ተልዕኮ ከሰጣቸው በኋላ እንኳ (ክማቴዎስ 28:19-20)፣ ሐዋርያት ለአይሁዶች ብቻ ሰብከዋል። ከዚያም መንፈስ ቅዱስ ርቀው እንዲሄዱ መርቷቸዋል (የሐዋርያት 1:8፤ ሉቃስ 24:27 ተመልከት)።

ከመሞቱ ጥቂት ቀደም ብሎ ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ፡-

«የምነግራችሁ ገና ብዙ አለኝ፣ ነገር ግን አሁን ልትሸከሙት አትችሉም። ግን እርሱ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል» (ዮሐንስ 16:12-13) ብሏል።

ይህ ልምምድ በበዓለ ጎምሳ (ጳንጡ-ቆስጤ) ዕለት ተጀመረ።

በኢዮጴ እና በቆርኔሌዎስ ቤት ከተደረገው እንግዳ ልምምድ በኋላ ነበር ሐዋርያት ታላቁን ተልዕኮ በተለየ ብርሃን ማየት የጀመሩት። ይኸውም ብሔራዊ ሳይሆን ዓለም-አቀፋዊ ወንጌል እንደ ሆነ መገንዘባቸው ነበር።

«በቂጣርያም ኢጣሊቄ ለሚሉት ጭፍራ የመቶ አለቃ የሆነው ቆርኔሌዎስ የሚሉት አንድ ሰው ነበረ። እርሱም ከቤተ ሰዎቹ ሁሉ ጋር እግዚአብሔርን የሚያመልክና የሚፈራ ለሕዝብም እጅግ ምጽዋት የሚያደርግ ወደ እግዚአብሔርም ሁል ጊዜ የሚጸልይ ነበረ። ከቀኑም ዘጠኝ ሰዓት ያህል፡- ቆርኔሌዎስ ሆይ የሚለው የእግዚአብሔር መልአክ ወደ እርሱ ሲገባ በራእይ በግልጽ አየው። እርሱም ትኩር ብሎ ሲመለከተው ደንግጦ፡- ጌታ ሆይ፥ ምንድር ነው? አለው። መልአኩም አለው፡- ጸሎትህና ምጽዋትህ በእግዚአብሔር ፊት ለመታሰቢያ እንዲሆን ዐረገ። አሁንም ወደ ኢዮጲ ስዎችን ልከህ ጴጥሮስ የሚባለውን ሰምዖንን አስመጣ። እርሱ ቤቱ በባሕር አጠገብ ባለው በቅርብ ተቆይቶ በሰምዖን ዘንድ እንግድነት ተቀምጦአል ልታደርገው የሚገባህን እርሱ ይነግርሃል። የተናገረውም መልአክ በሄደ ጊዜ፥ ከሎሌዎቹ ሁለቱን፥ ከማይለዩትም ጭፍሮቹ እግዚአብሔርን የሚያመልክ እንዲሆን ወታደር ጠርቶ፥ ነገሩን ሁሉ ተረከላቸው ወደ ኢዮጲም ላካቸው።

«እነርሱም በነገው ሲሄዱ ወደ ከተማም ሲቀርቡ፥ ጴጥሮስ በስድስት ሰዓት ያህል ይጸልይ ዘንድ ወደ ጣራው ወጣ። ተርቦም ሊበላ ወደደ፤ ሲያዘጋጁለት ላሉም ተመስጦ መጣበት፤ ለማይም ተከፍቶ በአራት ማዕዘን የተያዘ ታላቅ ሸማ የሚመስል ዕቃ ወደ ምድር ሲወርድ አየ፤ በዚያውም አራት እግር ያላቸው ሁሉ አራዊትም በምድርም የሚንቀሳቀሱት የሰማይ ወፎችም ነበሩበት። ጴጥሮስ ሆይ፥ ተነሥተህ እርደህ ብላ የሚልም ድምፅ ወደ እርሱ መጣ። ጴጥሮስ ግን፡- ጌታ ሆይ፥ አይሆንም፤ አንዳች ርኩስ የሚያስጸይድም ከቶ በልቼ አላውቅምና አለ። ደግሞም ሁለተኛ፡- እግዚአብሔር ያነጻውን እንተ አታርከሰው የሚል ድምፅ ወደ እርሱ መጣ። ይህም ሦስት ጊዜ ሆነ፥ ወዲያውም ዕቃው ወደ ሰማይ ተወሰደ።

«ጴጥሮስም ሰላየው ራእይ፥ ምን ይሆን? ብሎ በልቡ ሲያመነታ፥ ቆርኔሌዎስ የላካቸው ሰዎች ስለ ሰምዖን ቤት ጠይቀው ወደ ደጁ ቀረቡ፤ ድምፃቸውንም ከፍ አድርገው፡- ጴጥሮስ የተባለው ሰምዖን በዚህ እንግድነት ተቀምጦአልን? ብለው ይጠይቁ ነበር። ጴጥሮስም ስለ ራእዩ ሲያወጣ ሲያወርድ ላለ፥ መንፈስ፡- እነሆ፥ ሦስት ሰዎች

ይፈልጉሃል፤ ተነሥተህ ውረድ፥ እኔም ልኬአቸዋለሁና ላትጠራጠር ከእነርሱ ጋር ሂድ አለው።»

ቆርኔሌዎስ የሆነውን ሁሉ ለጴጥሮስ ከገለጸለት በኋላ፥ ጴጥሮስ መልሶ እንዲህ አለ፡-

«እግዚአብሔር ለሰው ፊት እንዳያዳላ ነገር ግን በአሕዛብ ሁሉ እርሱን የሚፈራና ጽድቅን የሚያደርግ በእርሱ የተወደደ እንደ ሆነ በእውነት አስተዋልሁ። የሁሉ ጌታ በሚሆን በኢየሱስ ክርስቶስ ሰላምን አየሰበከ ይህን ቃል ወደ እስራኤል ልጆች ላከ። ዮሐንስ ከሰበከው ጥምቀት በኋላ ከገሊላ ጀምሮ በይሁዳ ሁሉ የሆነውን ነገር እናንተ ታውቃላችሁ። እግዚአብሔር የናዝሬቱን ኢየሱስን በመንፈስ ቅዱስ በኃይልም ቀባው፥ እርሱም መልካም እያደረገ ለዲያብሎስም የተገዙትን ሁሉ እየፈወሰ ዞረ፥ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ነበረና እኛም በአይሁድ አገርና በኢየሩሳሌም ባደረገው ነገር ሁሉ ምስክሮች ነን እርሱንም በእንጨት ላይ ለቅለው ገደሉት። እርሱን እግዚአብሔር በሦስተኛው ቀን አስነሣው ይገለጥም ዘንድ ሰጠው ይኸውም ለሕዝብ ሁሉ አይደለም፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር አስቀድሞ የተመረጡ ምስክሮች ለሆንን ለእኛ ነው እንጂ ከሙታንም ከተነሣ በኋላ ከእርሱ ጋር የበላን የጠጣንም እኛ ነን። ለሕዝብም እንድንሰበክና በሕያዋንና በሙታን ሊፈርድ በእግዚአብሔር የተወሰነ እርሱ እንደ ሆነ እንመስክር ዘንድ አዘዘን። በእርሱ የሚያምን ሁሉ በሰሙ የኃጢአቱን ስርየት እንዲቀበል ነቢያት ሁሉ ይመሰክሩለታል» (ዮሐዋርያት ሥራ 10: 1-20፥ 34፥43)።

ምናልባትም የሚከተለው ገለጻ መረዳታችንን ይጨምርልን ይሆናል። ያለ መስኖ አንድ በረሃማ ሰፍራ ውኃ ሊያገኝ አይችልም፤ እናም ግድብ ይገደባል። ይሁንና ያለ ቧንቧዎች ወይም በዮች ውኃው ከማጠራቀሚያው ወደ መስኮች ሊፈስ እይችልም። እንደዚሁም ሕይወትን ለሚሰጠው ውኃ ቧንቧዎቹ እይሁዶች ነበሩ። ክርስቶስ ራሱን የሕይወት ውኃ ብሎ ጠርቷል። በተመሳሳይ ሁኔታ ሐዋርያትም ዓለሙን ለሚወክሉ መስኮች ውኃን የሚያደርሱ የመጨረሻዎቹ የውኃ መተላለፊያዎች ናቸው።

ኢየሱስ በሕይወት ዘመኑ ለመስኮች ውኃ የሚያደርሱ ደንቧዎች ማዘጋጀቱ እግባብ ያለው ነገር ነው። ይህም ሕይወቱን ከሞቱ አጅግ በተለየ ሁኔታ ዓለም- አቀፋዊ ያደርገዋል። በአገልግሎቱ መጀመሪያ እካባቢ ክርስቶስ በሮማዊ የመቶ አለቃ ውስጥ ትልቅ እምነት ስለ ተመለከተ እንዲህ አለ፡-

«አውነት እሳችኋለሁ፤ በእስራኤል እንኳ እንዲህ ያለ ትልቅ እምነት አላገኘሁም። እሳችኋለሁም፤ ብዙዎች ከምሥራቅና ከምዕራብ ይመጣሉ ከአብርሃምና ከይስሐቅ ከያዕቆብም ጋር በመንግሥተ ሰማያት ይቀመጣሉ የመንግሥት ልጆች (አይሁዶች) ግን በውጭ ወደ አለው ጨለማ ይጣላሉ» (ማቴዎስ 8: 10-12)።

ሥራው ሙሉ በሙሉ ሲጠናቀቅ፤ ታላቁ ተልዕኮ በመባል የሚታወቀውን የመጨረሻ ትእዛዝ ሰጠ፡-

«ኢየሱስም ቀረበና እንዲህ ብሎ ተናገራቸው፡- ሥልጣን ሁሉ በሰማይና በምድር ተሰጠኝ። እንግዲህ ሂዱና አሕዛብን ሁሉ በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው፤ ያዘዝኋችሁንም ሁሉ እንዲጠብቁ እያስተማራችኋቸው ደቀ መዛሙርት እድርጓቸው እነሆም፤ እኔ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ሁልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ» (ማቴዎስ 28: 19-20)።

ለሙስሊሙ ሱራህ 21:91ን ማንበብ የበለጠ ማረጋገጫ ይሆንለታል፡- «እርሷንም ልጅዋንም (ኢየሱስ) (እንደዚሁ)፤ ለዓለማት ታምር ያደረግናትን (መርየምን አስታውስ)።»

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ መሐመድ እንደ ተተነበዩ ሆነው የቀረቡ ትንቢቶች

ቁርአን እንደሚከተለው ይናገራል፡-

1. «የመርየም ልጅ፤ ኢሳም፡- የእስራኤል ልጆች ሆይ እኔ ከተውራት በፍቱ ያለውን የማረጋገጥና ከኔ በኋላ በሚመጣው መልክተኛ፤ ስሙ አሕመድ በኾነው የማበስር ስኾን፤ ወደናንተ (የተላከሁ) የእሳህ መልክተኛ ነኝ» (ሱራቱ 61:6)።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አንደዚህ ዓይነት ዘገባ እናገኛለን?

አሕመድ መሐመድ ከሚለው ጋር አንድ ዓይነት ስም ሊሆን፤ የሁለቱም ትርጉም «የተመሰገን» ማለት ነው። ይህ በግሪክ ቋንቋ «ጳራክሌቶስ» እንደ ሆነ ተነግሮናል። በዮሐንስ ወንጌል 14:16 ላይ የሚከተለውን እናገኛለን፡-

«እኔም እብን እለምናለሁ፤ ለዘላለምም ከእናንተ ጋር እንዲኖር ሌላ ጳራክሌቶስ (አጽናኝ ወይም አማካሪ) ይሰጣችኋል።»

በቁርአን ምንባብ በመደገፍ፤ ሙስሊሞች ይህ ጥቅስ ከዚህ በላይ በቀረበው ምንባብ ውስጥ በግልጽ የተተነበየውን የመሐመድን መምጣት ለማድበስበስ በፈለጉ ክርስቲያኖች የተዘጋጀ ማጭበርበሪያ ነው ብለው ይናገራሉ። ዳሩ ግን ከመሐመድ መምጣት በብዙ መቶ ዓመታት ወደ ኋላ የሚርቁት የዚህ የዮሐንስ ወንጌል መዛግብት ሁሉ «ጳራክሌቶስ» የሚለውን ቃል እንጂ «ጳራክሌቶስን» ይዘው አንደማይገኙ መግለጽ አለብን። ቀጣዩ ቁጥር («ጳራክሌቶስ»)፡-

«እርሱም ዓለም የማያየውና የማያውቀው ስለ ሆነ ሊቀበለው የማይቻለው የአውነት መንፈስ ነው፤ ነገር ግን ከእናንተ (ከኢየሱስ ደቀ መዛሙርት) ዘንድ ስለሚኖር፤ በውስጣችሁም ስለሚሆን እናንተ ታውቃላችሁ»

በማለት ይገልጽልናል።

ስለ ሆነም መሐመድን በመንፈስ ቅዱስ ቦታ የሚያስቀምጥ ማንኛውም ትርጓሜ ከእውነት ጋር ኅብረት አንደ ሌለው ግልጽ ሊሆን ይገባል።